Stăpânul muntelui

Alexandre Dumas

ALEXANDRE DUMAS

STĂPÂNUL MUNTELUI

EDITURA FORUM
BUCUREŞTI – 1992

I

Sierra Nevada

În mijlocul lanţului de munţi care brăzdează Spania în toate direcţiile, de la Bilbao la Gibraltar şi de la Alicante la capul Finister, masivul cel mai poetic fără îndoială prin înfăţişarea pitorească, dar şi prin amintirile istorice legate de el este Sierra Nevada, care urmează după Sierra de Gádor, despărţit de acesta doar printr-o vale fermecătoare, unde îşi are unul dintre izvoare micul fluviu Órjiva, care se varsă în mare între Almuñécar şi Motril.

Acolo, chiar şi în zilele noastre încă, totul e arab: moravurile, costumele, numele oraşelor, monumentele, peisajele, deşi maurii au părăsit de două secole şi jumătate regatul Almohazilor.

Aceasta deoarece pământul în stăpânirea căruia intraseră prin trădarea contelui Julián era teritoriul preferat al fiilor profetului. Situat între Africa şi Europa, Andaluzia e, ca să spun aşa, o regiune intermediară care se bucură de frumuseţile uneia şi de bogăţiile celeilalte, fără să le cunoască nici tristeţile, nici vitregiile. Are vegetaţia luxuriantă de la Metidja, stropită de apele răcoroase ale Pirineilor; nu întâlneşti acolo nici soarele arzător al Tunisului, nici climatul aspru al Rusiei. Te salut, Andaluzie, soră a Siciliei, care te întreci cu Insulele Fericite!

Voi cei ce aveţi fericirea să locuiţi în Sevilla,

Granada sau Málaga, trăiţi, iubiţi şi muriţi la fel de fericiţi, ca şi cum aţi fi la Neapole. Astfel, am văzut la Tunis mauri care-mi arătau cheia casei lor din Granada. O aveau de la părinţii lor şi aveau de gând să o lase copiilor lor.

Iar dacă vreodată, copiii lor se vor întoarce în oraşul Aben-al-Hamar, o să regăsească şi strada şi casa în care au locuit, fără ca acei două sute patruzeci şi patru de ani scurşi de la 1610 până la 1854 să fi schimbat mare lucru, decât că au redus la optzeci de mii de suflete populaţia de cinci sute de mii de locuitori, astfel încât cheia moştenită va deschide, după toate probabilităţile, uşa unei case goale, sau ai cărei proprietari indolenţi nici măcar nu-şi vor fi dat osteneala să-i schimbe broasca.

Într-adevăr, nimic spaniol n-a încolţit în pământul a cărui vegetaţie naturală o constituie palmierul, cactusul, aloesul, nimic, nici măcar palatul pe care cucernicul Carol Quintul începuse să-l ridice, ca să nu stea în locuinţa emirilor şi califilor, şi care, dominat de Alhambra, n-a putut niciodată, sub privirea batjocoritoare a rivalului său, să se avânte mai sus de un etaj.

Îmbrăţişând toate aceste minuni ale unei arte şi civilizaţii pe care n-o vor atinge niciodată locuitorii lui actuali, regatul Granadei, ultima rămăşiţă şi ultima formă a imperiului arab în Spania, se întindea pe malurile Mediteranei de la Tarifa la Almazarron, adică pe o lungime de aproximativ o sută douăzeci şi cinci de leghe şi se îndrepta spre interior de la Motril la Jaén, adică pe o adâncime de treizeci şi cinci până la patruzeci.

Sierra de Gádor şi Sierra Nevada îl întretăiau la

două treimi din lungime.

Din vârful Mulhacén, piscul cel mai înalt, privirea putea atinge deodată amândouă graniţele sale.

La sud, Mediterana, largă întindere albastră de la Almuñécar la Alger. La nord, câmpia Granadei, uriaş covor verde, ce se desfăşoară începând de la Huelma.

Apoi, la est şi la vest, prelungirea nesfârşită a lanţului muntos uriaş, cu piscuri înzăpezite ale căror creste seamănă fiecare cu valul îngheţat brusc al unui ocean răzvrătit împotriva cerului.

În sfârşit, pe un plan inferior, la dreapta şi la stânga acestei mări de gheaţă, un dublu ocean de munţi care degenerează încet-încet în dealuri, acoperite mai întâi de licheni prăfuiţi, apoi de mărăcini roşcaţi, apoi de brazi întunecaţi, apoi de stejari verzi, de arbori de plută gălbui, de copaci de toate soiurile, amestecându-şi culorile deosebite şi lăsând totuşi intervale în care se întind ca nişte covoare luminişuri de strugurii-ursului, de mastic şi de mirţi.

Astăzi, trei drumuri care pornesc, primul din Motril, al doilea din Vélez Málaga, iar al treilea din Málaga, întretaie Sierra înzăpezită şi duc de la ţărmul mării la Granada, trecând, unul prin Jayena, altul prin Alhama, iar celălalt prin Colmenar.

Dar pe vremea când începe povestirea aceasta, adică în primele zile ale lunii iunie a anului 1519, drumurile încă nu existau, sau, mai bine zis, nu erau reprezentate decât prin poteci abia trasate, pe care călcau cu nepăsătoare siguranţă doar picioarele călătorilor şi ale catârilor. Aceste poteci, rareori deschise prin mijlocul câmpiei, se

prelungeau prin trecători şi pe piscuri cu urcuşuri şi coborâşuri care păreau făcute înadins ca să pună la încercare răbdarea călătorilor. Din când în când, spirala lor îngustă ocolea câte o stâncă ascuţită roşie şi caldă ca un uriaş stâlp egiptean şi atunci călătorul se afla literalmente suspendat, el şi calul lui nepăsător, deasupra prăpastiei în adâncul căreia privea îngrozit. Cu cât poteca era mai abruptă, cu atât stânca devenea mai caldă, iar piciorul omului sau al catârului risca să alunece pe granitul pe care pasul caravanelor, tocind asperităţile, îl făcuse în cele din urmă neted şi alunecos ca marmura.

E adevărat că, de îndată ce treceai de cuibul acesta de vulturi numit Alhama, drumul devenea mai uşor şi pe un povârniş destul de domol – presupunând că veneai dinspre Málaga şi te îndreptai spre Granada – cobora în valea Jayena. Atunci unei primejdii întrucâtva fizice îi urma alta care, deşi rămânea nevăzută până în clipa când ameninţa să se petreacă, era totuşi prezentă în închipuire: din clipa când cele două margini ale drumului deveneau practicabile şi ofereau un refugiu în tufişurile lor dese, se umpleau de cruci pline de inscripţii sinistre.

Erau crucile de pe mormintele călătorilor ucişi de numeroşii tâlhari care, în vremurile acelea de tulburări civile, populau cu deosebire munţii Cordobei şi Granadei, adică Sierra Morena şi Sierra Nevada.

De altfel, inscripţiile de pe cruci nu lăsau nicio îndoială asupra modului în care muriseră cei ce odihneau la umbra lor. Străbătând aceiaşi munţi la

trei secole după călătorii pe care în câteva clipe o să-i facem să se ivească în ochii cititorilor, am văzut cruci asemănătoare celor pe care le descriem şi am copiat de pe lugubrele lor braţe inscripţiile acestea puţin liniştitoare pentru cei ce le citesc:

Aici
a fost ucis un călător
Rugaţi-vă pentru sufletul lui!

Aici
au fost asasinaţi un fiu şi părintele lui
Domnul să-i aibă în mila lui!

Dar inscripţia cea mai obişnuită e aceasta:

Aqui mataron a un hombre

Ceea ce înseamnă pur şi simplu: „Aici a fost ucis un om.”

Gardul acesta mortuar se întindea cale de o leghe şi jumătate sau două, adică pe toată lăţimea văii. Apoi traversai un râu mic care, ocolind satul Cacín, se varsă în Genil, şi ajungeai în cealaltă parte a muntelui. Aceasta, trebuie s-o mărturisim, era mai puţin greu de străbătut decât prima. Poteca se pierdea într-o pădure uriaşă de pini, dar lăsase în urmă trecătorile înguste şi stâncile ascuţite. Simţeai că ai ajuns în zone mai temperate şi după ce călătoreai o leghe şi jumătate prin meandrele unui munte umbros, descopereai un fel de rai, spre care coborai pe un povârniş şi ajungeai

pe o pajişte smălţată cu grozamă cu flori galbene şi parfumate şi cu strugurii-ursului cu fructe cărnoase roşii ca fraga, dar al căror gust un pic gras aminteşte mai curând de gustul bananei, decât de frumosul fruct cu care seamănă.

Ajungând aici, călătorul putea fi mulţumit, fiindcă se părea că avea să fie cruţat de dubla primejdie de care scăpase: aceea de a se zdrobi căzând în vreo prăpastie sau aceea de a fi ucis de cine ştie ce tâlhar arţăgos.

Într-adevăr, în stânga drumului, la distanţă de aproximativ un sfert de leghe se vedea cu ziduri albe ca de cretă o clădire mică ce părea han şi totodată fortăreaţă.

Ea avea o terasă cu un parapet crenelat şi o uşă de stejar cu traverse şi piroane de fier.

Deasupra uşii era pictat bustul unui bărbat cu chip negricios, cu barbă neagră, purtând pe cap un turban, iar în mână un sceptru.

Sub portret era gravată inscripţia aceasta:

Al rey moro[1]

Graba noastră de a proceda asemeni călătorilor, adică de a galopa ca să ajungem la han, ne-a făcut să uităm să aruncăm o privire în trecere spre un personaj care, deşi la prima vedere pare de condiţie umilă, merită totuşi o descriere deosebită.

E adevărat că personajul era ascuns la umbra unui bătrân stejar şi totodată în curbele terenului.

Era o fată între şaisprezece şi optsprezece ani, care, în unele privinţe, părea să aparţină vreunui trib maur, deşi, în alte privinţe părea îndreptăţită

---

[1] 1-La regele maur (n.tr.).

să ceară un loc în marea familie europeană. Încrucişare probabilă a celor două rase, ea forma o verigă intermediară ce îmbina într-un amestec deosebit seducţia arzătoare şi magică a femeii din sud cu dulcea şi suava frumuseţe a fecioarei din nord. Părul atât de negru, încât avea reflexul albăstrui al aripii de corb, încadra, căzând pe lângă gât, faţa cu un oval desăvârşit şi demnă. Ochii mari albaştri ca brebenocul, umbriţi de gene şi sprâncene de culoarea părului, un ten mat şi alb ca laptele, buze fragede ca cireşile, dinţi mai frumoşi ca perlele, gât asemănător prin graţie şi supleţe celui de lebădă, braţe un pic cam lungi, dar de o formă desăvârşită, un mijloc suplu ca o trestie sau ca un palmier, picioare a căror goliciune îţi îngăduia să le admiri delicateţea şi eleganţa, aceasta era înfăţişarea personajului asupra căruia ne îngăduim să atragem atenţia cititorului.

Cât despre costumul de o fantezie sălbatică, el se compunea dintr-o coroană de iasomie, smulsă dintre zăbrelele gardului clădirii pe care am descris-o mai sus, şi ale cărei frunze de un verde închis şi fructele purpurii se potriveau minunat cu negrul de antracit al părului. Gâtul îi era împodobit cu un lanţ compus din verigi plate de lăţimea unui filip de aur, încastrate unele în altele, care scânteiau ca nişte flăcări. Rochia, ciudat croită, era făcută dintr-o stofă de mătase în dungi mate alternând cu dungi colorate, cum se ţeseau pe atunci în Granada, şi cum se mai fac încă şi acum la Alger, Tunis şi Smirna. Mijlocul îi era strâns de un cordon sevilian cu franjuri de aur, aşa cum poartă în zilele noastre elegantul *majo,* care se duce să

cânte o serenadă iubitei. Dacă însă cordonul şi rochia ar fi fost noi, poate că ar fi rănit privirea prin tonurile cam prea tari ale culorilor îndrăgite de arabi şi de spanioli; dar boţirea şi folosirea îndelungată făcuseră din toate acestea un ansamblu încântător care ar fi bucurat ochiul lui Tiţian, iar mai târziu ar fi făcut să salte de bucurie inima lui Paolo Veronese.

Însă ceea ce avea ciudat fata – deşi această ciudăţenie e mai obişnuită în Spania decât oriunde, iar pe vremea aceea, mai mult decât oricând – era bogăţia costumului, raportată la îndeletnicirea umilă: aşezată pe o piatră mare, lângă una dintre crucile despre care am pomenit, la umbra unui stejar uriaş verde, cu picioarele în apa unui pârâu care le acoperea cu o pânză fină de argint, ea torcea cu furca şi fusul.

Lângă ea, ţopăia priponită de stâncă şi rumegând amarul drob, cum spune Virgiliu, o capră, animal neliniştit şi vioi, proprietatea obişnuită a celui care n-are nimic.

Tot învârtind fusul cu mâna stângă, trăgând de fir cu dreapta, privind la picioare în jurul cărora bolborosea şi şoptea pârâul, fata cânta în surdină un fel de refren popular care, în loc să-i exprime gândul, părea să nu slujească decât ca acompaniament glasului ce şoptea în fundul inimii şi pe care nimeni nu-l auzea. Apoi, din când în când, nu ca s-o facă să se întoarcă, ci parcă pentru a-i adresa un cuvânt prietenesc, cântăreaţa îşi întrerupea cântecul şi lucrul, îşi chema capra cu numele arab prin care este desemnată specia, însă de fiecare dată când capra auzea cuvântul *maza,*

scutura cu încăpăţânare din cap făcând să sune clopoţelul ei de argint şi începea să rumege din nou.

Iată cuvintele pe care le cânta torcătoarea pe o arie lentă şi monotonă, ale cărei note principale le-am auzit de atunci în câmpiile Tangerului şi în munţii Kabiliei.

De altfel, era un *romancero* cunoscut în Spania sub numple de *Cântecul regelui don Fernando.*

Granada, iubita mea,
Cu centură aurită
Fii a mea pe vecie!
Primeşte drept zestre în Castilia
Trei mânăstiri cu vorbitorul lor,
Trei fortăreţe cu închisorile lor,
Trei oraşe cu turnurile lor,
Scormoneşte, geloaso,
În scrinul acesta din Andaluzia
Pe care Domnul mi l-a dat.
Dacă, în nestatornicia ta,
Giralda te ispiteşte
O să i-o luăm
Sevillei nemulţumite,
Iar ce-o să spună Sevilla,
Ce-o să spună Castilia
Peste un veac sau acum,
O, Granadă, puţin îmi pasă,
Deschide-mi porţile,
Sunt regele don Fernando!

În clipa aceea, ea ridică un pic capul ca să-şi cheme capra, însă abia rosti cuvântul *maza* că se

opri, iar privirea i se îndreptă spre capătul drumului dinspre Alhama.

Un tânăr apăruse la orizont şi cobora în galop pe calul său andaluz povârnişul muntelui întretăiat, după cum copacii erau rari sau deşi, de benzi late de umbră şi de soare.

Fata îl privi o clipă, apoi începu din nou să lucreze şi, torcând într-un chip mai distrat, ca şi cum nemaiprivindu-l, îl auzea venind, reluă cel de-al patrulea cuplet al cântecului care era răspunsul dat regelui don Fernando.

O, rege don Fernando, te iubesc!
Dar, fatal blestem,
Am drept stăpân un maur crud,
Care mă ţine închisă,
Sărmană sclavă încoronată,
Înlănţuită cu lanţuri de aur
În turnul lui cu chei de argint!

În timp ce fata cânta acest ultim cuplet, călăreţul făcuse destul drum pentru ca, ridicând capul, ea să-i poată desluşi veşmintele şi trăsăturile.

Era un tânăr frumos de douăzeci şi cinci, douăzeci şi şase de ani, purtând o pălărie cu boruri largi cu o pană roşie ca focul ce se mula după curbura acesteia, fluturând.

Sub umbra pe care pălăria o lăsa pe chipul lui se vedeau strălucind doi ochi negri frumoşi care pesemne că se aprindeau cu uşurinţă de mânie sau de focul dragostei. Sub nasul drept şi de o formă desăvârşită, mustăţile uşor ridicate lăsau să se vadă între ele şi barbă un şirag de dinţi minunaţi,

albi şi ascuţiţi, ca de lup.

În pofida căldurii, sau poate tocmai din cauza aceasta, călăreţul era îmbrăcat cu o mantie de Cordoba din cele care, croite ca un *poncho* american şi cu o despicătură la mijloc pe unde se scotea capul, îl acopereau de la umeri până în vârful cizmelor. Această mantie de postav roşie ca focul, asemeni penei de la pălărie, era brodată cu aur la capete şi de jur-împrejurul deschizăturii pentru gât, şi acoperea un costum care, socotind după puţinul pe care-l puteai zări, adică după manşete şi panglicile pantalonilor bufanţi, trebuia să fi fost de o eleganţă desăvârşită.

Calul pe care-l conducea ca un călăreţ încercat era un animal minunat de cinci sau şase ani, cu gât împlinit, cu coamă în vânt şi crupă viguroasă, cu coada lungă şi cu părul de culoarea aceea preţioasă pe care ultima regină a Castiliei, Isabella, o făcuse să fie la modă. De altfel, era o minune că aceştia doi, calul şi călăreţul, cu înflăcărarea ce-i însufleţea putuseră să treacă pe potecile greu accesibile pe care am încercat să le descriem, fără să se prăvălească de zece ori în prăpăstiile de la Alcaacin sau Alhama.

Un proverb spaniol spune că există un Dumnezeu al beţivilor şi o zeiţă a îndrăgostiţilor.

Călăreţul nostru nu avea înfăţişarea unui beţiv, dar trebuie s-o spunem, semăna leit cu un îndrăgostit.

Lucrul acesta nu putea fi tăgăduit, deoarece fără s-o privească şi, pesemne, fără ca măcar s-o vadă, în asemenea măsură privirea îi era aţintită înainte, călăreţul trecu pe lângă fata noastră în faţa căreia

cu siguranţă că însuşi regele don Carlos, oricât de înţelept şi de reţinut era, în ciuda celor nouăsprezece ani ai lui, s-ar fi încumetat să se oprească, într-atâta era de frumoasa, iar ea ridicând capul ca să-l privească pe călătorul dispreţuitor, şopti:

— Bietul băiat! Păcat de el!

Oare de ce fata care torcea îl căina pe călător? La ce primejdie trecută sau viitoare făcea aluzie?

Vom afla probabil aceasta însoţindu-l până la hanul *La Regele maur* pe elegantul *caballero.* Ca să ajungă la hanul la care părea atât de grăbit să se ducă, el trebuia să mai treacă de încă două-trei denivelări de teren aproape asemănătoare aceleia unde se afla fata, când trecuse pe lângă ea fără s-o vadă, sau, mai bine zis, fără s-o privească. În fundul fiecăreia dintre vâlcelele acestea mici pe care doar drumul le străpunsese pe o lăţime de abia opt sau zece picioare, printre tufişuri dese de mirt, de lentisc şi de arbuzier, se înălţau două sau trei cruci ce arătau că vecinătatea hanului nu-i apărase nicidecum pe călători de destinul atât de comun, încât se părea că aceia care încă mai treceau pe drumurile pe care pieriseră aţâţi trecători trebuiau să aibă inima apărată de întreitul strat de oţel de care vorbeşte Horaţiu în legătură cu cel dintâi navigator. Apropiindu-se de locurile acestea cu înfăţişare sinistră, călăreţul se mulţumea să controleze din când în când dacă mai avea sabia atârnată la şold şi pistoalele în coburii şeii. Apoi, asigurându-se cu un gest mai curând maşinal decât neliniştit, trecea în acelaşi pas al calului şi cu aceeaşi faţă liniştită de locul

blestemat, *el mal sitio,* cum se spune pe acolo.

Ajuns în punctul cel mai înalt al drumului, călăreţul se ridică din nou în scări ca să vadă mai bine hanul. Apoi, zărindu-l, dădu pinteni calului, care se repezi spre vale, ca şi cum dorinţa de a-l sluji pe călăreţ l-ar fi făcut să nu simtă oboseala, asemeni unei bărci ascultătoare ce coboară între valuri, după ce urcase pe creasta lor. Puţina atenţie acordată de călător drumului pe care-l străbătea şi marea lui dorinţă de a ajunge la han avură probabil două urmări.

Prima – aceea că nu observă, – deoarece erau ascunşi în tufişuri de ambele părţi ale drumului, înşiraţi pe aproape un sfert de leghe asemeni vânătorilor în bătaie – vreo zece oameni culcaţi pe pământ ce întreţineau aprins cu grijă fitilul unor escopete[2], culcate jos, lângă ei. La zgomotul paşilor calului, oamenii aceştia ascunşi ridicară capul, se sprijiniră pe braţul şi genunchiul stâng, apucară cu dreapta escopeta fumegândă, apoi, sprijinindu-se pe un genunchi, duseră maşinal patul armei la umăr.

Al doilea rezultat – acela că, văzând iuţeala cu care calul şi călăreţul trecură, oamenii ascunşi îşi spuseră în şoaptă că acel cavaler fiind, fără îndoială, aşteptat la han trebuia să şi coboare, că deci nu avea rost să facă în plin drum un zgomot care i-ar fi putut trăda, îndepărtând astfel un convoi mare ce promitea o pradă mai bogată decât se putea dobândi de la un singur călător, oricât de avut şi de elegant ar fi fost.

---

[2]2-Armă de foc de mici dimensiuni, cu ţeava evazată (n.tr.).

Oamenii culcaţi nu erau altceva decât cei care „înzestrau” mormintele pe care, ca buni creştini, puneau cruci după ce-i omorâseră pe călătorii destul de neprevăzători ca să încerce să-şi apere punga cu preţul vieţii, când demnii *salteadores* îi salutau, ţinând escopeta în mână, cu fraza aceasta sacramentală, care-i aproape aceeaşi în toate limbile şi la toate popoarele: *Banii sau viaţa!*

Pesemne că la primejdia aceasta, care nu-i era necunoscută, făcuse aluzie fata când, privindu-l trecând pe frumosul călător rostise oftând cuvintele: Păcat de el!

Dar am văzut, oamenii aceştia ascunşi nu dăduseră din cine ştie ce pricină semn că sunt acolo. Numai că, întocmai ca vânătorii în bătaie cu care i-am asemănat şi care se ridică de la locul lor după ce trece vânatul, tot astfel unii dintre ei ieşiră cu capul mai întâi, apoi cu tot trupul, din pădure, în urma călătorului şi se îndreptară spre han în curtea căruia calul şi călăreţul se avântară iute.

Un *muzuelo*[3] era în curte, gata să apuce hăţul calului.

— O măsură de orz pentru calul meu! Un pahar de xerez pentru mine şi pregătiţi cel mai bun prânz cu putinţă pentru cei ce vin după mine!

În timp ce călătorul termina de vorbit, hangiul se ivi la geam, iar oamenii din pădure la poartă. Ei schimbară o privire care din partea acestora din urmă însemna: „Oare am făcut bine că nu l-am oprit?” iar din partea hangiului: „Foarte bine!”

Apoi, întrucât călăreţul, ocupat să-şi scuture

[3]3-Tânăr valet (n. tr).

praful de pe manta şi de pe cizme, nu observase schimbul de priviri, gazda spuse:

— Intraţi, nobile domn! Deşi suntem pe munte, hanul *La Regele maur* nu duce lipsă de nimic. Slavă Domnului! Avem în cămară vânat de toate felurile, afară de iepure care-i un animal murdar: avem o *olla podrida* pe foc, un *gazpacho* care se înmoaie de ieri şi, dacă vreţi să mai aşteptaţi, unul dintre prietenii noştri, mare vânător, e în urmărirea unui urs care a coborât de pe munte ca să-mi mănânce orzul. În curând o să avem vânat fraged să vă oferim.

— N-avem vreme să aşteptăm întoarcerea vânătorului, oricât de ispititoare ar fi propunerea ta.

— Atunci o să mă descurc cum o să pot mai bine.

— Bine; şi deşi sunt convins că señora al cărei curier sunt e o adevărată zeiţă care nu trăieşte decât respirând parfumul florilor şi bând roua dimineţii, pregăteşte ce ai mai bun şi spune-mi în ce cameră ai de gând s-o primeşti.

Hangiul deschise o uşă şi-i arătă călăreţului o cameră mare, văruită, cu perdele albe la ferestre şi cu mese de stejar înăuntru.

— În asta, spuse el.

— Bine, răspunse călătorul. Toarnă-mi un pahar de xerez, vezi dacă i s-a dat calului meu măsura de orz şi culege-mi din grădină un buchet din cele mai frumoase flori.

— Voi face întocmai, răspunse hangiul. Câte tacâmuri pun?

— Două: unul pentru tată, celălalt pentru fiică. Slujitorii o să mănânce la bucătărie, după ce-şi vor

fi servit stăpânii. Să nu cruţi vinul.

— Fiţi fără grijă, cavalere, când cineva vorbeşte ca dumneavoastră poate fi sigur că va fi servit repede şi bine.

Şi hangiul, fără îndoială ca să dovedească prin fapte cele spuse, ieşi strigând:

— Hei, Gil, pune două tacâmuri! Pérez, calul şi-a primit orzul? Amapola, dă fuga în grădină şi culege toate florile pe care le găseşti!

— Foarte bine! murmură cavalerul cu un zâmbet de mulţumire. Acum e rândul meu.

Desprinzând de pe lanţul pe care-l purta la gât o mică bilă de aur de mărimea unui ou de porumbel, şlefuită, o deschise, o puse pe masă, se duse să ia din bucătărie un cărbune aprins, îl puse în cutia de aur, iar pe el presără un pic de praf al cărui fum se răspândi îndată în sală, răspândind mirosul dulce şi pătrunzător care te desfată când intri în camera unei femei arabe.

În acea clipă hangiul se ivi din nou ţinând într-o mână o farfurie pe care era un pahar plin de xerez, iar în cealaltă o sticlă proaspăt desfăcută. În urma lui venea Gil cu o faţă de masă, şervete şi o grămadă de farfurii, iar după el, Amapola, abia zărindu-se într-un braţ din acele flori de culori aprinse ce n-au echivalent în Franţa şi cărora nici măcar n-am putut să le aflu numele.

— Fă un buchet din cele mai frumoase, fată dragă, spuse cavalerul şi dă-mi-le pe celelalte.

Amapola le alese pe cele mai frumoase, iar când buchetul fu gata întrebă:

— E bine aşa?

— Minunat, spuse călăreţul. Acum leagă-l.

Fala căută cu privirea un fir de aţă, un cordon, o sfoară.

Dar călătorul scoase din buzunar o panglică de aur şi de purpură din care părea să aibă destul de multă pentru aşa ceva, şi tăie din ea o bucată cu pumnalul.

Dădu bucata de panglică fetei ce legă buchetul, apoi, la ordinul tânărului, îl puse pe una dintre cele două farfurii cu care Gil împodobise masa principală.

Pe urmă cavalerul începu să smulgă petalele celorlalte flori, astfel încât de la uşă până la masă drumul să fie presărat în întregime, aşa cum se face la împărtăşanie, în ziua de Corpus Christi.

Apoi îl chemă pe hangiu.

— Prietene, iată un filip de aur pentru deranjul pe care ţi l-am pricinuit.

Gazda se înclină.

— Acum, continuă tânărul cavaler, dacă don Íñigo Velasco de Haro te întreabă cine a comandat pentru el prânzul, să-i spui că un om al cărui nume nu-l ştii. Dacă doña Flor te întreabă cine a presărat pentru ea petale de flori, cine i-a pregătit buchetul şi a ars mirodenii, să-i răspunzi că e curierul dragostei sale, don Ramiro de Ávila.

Şi sărind cu uşurinţă pe frumosul său cal pe care valetul îl ţinea de zăbală, se năpusti afară din curtea hanului şi îşi continuă drumul în galop în direcţia Granadei.

II

Don Íñigo Velasco de Haro

Stând acolo unde se afla, adică într-una din ondulaţiile terenului de care am vorbit, frumoasa fată cu capra nu-l putuse vedea pe tânărul cavaler nici intrând în han, nici ieşind, dar păruse să asculte cu atenţie dacă nu cumva ajunge până la ea vreun zgomot care să-i dezvăluie ce se întâmplă. De mai multe ori, privind întrebător spre cer, păruse mirată că trecerea tânărului şi bogatului gentilom nu fusese urmată de niciun eveniment extraordinar.

Deoarece fata nu-şi părăsise locul şi nu auzise dialogul călătorului cu hangiul, ea nu ştia, fireşte, cărei împrejurări vădind egoismul obişnuiţilor hanului îi datora curierul de dragoste al frumoasei doña Flor faptul că scăpase teafăr din mâinile lor.

De altfel, – numaidecât după ce dădu toate dispoziţiile pentru ca hanul *La Regele maur* să fie demn să-i primească pe don Íñigo Velasco şi pe fiica lui, don Ramiro de Ávila ieşi în goană afară din curte şi îşi continuă drumul spre Granada, iar avangarda caravanei anunţate de elegantul

cavaler putu fi văzută de fată.

Caravana se împărţea în trei părţi deosebite.

Cea dintâi – care servea drept avangardă şi aşa cum am spus, începea să se ivească pe versantul vestic al micului munte – se compunea dintr-un singur om făcând parte dintre slujitorii lui don Íñigo Velasco; numai că, întocmai ca şi *campieri* din Sicilia care, slujitori în timp de pace, devin soldaţi în ceasuri de primejdie, acesta îmbrăcat într-un costum pe jumătate livrea, pe jumătate uniformă militară, purta un scut mare la oblânc şi ţinea dreaptă ca o lance, cu patul sprijinit de genunchi, o archebuză al cărei fitil aprins nu lăsa nicio îndoială asupra intenţiei caravanei de a se apăra în cazul când ar fi fost atacată.

„Corpul de armată”, care venea la aproximativ treizeci de paşi în urmă, se compunea dintr-un bătrân de şaizeci, şaizeci şi cinci de ani şi dintr-o fată de şaisprezece-optsprezece ani.

În sfârşit, după ei, la aceeaşi distanţă ca şi omul însărcinat să recunoască drumul, venea ariergarda, compusă din doi slujitori purtând scuturi şi archebuze fumegânde.

Cu totul, doi stăpâni şi trei slujitori.

Întrucât slujitorii ocupă un loc neînsemnat în povestirea aceasta, iar cei doi stăpâni, dimpotrivă, vor juca rolurile principale, să ni se îngăduie să-i neglijăm pe Núñez, Camacho şi Torribio, ca să ne ocupăm în mod special de don Íñigo Velasco de Haro şi de doña Flor, fiica lui.

Don Íñigo Velasco era, cum am mai spus, un bătrân între şaizeci şi şaizeci şi cinci de ani, deşi cuvântul bătrân e poate nepotrivit folosit în

legătură cu un bărbat bătrân ca vârstă, dar cu siguranţă tânăr din punct de vedere fizic.

Într-adevăr barba lui abia grizonantă, părul pe care-l purta lung după moda lui Filip cel Frumos şi Ferdinand Catolicul, abia atins de zăpada iernii, arătau un bărbat de cincizeci până la cincizeci şi cinci de ani, cel mult. Şi totuşi, el era lovit de nenorocirea aceasta, comună tuturor celor ce au fost vestiţi în tinereţe, de a nu-şi putea ascunde vârsta, întrucât de mai multe ori în epoci diferite lăsase o urmă adâncă în istoria ţării sale. La treizeci de ani, don Íñigo Velasco, moştenitor al unuia dintre numele cele mai vestite şi al uneia dintre familiile cele mai bogate din Castilia, împins spre aventură de dragostea ce i-o inspirase o fată cu care nu se putea căsători, întrucât tatăl doñei Mercedes de Mendo (aşa se numea această regină a frumuseţii) era duşmanul tatălui său, iar cei doi părinţi îşi juraseră o ură veşnică, don Íñigo de Velasco ce-l avusese preceptor pe părintele Marchena, adică pe unul dintre primii preoţi care, cu riscul de a fi în opoziţie cu Scripturile, recunoscuseră, după demonstraţia lui Columb, că pământul putea fi rotund, îi îmbrăţişase din desperare mai curând decât din convingere, teoriile şi sprijinise pretenţiile navigatorului genovez.

Se ştie câte a avut de îndurat la curtea regilor catolici acest sărman om de geniu pe care cei mai puţin răuvoitori dintre consilierii Isabelei şi ai lui Ferdinand îl socoteau exaltat şi nebun când, după ce înfăţişase zadarnic la Genova, în patria lui, proiectul de a descoperi mergând spre vest

imperiul Cathay, menţionat de predecesorul său Marco Polo, când după ce fusese respins de Ioan al II-lea care trimise mişeleşte în taină un navigator să pornească în expediţia asta pe care cu glas tare o socotea nesăbuită, se înfăţişă regelui Aragonului, Ferdinand şi reginei Castiliei, Isabela, oferindu-le să înzestreze Spania nu cu un oraş, nu cu o provincie, nu cu un regat, ci cu o lume!

Opt ani se scurseră în demersuri şi insistenţe zadarnice. Din fericire pentru vestitul genovez – am meditat nu o dată în legătură cu aceste lucruri atât de bogate în cauze mici şi efecte mari – Providenţa a îngăduit ca atunci când Cristofor Columb voi să pornească în călătorie, când odată cu ultima-i întăritură se prăbuşea imperiul califilor în Spania, nepotul uneia dintre cele mai dragi prietene ale reginei să se îndrăgostească nebuneşte de o fată pe care n-avea nicio speranţă s-o ia în căsătorie.

Cerem spăsiţi iertare dragostei că o socotim printre cauzele mici.

Dar mică sau mare, cauza avu un efect uriaş.

Am arătat cauza, acum să-i înfăţişăm efectul.

Acest nepot, al cărui nume îl ştim, era don Íñigo Velasco, conte de Haro.

Mătuşa lui era Beatriz, marchiză de Moya.

Regina Isabela nu avea prietenă mai apropiată, confidentă mai intimă decât marchiza de Moya. Menţionăm faptul acesta ca să ni-l amintim; vom reveni îndată asupra lui.

Cât despre Velasco, el hotărâse s-o termine cu viaţa şi dacă nu fusese ucis de zece ori până atunci, lucrul acesta, aşa cum se întâmplă întotdeauna cu cei curajoşi, se datora faptului că

moartea dăduse înapoi din faţa lui. În războaiele pe care regii catolici continuau să le poarte împotriva maurilor, el luptase întotdeauna în primele rânduri. Luase parte la asaltul fortăreţelor Álora şi Moclin, cetăţi atât de importante ale oraşului, încât erau numite ochii Granadei. Era la asediul Vélezului când zagalul Abd-Allah încercă să deblocheze oraşul şi fu respins cu pierderi cumplite. Era acolo când fu cucerit Gibalfaro, când oraşul lui Ibrahim fu ocupat şi prădat. Era, în sfârşit, sub zidurile Capitalei lui Boabdil când regii catolici înconjurară cetatea pe care o asediau cu un oraş nou, cu case, biserici, metereze pe care-l numiră Santa Fé, în semn de speranţă şi de legământ să nu înceteze asediul Granadei, decât atunci când cetatea o să se predea. Şi Granada a capitulat la 2 ianuarie 1492.

Pentru Columb, care aştepta de opt ani, sosise clipa să atace din nou. Regele Ferdinand şi regina Isabela terminaseră opera începută de Pelagius cu şapte secole în urmă: îi scoseseră pe necredincioşi din Spania.

Columb le propunea expediţia dându-i drept ţel principal convertirea necredincioşilor dintr-o lume nouă.

În acest scop, nu cerea decât două caravele, o sută de oameni ca echipaj şi trei mii de coroane.

În sfârşit, pe lângă scopul religios, el propunea ca rezultat material terenuri aurifere inepuizabile, mine de diamante nepreţuite. Ce-i putea deci împiedica pe zgârcitul Ferdinand şi pe credincioasa Isabela să încerce o acţiune care, din punct de vedere temporal şi spiritual, prezenta, odată ce

admiteai existenţa acestei lumi necunoscute, toate aparenţele unei speculaţii fericite?

O să spunem îndată ce-i împiedica.

Cristofor Columb, dorind de la bun început o răsplată pe măsură, cerea titlul de amiral al flotelor spaniole, cel de vice-rege al tuturor ţărilor pe care le va descoperi, a zecea parte din beneficiile pe care le va aduce expediţia şi dreptul de a transmite urmaşilor săi în linie masculină titlurile şi onorurile care-i vor fi acordate.

Pretenţiile acestea păreau cu atât mai exagerate, cu cât Columb – deşi pretindea că se trage din una dintre familiile cele mai vestite din Piacenza, deşi îi scria reginei Isabela că, dacă-l numeşte amiral, n-avea să fie primul amiral din familie – nu putuse aduce dovezi ale nobleţei sale, iar la curte se răspândea zvonul că era doar fiul unui biet ţesător din Cogoreo sau din Nervi.

Deci, pretenţiile acestea stârniseră indignarea arhiepiscopului Granadei, Ferdinand de Talavera, însărcinat de maiestăţile lor catolice să examineze proiectul corăbierului genovez, cum era numit îndeobşte Cristofor Columb la curte.

Mai ales acea a zecea parte din beneficii reprezentând tocmai impozitul pe care biserica îl încasa sub denumirea de *diezmo,* jignea susceptibilităţile religioase ale lui don Ferdinand de Talavera.

Dar sărmanul Cristofor Columb avea ghinion, întrucât şi celelalte pretenţii ale sale, de a fi ridicat la rangul de amiral, de a primi titlul de vice-rege, şi de a-l transmite ereditar ca într-o familie regală sau princiară – jigniseră la rândul lor orgoliul lui

Ferdinand şi al Isabelei, suveranii în acea epocă nefiind încă obişnuiţi să trateze de la egal la egal cu un simplu particular, iar Columb, deşi sărac şi necunoscut, vorbea cu atâta mândrie, de parcă ar fi purtat pe cap coroana de aur a lui Guacanagari şi Montezuma!

Drept urmare, după o discuţie furtunoasă în consiliu, unde Columb nu avea decât doi susţinători, pe don Luis de San-Ángel, încasator al veniturilor eclesiastice din Aragon şi pe don Alonso de Quintanilla, director al finanţelor Castiliei, propunerea fusese definitiv respinsă, spre marea satisfacţie a regelui Ferdinad, om al îndoielii şi al palpabilului, şi spre marea tristeţe a reginei Isabela, femeie a poeziei şi a credinţei.

Cât despre duşmanii lui Columb – şi erau numeroşi la curte – ei socoteau hotărârea irevocabilă şi erau siguri că s-au descotorosit pentru totdeauna de visătorul acesta caraghios, din pricina căruia serviciile făcute păreau neînsemnate faţă de cele pe care făgăduia să le facă.

Dar ei nu ţinuseră seamă de don Íñigo Velasco, conte de Haro şi de mătuşa Beatriz, marchiză de Moya.

Într-adevăr, a doua zi după ce refuzul maiestăţilor lor catolice îi fusese transmis lui Columb de către arhiepiscopul don Ferdinand de Talavera – refuz pe care încercaseră să-l îndulcească don Luis de San Ángel şi don Alonso de Quintanilla, lăsându-l totuşi pe sărmanul navigator fără speranţă – dona Beatriz intră în oratoriul reginei şi cu glas emoţionat, îi ceru o audienţă

pentru nepotul ei.

Isabela, mirată de înfăţişarea aproape stânjenită a prietenei sale, o privi o clipă, apoi o întrebă cu blândeţea care-i era obişnuită când vorbea celor apropiaţi:

— Ce tot spui tu, fata mea?

Fata mea era un apelativ prietenesc cu care regina Castiliei se adresa în mod obişnuit, fără însă a-l risipi, prietenelor sale apropiate.

— Spun Alteţei Voastre că nepotul meu, don Íñigo Velasco are onoarea de a-i solicita o audienţă de plecare.

— Don Íñigo Velasco! repetă Isabela căutând în mod vădit să-şi amintească de cine era vorba. Nu-i tânărul căpitan care s-a distins atât de bine în ultimul nostru război la asalturile de la Álora şi Moclin, la asediul Vélezului, la cucerirea lui Gibalfaro şi în nenumărate alte ocazii?

— El e! strigă doña Beatriz tare bucuroasă şi mai ales foarte mândră că numele nepotului ei stârnise asemenea amintiri în inima reginei. Da, da, Alteţă, e chiar el!

— Şi spui că pleacă? întrebă Isabela.

— Da, Alteţă.

— Într-o călătorie lungă?

— Mă tem că da.

— Părăseşte Spania?

— Aşa cred.

— Ah! Ah!

— Se scuză spunând că nu mai are nimic de făcut în slujba Maiestăţii Voastre.

— Şi unde se duce?

— Nădăjduiesc, spuse doña Beatriz, că la

întrebarea aceasta regina îi va îngădui să răspundă el însuşi.

— Bine, fata mea. Spune-i că poate intra.

Şi, în timp ce marchiza de Moya, voind să-l introducă pe nepotul ei, se îndreptă spre uşă, regina Isabela se aşeză şi, ca să pară că se îndeletniceşte cu ceva, mai curând decât ca să lucreze cu adevărat, luă un steag pe care tocmai îl broda în cinstea Fecioarei, căreia îi atribuia cucerirea Granadei, ce avusese loc, se ştie, prin capitulare şi fără vărsare de sânge.

În clipa următoare, uşa se deschise, tânărul intră condus de doña Beatriz şi se opri respectuos la câţiva paşi de Isabela cu pălăria în mână.

Don Íñigo Velasco pe care l-am înfăţişat cititorilor ca pe un bătrân frumos de şaizeci, şaizeci şi cinci de ani era, pe vremea aceea, un tânăr de vreo treizeci, treizeci şi doi de ani cu ochi mari şi păr negru, lung. Faţa-i palidă era profund marcată de tristeţea pricinuită de o dragoste nefericită şi care, prin urmare, e întotdeauna o recomandare serioasă pe lângă o femeie, fie ea şi regină.

O rană pe atunci abia vindecată, dar a cărei cicatrice se pierduse de atunci printre primele riduri ale bătrâneţii îi brăzda fruntea cu o linie roşiatică şi dovedea că-i atacase de aproape şi frontal pe mauri al căror iatagan îi lăsase urma însângerată.

Regina, ce auzise adesea vorbindu-se de el ca despre un cavaler frumos şi îndrăgostit şi ca despre un războinic, dar care-l vedea pentru prima oară, îl privi pe don Íñigo cu interesul sporit pe care-l stârnea în primul rând nepotul celei mai

bune prietene a sa, iar apoi cavalerul care luptase cu atâta vitejie pentru credinţă şi suveranii săi.

— Sunteţi don Íñigo Velasco? întrebă Isabela după un răstimp de linişte adâncă, deşi în oratoriu mai erau în preajma ei, şezând sau în picioare, în funcţie de familiaritatea cu care erau onorate sau de rangul lor, vreo douăsprezece persoane.

— Da, Alteţă, răspunse don Íñigo.

— Vă credeam *rico hombre.*

— Sunt, într-adevăr, Alteţă.

— Atunci de ce nu vă acoperiţi înaintea noastră?

— Pentru că respectul pe care-l am pentru femeie îmi interzice să mă folosesc de dreptul pe care mi-l aminteşte regina.

Isabela zâmbi şi, tutuindu-l, aşa cum mai obişnuiesc şi azi regii şi reginele Castiliei cu aceia pe care-i numim în zilele noastre *granzi de Spania* şi care pe atunci se numeau *ricos hombres:*

— Ei bine, don Íñigo, întrebă ea, vrei să călătoreşti, copilul meu?

— Da, Alteţă, răspunse tânărul.

— De ce?

Don Íñigo tăcu.

— Mi se pare totuşi, continuă Isabela, că sunt multe locuri la curtea mea, care i s-ar potrivi bine unui tânăr de vârsta ta, unui învingător cu meritele tale.

— Alteţa Voastră se înşală cu privire la vârsta mea, răspunse don Íñigo, clătinând trist din cap, sunt bătrân, doamnă.

— Tu? întrebă regina uimită.

— Da, doamnă, fiindcă eşti bătrân indiferent de vârstă în ziua când ţi-ai pierdut orice iluzie. Iar în

ce priveşte titlul de învingător pe care binevoiţi să mi-l daţi, întocmai ca unui Cid, în curând îl voi pierde pentru că, mulţumită capitulării Granadei şi căderii ultimului rege maur Abu Abd-Allah, nu mai aveţi duşmani de învins în regatul vostru.

Tânărul rosti cuvintele acestea pe un ton atât de trist încât regina îl privi uimită, iar doña Beatriz care, fără îndoială, era la curent cu suferinţele în dragoste ale nepotului său, îşi şterse o lacrimă ce i se prelingea de pe pleoapă pe obraz.

— Şi unde vrei să te duci? întrebă regina.

— Vreau să mă duc în Franţa, Alteţă!

Isabela se încruntă uşor.

— Regele Carol al VIII-lea, întrebă ea încetând să-l mai tutuiască, ţi-a oferit cumva vreo slujbă în armata pe care o ridică, se spune, ca să cucerească Italia?

— Nu-l cunosc defel pe regele Carol al VIII-lea, doamnă, răspunse don Íñigo, şi orice ofertă mi-ar face ca să slujesc în armatele lui aş refuza-o, fiindcă, desigur, asta ar însemna să slujesc împotriva reginei mele iubite.

— Şi ce-o să faci în Franţa, dacă nu te duci să cauţi un stăpân care să-ţi convină mai mult ca noi?

— Însoţesc acolo un prieten pe care l-aţi alungat.

— Pe cine?

— Pe Cristofor Columb.

Se făcu tăcere pentru o clipă, răstimp în care se auzi scârţâitul uşor pe care-l făcea deschizându-se uşa cabinetului regelui.

— Nu l-am alungat deloc, Doamne fereşte, pe prietenul tău, don Íñigo, spuse Isabela cu o melancolie pe care, la rându-i, nu şi-o putea

stăpâni; însă consilierii noştri au susţinut că pretenţiile genovezului sunt atât de uriaşe, încât nu e cu putinţă să le acceptăm fără să ne încălcăm datoria faţă de noi înşine şi de coroanele noastre. Dacă prietenul tău, don Íñigo, ar fi consimţit să facă unele concesii, bunăvoinţa regelui Ferdinand şi interesul pe care i-l purtam ar fi îngăduit cu uşurinţă îndeplinirea unui proiect de a cărui neizbândă se face singur vinovat.

Isabela tăcu, aşteptând răspunsul lui don Íñigo, dar acesta nu răspunse.

— De altfel, continuă ea, în afară de faptul că teoria genovezului asupra rotunjimii pământului nu se potriveşte cu textul Sfintei Scripturi, ştiţi că oamenii cei mai învăţaţi ai regatului îl socotesc pe Cristofor Columb un exaltat.

— Un exaltat nu renunţă la propriile-i speranţe mai curând decât la propria-i demnitate, Alteţă, răspunse nepotul doñei Beatriz. Columb negociază pentru un imperiu de zece ori mai mare decât Spania, după cum susţine, iar pretenţiile sale sunt pe măsura subiectului. Îl înţeleg.

— Nepoate! murmură doña Beatriz.

— M-am arătat oare lipsit de respect faţă de regină? întrebă don Íñigo. Mi-ar părea nespus de rău.

— Nu, copilul meu, nu! spuse iute Isabela.

Apoi, după ce se gândi o clipă:

— Crezi, deci, îl întrebă ea pe don Íñigo, că e ceva serios, posibil, adevărat, în visele corăbierului acestuia?

— Doamnă, sunt prea neştiutor ca să răspund Alteţii Voastre în numele ştiinţei, spuse don Íñigo.

Dar o să vă răspund în numele credinţei: încrederea lui Columb m-a convins şi pe mine şi întocmai aşa cum Alteţa Voastră a făcut legământ să nu părăsească Santa Fé până când n-o să cucerească Granada, tot astfel eu am făcut legământ să nu-l părăsesc pe Columb până când n-o să pună piciorul pe pământul lumii acesteia necunoscute pe care voia s-o dăruiască Alteţei Voastre, iar Alteţa Voastră a refuzat-o.

— Dar, spuse Isabela încercând să glumească, deşi tonul grav al tânărului îi răpise dacă nu pofta, cel puţin putinţa de a glumi, întrucât ai o încredere atât de mare în ştiinţa genovezului, iar el n-are nevoie decât de două caravele, o sută de mateloţi şi trei mii de coroane ca să-şi aducă la îndeplinire proiectul, de ce tu, din propria-ţi avere, care-i de trei ori mai mare decât ceea ce solicită prietenul tău, n-ai pus să i se construiască cele două caravele, nu i-ai angajat cei o sută de marinari şi nu i-ai avansat cele trei mii de coroane? Columb, nemaidatorând nimic atunci nimănui, ar fi putut fi rege, şi te-ar fi numit vice-rege al regatului său închipuit.

— I-am oferit, Alteţă, răspunse grav don Íñigo, nu cu nădejdea unei recompense atât de înalte, fiindcă nu sunt ambiţios, dar Columb mi-a refuzat oferta.

— Columb a refuzat realizarea unui proiect pe care-l urmăreşte de douăzeci de ani, când realizarea asta i s-a oferit? strigă Isabela. Ei, asta-i, n-o să mă faci să cred aşa ceva, copilul meu!

— Cu toate acestea, e adevărul, Alteţă, răspunse don Íñigo înclinându-se cu respect.

— Şi cum şi-a motivat refuzul?

— A spus că trebuie numele şi patronajul unui mare rege ca să confere autoritate unei asemenea acţiuni, şi întrucât n-o putea face sub protecţia pavilioanelor portugheze sau spaniole, se duce să vadă dacă nu cumva Carol al VIII-lea ar accepta să-l adăpostească sub cele trei flori de crin ale Franţei.

— Genovezul a plecat în Franţa? S-a dus să-şi prezinte proiectul lui Carol al VIII-lea? Sunteţi sigur de asta, don Íñigo? întrebă Ferdinand de Aragon intrând deodată şi amestecându-se în conversaţia pe care o asculta de câteva minute.

La această intrare neaşteptată, fiecare se întoarse scoţând o exclamaţie sau schiţând un gest de surpriză.

Doar don Íñigo, ca şi cum ar fi auzit zgomotul uşii, ghicind cine o deschisese, nu manifestă decât respect, închinându-se în faţa regelui, aşa cum făcuse în faţa reginei.

Dar ca să arate, fără îndoială, dreptul pe care-l avea de a sta acoperit în faţa regelui Aragonului, îşi puse din nou pe cap pălăria pe care, de altfel, o scoase îndată, întorcându-se spre Isabela de la care părea să aştepte îngăduinţa de a se retrage ca de la singura-i suverană.

Aceasta, de altfel, tresări de bucurie văzând cu câtă ardoare Ferdinand, atât de calm de obicei, primea vestea umilitoare pentru Spania că navigatorul genovez s-a dus să ceară protecţie altui suveran.

Şi cum don Íñigo nu răspundea întrebării regelui Ferdinand:

— Auzi ce te întreabă regele Aragonului? îl întrebă ea pe tânăr. Te întreabă dacă e adevărat că genovezul a plecat spre Franţa şi dacă într-adevăr s-a dus să-şi ofere serviciile regelui Carol al VIII-lea.

— M-am despărţit de Cristofor Columb în dimineaţa asta, lângă Bara, doamnă. Mergea pe drumul de pe coastă nădăjduind că o să se poată îmbarca la Alicante, la Valencia sau la Barcelona spre Provenţa.

— Şi mai departe? întrebă Ferdinand.

— Atunci, Sire, continuă don Íñigo, am venit să-i cer reginei îngăduinţa de a-l urma pe acest mare om, de a mă îmbarca împreună cu el şi de a-i împărtăşi soarta, bună sau rea.

— Deci vrei să-l ajungi din urmă?

— De îndată ce voi fi primit îngăduinţa graţioasei mele suverane, răspunse don Íñigo.

— Pleacă fără îndoială, copleşit de puţinul succes pe care l-au avut pe lângă noi cererile lui?

— Pleacă senin şi cu fruntea sus, Alteţă, fiindcă dacă părerea de rău şi descumpănirea îl apasă, inima lui e destul de mare ca să îndure această îndoită povară.

Ferdinand rămase mut o clipă la acest răspuns mândru. Apoi îşi trecu o mână pe fruntea care vădea îngrijorare

— Mă tem, murmură el suspinând, că sfetnicii mei s-au cam pripit refuzându-l pe omul acesta. Ce părere aveţi, doamnă?

Dar de la primele cuvinte pe care le rostise regele, Isabela se ridicase şi se îndreptase spre el:

— O, monseniore, spuse ea cu mâinile

împreunate, m-am supus hotărârii consiliului deoarece credeam că hotărârea venea de la Alteţa Voastră. Dar dacă m-am înşelat, dacă vă mai rămâne un dram de simpatie pentru omul care ştie să inspire asemenea devotament, asemenea entuziasm, n-ar trebui să primiţi sfaturi decât de la geniul şi de la măreţia Voastră.

— Credeţi, don Íñigo, întrebă Ferdinand, şi fiecare cuvânt rostit căzu ca o picătură de apă rece pe inima Isabelei, credeţi că genovezul, presupunând că descoperă ţara Cathay şi regatul Cipango, va găsi în lumea aceasta nouă destule mirodenii, pietre preţioase şi aur ca să acopere cheltuielile uriaşe pe care le necesită o asemenea expediţie?

Isabela simţi că fruntea îi transpiră. Ea trăia sentimentele pe care le încearcă inimile poetice când o persoană care are dreptul la dragoste sau la respectul lor uită, pentru o clipă, să vorbească potrivit rangului şi poziţiei lor înalte.

Nu avu curajul să răspundă. Don Íñigo răspunse pentru ea.

— Alteţa Voastră socoteşte uriaşe cheltuielile ce se vor face pentru două caravele cu o sută de oameni de echipaj? Cât despre cele trei mii de coroane, asta e o sumă pe care nu o dată au cheltuit-o într-o noapte de joc sau de nebunie unii dintre gentilomii din slujba Alteţei Voastre.

— De altfel, se grăbi Isabela să intervină, dacă nu e vorba decât de banii trebuincioşi expediţiei, o să-i găsesc eu.

— Dumneavoastră, doamnă? Unde? întrebă Ferdinand.

— Nădăjduiesc că în sipetul vistiernicului Castiliei, răspunse Isabela, iar dacă el nu conţine nici măcar suma această modestă, sunt gata să-mi amanetez sau să-mi vând bijuteriile, mai curând decât să-l văd pe Columb ducând altui rege şi altei naţii un proiect care, dacă se va îndeplini, va face din regatul care-l va fi oblăduit pe genovez regatul cel mai bogat şi mai puternic din lume!

Ferdinand scoase un mormăit nici aprobator, nici dezaprobator; marchiza de Moya scoase un strigăt de admiraţie, iar don Íñigo îndoi un genunchi în faţa reginei.

— Ce faceţi, don Íñigo? întrebă Isabela zâmbind.

— O ador pe suverana mea, aşa cum merită să fie adorată, spuse tânărul, şi aştept să-mi poruncească să plec ca să-l opresc pe Cristofor Columb din drum şi să-l aduc la Santa Fé.

Isabela îl privi rugător pe regele Aragonului.

Dar recele şi abilul politician nu era omul care să se lase târât în mod nechibzuit în toate avânturile acestea entuziaste pe care abia le îngăduia tinerilor şi femeilor şi care, după părerea lui, trebuiau ţinute întotdeauna departe de mintea miniştrilor şi de inima regilor.

— Spuneţi-i tânărului să se ridice, doamnă, spuse el, şi veniţi cu mine să discutăm despre această chestiune importantă.

Isabela se duse spre rege, se sprijini de braţul lui şi, fără să iasă din oratoriu, se retraseră amândoi, lângă pervazul unei ferestre ale cărei vitralii colorate înfăţişau izbânda Fecioarei.

Tânărul întinse amândouă manile spre chipul Fecioarei.

— Maică a Domnului, spuse el, fă să coboare în inima regelui lumina sfântă care-ţi încoronează fruntea!

Fără îndoială, rugăciunea lui don Íñigo fu ascultată, fiindcă puţin câte puţin, la rugăminţile insistente ale Isabelei răceala expresiei lui Ferdinand pieri; un semn din cap indică acordul lui şi regele rosti ridicând glasul:

— Bine, să fie aşa cum doreşte draga noastră Isabela! Toţi cei ce aşteptau cu nerăbdare răsuflară uşuraţi.

— Încalecă, tinere, continuă don Ferdinand, şi du-te să-i spui încăpăţânatului acestuia de genovez că regii sunt siliţi să cedeze din moment ce el nu cedează.

— Deci, doamnă? întrebă don Íñigo voind să aibă nu numai aprobarea regelui, ci şi pe aceea a reginei.

— Suntem de acord cu totul, spuse Isabela, şi prietenul dumitale Columb se poate întoarce fără teamă de a întâlni noi dificultăţi.

— E adevărat, doamnă? Am auzit bine? strigă don Íñigo.

— Iată mâna mea, spuse Isabela.

Tânărul se repezi spre mâna regală pe care o atinse respectuos cu buzele, apoi se năpusti afară din cameră strigând:

— Calul meu! Calul meu!

Cinci minute mai târziu se auzi răsunând pavajul curţii sub galopul calului lui don Íñigo, galop al cărui zgomot se pierdu curând în depărtare.

Don Íñigo îl ajunse pe Columb la zece leghe de Santa Fé şi-l aduse înapoi la curte.

Acesta se înapoie necăjit şi neîncrezător, dar în curând ştirea bună pe care i-o adusese don Íñigo şi pe care nu voia s-o creadă îi fu confirmată din gura celor doi suverani.

Apoi primise ordinele necesare şi plecase spre portul Palos de Moguer, un sat situat la vărsarea râului Tinto, lângă oraşul Huelva.

Ferdinand alesese acest port nu pentru că, aşa cum s-ar fi putut crede, fiind la Atlantic se scurta drumul, ci deoarece, în urma unei condamnări judiciare satul Palos trebuia să dea coroanei două caravele gata armate.

Regele deci nu avea alte cheltuieli de făcut decât cele trei mii de coroane. Cu toate acestea să fim drepţi şi să spunem că pe la începutul lui iunie, Columb fu înştiinţat că la cererea Isabelei, protectoarea lui, a treia navă îi fusese acordată.

Cât despre don Íñigo, acesta după ce-şi însoţise prietenul la Palos, se întorsese la Cordoba în urma unei scrisori primite printr-un curier extraordinar, după ce-l făcuse pe Columb să-i promită că nu va părăsi Spania fără el, şi că o să-i comunice la Cordoba ziua exactă a plecării.

Columb îi datora prea mult acestui prieten credincios ca să nu-i îndeplinească cererea. În cursul lunii iulie 1492, îl anunţă pe don Íñigo că va ridica pânzele pe data de 3 august…

La 2 august tânărul sosi mai întunecat, dar mai hotărât ca oricând.

Don Íñigo îl însoţi deci pe prietenul său Columb prin toate primejdiile acestei prime călătorii. Era pe punte în noaptea de 11 spre 12 octombrie când marinarul de cart pe bordul Pintei strigă:

„Pământ!” Coborî al doilea pe insula San Salvador în mijlocul locuitorilor miraţi care-i priveau tăcuţi pe străinii aceştia ce soseau dintr-o lume necunoscută. Primul era Columb care păstrase pentru sine cinstea de a înfige drapelul Castiliei în pământul pe care-l descoperise. Îl urmă în Cuba, la San Domingo, se întoarse în Spania cu el în martie 1493; plecă din nou împreună cu el în luna septembrie a aceluiaşi an, fără ca insistenţele mătuşii sale, nici cele ale reginei Isabela şi ale regelui Ferdinand să-l poată opri la curte. Debarcă, tot cu el, în Antilele mici, în Dominica, adică în Guadelupa, la San Cristofor, în Antile. Luptă alături de el împotriva şefilor de trib băştinaşi şi împotriva propriilor tovarăşi ai lui Columb, răsculaţi; plecă iarăşi cu el când acuzaţiile duşmanilor îl siliră pe vestitul genovez să-şi părăsească postul de vice-rege şi să vină să se dezvinovăţească înaintea celor care, mulţumită lui, ajunseseră cei mai bogaţi suverani din lume! În sfârşit, la 30 mai 1498 plecă tot cu Columb în a treia călătorie, dar de data aceasta nici măcar nu se mai întoarse în Spania: de peste mare află de dizgraţia lui Columb şi a fratelui său Bartolomeo, de condamnarea lor la închisoare şi, în sfârşit, de moartea lor.

În Spania, cei ce-şi mai aminteau că pe lumea aceasta există un oarecare don Íñigo Velasco aflară prin 1504 sau 1505 că pătrunsese adânc pe teritoriile descoperite, că fusese primit la curtea unui cacic cu a cărui fiică se căsătorise, şi că acest cacic îi dăduse ca zestre atâta aur cât încăpuse în camera nupţială; apoi că socrul lui murise, iar don Íñigo refuzase coroana pe care locuitorii voiseră să

i-o ofere, şi că, în cele din urmă soţia lui murise la rându-i, lăsându-i o fiică atât de frumoasă, încât nu-i găsise alt nume decât cel de doña Flor.

Dar, cu trei ani înainte de perioada în care am ajuns, la puţină vreme după moartea regelui Ferdinand ce-l răsplătise pe Columb cu închisoare şi mizerie pentru darul pe care aceasta i-l făcuse, se răspândi deodată zvonul că don Íñigo Velasco sosise la Málaga cu fiica lui pe o corabie care avea, ca lest, lingouri de aur. Însă regina Isabela şi doña Beatriz muriseră, fără îndoială că nimeni nu se mai interesa de don Íñigo, după cum nici pe el nu-l mai interesa nimeni. Unul singur dintre prietenii lui, numit don Ruiz de Torillas veni să-l vadă la Málaga. Odinioară, în urmă cu douăzeci şi cinci sau douăzeci şi şase de ani luptaseră împreună împotriva maurilor şi cuceriseră chiar oraşul Málaga unde se întâlneau azi. Acest prieten ce locuia în Granada îl invită pe don Íñigo să se stabilească în oraşul său, dar toate stăruinţele fură zadarnice.

Cu toate acestea, când, după moartea lui Ferdinand, cardinalul Jiménez, arhiepiscop de Toledo, fu numit regent, reputaţia de bogăţie şi de cinste care-l însoţise pe don Íñigo în călătorii şi se întorsese odată cu el, făcu să primească din partea cardinalului în vârstă atunci de optzeci de ani, invitaţia de a veni la el la Toledo ca să-l ajute în probleme de stat şi, mai ales, în problema relaţiilor ce urmau să fie stabilite de către noul rege, don Carlos, între Spania şi Indiile occidentale.

Era vorba de binele ţării; astfel că don Íñigo, fără să şovăie, plecase din Málaga cu fiica sa, venise la

Toledo şi acolo, în toate problemele privind teritoriile de peste mări, împărţise conducerea regatului cu cardinalul Jiménez şi Adrian de Utrecht, fostul preceptor al lui don Carlos, pe care regele îl trimisese înaintea sa în Spania.

Această regenţă guvernase Spania în timpul triumviratului ei vreme de aproape un an. Apoi deodată se auzi că regele don Carlos debarcase la Viliaviciosa, un mic port din Asturia, şi se îndrepta spre mânăstirea Tordesillas unde, de la moartea tatălui său Filip cel Frumos, care avusese loc vineri 25 septembrie 1506, locuia maică-sa, Ioana, cunoscută în legendele castiliene sub numele de Ioana Nebuna.

La ştirea aceasta, nimic nu-l mai putu reţine la Toledo pe don Íñigo care, bizuindu-se pe faptul că sosirea în Spania a lui don Carlos făcea inutil de acum înainte consiliul de regenţă, şi în pofida încercărilor colegilor săi de regenţă de a-l opri, se despărţise de ei şi se întorsese cu fiică-sa la Málaga.

Acolo se credea liniştit şi la adăpost de toate privirile când, pe la începutul lui iunie 1519, un mesager al lui don Carlos i se înfăţişase anunţându-l că regele voia să viziteze oraşele din sud, Cordoba, Sevilla, Granada şi îl poftea să-l aştepte în ultimul dintre ele. Acelaşi mesager îi înmânase un pergament pecetluit cu pecetea regală care nu era altceva decât numirea lui în funcţia de mare judecător.

Această numire, îi scria don Carlos cu propria-i mână, era un omagiu pe care cardinalul Jiménez pe patul de moarte şi Adrian de Utrecht îl aduceau nu

numai înţelepciunii lui don Íñigo Velasco, ci şi înaltei şi severei lui probităţi pe care nimeni n-o tăgăduia în Spania.

Deşi în adâncul sufletului regreta raiul de la Málaga, don Íñigo Velasco se pregătise de plecare, apoi, în ziua sorocită, pornise la drum luând-o cu sine pe doña Flor, precedat fără să ştie de don Ramon de Ávila, care era îndrăgostit de fată şi nădăjduia, mulţumită unui schimb de priviri printre şipcile unui oblon, că nu-i este cu totul indiferent.

În afară de aceasta, era însoţit de trei slujitori înşiraţi, după cum am spus, astfel încât unul să fie cercetaş, iar ceilalţi doi, ariergardă.

De altfel, după cum se zvonea, o asemenea escortă, ba chiar şi una mai mare, nu era zadarnică: se spunea că drumul e plin de tâlhari cărora un conducător nou, de o îndrăzneală necunoscută nici chiar printre oamenii aceştia neînfricaţi, le dăduse un astfel de curaj, încât nu o dată, acest şef, însoţit de zece, doisprezece sau cinsprezece oameni, făcuse incursiuni de pe un versant al muntelui până la porţile Málagăi, sau, de pe celălalt versant, până la cele ale Granadei.

De unde venea acest conducător? Nu se ştia. Cine era? Nimeni nu putea spune. Numele lui, atât cel de familie, cât şi cel de botez erau necunoscute. Nu se gândise nici măcar, aşa cum fac oamenii de teapa asta, să folosească un nume de război, era numit pur şi simplu *el Salteador,* adică Tâlharul.

Toate poveştile care circulau în legătură cu acest misterios hoţ de drumul mare, înrâuriseră întrucâtva după cum se vede, măsurile de

prevedere luate de don Íñigo, iar când caravana se ivi în raza privirii tinerei ţigănci, călătorii aveau înfăţişarea unor oameni care se tem că vor fi atacaţi şi sunt gata să se apere.

Acum poate că unii se vor întreba cum se face că, deşi circulau atâtea zvonuri rele în legătură cu trecerea prin munţi, deşi o iubea atât de mult pe draga lui doña Flor, don Íñigo alesese drumul acesta în loc să facă un ocol şi, de ce, alegându-l, nu-şi luase o escortă mai numeroasă.

La acestea vom răspunde că, de două ori, în perioade destul de apropiate de cea în care ne aflăm, don Íñigo şi fiică-sa străbătuseră aceiaşi munţi fără să li se întâmple ceva. Apoi e un adevăr de netăgăduit că un om se obişnuieşte cu primejdiile şi, tot întâlnindu-le, se familiarizează cu ele.

Şi câte primejdii de tot soiul înfruntase în viaţa lui aventuroasă don Íñigo! Primejdii în război împotriva maurilor, primejdia de a naufragia când străbătuse oceanul, cele de răzmeriţă la bord, sau de a pieri ucis în mijlocul locuitorilor sălbatici ai unei lumi necunoscute! Comparate cu acestea, ce însemnau primejdiile pe care le putea întâlni în mijlocul Spaniei, în spaţiul de abia douăzeci de leghe care desparte Málaga de Granada?

Astfel că, auzind de asemenea primejdii, don Íñigo ridica din umeri.

Cu toate acestea era tare neprevăzător să te hazardezi prin astfel de trecători cu o comoară de tinereţe şi de frumuseţe ca aceea care mergea la dreapta marelui judecător.

Renumele de frumuseţe strălucită care o

precedase pe doña Flor din lumea nouă în cea veche nu era cu nimic exagerat. Doña Flor la şaisprezece ani – era vârsta pe care o împlinise – ar fi depăşit comparaţiile exagerate pe care le-ar fi putut face în legătură cu ea poeţii spanioli şi chiar cei arabi: avea strălucirea florii şi catifelarea fructului, graţia muritoarei şi demnitatea zeiţei. După cum la ţigăncuşa ce o privea cu naivă admiraţie apropiindu-se, se simţea amestecul rasei arabe cu cea spaniolă, tot astfel la doña Flor se putea vedea tipul nu numai a două rase minunate, ci şi a ceea ce era mai pur şi mai distins în aceste două rase. Copila Mexicului şi a Spaniei avea un ten mat, frumos, braţe încântătoare, picioare minunate de andaluză, gene întunecate, ochi catifelaţi, păr lung şi talia zveltă a indiencelor, fiicele soarelui.

Cât despre costum, el părea ales anume ca să pună în valoare formele minunate şi chipul încântător al frumoasei călătoare. Era o rochie de mătase de un albastru ceresc, irizat cu roz şi argintiu, încheiată de sus până jos cu perle dintre care fiecare era demnă să împodobească o coroană de contesă; rochia desena bustul şi partea de sus a braţelor, aşa cum erau croite costumele spaniole la începutul secolului al XIV-lea; doar că, ajungând la coate, manşetele se lărgeau şi cădeau de fiecare parte a corpului atârnând deschise, lăsând să se vadă sub valurile de dantelă de Murcia mâinile şi antebraţele care, fiindcă înfruntaseră nepedepsite soarele Mexicului, îl puteau înfrunta acum pe cel al Spaniei, însă fără să aibă a se teme de ceva, fiind ascunse într-o capă

largă de lână albă, fină şi moale, asemeni caşmirului nostru modern şi înrudit, prin croiala părţii inferioare, cu mantia mexicană, iar prin gluga sub care strălucea într-o nuanţă de culoare caldă chipul tinerei fete, cu burnuzul arab.

Don Íñigo şi doña Flor, în pasul catârilor care scuturau din cap sub pompoanele de lână stacojie, mergeau în trap grăbit, dar fără grijă, fata păşind la fel de obişnuită ca şi tatăl ei cu călătoriile peste munţi şi cu viaţa aventuroasa a vremii.

Dar, fără îndoială, slujitorul pe care-l foloseau drept cercetaş era mai puţin liniştit decât stăpânii lui, deoarece zărind-o pe tânăra ţigancă, se opri s-o întrebe, iar ei îl ajunseră din urmă tocmai când se interesa dacă don Íñigo şi doña Flor se pot opri în siguranţă la mica *venta* ce nu se mai zărea acum pentru că se aflau într-o ondulaţie a terenului pe care o zăriseră la orizont când coborâseră muntele, aflat acum în urma lor.

Când don Íñigo şi doña Flor sosiră, şovăielile slujitorului creşteau în loc să se liniştească, din pricina răspunsurilor neclare şi aproape batjocoritoare ale tinerei ţigănci, care continua să stea şi să toarcă vorbind cu acesta, dar care, văzându-i şi pe stăpâni oprindu-se, se ridică, lăsă la o parte fusul şi furca, sări cu uşurinţă peste pârâu ca o gazelă sau ca o codobatură şi ajunse în partea cealaltă a drumului, în timp ce capra, ca un animal curios, coborî de pe colina unde rumega frunze de mure şi veni să-i privească pe călăreţi cu ochi mari, inteligenţi.

— Ce frumoasă e, tată! spuse doña Flor oprindu-l pe bătrân şi privind-o pe fată cu admiraţia pe care

o stârnea ea însăşi.

Don Íñigo schiţă un gest afirmativ din cap.

— Vrei să vorbim cu ea, tată? întrebă doña Flor.

— Fă cum vrei tu, fata mea, spuse bătrânul.

— Cum te cheamă, draga mea? i se adresă doña Flor.

— Creştinii îmi spun Ginesta, iar maurii Aisse, fiindcă am două nume: unul înaintea lui Mahomet, iar celălalt înaintea lui Iisus Christos.

Şi rostind numele acestuia din urmă, fata îşi făcu semnul crucii, ceea ce dovedea că e creştină.

— Noi care suntem buni catolici, spuse zâmbind doña Flor, o să-ţi spunem Ginesta.

— Spuneţi-mi cum vreţi, rostit de gura şi de glasul dumneavoastră blând, numele meu o să mi se pară întotdeauna frumos.

— Ei bine, Flor, spuse don Íñigo, dacă cineva ţi-ar fi spus că în pustietatea asta o să afli linguşirea, l-ai fi socotit mincinos, nu-i aşa? Şi vezi totuşi că ar fi rostit adevărul!

— Eu nu linguşesc, ci admir, spuse ţigăncuşa.

Doña Flor zâmbi şi roşi totodată şi, ca să schimbe cursul conversaţiei care prin naivitatea-i laudativă devenea stânjenitoare, întrebă:

— Ce-i răspundeai lui Núñez, copila mea?

— Întrebaţi-mă mai întâi ce mă întreba.

— Ei bine, ce te întreba?

— Se interesa despre drum şi mă întreba dacă e sigur, şi dacă *venta* e bună.

— Iar tu ce-i răspundeai?

— Îi răspundeam cântându-i cântecul drumeţului.

— Cum e cântecul ăsta?

— Ascultaţi-l.

Şi întocmai ca o pasăre, adică fără sforţare şi pe o melodie care părea o simplă modulaţie adăugată glasului ei obişnuit, fata începu să cânte acest cuplet al unui cântec andaluz:

Dacă cerul e limpede
Fii atent!
Dacă poteca e sigură
Priveşte în jur.
Şi fie ca Fecioara cu ochi de
azur
Să te aibă în pază!
Adio, drumeţilor, adio,
Mergeţi cu Dumnezeu!

— Asta i-o spuneai lui Núñez, copila mea, continuă doña Flor, dar nouă ce ne spui?

— Dumneavoastră, frumoasă señora, răspunse ţiganca, o să vă spun adevărul, fiindcă sunteţi singura fată de la oraş care-mi vorbeşte cu blândeţe şi fără dispreţ.

Şi se apropie cu doi paşi, punându-şi mâna dreaptă pe gâtul catârului, iar degetul arătător al mâinii stângi pe buze.

— Nu mergeţi mai departe! spuse ea.

— Cum să nu mergem mai departe?

— Întoarceţi-vă!

— Fetiţo, îţi baţi joc de noi? întrebă don Íñigo.

— Dumnezeu mi-e martor că vă dau sfatul pe care l-aş da tatălui meu şi soră-mii.

— Vrei să te întorci la Albana cu doi dintre slujitorii noştri, fata mea? întrebă don Íñigo.

— Şi dumneata, tată? spuse doña Flor.

— Eu o să-mi continui drumul cu cel de-al treilea. Regele o să fie mâine la Granada şi mi-a dat ordin să fiu azi acolo. N-o să-l fac pe rege să aştepte.

— Iar eu o să merg pe unde mergi şi dumneata: pe unde o să treci, o să trec şi eu.

— Bine! Mergi înainte, Núñez!

Şi scoţând din buzunar o pungă, don Íñigo o întinse fetei.

Dar aceasta schiţă un gest de regină:

— Nu există pungă destul de bogată ca să plătească sfatul pe care vi l-am dat, domnule călător, spuse ea. Păstraţi-vă, deci, punga, o să fie binevenită acolo unde vă duceţi.

Atunci doña Flor îşi desprinse agrafa rochiei şi, făcându-i fetei semn să se apropie mai mult, o întrebă:

— Dar aşa ceva primeşti?

— Din partea cui? întrebă grav ţiganca.

— Din partea unei prietene!

— O, da!

Şi se apropie de doña Flor, înfăţişându-i acesteia gâtul şi fruntea.

Doña Flor prinse agrafa la gâtul ţigăncii şi, în timp ce tatăl său, care era prea bun creştin ca să îngăduie o asemenea familiaritate faţă de o fiinţă doar pe jumătate creştină, îi dădea un ordin lui Núñez, atinse iute cu buzele fruntea fetei.

Núñez se şi depărtase la treizeci de paşi.

— Să mergem! spuse don Íñigo.

— Sunt gata, tată, răspunse doña Flor.

Şi îşi reluă locul la dreapta bătrânului care porni făcându-i un semn de rămas bun micuţei ţigănci şi strigându-le celor trei oameni, atât celui ce mergea

înainte, cât şi celor ce veneau în urmă:

— Fiţi atenţi!

Cât despre ţigancă, aceasta rămase în picioare acolo unde se afla, urmărind-o cu privirea pe fata care o numise prietena ei. Şi murmurând cu jumătate de glas refrenul cântecului:

Adio, drumeţilor, adio,
Mergeţi cu Dumnezeu!

Şi îi urmări astfel cu privirea cu o îngrijorare vădită şi tot mai mare până când se făcură nevăzuţi cu toţii după un deluşor ce se zărea la orizont. Atunci, nemaiputându-i vedea, se aplecă ascultând.

Cinci minute se scurseră astfel, răstimp în care buzele ţigăncii repetau maşinal:

Adio, drumeţilor, adio,
Mergeţi cu Dumnezeu!

Deodată se auzi detunătura mai multor archebuze şi ţipete de ameninţare şi de durere. Apoi, sângerând dintr-o rană la umăr, unul dintre cei doi slujitori din ariergardă se ivi pe culmea dealului culcat pe calul în burta căruia înfigea pintenii şi trecu asemeni unui fulger prin faţa fetei strigând:

— Ajutor! Tâlharii!

Ţiganca rămase o clipă şovăind, apoi păru să ia o hotărâre supremă. Dădu fuga la furcă, prinse de unul dintre capetele ei cordonul ca un steag şi se repezi spre munte pe care-l urcă atât de iute încât

capra ei o urmă cu greu, sări până la capătul unei stânci situate deasupra întregii văi şi fluturându-i eşarfa viu colorată strigă de trei ori cât putu de tare:

— Fernando! Fernando! Fernando!

III

Interiorul hanului „La Regele maur”

Chiar de-am putea alerga spre locul unde s-a petrecut scena de mai sus, cu iuţeala cu care se îndepărta de el slujitorul lui don Íñigo; chiar de-am urca dealul în salturi la fel de grăbite ca acelea ale ţigăncii şi ale caprei ei tot am ajunge prea târziu ca să asistăm la catastrofa care înroşise cu sânge

poteca ce ducea spre han.

Tot ce putem vedea e cadavrul lui Núñez şi al calului lui barând drumul, în vreme ce Torribio, grav rănit, se târăşte până la o cruce de care se reazemă, aproape muribund.

Cât despre don Íñigo şi fiică-sa, ei au dispărut în hanul a cărui poartă s-a închis în urma lor şi a tâlharilor care i-au luat prizonieri.

Pe podeaua hanului se vedeau urmele luptei care, începută afară, continuase înăuntru. O dâră de sânge ce putea fi urmărită începând cu două sute de paşi mai înainte, trecea pragul şi ajungea într-un colţ unde un tâlhar, rănit de archebuza unuia dintre oamenii lui don Íñigo, primea îngrijirile Amapolei, aceeaşi cameristă pe care am văzut-o aducând flori în sala pregătită pentru călători, şi ale valetului care ţinuse hăţurile calului lui don Ramiro de Ávila.

Pălăria de catifea a lui don Íñigo şi o bucată din mantia albă a donei Fior zăceau pe treptele care duceau din curte la bucătărie şi arătau că acolo lupta se încinsese din nou şi că pe acolo fuseseră duşi cei doi călători, deci pe acolo trebuiau căutaţi.

De la uşa care se deschidea după ce urcai cele două trepte, începea dâra de flori presărate de curierul dragostei frumoasei doña Flor. Dar florile erau călcate în picioare, murdărite şi de praful căzut de pe haine şi de câteva picături de sânge care ici şi colo străluceau fie pe un trandafir, fie pe un crin sau pe o anemonă, ca nişte rubine lichide şi tremurătoare.

Uşa care despărţea bucătăria de camera în care, prin grija lui don Ramiro, fusese pusă masa pentru

cei doi drumeţi şi unde încă se mai simţea parfumul ars cu puţin înainte, era deschisă, în pragul ei stăteau slujitorii hanului, tâlhari deghizaţi, gata să le vină în ajutor tâlharilor de afară, iar din partea aceea se auzeau ca nişte valuri de mânie, ţipete, ameninţări, jeluiri şi înjurături.

Acolo continua şi avea, fără îndoială, să-şi afle deznodământul scena cumplită la care se gândise cu spaimă ţigăncuşa de pe drum, atunci când îi sfătuise pe cei doi drumeţi să se întoarcă.

Într-adevăr, dacă am fi putut înlătura baricada vie care închidea uşa, şi dacă ne-am fi croit drum până în sală, iată ce am fi văzut:

Don Íñigo, trântit pe podeaua hanului, tot mai încerca să se apere cu o bucată de spadă nefolositoare, însă cu tăişul căreia, înainte de se frânge, lovise doi tâlhari; de la ei erau picăturile de sânge care pătau florile aşternute pe jos.

Trei oameni îl stăpâneau cu greu, cu toate că unul îl apăsa cu genunchiul pe piept ţinându-i un cuţit catalan la gât.

Ceilalţi doi îl scotoceau, nu atât ca să-l prade cât ca să-i ia armele pe care putea să le aibă ascunse.

La doi paşi de el, rezemată de perete, stătea în picioare doña Flor cu părul despletit şi zbârlit, cu boneta mantiei sfâşiată şi cu nasturii preţioşi ai rochiei smulşi.

Era vădit că, deşi asupra fetei fuseseră săvârşite aceste profanări, din pricini lesne de înţeles, bandiţii **o** cruţaseră mai mult decât pe bătrân.

Doña Flor, am mai spus-o, era de o frumuseţe minunată, iar conducătorul bandei, eroul acestei povestiri, *el Salteador* era socotit un bărbat de o

galanterie mai cumplită poate, în asemenea împrejurări, decât cruzimea cea mai mare.

Fata stătea cu capul rezemat de zidul alb, iar ochii ei frumoşi pe sub pleoapele lungi, catifelate, aruncau scântei de mânie şi de indignare, mai numeroase decât sfioasele luciri ale rugii şi temerii.

Braţele inerte îi atârnau în jos, goale şi albe, fiindcă smulgându-i-se preţioasele agrafe ale mânecilor, acestea fuseseră sfâşiate, şi păreau două bazoreliefuri, sculptate de un sculptor îndemânatic, chiar în zid. Niciun cuvânt, nici**o** plângere, niciun geamăt nu-i ieşiseră din gură din clipa când fusese capturată; plângerile şi gemetele care se auzeau erau ale celor doi tâlhari răniţi de spada lui don Íñigo.

Fără îndoială, frumoasa fată încă nu credea că-şi primejduieşte altceva decât viaţa, şi în faţa acestei primejdii socotea nedemn de o spaniolă să se plângă, să geamă sau să se roage.

Siguri că nu le poate scăpa şi luându-i aproape tot ce avea de preţ, bandiţii se adunaseră în jurul frumoasei călătoare şi o priveau râzând, astfel încât ar fi făcut-o să-şi plece privirea, dacă ochii ei mari nu l-ar fi căutat pe Cel de sus pe care îl chemau în ajutor.

Sau poate că doña Flor se gândea la frumosul cavaler pe care-l vedea de un an încoace dând tarcoale pe sub fereastra camerei ei de îndată ce se însera şi care, în timpul nopţii îi umplea balconul cu cele mai frumoase flori din Andaluzia.

Dar, după cum am spus, ea tăcea şi zgomote puternice, ţipete, sudalme se auzeau în jurul ei şi mai ales al tatălui ei.

— Ticăloşilor! strigă bătrânul, ucideţi-mă, gâtuiţi-mă, dar vă previn că am întâlnit cu o leghe mai înainte de

Alhama o trupă de soldaţi pe al căror comandant îl cunosc. El ştie că am plecat, şi că mă duc la Granada din ordinul regelui, iar când o să afle că n-am ajuns acolo o să-şi închipuie că am fost asasinat şi atunci n-o să mai aveţi de-a face cu un om de şaizeci de ani şi cu o fată de cincisprezece, ci cu o companie întreagă şi o să vedem noi, tâlharilor, dacă o să fiţi la fel de curajoşi în faţa soldaţilor regelui, om la om, tot aşa cum sunteţi aici douăzeci împotriva unuia singur!

— Bine, răspunse unul dintre tâlhari, să vină soldaţii regelui, îi cunoaştem, i-am văzut ieri trecând. Avem o fortăreaţă bună, minată, cu subterane care duc în munţi.

— Şi apoi, îl întrerupse altul, ce te face să crezi că vrem să te ucidem? Te înşeli dacă îţi închipui aşa ceva, noi nu-i ucidem decât pe sărăntocii de la care nu putem scoate nimic; de seniorii nobili care, ca tine, pot plăti răscumparare, avem, dimpotrivă, mare grijă, iar dovada este că deşi ai dat cu spada în dreapta şi-n stânga şi ai rănit pe doi de-ai noştri, nu ţi-am făcut nici cea mai mică zgârietură, nerecunoscătorule!

Atunci o voce răsunătoare ca a unui înger se amestecă printre cele răguşite şi ameninţătoare. Era a fetei care vorbea pentru prima oară.

— Fie! spuse ea. Dacă nu e vorba decât să plătim o răscumpărare, señores, o s-o plătim. Fixaţi-o ca pentru un prinţ şi o s-o primiţi.

— Pe sfântul Iacob! Nădăjduim s-o primim,

frumoasă copilă! Din pricina asta vrem ca demnul senior, tatăl dumneavoastră să se potolească un pic… Afacerile sunt afaceri, ce naiba! Le duci la bun sfârşit discutând, dar dacă te baţi le încurci. Şi poftim, iată-l pe tatăl dumneavoastră că le încurcă iarăşi!

Într-adevăr, don Íñigo schiţase încă un gest de apărare şi cu ciotul spadei pe care nu i-l putuseră smulge din mâna ce-l strângea ca o menghine de fier rănise la faţă pe unul dintre tâlhari.

— Pe rănile Mântuitorului! strigă cel care ţinea cuţitul la gâtul bătrânului, încă o încercare şi o să trebuiască să discuţi răscumpărarea cu Dumnezeu, nu cu noi, gentilomule!

— Tată! strigă îngrozită fata făcând un pas înainte.

— Da, spuse unul dintre bandiţi, ascultaţi-o pe frumoasa domnişoară. Vorbele ei sunt aur curat, iar gura ei e ca aceea a prinţesei arabe care nu se deschidea decât ca să lase să cadă o perlă sau un diamant la fiecare cuvânl pe care-l rostea. Staţi liniştit, domnule. Daţi-vă cuvântul că nu încercaţi să fugiţi, întocmiţi-i o scrisoare prietenului nostru hangiul, ca să se ducă la Málaga fără să se teamă de autorităţi; acolo intendentul dumneavoastră o să-i înmâneze o mie, două mii, trei mii de coroane, după dărnicia dumneavoastră, noi nu le fixăm taxă călătorilor, şi când o să se întoarcă hangiul cu banii o să fiţi liberi. Bineînţeles că, dacă nu se întoarce, o să răspundeţi pentru el, ochi pentru ochi, dintre pentru dinte.

— Tată, ascultă ce spun oamenii aceştia, insistă fata, şi nu-ţi pune în primejdie viaţa pentru câteva

pungi de bani.

— Auziţi, auziţi, prinţe? Fiindcă trebuie să fiţi prinţ, dacă nu vice-rege, dacă nu rege sau chiar împărat, pentru ca frumoasa domnişoară să discute cu atâta uşurinţă şi nepăsare despre bogăţiile lumii ăsteia.

— Şi, întrebă bătrânul, consimţind pentru prima oară să se coboare până la a discuta cu duşmanii pe care până atunci se mulţumise să-i insulte sau să-i lovească, în timp ce complicele vostru hangiul se duce cu scrisoarea la intendentul meu, ce-o să faceţi cu noi în taverna asta de criminali?

— Tavernă? Hei, señor Calabazas, auzi cum i se spune hanului *La Regele maur?* Tavernă de criminali! Vino încoace şi arată-i acestui demn hidalgo că a greşit.

— Ce-o să facem cu tine? zise alt tâlhar fără să-i dea lui don Calabazas vreme să apere onoarea hanului. E foarte simplu şi o să-ţi spun. Mai întâi, o să-ţi cerem cuvântul de gentilom că n-o să fugi.

— Un gentilom nu-şi dă cuvântul unor tâlhari.

— Tată, un gentilom îşi dă cuvântul lui Dumnezeu, spuse doña Fior.

— Ascult-o o dată pe copila asta, fiindcă înţelepciunea cerului vorbeşte prin gura ei.

— Bine, şi după ce vă voi fi dat cuvântul, pvesupunând că vi-l dau, ce-o să faceţi?

— În primul rând, n-o să te pierdem din ochi.

— Cum aşa? strigă don Íñigo. Deşi vă dau cuvântul, nu mă lăsaţi să-mi continui drumul?

— Ehe, răspunse banditul, nu mai suntem pe vremea când evreii din Burgos îi împrumutau Cidului o mie de mărci de aur pentru o ladă plină

cu pământ. Aşa că în loc să facem ca ei, adică să nu ne uităm în ladă decât după ce am numărat cele o mie de mărci, noi o să ne uităm înainte.

— Ticăloşilor! murmură don Íñigo.

— Tată, spuse doña Flor, încercând să-l potolească pe bătrân, pentru numele lui Dumnezeu.

— Bine, şi supraveghindu-mă, ce o să faceţi?

— O să te legăm cu un lanţ solid de inelul ăsta de fier.

— Să mă legaţi ca pe un sclav maur, pe mine? făcu bătrânul.

Şi la ameninţarea asta care trezea în el valuri de mândrie, încercă şi izbuti o mişcare violentă şi totodată atât de iute, încât îl făcu să se rostogolească la trei paşi distanţă de el pe banditul care-i pusese piciorul pe piept, şi se ridică ameninţător într-un genunchi.

Dar aşa cum o stâncă respinge valul pentru a fi aproape de îndată acoperită de el, într-o clipă cinci sau şase bandiţi se năpustiră asupra lui don Íñigo şi, printr-o sforţare care i-ar fi rupt braţul dacă n-ar fi cedat, îi smulseră mânerul spadei şi bucata de fier lungă de şase degete pe care o mai conţinea. În timp ce omul cu cuţitul, ruşinat că fusese răsturnat astfel de bătrân, se repezi spre el cu arma ridicată, jurând că prizonierului îi sunase ceasul.

La scânteia care ţâşni din lama cuţitului, doña Flor sconse un ţipăt cumplit şi se repezi spre taică-său.

Dar doi bandiţi îi opriră, unul pe doña Flor, celălalt mâna tovarăşului lor.

— Vicente! Vicente! strigă banditul care oprise mâna celui ce avea de gând să ucidă, cu riscul de a vedea cuţitul întorcându-se împotriva lui, ce naiba vrei să faci?

— Să-l omor pe turbatul ăsta!

— N-o să-l omori!

— Cum să nu-l omor! Pe sfântul Iacob, asta rămâne de văzut!

— N-o să-l omori, îţi spun! Găureşti sacul cu aur şi prin gaura asta răscumpărarea se duce pe apa sâmbetei. Eşti un netrebnic, ţi-am spus-o întotdeauna. Lasă-mă să stau de vorbă cu acest senior şi o să vezi că-l fac să fie înţelegător.

Tâlharul numit Vicente înţelese fără îndoială că tovarăşul său are dreptate, fiindcă se retrase, bombănind, dar se retrase.

Când spunem că se retrase asta nu înseamnă că ieşi din încăpere, ci doar că făcu doi-trei paşi înapoi, asemeni jaguarului rănit, gata să sară din nou asupra prăzii.

Banditul care se erijase în negociator luă locul lui Vicente.

— Hai, fiţi rezonabil, señor Caballero; n-o să vă legăm de inelul de fier, doar o să vă închidem în pivniţa cu vinuri alese, a cărei uşă e tot atât de trainică ca a închisorilor din Granada, cu o santinelă în faţa uşii.

— Cum, ticălosule, aşa vreţi să vă purtaţi cu un om de rangul meu?

— Tată, o să fiu şi eu cu dumneata, n-o să te părăsesc! strigă doña Flor. Şi de altfel, două-trei zile o să treacă repede…

— Ah, copila mea, spuse unul dintre tâlhari, asta

nu-ţi putem făgădui.

— Ce nu-mi puteţi făgădui?

— Că o să rămâi cu tatăl tău.

— Doamne! Dar ce vreţi să faceţi cu mine? strigă fata.

— Ce vrem să facem? zise negociatorul. Nu suntem seniori mari ca să putem spune asta. Fetele de vârsta, de frumuseţea şi de condiţia ta sunt prada şefului.

— O, Doamne! şopti doña Flor, în timp ce bătrânul scoase un strigăt de mânie.

— Nu vă speriaţi, zise banditul râzând, şeful nostru e tânăr, frumos, ba chiar, după cum suntem încredinţaţi, de familie bună. Astfel că, orice s-ar întâmpla o să aveţi o mângâiere, domnule! Vă pot spune că de-aţi fi nobil ca un rege, tot n-aţi face o mezalianţă.

Abia la cuvintele acestea înţelese doña Flor toată grozăvia soartei pe care o putea avea. Scoase un ţipăt şi printr-o mişcare iute ca gândul îşi smulse din jartieră un pumnal ascuţit ca un ac, al cărui tăiş îi sclipi pe piept.

Bandiţii văzând aceasta se traseră înapoi cu un pas, iar doña Flor se pomeni din nou izolată, în picioare lîngă perete, liniştită, dar hotărâtă.

— Tată, întrebă ea, ce-mi porunceşti?

Iar privirea ei, ca şi glasul, arăta că la primul cuvânt al bătrânului lama ascuţită avea să-i străpungă inima.

Don Íñigo nu răspunse, dar situaţia aceasta extremă redându-i vigoarea de tânăr îi împinse în lături, cu o mişcare violentă şi neaşteptată pe cei doi tâlhari ce-l strâmtorau şi dintr-o săritură fu în

picioare cu braţele deschise strigând:

— Aici, copila mea! Vino aici!

Doña Flor se repezi la pieptul tatălui ei, dându-i bătrânului pumnalul şi spunându-i cu glas scăzut:

— Tată, aminteşte-ţi de romanul acela a cărui poveste mi-ai spus-o şi pe care-l chema Virginius!

Abia termină de rostit cuvintele acestea că un tâlhar ce întinsese mâna spre ea se prăbuşea la picioarele lui don Íñigo, lovit în inimă de pumnalul subţirel, care părea mai curând o jucărie decât o armă de apărare.

În acea clipă, un strigăt uriaş de mânie răsună în han. Zece cuţite se deschiseră, zece pumnale şi zece spade ieşiră din teacă şi-i ameninţară pe cei doi prizonieri care, văzând că le sunase ceasul se sărutară pentru ultima oară. Rostiră în şoaptă o rugăciune, şi, ridicând braţele spre cer, strigară împreună:

— Loviţi!

— La moarte! La moarte! urlară bandiţii năpustindu-se cu armele ridicate asupra bătrânului şi fetei.

Dar deodată se auzi zgomotul unei ferestre sparte de un pumn puternic. Un tânăr, fără altă armă decât cu un pumnal basc la cingătoare, sări cu uşurinţă în cameră şi, cu un glas evident obişnuit să poruncească, întrebă:

— Ce se petrece aici, domnilor?

La sunetul acestui glas care totuşi nu depăşise intensitatea discuţiei obişnuite, strigătele se stinseră, cuţitele se închiseră, pumnalele şi spadele intrară în teacă, iar toată lumea se dădu înapoi în tăcere, lăsându-i în mijlocul unui cerc mare, în faţa

noului venit, pe tată şi pe fiică ţinându-se strâns în braţe.

Cel a cărui sosire bruscă – în mod vădit, la fel de neaşteptată pentru cei ce ameninţau, cât şi pentru cei ameninţaţi – produsese o reacţie atât de ciudată, merită pe deplin, prin felul în care intra în scenă şi prin rolul ce-i este menit în cursul acestei povestiri, să întrerupem pentru o clipă relatarea evenimentelor la care ia parte, ca să-l înfăţişăm cititorilor.

Era un tânăr de douăzeci şi şapte, douăzeci şi opt de ani, îmbrăcat într-un costum de muntean andaluz de **o** desăvârşită eleganţă. Îmbrăcămintea lui se compunea dintr-o pălărie de fetru cenuşie cu boruri largi, împodobită cu două pene de vultur, o vestă scurtă de piele cu mâneci, brodată, aşa cum mai poartă şi astăzi încă vânătorii din Cordoba când se duc în Sierra Morena, o centură algeriană căptuşită cu mătase şi aur, pantaloni de catifea roşu deschis cu nasturi şlefuiţi, cizme dintr-o piele asemănătoare cu aceea a vestei încheiate în părţi, dar numai la gleznă şi înapoia rotulei, astfel că deschizându-se pe toată lăţimea pulpei lăsau să se vadă ciorapul.

Un simplu pumnal asemănător celor ale vânătorilor de urşi din Pirinei – adică având mânerul din corn şlefuit şi împodobit cu ţinte de argint, cu lama lată de două degete şi lungă de opt degete, cu vârf ascuţit, şi cu două tăişuri, vârât într-o teacă de piele împodobită cu argint – era, după cum am spus, singura armă a tânărului şef, fiindcă nu se putea tăgădui că era şef cel al cărui glas avea o influenţă atât de directă şi de rapidă

asupra unor oameni obişnuiţi cu tâlhăria şi cu omorul, care se dăduseră înapoi înaintea lui.

Restul costumului lui se compunea dintr-o manta cu dungi de-a latul, în care era înfăşurat, măreţ ca un împărat în purpura lui.

Cât despre înfăţişarea noului venit, tâlharul care, ca să-l liniştească pe don Íñigo, spusese că şeful său e nu numai tânăr, frumos, elegant, ci şi că are o înfăţişare atât de falnică, încât îndeobşte e socotit hidalgo, nu exagerase cu nimic, ci dimpotrivă.

Zărindu-l pe tânăr, doña Flor scoase un strigăt de mirare ce semăna cu unul de bucurie, de parcă sosirea noului venit n-ar fi fost o întărire pentru bandiţi, ci un ajutor pe care cerul îl trimisese tatălui său şi ei însăşi.

Cât despre don Íñigo, el înţelese că începând din clipa aceea nu mai avea de-a face cu restul bandei şi că de tânărul sosit depindea de acum încolo soarta sa şi a fiicei sale.

Dar, ca şi cum ar fi fost prea mândru ca să vorbească primul, se mulţumi să pună pe pieptul doñei Flor vârful pumnalului însângerat şi aşteptă.

Deci, *el Salteador* fu acela care vorbi primul.

— Nu mă îndoiesc de curajul dumneavoastră, señor, spuse el, cu toate acestea mi se pare că ar fi mare îngâmfare din parte-vă să credeţi că vă puteţi apăra cu acul acesta împotriva a vreo douăzeci de oameni înarmaţi cu pumnale şi spade.

— Dacă aş trage nădejde să trăiesc, răspunse don Íñigo, ar fi într-adevăr o nebunie, dar cum nu am de gând decât s-o ucid pe fiică-mea şi să mă ucid după aceea eu însumi, lucrul mi s-a părut şi

încă mi se pare cu putinţă, ba chiar uşor.

— Fiindcă suntem ameninţaţi cu ultragii cărora le preferăm moartea.

— Señora e soţia dumneavoastră?

— E fiica mea.

— La cât apreciaţi viaţa dumneavoastră şi cinstea ei?

— Viaţa mea – la o mie de coroane, iar cinstea ei nu are preţ.

— Vă dăruiesc viaţa, señor, răspunse el Salteador, iar cinstea señorei e în siguranţă aici, ca şi cum ar fi în camera şi sub paza mamei sale.

Un murmur de nemulţumire se auzi printre bandiţi.

— Ieşiţi cu toţii! spuse el Salteador întinzând mâna şi rămânând cu ea întinsă până când ultimul tâlhar ieşi din cameră.

Atunci tânărul se duse să închidă uşa şi întorcându-se spre don Íñigo şi fiică-sa care-l urmăreau din ochi cu o mirare amestecată cu nelinişte, continuă:

— Trebuie să-i iertăm, señor. Sunt oameni grosolani şi nu nobili ca noi.

Don Íñigo şi doña Flor îl priviră cu mai puţină nelinişte, dar cu mai multă mirare pe banditul care se intitula el însuşi nobil, şi care prin nobleţea manierelor şi prin demnitatea comportării, mai mult chiar decât prin vorbe, dovedea că nu minte.

— Señor, spuse fata, tatăl meu, îl înţeleg, nu mai are glas să vă mulţumească, deci, îngăduiţi-mi mie să vă prezint mulţumirile noastre în numele lui şi al meu.

— Tatăl dumneavoastră are dreptate, señora,

fiindcă, rostite de o gură atât de frumoasă vor avea un preţ pe care nu li l-ar putea da nici măcar buzele unui rege.

Apoi, întorcându-se spre bătrân:

— Ştiu că sunteţi grăbit să vă continuaţi drumul, señor, spuse el. Încotro mergeţi?

— Mă duc la Granada, unde m-a chemat regele.

— A, da, spuse el Salteador cu un zâmbet pe jumătate amar, pe jumătate batjocoritor, zvonul sosirii lui a ajuns până la noi. Am văzut ieri trecând soldaţii care răscolesc muntele. A spus că vrea ca şi un copil de doisprezece ani să poată pleca de la Granada şi să meargă la Málaga ducând câte un sac cu aur în fiecare mână, fără să întâlnească pe drum niciun om care să-i spună altceva decât salutul obişnuit al drumeţului: „Mergi cu bine!”

— Într-adevăr, asta-i dorinţa lui, spuse don Íñigo, şi ştiu că s-au dat ordine în consecinţă.

— Şi în cât timp vrea regele să fie cucerit muntele?

— Se spune că a dat un termen de cincisprezece zile marelui judecător.

— Ce ghinion, că în loc să fi trecut astăzi, n-aţi trecut pe aici peste trei săptămâni, señora! răspunse banditul, adresându-se fetei. Pe drumul ăsta pe care tâlharii v-au speriat atât de tare n-aţi fi întâlnit decât oameni cinstiţi care v-ar fi spus „Mergeţi în pace!” iar la nevoie v-ar fi şi escortat.

— Am întâlnit mai mult decât atât, señor, răspunse fata, fiindcă am dat de un gentilom care ne-a redat libertatea.

— Nu trebuie să-mi mulţumiţi, zise el Salteador, deoarece ascult de o putere mai mare decât voinţa

mea şi decât firea mea.

— Care anume?

Tâlharul ridică din umeri.

— Nu ştiu, zise el. Din păcate, sunt omul primului impuls. La mine, între inimă şi cap, între cap şi mână, între mână şi spadă există un fel de afinitate care mă împinge să fac când binele, când răul, mai adesea răul. Afinitatea aceasta, de îndată ce v-am văzut, mi-a scos mânia din inimă şi a azvârlit-o departe, atât de departe, încât, pe cuvântul meu de gentilom, am căutat-o cu privirea şi n-am mai dat de ea!

Don Íñigo îl privise pe tânăr când acesta vorbea şi, ciudat lucru, acest sentiment de simpatie pe care el Salteador îl exprima cum putea în cuvintele pe jumătate ironice, pe jumătate blânde şi afectuoase pe care le rostise, se explica printr-o senzaţie asemănătoare care-i pătrundea, fără voie, în inimă.

Cât despre doña Flor, ea se apropiase încet de taică-său nu din teamă, ci dimpotrivă, auzind glasul tânărului, ea încerca un sentiment ciudat care o făcea să simtă ceva asemănător unui fior mângâietor prin vene, şi venea să caute la braţul lui don Íñigo ocrotire, împotriva atracţiei necunoscute ce punea stăpânire pe ea.

— Tinere, spuse don Íñigo răspunzând ultimelor cuvinte ale tâlharului, ceea ce ai simţit faţă de mine, simt şi eu pentru dumneata; deci nu ghinionul, ci norocul m-a făcut să trec pe aici astăzi şi nu peste trei săptămâni, fiindcă peste trei săptămâni ar fi fost poate prea târziu ca să-ţi fac la rându-mi un serviciu la fel ca acela pe care mi-l

faci acum.

— Mie, un serviciu? spuse zâmbind banditul.

Iar trăsăturile feţei lui crispându-se uşor păreau să spună: „Atotputernic e cel ce-mi va face singurul serviciu care mi se poate face!”

Ca şi cum ar fi înţeles ce se petrecea în inima tânărului, don Íñigo continuă:

— Cel de sus i-a dat fiecăruia locul pe lumea asta: a dat regatelor regi, regilor le-a dat gentilomi care sunt escorta lor firească; oraşelor le-a dat locuitorii care le locuiesc, burghezi, negustori, oameni de rând; mărilor le-a dat navigatori îndrăzneţi, care se duc dincolo de oceane să afle lumi pierdute sau să descopere lumi necunoscute; munţilor le-a dat tâlhari şi tot aici a pus şi animalele de pradă. Dându-le acelaşi sălaş, a voit parcă să arate că sunt la fel şi că pe oamenii aceştia îi socoteşte cei din urmă în societate.

El Salteador schiţă un gest.

— Lasă-mă să continui, zise don Íñigo.

Tânărul înclină capul în semn de consimţământ.

— Ei bine, continuă bătrânul, ca să întâlneşti oamenii în afara locului unde i-a pus Cel de sus ca pe nişte turme de indivizi din aceeaşi speţă, trebuie ca un mare cataclism social sau cine ştie ce catastrofă întâmplată în familie să-i azvârle cu putere pe indivizii aceştia în afara sferei lor, în alta care nu era făcută pentru ei. Aşa se face că noi, de pildă, care suntem născuţi să fim gentilomi din suita regilor, am urmat fiecare un destin diferit. Destinul acesta a făcut din mine un navigator, iar din dumneata…

Bătrânul se opri.

— Continuaţi, zise zâmbind tânărul, nu-mi spuneţi nimic nou, iar, de altfel, de la dumneavoastră pot auzi orice.

— Destinul acesta a făcut din dumneata un bandit!

— Da, dar ştiţi că se foloseşte acelaşi cuvânt pentru „proscris” şi pentru „tâlhar”.

— Da, ştiu, şi crede-mă că nu confund cele două noţiuni.

Apoi pe un ton întrebător:

— Eşti un proscris? întrebă el.

— Dar dumneavoastră, señor, cine sunteţi?

— Sunt don Íñigo Velasco de Haro.

La cuvintele acestea, tânărul îşi scoase pălăria şi o aruncă departe.

— Scuzaţi-mă, am stat cu pălăria pe cap şi nu sunt *grande de Spania.*

— Nici eu nu sunt regele, răspunse don Íñigo zâmbind.

— Nu. Dar sunteţi nobil ca regele.

— Vasăzică mă cunoşti? întrebă don Íñigo.

— L-am auzit de o mie de ori pe tatăl meu vorbind de dumneavoastră.

— Tatăl dumitale mă cunoaşte, deci?

— Mi-a spus de mai multe ori că are această cinste.

— Care-i numele tatălui dumitale, tinere?

— Da, da, murmură doña Flor, spuneţi-ne cum îl cheamă!

— Vai, señor, răspunse banditul cu o expresie de profundă melancolie, nu-i nicio bucurie, nicio cinste pentru tatăl meu să audă ieşind din gura unui om ca mine numele unui spaniol de viţă veche care n-

are nicio picătură de sânge maur în vine; nu-mi cereţi, deci, să adaug necazul şi necinstea aceasta, la necazul şi necinstea pe care mi le datorează deja.

— Are dreptate, tată! strigă iute fata.

Bătrânul o privi pe doña Flor, care plecă privirea roşind.

— Nu sunteţi de părerea acestei frumoase señora? întrebă el Salteador.

— Ba da, răspunse don Íñigo, păstrează-ţi deci taina numelui; dar dacă nu ai un astfel de motiv ca să-mi ascunzi pricina vieţii ciudate pe care o duci, dacă izgonirea dumitale din societate şi retragerea în munţi au fost, după cum bănuiesc, urmarea unei nebunii de tinereţe; dacă ai, nu zic o umbră de remuşcare, ci măcar urma unei păreri de rău pentru viaţa pe care o duci, îmi dau aici cuvântul că o să-ţi fiu ocrotitor şi chiar chezaş.

— Mulţumesc, señor! Vă accept făgăduiala, deşi mă îndoiesc să fie în puterea unui om să-mi redea locul pe care-l ocupam în lume, şi cu toate acestea, n-am nimic ruşinos să-mi reproşez. Un sânge fierbinte, o inimă ce se aprinde prea iute m-au împins la anumite greşeli; aceste greşeli m-au împins la crime. Astăzi greşelile şi crimele sunt făptuite şi reprezintă tot atâtea prăpăstii căscate înapoia mea, astfel că nu mă pot întoarce de pe calea pe care am străbătut-o până acum şi ar trebui ca o putere supraomenească să-mi creeze pentru întoarcere o cale deosebită de cea pe care am venit. Mă gândesc uneori la posibilitatea unei asemenea minuni; aş fi fericit s-o văd înfăptuindu-se, şi mai fericit s-o văd înfăptuită de

dumneavoastră şi să mă întorc, condus de un înger, ca Tobie, la casa părintească! Până atunci sper, fiindcă speranţa e ultimul prieten al nefericiţilor, deşi e atât de înşelător, adesea mai înşelător decât alţii, sper, dar nu cred. Mă las să trăiesc, înaintând tot mai mult pe drumul sterp şi primejdios al revoltei împotriva societăţii şi a legii. Urc, şi, întrucât urc, cred că mă înalţ. Poruncesc şi, fiindcă poruncesc, mi se pare că sunt rege. Doar uneori noaptea, în ceasurile mele de singurătate, în clipele mele de tristeţe mi se întâmplă să reflectez şi să înţeleg atunci că dacă urci ca să ajungi pe tron, poţi urca de asemenea şi ca să ajungi pe eşafod.

Doña Flor scoase un strigăt înăbuşit.

Don Íñigo întinse mâna banditului.

Dar acesta fără să accepte cinstea pe care i-o făcea bătrânul gentilom, se înclină punând o mână pe piept şi arătându-i, cu cealaltă, un fotoliu.

— Deci o să-mi spui totul? zise don Íñigo aşezându-se.

— Totul, în afară de numele tatălui meu.

Bătrânul gentilom, la rându-i, arătă un scaun tânărului, acesta însă în loc să se aşeze, spuse:

— Ceea ce o să auziţi, nu-i o povestire, ci **o** mărturisire. Unui preot i-aş face mărturisirea aceasta în genunchi, dar unui bărbat fie el don Íñigo, fie el regele, o să i-o fac stând în picioare.

Fata se rezemă de fotoliul tatălui ei, iar el Salteador stând în picioare, umil, cu glas trist dar liniştit, începu să povestească cele ce urmează.

IV

Povestirea

— Domnule, începu tânărul, cred că pot afirma următoarele: întotdeauna la început, în viaţa unui om care a săvârşit o faptă rea – oricât de vinovat s-ar face – există o putere independentă de voinţa lui, care l-a împins să facă primii paşi alături de drumul drept.

Maică-mea era odinioară una dintre fetele cele mai frumoase din Córdoba, şi astăzi, la patruzeci şi trei de ani, încă mai e printre cele mai frumoase femei din Granada.

N-am ştiut niciodată motivele care au făcut-o să se mărite cu taică-meu. Ceea ce pot spune şi am văzut întotdeauna e că trăiau mai curând ca doi străini unul faţă de celălalt decât ca soţ şi soţie.

M-am născut eu; adesea i-am auzit spunându-le prietenilor lor comuni că nădăjduiseră ca naşterea mea să determine o apropiere între ei. Nu s-a întâmplat însă aşa ceva. Rece faţă de mama, taică-meu a fost rece şi faţă de mine, astfel că am simţit chiar din ziua când am deschis ochii, că unul dintre aceşti doi sprijinitori pe care Cel de sus i-a dăruit omului ca să intre în viaţă, îmi era răpit!

E adevărat că pentru a mă face să uit această greşeală săvârşită întrucâtva de soartă în viaţa

mea, maică-mea m-a înconjurat cu o dragoste atât de puternică şi de blândă, încât putea ţine locul celei ce-mi lipsea şi să facă ea singură cât două.

Dar oricât de tare mă iubea mama, ea mă iubea ca o femeie. În afecţiunea mai puţin drăgăstoasă, dar mai robustă a tatălui există ceva ce vorbeşte capriciilor copilului şi pasiunilor tânărului, aşa cum Creatorul se adresează Oceanului spunându-i: „Să nu creşti mai mult! Să nu mergi mai departe!” Aceste capricii educate de un părinte, pasiunile stăpânite de mâna unui bărbat iau atunci forma pe care le-o impune tiparul societăţii, în timp ce la copilul crescut sub privirea indulgentă şi condus de mâna tremurătoare a femeii, totul dă pe dinafară. Indulgenţa maternă – fără graniţe împotriva dragostei – a făcut din mine calul nărăvaş şi neascultător căruia, vai, nu i-a trebuit decât un salt ca să treacă de la oraş la munte.

De altfel, dacă în libertatea aceasta neînfrânată caracterul meu a avut de pierdut, puterea în schimb a avut de câştigat. Lipsit de mâna severă a unui tată, care să-mi închidă uşa şi să nu mă lase să ies din casă, bătându-mi joc dinainte de dojana îngăduitoare care mă aştepta la întoarcere, rătăceam întruna în tovărăşia muntenilor din Sierra Morena. Am învăţat de la ei să atac mistreţul cu ţepuşa şi ursul cu pumnalul. Când aveam cincisprezece ani, animalele acestea, care l-ar fi îngrozit pe alt copil de aceeaşi vârstă, erau pentru mine adversari împotriva cărora lupta era mai mult sau mai puţin îndelungată, mai mult sau mai puţin primejdioasă, dar care erau înfrânţi dinainte. De îndată ce descopeream o urmă pe munte, animalul

era recunoscut, urmărit, hăituit, atacat. Nu o dată am pătruns, târându-mă ca un şarpe, într-o peşteră unde, odată intrat, nu mai aveam lumină şi nu mă mai puteam conduce decât după ochii arzători ai animalelor sălbatice cu care venisem să mă lupt. Deşi nimeni în afară de Dumnezeu nu era martor la cele ce urmau să se întâmple între animal şi mine în adâncul pământului, atunci simţeam că-mi bate inima de mândrie şi de bucurie! Întocmai ca eroii lui Homer care atacau vrăjmaşul cu cuvântul, înainte de a-l lovi cu spada, suliţa sau lancea, eu îmi băteam joc şi sfidam lupul, mistreţul sau ursul pe care venisem să-l vânez. Apoi lupta începea între om şi animal, luptă întunecată şi mută pe toată durata ei care se termina printr-un răget de agonie şi un strigăt de izbândă. Atunci, ca Hercule, îmblânzitorul de monştri, cu care mă comparam, mă întorceam la lumină târând după mine cadavrul învinsului pe care-l insultam în bucuria mea sălbatică, slăvindu-mi victoria într-un cântec pe care-l improvizam şi în care numeam prietene râurile care coborau săltând din munte şi fraţi – vulturii care pluteau deasupra capului meu.

Apoi veni vârsta la care plăcerilor acestora le urmară pasiunile, care îşi urmară cursul cu aceeaşi intensitate ca ele. Jocului şi dragostei, maică-mea încercă să-i opună, zadarnic ca şi până atunci, firavul stăvilar al voinţei ei. Apoi îl chemă pe tata în ajutor.

Era prea târziu: neobişnuit să ascult, m-am împotrivit chiar şi glasului tatălui meu. De altfel, glasul acesta care îmi vorbea în mijlocul furtunii mi-era necunoscut. Mă maturizasem, crescusem

într-o direcţie neplăcută; copăcelul s-ar fi îndoit poate, copacul însă se împotrivi inflexibil şi continuă să simtă circulând sub scoarţa-i aspră şi noduroasă asemeni celei a unui stejar, seva arzătoare a răului.

N-o să vă spun – ar dura prea mult şi, de altfel, în faţa castei dumneavoastră fiice respectul mă face să tac – prin câte scandaluri, orgii nocturne, iubiri smintite am ajuns să fiu cauza ruinei tatălui meu şi izvor de dureri pentru maică-mea. Trec peste miile de întâmplări care îmi compun viaţa, mai împestriţată de certuri, de galanterii pe sub balcoane, de întâlniri la colţuri de stradă, decât e mantaua mea de culori ţipătoare. Trec peste ele ca să ajung la evenimentul care mi-a schimbat definitiv viaţa.

Iubeam... Mi se părea că iubesc **o** femeie, sora unuia dintre prietenii mei. Aş fi jurat, aş fi susţinut în faţa lumii întregi – iertaţi-mă, señora, pe atunci nu vă cunoşteam – că e cea mai frumoasă femeie, când întorcându-mă acasă îl găsii la uşă pe acest prieten, fratele celei pe care o iubeam; era călare şi ducea de hăţuri alt cal.

Am presimţit că aflase taina dragostei mele.

— Ce faci aici? îl întrebai.

— După cum vezi, te aştept.

— Iată-mă.

— Ai spada?

— Nu mă despart de ea niciodată.

— Urcă pe cal şi urmează-mă.

— Nu urmez pe nimeni, însoţesc sau merg înainte.

— N-o să mi-o iei înainte, zise el, fiindcă sunt

grăbit să ajung acolo unde mă duc.

Şi porni în galop.

Făcui la fel şi unul lângă altul în goana cailor intrarăm în zona muntelui.

După cinci sute de paşi ajunserăm la un mic luminiş unde iarba moale creştea pe o esplanadă care părea nivelată cu mâna.

— Aici este, zise don Alvaro. Acesta era numele prietenului meu.

— Fie! răspunsei.

— Coboară de pe cal, don Fernando, şi scoate spada, fiindcă nu te îndoieşti, cred, că te-am adus aici ca să ne luptăm.

— Am bănuit de la bun început, îi răspunsei, dar nu ştiu ce a putut schimba prietenia noastră în ură… Fraţi ieri, duşmani azi!

— Duşmani, tocmai fiindcă suntem fraţi! spuse don Alvaro scoţând spada din teacă; fraţi prin sora mea! Hai, scoate spada, don Fernando!

— Asta e, îi răspunsei, şi o ştii prea bine, o invitaţie care nu mi s-a făcut niciodată de două ori; totuşi, aştept din partea ta să-mi spui motivul care te-a făcut să mă aduci pe terenul acesta. Aş vrea să ştiu ce te face să procedezi aşa, don Alvaro. Ce ai să-mi reproşezi?

— Am atâtea, încât aş vrea să nu le spun, fiindcă amintindu-mi-le simt din nou jignirea pe care am îndurat-o şi sunt silit să repet jurământul făcut de a o spăla în sângele tău. Hai, scoate spada din teacă, don Fernando!

Nu mă recunoşteam, atât eram de calm înaintea mâniei lui şi de nesimţitor în faţa provocării.

— Nu mă bat cu tine fără să ştiu de ce mă bat.

Scoase din buzunar un pachet de scrisori.

— Cunoşti hârtiile astea? mă întrebă.

Mă trecu un fior.

— Aruncă-le pe jos şi o să le iau.

— Poftim, ia-le şi citeşte-le.

Şi le aruncă pe jos.

Le luai şi le citii; erau ale mele.

Nu se putea nega... eram la bunul plac al unui frate jignit!

— Vai, strigai, nenorocire celui care-i destul de nebun să încredinţeze hârtiei tainele inimii şi cinstea unei femei! E ca o săgeată trasă în aer; se ştie de unde pleacă nu se ştie însă unde cade şi nici pe cine poate atinge.

— Ai recunoscut scrisorile astea, don Fernando?

— Sunt scrise de mâna mea, don Alvaro.

— Atunci scoate spada pentru ca unul dintre noi să rămână mort aici, lângă cinstea moartă a sorei mele.

— Mă supără faptul că iei lucrurile astfel, don Alvaro, împiedicmdu-mă, prin ameninţarea ta, să-ţi fac propunerea pe care poate aveam de gând să ţi-o înfăţişez.

— O, laşule, care atunci când mă vezi cu spada în mână îmi propui s-o iei în căsătorie pe soră-mea pe care ai necinstit-o!

— Ştii că nu sunt laş, don Alvaro, de altfel, dacă nu ştii o să te învăţ, la nevoie. Aşa că ascultă-mă.

— Spada în mână! Acolo unde trebuie să vorbească oţelul, limba trebuie să tacă!

— O iubesc pe sora dumitale, don Alvaro, iar ea mă iubeşte, de ce să nu te numesc fratele meu?

— Fiindcă tatăl meu mi-a spus ieri că n-o să-l

numească niciodată fiu pe un bărbat plin de cusururi, de datorii şi destrăbălat.

Începeam să-mi pierd sângele rece la atâtea jigniri.

— Tatăl tău a spus aşa ceva, don Alvaro? strigai cuprins de mânie.

— Da, şi-o spun şi eu după el, adăugând: Ia spada în mână, don Fernando!

— Deci asta vrei? întrebai punând mâna pe garda spadei.

— Spada în mână! Spada în mână! repetă don Alvaro, de nu, te lovesc nu cu tăişul, ci cu latul spadei mele!

Mă stăpânisem. Trebuie să recunoaşteţi, don Íñigo, fiindcă acesta e adevărul adevărat, atâta cât se putea stăpâni un gentilom.

Trăsei spada din teacă.

Cinci minute mai târziu, don Alvaro era mort.

Mort fără împărtăşanie şi blestemându-mă. Asta mi-a adus ghinion!

El Salteador se opri o clipă, plecându-şi gânditor capul în piept.

În acea clipă tânăra ţigancă apăru la fereastra pe care intrase tânărul şi cu glasul grăbit al unei persoane care adusese o ştire importantă, rosti de trei ori numele lui Fernando.

Abia când îl rosti a doua oară acesta păru să audă, iar când fata îl spuse a treia oară, el se întoarse.

Dar deşi Ginesta părea grăbită să anunţe vestea pe care o aducea, tânărul îi făcu semn cu mâna să aştepte, iar ea se supuse.

— Mă întorsei în oraş, continuă don Fernando şi

întâlnind în drum doi călugări le spusei unde pot găsi trupul lui don Alvaro.

Era un lucru simplu, o asemenea întâlnire între doi tineri şi moartea unuia în urma unei lovituri de spadă. Dar întâlnirea noastră nu avusese loc în condiţiile obişnuite de duel. Tatăl lui don Alvaro, mânios de pierderea unicului său fiu, mă învinui de crimă.

Vai, trebuie să spun că faima pe care o aveam nu mă punea la adăpost de asemenea învinuiri. Acuzaţia, oricât de ticăloasă era, află crezare la magistraţi. Alcadele mă puse sub inculpare şi trei alguazili se înfăţişară la mine acasă ca să mă aresteze.

Le propusei să mă duc singur la închisoare, dar refuzară. Le dădui cuvântul meu de gentilom că o să merg la o sută de paşi înaintea sau în urma lor, după cum vor.

Voiră să mă ia cu forţa.

Ucisei pe doi dintre ei şi-l rănii pe cel de-al treilea, sării pe calul fără hăţuri şi fără şa, neluând cu mine decât un singur lucru – cheia casei.

N-o văzusem pe maică-mea şi voiam să mă întorc s-o mai îmbrăţişez o dată.

Două ore mai târziu eram în siguranţă, pe munte.

Muntele era plin de proscrişi de tot soiul care, fugari ca mine pentru certuri cu justiţia, nu mai aveau nimic de aşteptat de la societate şi ardeau de dorinţa de a-i răspunde acesteia pentru răul pe care li-l pricinuise.

Acestor oameni nu le lipsea decât un conducător care să organizeze o putere cumplită.

Mă propusei pe mine însumi şi mă acceptară.

Restul îl ştiţi.

— Pe mama dumitale ai mai văzut-o? întrebă doña Flor.

— Mulţumesc! spuse tânărul. Mă mai socotiţi încă om.

Fata plecă privirea.

— Da, continuă el, am revăzut-o nu numai o dată, ci de zece, de douăzeci de ori! E singura mea legătură cu lumea. O dată pe lună, nu într-o zi stabilită dinainte, fiindcă depinde de cât de supravegheaţi suntem, o dată pe lună, noaptea, plec de aici îmbrăcat în haine de muntean, cu manta lungă, străbat câmpia şi, fără să fiu văzut, sau, dacă sunt văzut, fără să fiu recunoscut, cel puţin până acum, mă întorc în casa aceea care nu mi-a fost niciodată atât de scumpă ca acum, de când sunt proscris, urc scara, deschid uşa camerei mamei mele, intru fără zgomot şi o trezesc sărutând-o pe frunte.

Atunci mă aşez pe patul ei şi stau ca pe vremea când eram copil, cu mâinile în mâinile ei, cu capul pe pieptul ei.

Apoi, după ce îmi petrec noaptea astfel vorbind despre zilele ce au trecut, când eram nevinovat şi fericit, mă sărută şi ea pe frunte şi mi se pare că sărutul acesta mă împacă şi cu natura şi cu oamenii şi cu Dumnezeu!

— Auzi, tată? întrebă doña Flor, ştergându-şi două lacrimi ce i se rostogoleau pe obraji.

— Bine, spuse bătrânul, o să-ţi revezi mama, nu doar noaptea, nu pe ascuns, ci la lumina zilei şi în faţa tuturor, pe legea mea de gentilom!

— Ce bun eşti, tată, murmură doña Flor

îmbrăţişându-l pe don Íñigo, ce bun eşti!

— Don Fernando, rosti ţigăncuşa cu îngrijorare în glas, ceea ce am să vă spun e foarte important, în numele cerului ascultaţi-mă!

Însă ca şi prima oară, dar cu un gest şi mai poruncitor, El Salteador îi ordonă să aştepte.

— Te lăsăm, domnule, şi păstrăm amintirea curtoaziei dumitale.

— Atunci mă iertaţi, spuse tânărul împins de simpatia ciudată pe care o simţea pentru don Íñigo.

— Nu numai că te iertăm, dar ne socotim îndatoraţi faţă de dumneata şi cu ajutorul Celui de sus, o să-ţi dau, eu în special, trag nădejde, o dovadă a recunoştinţei ce ţi-o port.

— Dar dumneavoastră, señora, întrebă El Salteador cu sfială, împărtăşiţi sentimentele lui don Íñigo?

— O, da! strigă iute fata şi dacă v-aş putea da şi eu o dovadă…

Şi privi în jur, căutând parcă prin ce mijloace vizibile, prin ce dovadă palpabilă şi-ar putea dovedi recunoştinţa faţă de tânăr.

El Salteador îi înţelese intenţia. El văzu pe o farfurie buchetul cules de Amapola pentru don Ramiro, îl luă şi-l înfăţişă doñei Flor.

Fata îl întrebă din priviri pe taică-său, iar don Íñigo făcu un semn de consimţământ.

Ea luă o floare din buchet.

Era o anemonă, floare a tristeţii.

— Tata a făgăduit să vă plătească o răscumpărare, zise ea, iat-o pe a mea.

Şi dărui tânărului floarea.

Acesta o luă, o apropie respectuos de buze, apoi o puse pe piept şi îşi încheie vesta peste ea.

— La revedere, spuse don Íñigo, şi îndrăznesc să spun pe curând!

— Faceţi după bunătatea dumneavoastră, señor, şi Domnul să vă ajute în mila lui!

Apoi, ridică glasul:

— Sunteţi liberi, plecaţi şi cine nu se va îndepărta la zece paşi distanţă de dumneavoastră, e un om mort.

Don Íñigo şi fiică-sa ieşiră.

Fără să-şi părăsească locul, tânărul îi văzu pe fereastra sălii care dădea în curte, urcându-se pe catâri şi ieşind din han.

Atunci scoase anemona de la piept, o mai sărută o dată cu o expresie asupra căreia nu te puteai înşela.

În acea clipă, simţi o mână care i se aşeza uşor pe umăr.

Era a Ginestei, care, uşoară ca o pasăre, sărise fără zgomot pe fereastră cerând, îndată după plecarea lui don Íñigo şi a doñei Flor, să i se dea atenţia pe care tânărul nu voise să i-o acorde în prezenţa lor.

Era palidă ca moartea.

— Ce vrei de la mine? întrebă el.

— Vreau să-ţi spun că soldaţii regelui sunt cam la un sfert de leghe distanţă de noi şi că peste mai puţin de zece minute o să fii atacat!

— Eşti sigură de ce-mi spui, Ginesta? întrebă tânărul încruntând din sprâncene.

Când îşi termină fraza izbucni zgomot de împuşcături.

— Poftim, spuse Ginesta, auzi?

— La arme! strigă El Salteador, repezindu-se afară din încăpere; la arme!

V

Stejarul doñei Mercedes

Iată ce se întâmplase:
Don Íñigo pomenise de un detaşament al armatei regale pe care-l întâlnise cu puţin înainte de Alhama, pe al cărui comandant îl cunoştea.
Bandiţii recunoscuseră, într-adevăr, râzând, că detaşamentul acesta trecuse pe acolo cu o zi înainte.
Unitatea, compusă din circa patru sute de oameni, primise ordin să răscolească muntele şi să-l cureţe cu orice preţ de bandiţii care-l stăpâneau.
Se oferea o răsplată de o sută de filipi de aur pentru fiecare tâlhar ucis sau prins şi predat autorităţilor şi o mie de filipi de aur pentru şeful lor.
Regele Don Carlos jurase că va stârpi tâlhăria în Spania şi că o să-i arunce pe hoţi de pe un munte pe altul, până când o să-i azvârle în mare.
De doi ani şi jumătate de când pusese piciorul în Spania îşi urmărise ţelul cu încăpăţânarea care era una dintre caracteristicile proprii geniului său şi-i împinsese pe ultimii tâlhari în Sierra Nevada, care e lângă mare.
Era, deci, pe cale de a-şi îndeplini dorinţa.
Comandantul detaşamentului trimis în ajun se mulţumise să exploreze drumul şi nu găsise nimic neobişnuit, decât un han la porţile căruia detaşamentul său poposise şi se răcorise; dar *venta* nu era locuită decât de *hostelero* şi de clienţii obişnuiţi ai unui han andaluz. Hangiul avea

un chip deschis mai îndatoritor şi mai prietenos decât are de obicei un hangiu spaniol. Niciun semn deosebit nu desemna în mod special hanul drept cuib de tâlhari. Comandantul dăduse ordin să se continue drumul, iar detaşamentul plecase mai departe.

Unitatea mersese până la Alhama, fără să descopere nimic deosebit cu excepţia crucilor mai mult sau mai puţin înghesuite pe marginea drumurilor, dar crucile sunt ceva atât de obişnuit în Spania, încât soldaţii nu le dădură decât puţină atenţie.

La Alhama comandantul detaşamentului culesese informaţii şi fusese sfătuit să-şi îndrepte toată atenţia asupra hanului *La Regele maur,* care-i era desemnat drept centru al operaţiilor şi totodată, bârlogul tâlharilor. Prin urmare, fără să mai piardă vremea, comandantul expediţiei se întorsese dând ordin oamenilor săi să-l urmeze.

Erau şase leghe de la Alhama la han şi jumătate din distanţa aceasta fusese străbătută de detaşament, când soldaţii îl văzură venind spre ei în goana furioasă a disperării pe servitorul lui don Íñigo care, rănit şi însângerat, fugea chemând în ajutor.

Omul povesti ce se întâmplase.

După cum spusese don Íñigo, comandantul detaşamentului era un gentilom pe care-l cunoştea. Aflând de primejdia care-l ameninţa pe ilustrul hidalgo şi pe frumoasa doña Flor, el ordonă unităţii sale să pornească la drum mai repede.

De pe vârful stâncii pe care stătea, Ginesta zărise de departe capul coloanei: bănuind motivul

întoarcerii detaşamentului, tremurând pentru soarta lui El Salteador, pornise în grabă spre han. Intrase pe poarta grădinii, aceeaşi prin care intrase şi Fernando, ajunsese la fereastra pe care el o spărsese, iar acolo, oprită prin gestul care-i poruncea să aştepte, auzise şi văzuse ceea ce se petrecuse între tânăr şi prizonieri, mai ales între Fernando şi doña Flor.

Palidă, cu moartea în suflet, Ginesta sărise la rându-i pe fereastră, anunţându-l pe Salteador de sosirea trupelor regelui.

Tânărul se repezise afară din cameră strigând „La arme!”

Credea că-şi găseşte tovarăşii în bucătărie, dar încăperea era goală. Alergă în curte, dar nici acolo nu era nimeni.

Din doi paşi fu la poarta hanului. Aici găsi o archebuză aruncată pe jos şi lângă ea una dintre centurile acelea de care, în secolul al XVI-lea, se atârnau cartuşele gata pregătite.

Luă archebuza, îşi petrecu centura pe după gât şi, ridicându-se, îi căută cu privirea pe tovarăşii săi.

Zgomotul de împuşcături care se auzise încetase îndată, dovadă că aceia împotriva cărora fuseseră trase focurile nu opuseseră decât o slabă rezistenţă.

Deodată, în vârful micii coline, El Salteador văzu ivindu-se avangarda trupelor regale.

Se întoarse ca să vadă dacă fusese părăsit cu totul.

Ginesta era singură în urma lui, palidă, cu mâinile împreunate, rugându-l, cu expresia grăitoare a groazei, să fugă.

— Trebuie să fug, murmură tânărul, fiindcă ticăloşii m-au părăsit.

— Poate că o să te întâlneşti cu ei pe munte, îndrăzni cu sfială Ginesta, trăgându-l înapoi.

Posibilitatea aceasta păru să-i redea speranţa lui Fernando.

— Într-adevăr, spuse el, e cu putinţă.

Şi intrând înapoi în curte, închise poarta masivă cu drugul de fier.

Apoi, urmat în continuare de Ginesta, intră în bucătărie, de acolo trecu într-o cămară mică, ridică un chepeng pe care-l lăsă să cadă în urma lui după ce trecu şi ţigăncuşa, încuie chepengul cu un zăvor şi, fără altă lumină decât cea a fitilului archebuzei sale, coborî pe scară, iar de aici intră în coridorul subteran care i se deschidea înainte.

Era cel la care făcuseră aluzie tâlharii, când îl iniţiaseră pe don Íñigo în privinţa mijloacelor lor de apărare şi de fugă.

Peste cinci minute tânărul şi ţigăncuşa ajunseră la capătul culoarului. Fernando împinse cu umerii lui puternici alt chepeng, acoperit pe dinafară de o stâncă plată acoperită de muşchi.

Fugarii ajunseră pe munte.

Tânărul respiră adânc.

— Ah, spuse el, aici suntem liberi!

— Da, răspunse Ginesta, dar să nu pierdem vremea.

— Unde vrei să mergem?

— La stejarul doñei Mercedes.

Fernando tresări.

— Să mergem, poate că Fecioara, care-l ocroteşte, o să-mi poarte noroc.

Amândoi, sau mai bine zis toţi trei, deoarece capra îi urmase pe cei doi fugari, se afundară în pădure, având grijă să nu meargă pe alt drum decât pe urmele lăsate de animalele sălbatice, de altfel atât de frecvente şi de desluşite încât erau adevărate drumuri.

Numai că, pe aceste drumuri trebuia, întocmai ca animalele ce le străbăteau, să mergi aplecat până la pământ; în unele locuri chiar, acolo unde crengile se împreunau, trebuia să mergi târâş, dar cu cât potecile erau mai greu de străbătut, cu atât fortăreaţa naturală în care pătrundeau Fernando şi ţigăncuşa era mai sigură.

Merseră astfel trei sferturi de oră, totuşi, să nu măsurăm distanţa străbătută cu timpul scurs. Dificultatea drumului întârzia mersul şi după trei sferturi de oră cei doi fugari abia făcuseră o jumătate de leghe.

Dar altora decât ei, adică unor oameni străini de munte, sau neobişnuiţi cu potecile cerbilor, urşilor şi mistreţilor, le-ar fi trebuit o zi ca s-o parcurgă.

De altfel, cu cât înaintau, cu atât pădurea devenea mai de nepătruns şi totuşi, nici Fernando, nici Ginesta nu dădeau nici cel mai mic semn de şovăire. Se vedea că merg amândoi spre un ţel cunoscut, mai pierduţi în mijlocul tufelor de mastic, al desişului de strugurii-ursului şi de mirţi uriaşi decât navigatorii care, rătăcind pe mări nesfârşite, au cel puţin busola şi stelele ca să-i ghideze.

În sfârşit, străbătând o ultimă incintă de carpeni, ce părea de nepătruns, ajunseră într-un mic luminiş cu un diametru de vreo douăzeci de picioare, în mijlocul căreia se afla un stejar, de

trunchiul căruia era fixată, într-un lăcaş de lemn aurit, o statuetă a sfintei Mercedes, patroana mamei lui Fernando. Acest copac la umbra căruia venea adesea să viseze şi să doarmă, numindu-l locuinţa sa de vară, Fernando îl pusese sub ocrotirea patroanei mamei sale, sau mai curând sub cea a însăşi mamei sale căreia îi purta altfel de dragoste şi de respect decât sfintei amintite.

Cei doi fugari ajunseseră la capătul fugii lor, şi era vădit că, afară de cazul când ar fi fost trădaţi, erau aici, pentru moment, în deplină siguranţă.

Spunem *afară de cazul când ar fi fost trădaţi,* fiindcă tâlharii cunoşteau ascunzătoarea şefului lor, deşi nu veneau niciodată aici decât chemaţi. Era un fel de refugiu unde Fernando, când era trist, venea să ceară înapoi lumea dispărută a trecutului, şi, culcat înfăşurat în manta, căutând printre frunzele nemişcate ale stejarului un crâmpei de cer, albastru ca aripile Speranţei, încerca să evoce amintirile zâmbitoare ale copilăriei ce contrastau atât de tare cu cele pe care, tânăr fiind, le aduna cumplite şi însângerate pentru bătrâneţe.

Când avea vreun ordin de dat, vreo informaţie de primit, lua din scorbura copacului un corn de argint minunat lucrat de un meşter maur şi sufla în el, scoţând un sunet ascuţit şi prelung, dacă nu avea nevoie decât de unul dintre tovarăşii săi; sufla de două ori dacă avea nevoie de zece oameni şi de trei ori dacă îşi chema toată ceata.

Prima lui grijă, când intră în luminiş, fu să meargă direct la lăcaşul statuetei ale cărei picioare le sărută, apoi îngenunche rostind o scurtă rugăciune în vreme ce Ginesta care mai era pe

jumătate păgână, îl privea stând în picioare; apoi ridicându-se, Fernando înconjură o parte a trunchiului copacului, luă din scorbura despre care am vorbit cornul de argint şi, apropiindu-l de buze, suflă în el scoţând trei sunete la fel de ascuţite, de pătrunzătoare şi de prelungi ca acelea care au ajuns la cinci leghe distanţă de valea îngustă de la Roncevaux, făcându-l pe Carol cel Mare să tresară în mijlocul armatei sale, şi să se oprească deodată zicând: „Domnilor, acesta e nepotul meu Roland, care mă cheamă în ajutor!”

Dar cele trei sunete răsunară, se îndepărtară şi se stinseră zadarnic: nimeni nu veni.

Nu puteai crede că tâlharii nu auziseră; cornul lui Fernando se auzea la peste o leghe distanţă în munte.

Fie bandiţii erau prinşi, fie îşi trădau şeful, fie, dându-şi seama că orice împotrivire e zadarnică, dat fiind numărul atacatorilor, socotiseră mai prudent să rămână împrăştiaţi şi să încerce să fugă fiecare pe cont propriu.

Vreme de aproape un sfert de oră, Fernando aşteptă stând în picioare rezemat de trunchiul copacului efectul chemării sale, dar văzând că totul rămâne tăcut în jurul lui, îşi aruncă mantaua pe jos şi se culcă pe ea.

Ginesta veni şi se aşeză lângă el.

Fernando o privi cu o nesfârşită duioşie. Doar ţigăncuşa îi rămăsese credincioasă.

Ginesta zâmbi blând. În zâmbetul ei era făgăduiala unei credinţe veşnice.

Fernando întinse braţul, o cuprinse pe după cap şi îşi apropie buzele de fruntea fetei. În clipa când

buzele tânărului şi fruntea Ginestei se întâlniră, fata scoase un ţipăt în care era aproape tot atâta durere cât şi bucurie.

Era prima mângâiere din partea lui Fernando.

Rămase câteva clipe cu ochii închişi, cu capul dat pe spate, sprijinit de trunchiul zgrunţuros al stejarului, cu gura deschisă, fără să respire, parcă ar fi leşinat.

Tânărul o privi mirat mai întâi, apoi îngrijorat şi rosti încet:

— Ginesta!

Ţigăncuşa ridică încet capul, ca un copil pe care glasul mamei îl trezeşte din somn, deschise ochii frumoşi, îl privi pe Salteador:

— O, Doamne! murmură ea.

— Ce ţi s-a întâmplat, copila mea? întrebă Fernando.

— Nu ştiu, răspunse fata. Dar am crezut că mor…

Se ridică apoi clătinându-se, se îndepărtă de stejarul doñei Mercedes şi se făcu nevăzută în pădure, ţinându-şi capul în mâini, gata să izbucnească în lacrimi, deşi niciodată nu încercase un asemenea sentiment de bucurie, de fericire.

El Salteador o urmări din ochi până când nu se mai văzu, dar, întrucât capra rămase lângă el în loc să-şi urmeze stăpâna, socoti că fata nu se dusese departe.

Atunci, scoţând un oftat, se înfăşură în manta şi se culcă la rându-i, cu ochii închişi, ca şi cum ar fi vrut să doarmă.

După aproape o oră de somn sau de visare auzi că îl cheamă cineva cu glas blând, dar stăruitor.

Fata era în picioare în faţa lui în semi-întunericul

asfinţitului, cu un braţ întins spre apus.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Fernando.

— Priveşte! răspunse ţigăncuşa.

— Soarele, spuse tânărul ridicându-se repede, e foarte roşu în seara asta, la asfinţit. Asta prevesteşte sânge pentru ziua de mâine.

— Te înşeli, răspunse Ginesta, strălucirile astea nu sunt ale soarelui în asfinţit.

— Dar ce sunt? întrebă Fernando simţind miros de fum şi auzind un pârâit îndepărtat.

— Sunt luminile incendiului! răspunse fata. Focul a cuprins muntele!

În clipa aceea, un cerb înspăimântat, urmat de o ciută şi de un pui, trecu asemeni unui fulger, alergând de la vest spre est.

— Vino, Fernando! spuse Ginesta. Instinctul animalelor e mai sigur decât înţelepciunea omului, ne arată în ce parte trebuie să fugim, şi ne învaţă că n-avem nicio clipă de pierdut.

Aceasta era, fără îndoială, şi părerea lui Fernando, fiindcă petrecându-şi cornul în bandulieră, se înfăşură în manta, îşi luă archebuza în mână şi se repezi în direcţia în care se îndreptau cerbul, ciuta şi puiul.

Ginesta şi capra mergeau înaintea lui.

Cei trei făcură astfel aproape cinci sute de paşi.

Deodată însă, capra se opri, se ridică pe picioarele dinapoi, adulmecă în jur şi se opri nehotărâtă.

— Ce s-a întâmplat, Maza? întrebă fata.

Capra scutură din cap de parcă ar fi înţeles şi behăi, ca şi cum ar fi vrut să răspundă. El Salteador ascultă şi respiră aerul nopţii încărcat de miresme

de răşină.

Întunericul era atât de adânc cât poate fi în Spania, în nopţile frumoase de vară.

— Mi se pare, spuse tânărul, că aud acelaşi pârâit şi simt acelaşi miros de fum. Să ne fi înşelat oare şi în loc să fugim de incendiu, să ne fi îndreptat spre el?

— Incendiul era acolo, zise Ginesta arătând asfinţitul, iar noi am fugit de el în linie dreaptă, atât cât s-a putut.

— Eşti sigură?

— Iată steaua Aldebaran care era şi e încă la dreapta noastră; pesemne că focul a izbucnit în două locuri diferite în munte.

— A izbucnit sau a fost pus, murmură Fernando care începea să bănuiască adevărul.

— Stai puţin, zise Ginesta, o să-ţi spun eu.

Şi fiica muntelui, căreia muntele cu trecătorile, pârâurile, hăţişurile, văile şi peşterile lui îi era tot atât de familiar cât îi e unui copil parcul castelului unde a fost crescut, se repezi înainte, ajunse la baza unei stânci aproape verticale, se căţără pe ea şi ajunse îndată în vârful ei.

Nu-i trebuiseră decât cinci secunde ca să urce şi una ca să coboare.

— Cum e? întrebă Fernando.

— Aşa e, spuse ea.

— E foc?

— E foc!

Apoi, arătând spre sud:

— Pe aici, zise ea, trebuie să trecem printr-un spaţiu liber, până nu se întâlnesc cele două capete ale flăcării.

Pe măsură ce înaintară spre sud, vegetaţia era mai sălbatică şi mai deasă; erau mărăcinişuri înalte, unde se adăposteau, de regulă, porcii mistreţi, lupii şi pisicile sălbatice; rareori animalele slabe cum sunt cerbii lopătari şi căprioarele se aventurau pe teritoriul cumpliţilor lor duşmani şi, cu toate acestea, se vedeau trecând ca fulgerul turme înspăimântate pe care incendiul le pusese pe fugă şi goneau în direcţia în care sperau să poată trece.

— Pe aici, pe aici! spuse Ginesta. Nu te teme de nimic, Fernando, iată călăuza noastră.

Şi-i arătă steaua după care se călăuzea.

— Atâta vreme cât va fi în stânga noastră, aşa cum mai înainte a fost în dreapta noastră, continuă ţigăncuşa, vom fi pe calea cea bună.

După zece minute de mers, steaua nu se mai văzu.

— Oare vine furtuna? se întrebă Fernando. Ar fi frumos să vedem luptându-se focul şi apa pe munte.

Dar Ginesta se opri apucându-l pe Fernando de încheietura mâinii:

— Niciun nor nu acoperă steaua, zise ea.

— Atunci, ce s-a întâmplat?

— E fumul!

— Cu neputinţă! Vântul vine dinspre sud.

În clipa aceea, un lup trecu în goană urlând la câţiva paşi distanţă de cei doi tineri, fără să dea atenţie caprei, şi îndreptându-se de la sud spre nord.

La rândul ei, capra nu dădu atenţie lupului, părând îngrijorată din pricina altei primejdii.

— Foc! Foc! strigă Ginesta. Ajungem prea târziu, avem înaintea noastră un zid de foc!

— Stai puţin, zise Fernando, o să vedem îndată. Şi apucând primele crengi ale unui brad, începu să se urce în copac.

Dar abia se ridicase de la pământ, când un răget îngrozitor se auzi deasupra capului lui.

Ginesta îl trase pe tânăr înapoi, îngrozită, şi-i arătă la cincisprezece paşi mai sus în crengile copacului o umbră întunecată care se desluşea pe albastrul cerului.

— Degeaba ragi, zise Fernando, bătrâne urs din Mulhacén. N-o să faci incendiul să dea înapoi şi nici pe mine nu m-ai face să dau înapoi dacă aş avea vreme…

— Spre nord, spre nord! strigă Ginesta, e singura trecere care rămâne deschisă.

Şi într-adevăr, toţi locuitorii muntelui, cerbi, ciute, căprioare, cerbi-lopătari, mistreţi, pisici sălbatice se năpusteau în singura direcţie unde focul încă nu se ivise. Stoluri de bibilici şi de potârnichi care se ridicau în văzduh înaintea flăcărilor zburau la întâmplare lovindu-se de crengi, căzând ameţite la picioarele fugarilor, în vreme ce păsările de noapte, stăpânele întunericului, salutau cu ţipete răguşite şi înfricoşate ziua aceasta ciudată care părea să se ridice dinspre pământ, în loc să coboare din cer.

— Vino, Fernando! strigă Ginesta, vino!

— Încotro? În ce direcţie? întrebă Fernando începând să se înspăimânte cu adevărat, poate mai puţin pentru el însuşi, cât pentru fata care, însoţindu-l, împărtăşea o primejdie pe care ar fi

putut-o evita rămânând la han.

— Pe aici! Pe aici! Iată steaua nordului înaintea noastră. De altfel, să urmăm capra, instinctul ei o să ne conducă.

Şi amândoi începură să alerge în direcţia pe care le-o arăta nu numai animalul apropiat ce le devenise tovarăş în fuga lor, ci şi animalele sălbatice care treceau purtate parcă de răsuflarea arzătoare a vântului sirocco.

Deodată, capra se opri.

— Zadarnic mai fugim, spuse Fernando, suntem prinşi într-un cerc de foc.

Şi se aşeză pe o stâncă, parcă socotind că nu are rost să meargă mai departe.

Fata mai înaintă cu vreo sută de paşi, ca să se asigure dacă Fernando spusese adevărul, apoi, deoarece capra rămăsese în urmă iar după aceea se oprise, se întoarse la Fernando care, cu capul între palme, părea hotărât să aştepte, fără să mai facă un pas, deznodământul cumplitei catastrofe.

De altfel, nu mai încăpea nicio îndoială; pe o rază de aproximativ o leghe, cerul se ivea sângeriu, printr-un nor de fum.

Un şuierat îngrozitor se auzea apropiindu-se repede, indicând astfel înaintarea incendiului.

Fata rămase o clipă în picioare lângă Fernando, privindu-l cu dragoste.

Cine i-ar fi putut citi gândul, ar fi desluşit poate în el teama pe care i-o inspira o situaţie atât de desperată, dar totodată şi dorinţa tainică de a-l cuprinde pe tânăr în braţe şi de a muri cu el acolo fără a mai încerca să se salveze.

Cu toate acestea, fata păru să-şi învingă ispita şi

oftă:

— Fernando! murmură ea.

Tânărul ridică privirea spre ea.

— Sărmană Ginesta, zise el, eşti atât de frumoasă şi de bună, şi eu să fiu pricina morţii tale! Sunt cu adevărat blestemat!

— Îţi pare rău că mori, Fernando? întrebă Ginesta, cu un glas care însemna: „Mie nu-mi pare rău.”

— Da, strigă tânărul, îmi pare rău.

— Din pricina cui? întrebă Ginesta.

Poate abia atunci tânărul citi ce se petrecea în inima fetei.

— Din pricina mamei mele, zise el.

Fata scoase un strigăt de bucurie.

— Mulţumesc, Fernando! spuse ea. Urmează-mă!

— De ce să te urmez?

— Urmează-mă, îţi spun!

— Nu vezi că suntem pierduţi? întrebă el ridicând din umeri.

— Suntem salvaţi, Fernando! Răspund eu de totul, replică ţigăncuşa.

Tânărul se ridică, îndoindu-se de cuvintele pe care le auzise.

— Haide, spuse ea, fiindcă nu-ţi pare rău decât pentru maică-ta, nu vreau ca ea să plângă după tine.

Şi apucându-l pe tânăr de mână îl trase în altă direcţie. El o urmă maşinal şi, totuşi, cu avântul instinctiv al fiecărei fiinţe când e vorba să-şi salveze viaţa.

Văzându-i pe fugari că se îndreaptă în această nouă direcţie, parcă şi capra îşi recăpătă

încrederea fiind gata iarăşi să le slujească drept călăuză, în vreme ce animalele celelalte, simţindu-se prinse într-un cerc de foc, nu mai urmau o direcţie anume, ci fugeau la întâmplare, încrucişându-se în toate sensurile.

Şuieratul incendiului se apropia tot mai mult, iar aerul pe care-l respirau începea să fie fierbinte.

Deodată, zgomotul acesta păru să crească devenind tot mai puternic cu fiecare pas al fugarilor în direcţia în care mergeau.

Fernando o opri pe fată.

— Focul e acolo! Auzi? Auzi? strigă el întinzând mâna în direcţia din care venea zgomotul.

— E oare cu putinţă, Fernando, zise râzând ţigăncuşa, să fii atât de puţin obişnuit cu zgomotele muntelui încât să confuzi mugetul unei cascade cu şuieratul unui incendiu?

— Da, răspunse Fernando, începând din nou să alerge, e adevărat, ai dreptate, putem scăpa de foc mergând prin albia torentului, printre două perdele de flăcări, aşa cum israeliţii, sub ocrotirea Domnului, au trecut printre doi pereţi de apă. Dar crezi că albia râului nu e păzită?

— Vino totuşi, insistă fata, nu ţi-am spus că răspund de toate?

Şi îl trase pe Fernando spre podişul de unde cădea, ca o eşarfă străvezie aruncată pe povârnişurile muntelui, în timpul zilei asemeni unui curcubeu, iar noaptea ca o rază de lună, marea cascadă care, după ce se arunca de la douăzeci şi cinci de picioare pe o stâncă făcând un bubuit ca de tunet, sărea din nou ca o spumă într-o prăpastie de trei sau patru sute de metri, în fundul căreia,

săpându-şi albie, forma un torent zgomotos şi mânios, ce se vărsa, la trei leghe distanţă în Genil, între Armila şi Santa Fé.

După dteva minute de mers, fugarii ajunseră la podişul de pe care cascada se vărsa în prăpastie.

Ginesta voi să înceapă chiar în aceeaşi clipă dificila coborâre, dar Fernando o opri. Aproape liniştit în ceea ce priveşte propria-i viaţă şi cea a însoţitoarei sale, nu se putea împotrivi dorinţei de a măsura în toată măreţia ei, primejdia de care avea să scape.

Unele inimi simt o voluptate cumplită în emoţiile de acest fel.

Trebuie să recunoaştem însă că spectacolul era minunat. Cercul de flăcări se strânsese spre centru şi totodată crescuse în circumferinţă. O panglică uriaşă de foc tot mai largă înfăşura muntele şi se apropia cu repeziciune de fugari.

Din când în când, incendiul cuprindea de la poale câte un pin uriaş, se încolăcea ca un şarpe în jurul trunchiului lui, alerga de-a lungul crengilor şi răspândea lumină întocmai ca un sfeşnic sortit să lumineze la sărbătorile regale. Vreme de o clipă flacăra strălucea pâlpâitoare, apoi deodată uriaşul de foc nu mai avea pe ce să se sprijine şi cădea în mijlocul vetrei uriaşe făcând să ţâşnească până la cer o jerbă de scântei.

Altă dată, flacăra ajungea la un şir de tufe de mastic răşinoase, şi atunci alerga iute ca pe o dâră de praf de puşcă, străpungând asemeni unei suliţe covorul verde întunecat ce acoperea ca o vată povârnişurile muntelui. Sau, în alt loc, o stâncă pe care creşteau arbori de plută, cuprinsă de flăcări,

se desprindea din câte un pisc al cărui pământ, uscat de căldura flăcării, nu o mai putea ţine şi se rostogolea sărind ca o cascadă de foc până în adâncul vreunei trecători, unde se oprea stârnind în aceeaşi clipă, în jurul ei, un nou incendiu.

Tânărul rămase pentru o clipă în extaz înaintea acestei mări, de lavă care rodea iute cu dinţii ei de foc insula de verdeaţă din vârful căreia el contempla înaintarea mareei arzătoare care, în mai puţin de o jumătate de oră, avea să-l înghită cu totul.

Din zona aceasta încă intactă se auzeau ţipete de tot felul, mugete de cerbi, urlete de lupi, mieunături de pisici sălbatice, grohăituri de mistreţ, lătrături de vulpe, şi dacă s-ar fi făcut ziuă, cu siguranţă că s-ar fi putut vedea că animalele nu arătau duşmănie unul faţă de celălalt, fiind preocupate doar de primejdia ce le aduna în spaţiul atât de strâmt şi alergau fără rost prin hăţişurile peste care plutea un abur cald, prevestind incendiul.

Dar ca şi cum s-ar fi temut pentru viaţa lui Fernando mai mult decât el pentru ea, Ginesta, după un scurt răstimp îl smulse pe tânăr din contemplaţie, amintindu-i în ce situaţie se află, şi-i dădu pildă cu privire la ce avea de îndeplinit, făcându-i semn să-l urmeze şi cutezând să intre prima în prăpastie.

Coborârea aceasta care părea să fie obişnuită pentru Ginesta, era primejdioasă chiar şi pentru Fernando, iar pentru altcineva ar fi fost cu neputinţă.

Un abur alb plutind purtat de vânt pe coastele

muntelui, n-ar fi fost mai uşor şi nici mai graţios decât tânăra ţigancă punând piciorul pe asperităţile abia perceptibile ale stâncii aproape verticale.

Din fericire, din loc în loc în crăpăturile granitului creşteau tufe de mirt, de lentisc şi de arbuzier, care la nevoie puteau sluji drept puncte de sprijin pentru piciorul lui Fernando, în vreme ce degetele lui se agăţau de lianele ce urcau de-a lungul peretelui ca nişte miriapozi uriaşi.

În unele clipe, însăşi capra părea încurcată şi se oprea şovăind. Atunci Ginesta era cea care, fără să putem şti cum, o lua înainte şi-i arăta, ca să spunem aşa, drumul. Din când în când, se întorcea încurajându-l pe Fernando prin semne, fiindcă glasul nu folosea la nimic în zgomotul pe care-l făceau mugetul cataractei, şuieratul flăcărilor şi ţipetele disperate ale animalelor sălbatice, din ce în ce mai strâmtorate în cercul de foc.

Nu o dată fata se opri tremurând, văzându-l pe Fernando suspendat deasupra prăpastiei, unde pe ea o ţineau parcă nişte aripi de pasăre; nu o dată întinse mâinile spre el şi urcă din nou un pas sau doi ca pentru a-i oferi sprijinul braţului ei.

Dar el, ruşinat că-l întrece o femeie care părea să nu socotească decât un joc ceea ce era nu doar o dată, ci de douăzeci de ori primejdie de moarte, adunându-şi toate puterile, îndrăzneala, sângele rece, o urmă pe Ginesta în extraordinara ei coborâre.

Ajunsă la circa douăzeci şi cinci de picioare, adică la înălţimea la care apa cascadei cădea pe stâncă, fata se opri din coborâre, îndreptându-se

pieziş faţă de căderea de apă de care mai întâi, din prudenţă, se îndepărtase, întrucât pulberea de stropi împrăştiată de tromba lichidă făcea ca pietrele din vecinătate să fie mai alunecoase, deci mai primejdioase.

De altfel, incendiul era atât de întins încât lumina drumul povârnit aproape la fel de minunat cum ar fi făcut-o lumina soarelui.

Dar poate că în loc să micşoreze primejdia, lumina o sporea, făcându-l vizibil.

Fernando începea să înţeleagă planul Ginestei; de altfel, în scurtă vreme nu mai avu nicio îndoială în această privinţă.

Capra, din două, trei sărituri, ajunse pe stânca pe a cărei ieşitură laterală cădea cascada. Fata ajunse aproape în acelaşi timp cu ea şi se întoarse ca să-l ajute, la nevoie pe Fernando. Aplecată astfel spre tânăr căruia îi întindea mâna, încadrată dintr-o parte de scobitura stâncii întunecate, iar din alta de curba pe care o forma căderea de apă care, în reflexele incendiului închipuia arcul de diamant al unui pod aruncat de pe pământ la cer, fata părea duhul bun al muntelui, zâna cascadei.

Deşi distanţa care-l despărţea de fată era mică, Fernando o străbătu destul de greu. Piciorul gol al Ginestei aflase sprijin pe asperităţile pe care pantoful munteanului aluneca. În clipa când era gata să ajungă pe podişul de granit, îndrăzneţului tânăr îi alunecă piciorul şi ar fi pierit dacă fata, cu o putere pe care n-ai fi bănuit-o la o făptură atât de firavă, nu l-ar fi prins de manta şi, ţinându-l vreme de o clipă deasupra prăpastiei, nu i-ar fi dat răgaz să-şi găsească din nou un punct de sprijin.

De îndată ce găsi acest punct de sprijin, dintr-o săritură Fernando fu lângă Ginesta. Dar când ajunse pe stâncă, în siguranţă, îl părăsiră puterile, picioarele i se înmuiară, fruntea i se acoperi de sudoare şi ar fi căzut, dacă nu l-ar fi susţinut umărul fetei.

Pentru o clipă închise pleoapele ca să-i treacă ameţeala.

Când le deschise iarăşi se trase înapoi orbit de spectacolul minunat pe care-l avea în faţa ochilor.

Prin perdeaua cataractei limpezi şi străvezii asemeni cristalului zărea incendiul ca o vedenie fermecată.

— Priveşte, Ginesta! strigă el fără voie. Cât e de mare şi de frumos!

Asemeni vulturului care planează în jurul Etnei, sufletul poetului bătea din aripi deasupra acestui munte prefăcut în vulcan.

Simţind că Fernando nu mai are nevoie de ea, Ginesta se desprinse încetişor din strânsoarea lui şi, lăsându-l să contemple, se afundă în adâncul unei peşteri care în scurtă vreme se lumină de raza palidă a unei torţe ce contrasta blând cu razele însângerate ţâşnind din muntele cuprins de flăcări.

Fernando trecu de la contemplaţie la reflecţie. În mintea lui nu mai era nicio îndoială că incendiul din pădure nu era întâmplător, ci pus la cale de ofiţerii detaşamentului trimis în urmărirea lui.

Cele trei sunete pe care le scosese din cornul de argint ca să-şi cheme tovarăşii, le arătaseră cu aproximaţie soldaţilor însărcinaţi să-i hăituiască pe bandiţi în ce loc de pe munte se afla conducătorul acestora. Două sute de soldaţi, poate mai mulţi

plecaseră fiecare cu câte o torţă aprinsă în mână, formaseră un cerc uriaş şi fiecare îşi aruncase torţa în câte un pâlc de brazi, în câte un luminiş plin de iarbă, iar focul se răspândise cu o iuţeală pe care o explicau atât combustibilitatea naturală a materiei, cât şi căldura dogorâtoare a zilelor trecute.

Doar o minune l-ar fi putut salva pe Fernando. Minunea aceasta o săvârşise devotamentul Ginestei.

Se întoarse schiţând un gest de recunoştinţă, fiindcă doar în cele câteva minute care se scurseseră îşi dădu seama de tot ce-i datora fetei.

Atunci văzu cu uimire, luminată cu lumina palidă de care am amintit, peştera a cărei existenţă el însuşi, om al muntelui, nici măcar n-o bănuise vreodată.

Se apropie încetişor şi, pe măsură ce se apropia, mirarea îi sporea.

Printr-o deschizătură îngustă, care îngăduia trecerea de la stâncă la peşteră, o văzu pe fată ridicând o lespede din podea, scoţând dintr-o ascunzătoare un inel pe care-l puse în deget şi un pergament pe care-l ascunse la sân.

Peştera era săpată în munte. Unele părţi ale pereţilor ei erau din granit, întocmai ca stânca pe care mergea Fernando. Altele erau doar din pământ sau, mai bine zis, din nisipul uscat şi sfărâmicios ce se găseşte peste tot în Spania, când înlături stratul subţire de humus vegetal care acoperă solul.

Un pat de muşchi aşternut cu ferigi proaspete se afla într-un colţ al peşterii. Deasupra patului, într-o ramă de stejar, era o pictură grosolană, datând

pesemne din secolul al XIII-lea şi care înfăţişa una dintre acele fecioare cu chip negru, despre care tradiţiile catolice afirmă că sunt opera sfântului Luca.

Înaintea patului erau alte două picturi de un gust mai evoluat, dar poate mai puţin pur decât cea dintâi. Erau prinse în rame aurite, a căror culoare avusese întrucâtva de suferit cu trecerea timpului.

Tablourile acestea înfăţişau un bărbat şi o femeie, fiecare cu o coroană pe cap, iar deasupra coroanei un titlu, un nume şi o poreclă.

Femeia, îmbrăcată ciudat – cel puţin atât cât ne îngăduie să apreciem puţinul ce se zăreşte din bustul ei – purtând o coroană fantastică, întocmai ca a unei regine din Orient, avea tenul închis la culoare al fiicelor sudului. Văzând-o, oricine care ar fi cunoscut-o pe Ginesta, s-ar fi gândit la tânăra ţigancă, iar dacă fata s-ar fi aflat acolo, ar fi întors capul spre ea, fiindcă dacă ar fi comparat-o cu opera pictorului, ar fi găsit o asemănare izbitoare între ele, deşi şi-ar fi dat seama că Ginesta nu ajunsese încă la vârsta la care femeia din tablou pozase pictorului.

Deasupra coroanei erau scrise aceste cuvinte:

LA REYNA TOPACIA LA HERMOSA.

Ceea ce se traduce textual prin cuvintele acestea:

REGINA TOPACIA CEA FRUMOASĂ.

Bărbatul, îmbrăcat în veşminte minunate, purta coroana regală împrejurul unei toci de catifea neagră. Părul lung, blond, tăiat drept, îi înconjura obrajii a căror piele albă ce contrasta cu aceea a femeii pe care ochii lui albaştri păreau că o privesc

cu dragoste, arăta că e vorba de un nordic. De altfel, era la fel de frumos în genul lui, pe cât era femeia într-al ei. Amândoi meritau epitetul linguşitor adăugat numelui lor şi care, schimbându-şi genul, rămânea acelaşi:

EL REY FELIPPO EL HERMOSO.

Ceea ce însemna:

REGELE FILIP CEL FRUMOS.

Tânărul cuprinse cu privirea toate lucrurile acestea, dar privirea sa, după ce rătăci o clipă de la patul de muşchi la pictura ce o înfăţişa pe fecioară, zăbovi mai îndelung asupra celor două portrete.

Fata mai curând îl simţise apropiindu-se decât îl văzuse venind şi se întoarse în clipa când, aşa cum am spus, îşi punea inelul în deget şi ascundea pergamentul la sân.

Atunci, cu un zâmbet demn de o prinţesă ce oferă ospitalitate într-un palat:

— Intră, Fernando, rosti ea într-un limbaj metaforic şi din cuibul acesta de porumbiţă o să faci un cuib de vultur!

— Dar porumbiţa, întrebă Fernando, vrea să-mi spună mai întâi al cui e cuibul?

— E cuibul în care m-am născut, aici am fost crescută, aici vin să râd sau să plâng, ori de câte ori sunt fericită sau sufăr. Nu ştii că orice fiinţă îşi iubeşte nespus leagănul?

— Ştiu asta fiindcă de două ori pe lună îmi risc viaţa ca să petrec o oră cu maică-mea în camera în care m-am născut!

Şi tânărul intră în peşteră.

— Fiindcă Ginesta a binevoit să răspundă la

prima mea întrebare, spuse el, o să vrea oare să răspundă şi la a doua?

— Întreabă-mă, spuse fata, şi o să-ţi răspund.

— Ale cui sunt cele două portrete?

— Ţe credeam un copil al oraşului; să mă fi înşelat oare?

— De ce?

— Nu mai ştii să citeşti?

— Ba da.

— Atunci citeşte!

Şi ridicând lampa, lumină cele două tablouri cu lumina ei tremurătoare.

— Citesc, zise Fernando.

— Ce citeşti?

— Citesc *Regina Topacia cea frumoasă.*

— Şi?

— Şi nu cunosc nicio regină cu numele acesta.

— Nici chiar printre ţigani?

— Adevărat, zise Fernando, ţiganii au regi.

— Şi regine, întregi Ginesta.

— Dar cum se face că portretul îţi seamănă? întrebă El Salteador.

— E al mamei mele, răspunse fata cu mândrie.

Tânărul compară într-adevăr cele două chipuri, iar asemănarea de care am amintit îl miră.

— Dar celălalt portret? întrebă el.

— Fă ce ai făcut şi cu primul – citeşte!

— Poftim, citesc: *Regele Filip cel Frumos.*

— Nu ştiai că a fost în Spania un rege numit Filip cel Frumos?

— Ba da, ştiam, fiindcă pe când eram copil, l-am văzut.

— Şi eu.

— Înseamnă că erai foarte mică pe atunci.

— Da, dar sunt amintiri care pătrund atât de adânc în inimă, încât le păstrezi toată viaţa, indiferent de la ce vârstă.

— E adevărat, zise Fernando suspinând, cunosc eu amintirile astea! Dar de ce sunt aşezate portretele faţă în faţă?

Ginesta zâmbi.

— Nu sunt un portret de rege şi unul de regină? întrebă.

— Fără îndoială, dar…

Se opri simţind că va răni mândria fetei.

Ea urmă, continuând să zâmbească.

— Dar el, voiai să spui, e regele unui regat adevărat, în timp ce ea e regina unui regat închipuit.

— Mărturisesc că tocmai aşa gândeam, dragă Ginesta.

— Mai întâi cine-ţi spune că regatul Egiptului e un regat închipuit? Cine-ţi spune că aceea care descinde din frumoasa Nicaulis, regina din Saba, nu-i tot atât de regină pe cât e de rege acela care descinde din Maximilian, împăratul Austriei?

— Bine, zise Fernando, dar ce-i cu regele Filip cel Frumos?

— Filip cel Frumos, zise Ginesta, e tatăl regelui don Carlos, care mâine trebuie să fie la Granada. Deci, n-am vreme de pierdut, dacă vreau să-i cer regelui ceea ce o să-i refuze poate lui don Íñigo.

— Cum, strigă Fernando, te duci la Granada?

— Plec chiar în clipa asta. Aşteaptă-mă aici.

— Eşti nebună, Ginesta!

— În scobitura asta o să găseşti pâine şi curmale.

O să mă întorc mai înainte ca proviziile tale să se fi isprăvit, iar în ceea ce priveşte apa, vezi doar că n-o să-ţi lipsească.

— Ginesta, n-o să mă învoiesc ca pentru mine…

— Fii atent, Fernando! Dacă nu mă laşi să plec chiar în clipa asta, s-ar putea ca, din cauza focului, să nu mai pot ajunge la albia cascadei…

— Dar cei care mă urmăresc, cei care ştiind că m-am refugiat aici, au încins muntele cu un brâu de flăcări, n-o să-ţi dea voie să treci. O să te bată, poate chiar o să te ucidă!

— Ce-o să-i spună unei fete care, surprinsă de incendiu pe munte, fuge cu capra ei de-a lungul albiei?

— Da, ai într-adevăr dreptate, Ginesta, iar dacă te prind, mai bine să fii departe de mine, decât lângă mine.

— Fernando, spuse fata cu glas grav şi adânc, dacă n-aş fi sigură că te salvez, aş rămâne lângă tine, ca să mor împreună cu tine, dar sunt sigură că te salvez şi plec. Hai, Maza!

Şi fără să mai aştepte răspuns, făcându-i tânărului un semn de bun-rămas cu mâna, Ginesta sări de pe stâncă pe coasta muntelui şi, uşoară ca un fulg, la fel de sigură pe picioare ca animalul căţărător care o preceda, coborî în prăpastie.

Fernando, aplecat asupra hăului, o urmări cu privirea neliniştit, până când fata ajunse la albia cascadei în care o văzu intrând, sărind de pe o piatră pe alta, ca o codobatură şi, în scurtă vreme, făcându-se nevăzută între cei doi pereţi de flăcări care se ridicau de pe maluri.

VI

Regele don Carlos

Să-l lăsăm pe Fernando să stea liniştit între primejdia de care tocmai a scăpat şi cea, poate mai mare, care-l ameninţă şi, mergând pe acelaşi drum ca Ginesta, s-o apucăm pe povârnişul în flăcări al muntelui, până la cascada prin albia căreia a mers făcându-se nevăzută în meandrele ei.

Cursul de apă format de cascadă, după cum am spus, străbate o distanţă de trei sau patru leghe şi, ajungând la dimensiunea unui mic râu, se varsă în Genil, între Armilla şi Santa Fé.

Totuşi nu-l vom urma până acolo şi o să-l părăsim în locul unde fără îndoială l-a părăsit Ginesta, adică în momentul când, cu aproape o leghe înainte de Armilla, străbate pe sub o arcadă

de piatră un drum care nu-i altul decât cel de la Granada la Málaga.

Ajunşi aici, nu ne mai putem teme că ne înşelăm: drumul care a meritat numele de drumul de la Málaga la Casabermeja şi care devine potecă, uneori abia vizibilă, ca să străbată sierra, se lărgeşte la poalele versantului occidental şi devine din nou drum, începând de la Gabia la Grande.

O să vedeţi în trecere că e mare sărbătoare la Granada: cele o mie de turnuri ale oraşului sunt împodobite cu drapelele Castiliei şi Aragonului, Spaniei şi Austriei. Cei trei sute cincizeci de mii de locuitori – de douăzeci şi şapte de ani de când a trecut de sub stăpânirea regilor mauri în cea a regilor creştini a pierdut aproximativ cincizeci de mii – sunt îngrămădiţi în străzile care duc de la poarta Jaén pe unde intră regele Carlos până la cea a palatului Alhambra, unde i s-au pregătit apartamentele pe care cu un sfert de secol mai înainte le-a părăsit, cu atâta părere de rău, regele Boadbil.

De asemenea, pe terenul umbros ce continuă cu un po-vârniş spre vârful *Muntelui Soarelui,* unde se înalţă fortăreaţa şi Alhambra, palatul acesta clădit de duhurile Orientului, mulţimea e atât de numeroasă, încât a trebuit ţinută în frâu de un zid de halebardieri care, uneori, sunt siliţi – când puterea de convingere devine zadarnică – să folosească mânerul suliţei ca să-i facă pe curioşi să intre înapoi în rândurile din care au ieşit.

În acea vreme, povârnişul pe ambele părţi ale căruia curge, într-o albie podită cu pietre, o apă rece şi şopotitoare cu atât mai îmbelşugată cu cât

e mai cald, deoarece cu o zi în urmă încă se mai întindea ca o mantie albă pe umerii Mulhacenului şi provine din topirea zăpezilor, povârnişul acesta, după cum spuneam era încă liber pe toată lăţimea lui, fiindcă abia mai târziu don Luiz, marchiz de Mendoza, conducătorul casei de Mondéjar, va ridica în mijlocul drumului, în onoarea Cezarului blond şi cu barbă roşie, fântâna cu blazon, care aruncă o jerbă uriaşă ce se înalţă ca o pulbere de diamante şi cade înapoi sub formă de picături îngheţate, după ce au tremurat o clipă lângă frunzele tinerilor fagi ale căror crengi înlănţuite formează o boltă prin care nu pătrunde lumina zilei.

Este, desigur, o cochetărie a locuitorilor Granadei faptul că au ales drept locuinţă pentru tânărul rege dintre cele douăzeci sau treizeci de palate din oraş, pe cel la care se ajunge prin intrarea aceasta răcoroasă. De la porţile Granadei, unde începe jurisdicţia Alhambrei, până la cea a Judecăţii prin care se intră în incinta fortăreţei, nicio rază de soare n-o să-i stingherească ochii, iar dacă n-ar fi cântecul răguşit al greierilor ar putea, la şaizeci de leghe distanţă de Africa, să se creadă la umbra răcoroasă a Flandrei sale iubite.

E adevărat că în toată Flandra ar căuta zadarnic o poartă ca aceea clădită pe la 1348 de regele Yusef-Abul-Hagiag, denumită a Judecăţii din cauza obiceiului regilor mauri de a face dreptate la intrarea propriului lor palat.

Spunem *poartă,* dar ar trebui s-o numim turn, un adevărat turn pătrat, înalt, străbătut de un arc mare în formă de inimă, deasupra căruia regele

don Carlos va putea vedea ca pildă de nestatornicie a lucrurilor omeneşti, dubla ieroglifă maură înfăţişând o cheie şi o mână.

De îndată ce a intrat pe această poartă – care parcă e a bolţii cereşti, în asemenea măsură văzută de jos pare să se deschidă direct spre cer – regele don Carlos va ajunge în marea, piaţă *los Algibes,* se va putea opri o clipă şi, pe cal fiind, se va putea apleca peste parapet ca să vadă oraşul maur pierdut într-un hău de vegetaţie, unde a stat doar câteva zile, şi care-i e cu totul necunoscut. Atunci va zări în adâncul unei prăpăstii râul Darro, care străbate Granada, şi Genilul ce o ocoleşte. Acesta din urmă, ducând cu sine argint, iar celălalt aur. Regele va putea urma în câmpia întinsă care şi-a păstrat numele arab de Vega cursurile acestor râuri însoţite de cactuşi, de arbuşti de fistic, dafini, pe sub care, din când în când, se ascund ca să se ivească din nou mai departe, mai subţiri, întortocheate şi strălucitoare ca firele de mătase pe care vânturile de toamnă le smulg din Caierul-Maicii-Domnului.

În piaţa aceasta mare, împrejurul unei fântâni cu margini de marmură, se plimbă privilegiaţii, aşteptând sosirea regelui ce va avea loc când ceasul din turnul Vela va suna orele două după-amiază. Unii sunt protejaţi de titlul de *rico hombre* pe care chiar regele don Carlos îl va schimba în cel de *grande de Spania,* aşa cum îl va schimba în *maiestate* pe cel mai puţin pompos de *alteţă* cu care s-au mulţumit până atunci regii Castiliei şi ai Aragonului. Ceilalţi sunt *don* sau *señora,* numai că strămoşii acestor *don* au fost prieteni cu Cid

Campeador, cei ai acestor señore au fost tovarăşii lui Pelayo[4], iar cel mai mărunt dintre ei – prin avere desigur, fiindcă toţi se socotesc egali prin naştere – se consideră, desigur, la fel de nobil ca prinţişorul acesta din Austria care, în ochii lor, nu e spaniol, adică hidalgo, decât prin maică-sa Ioana Nebuna, fata Isabelei Catolica.

De altfel, toţi aceşti castilieni bătrâni nu se aşteaptă la nimic bun de la tânărul rege a cărui oricine germanică se vădeşte în părul blond, în barba roşcată, în bărbia proeminentă, caractere distinctive ale prinţilor din casa Austriei. Ei n-au uitat că bunicul lui Maximilian, fără să-şi facă prea multe griji să dobândească tronul Spaniei pentru nepotul său, dar dându-şi multă silinţă pentru coroana imperială, a pus-o pe mama acestuia să vină, însărcinată fiind, de la Valladolid la Gand, ca să nască în acest oraş un fiu, care să fie nu numai infant al Castiliei, ci şi burghez flamand. Zadarnic le spui că tot felul de semne prevestitoare de bine se arătaseră la naşterea copilului venit pe lume duminică 22 februarie 1500, de sfântul Matei. Ei scutură din cap, amintindu-şi de nenorocirile ce i-au însoţit tinereţea şi care, de când a intrat în societate păreau să dezmintă limpede soarta minunată făgăduită, după părerea lor, de linguşeală şi nu de cunoaşterea cu adevărat a viitorului

Şi, din punct de vedere spaniol, au întrucâtva dreptul de a avea îndoieli, deoarece, chiar în anul

---

[4]4-Rege al Asturiei, fondatorul primei dinastii regale în Spania (sec. VIII) (n. tr.).

când s-a născut tânărul prinţ, şi în timp ce era însărcinată, maică-sa a dat primele semne ale bolii împotriva căreia, fără s-o poată învinge – a luptat de la nouăsprezece ani şi care a lăsat-o în istorie cu dureroasa poreclă de Ioana Nebuna. Abia trecuseră şase ani de la naşterea prinţului moştenitor, şi tot într-o zi de duminică, pe aceeaşi dată de 22, care trebuia să-i aducă atâta noroc, tatăl său, Filip cel Frumos – ale cărui aventuri sentimentale o făcuseră pe sărmana Ioana să-şi piardă minţile de gelozie – se duse să prânzească la un castel de lângă Burgos, pe care-l dăruise unuia dintre favoriţii săi, numit Juan Manuel, şi, ieşind de la masă, începu să se joace cu mingea. Încălzindu-se foarte tare ceru un pahar de apă care-i fu înfăţişat de un om străin de suita lui şi de casa lui don Manuel. Regele bău acest pahar şi aproape îndată simţi dureri în măruntaie, ceea ce nu-l împiedică să se întoarcă seara la Burgos şi să iasă a doua zi ca să alunge răul; dar în loc să alunge răul, răul îl doborî, altfel că marţi regele căzu la pat, miercuri încercă zadarnic să se scoale, joi nu mai putu vorbi, iar vineri îşi dădu sufletul!

Să nu întrebăm dacă s-au făcut cercetări înverşunate pentru găsirea necunoscutului care-i dăduse regelui paharul cu apă. Omul nu mai apăruse şi tot ce se povestise la vremea aceea părea mai degrabă născocire decât adevăr. Astfel, de pildă, unul dintre zvonurile care circulaseră spunea că printre numeroasele amante pe care le avusese Filip cel Frumos era şi o ţigancă numită Topacias pe care tovarăşii ei o socoteau a fi din neamul reginei din Saba, că această ţigancă era

logodită cu un prinţ al *zingari*-lor, dar că, îndrăgostindu-se de Filip care, după cum arată porecla lui, era unul dintre gentilomii cei mai frumoşi nu numai din Spania, ci din întreaga lume, respinsese dragostea nobilului zingaro, ce se răzbunase dând regelui Filip paharul de apă rece pe care, acesta bându-l, muri.

Oricum ar fi fost, crimă sau moarte naturală, această nenorocire dădu o lovitură fatală sărmanei Ioana care, după câteva accese de nebunie, îşi pierdu minţile cu totul. Ea nu voi să creadă că soţul ei murise; credea – şi era lăsată pe cât posibil în greşeala aceasta – că el e doar adormit, astfel că îmbrăcă ea însăşi cadavrul cu hainele care, după părerea ei, îi stăteau cel mai bine: cu o vestă scurtă cu mâneci, din postav auriu, cu pantaloni roşii, îl înfăşură într-o cazacă stacojie căptuşită cu hermină, îi puse în picioare pantofi de catifea neagră, pe cap o tocă împodobită cu o coroană. Apoi porunci ca trupul regelui să fie întins pe un pat şi, timp de douăzeci şi patru de ore porţile palatului să fie deschise pentru ca fiecare să poată veni să-i sărute mâna, ca şi cum ar fi fost în viaţă.

În sfârşit, izbutiră s-o îndepărteze şi să îmbălsămeze trupul, să-l pună într-un sicriu de plumb; apoi Ioana, care continua să creadă că-şi urmează soţul adormit, însoţi sicriul până la Tordesillas, în regatul Léon, unde îl depuseră în mânăstirea Sfânta Clara.

Astfel se îndeplini prezicerea unei vrăjitoare care, văzându-l pe fiul lui Maximilian că vine din Flandra în Spania, spusese clătinând din cap: „Rege Filip cel Frumos, îţi spun eu că, în Castilia, mort o să

călătoreşti mai mult decât viu!”

Dar nerenunţând la nădejdea că într-o zi se va ridica de pe patul lui funebru, Ioana nu voi să-l depună într-un cavou, ci îl puse în mijlocul spaţiului destinat corului, pe o estradă unde patru halebardieri făceau de gardă zi şi noapte, iar patru călugări cordelieri, stând în cele patru colţuri ale catafalcului rosteau fără încetare rugăciuni.

Ajungând în Spania, cu doi ani în urmă, regele don Carlos care traversase oceanul cu treizeci şi şase de corăbii şi, plecat de la Flessingue debarcase la Villaviciosa, o regăsise pe maică-sa nebună, iar pe taică-său mort.

Atunci, ca un fiu pios, pusese să se deschidă sicriul închis de unsprezece ani, se plecase înaintea cadavrului îmbrăcat în roşu, perfect conservat, îl sărutase grav şi rece pe frunte, şi, după ce jurase maică-sii că nu se va socoti rege al Spaniei atâta timp cât ea va fi în viaţă, îşi continuase drumul spre Valladolid, unde se încoronase.

Cu ocazia încoronării, avuseseră loc serbări şi turniruri minunate la care luase parte însuşi regele. Dar în lupta la grămadă care urmă celor călare cu lancea, opt seniori fiind răniţi, dintre care doi mortal, regele jurase să nu mai îngăduie niciun turnir.

De altfel, se ivea ocazia unei lupte adevărate, în locul uneia simulate: Saragosa declară că voia drept rege un prinţ spaniol şi că n-o să deschidă porţile în faţa unui arhiduce flamand.

Don Carlos primi vestea fără să manifeste nici cea mai mică emoţie. Ochii săi albaştri se întunecară o clipă sub pleoapele tremurătoare,

apoi, cu glas obişnuit, dădu ordin să se pornească împotriva Saragosei.

Tânărul rege îi sfărâmă cu ghiulele porţile şi intră în oraş cu sabia goală în mână, urmat de tunurile cu fitilele aprinse care, de îndată ce se iviră, îşi meritară porecla de *ultim argument al regilor.*

De aici dădu împotriva tâlhăriilor decretele cumplite care, asemeni fulgerelor lui Jupiter Olimpianul, brăzdară Spania în toate direcţiile.

E de la sine înţeles că prin cuvântul tâlhărie, cel care trebuia să devină într-o zi Carol Quintul înţelegea mai ales răscoala. De asemenea, întunecatul tânăr, acel Tiberiu de nouăsprezece ani nu admitea nicio scuză pentru neîndeplinirea ordinelor sale.

Aici ajunsese cu lupta aceasta de zi cu zi care dura de doi ani, petrecuţi pe jumătate în serbări, pe jumătate în lupte, când, pe 9 februarie, un curier sosi la Saragosa. Din cauza gheţii şi a dezgheţului făcuse douăzeci şi opt de zile din Flandra şi anunţa ştirea că împăratul Maximilian murise la 12 ianuarie 1519.

Împăratul Maximilian, mic prin el însuşi, crescuse prin contemporanii săi. Francisc I şi Alexandru al VI-lea îl siliseră să fie pe măsura lor.

Papa Julius al II-lea spunea despre el: „Cardinalii şi electorii s-au înşelat; cardinalii m-au făcut papă, iar electorii l-au făcut pe Maximilian împărat. Pe mine ar fi trebuit să mă facă împărat, iar pe Maximilian papă.”

Acest deces îl îngrijoră foarte tare pe tânărul rege. Dacă l-ar fi asistat pe împărat pe patul de moarte, dacă aceşti doi politicieni – iar dintre cei

doi, maestru era copilul – ar fi făcut câţiva paşi împreună, tânărul sprijinindu-l pe bătrân, pe puntea care duce de la pământ la cer şi oprindu-se la jumătatea drumului spre moarte ar fi hotărât ce are de făcut cel ce se întorcea la viaţă, alegerea lui Carol n-ar fi fost îndoielnică. Dar nu se întâmplase nimic din toate acestea. Nicio măsură de prevedere nu fusese luată, deoarece moartea împăratului fusese subită, neaşteptată; iar don Carlos, lipsit de sprijinul cardinalului Jiménez ce murise şi înconjurat de flamanzii săi lacomi, puşi pe jaf, care de trei ani găsiseră mijloace să stoarcă sărmana Spanie de unsprezece mii de ducaţi, produsese o impresie prea proastă asupra ţării acesteia pe care trebuia s-o îmbogăţească pe viitor, însă acum o sărăcea, ca să nesocotească fără teamă nemulţumirea care lua naştere sub paşii săi. Ducându-se în Germania, nu era sigur că va fi numit împărat, plecând din Spania era sigur că nu va mai fi rege.

Cu toate acestea, mai mulţi îl sfătuiră să se îmbarce îndată şi să părăsească Spania. Dar nu aceasta a fost şi părerea consilierului său Adrian de Utrecht.

Întrecerea urma să aibă loc între Francisc I al Franţei şi el.

Dar dacă don Carlos nu plecă, plecară în schimb sprijinitorii săi cei mai înfocaţi, învestiţi cu puteri regale.

Un curier fu, în taină, trimis papei Leon X.

Ce instrucţiuni avea acest trimis secret? Poate că vom afla mai târziu.

Până atunci, pentru ca trimisul care avea să-i

aducă veşti despre alegere, să nu aibă nevoie de douăzeci şi opt de zile ca să ajungă la el, don Carlos anunţă că o să facă o călătorie în provinciile din sud, să viziteze Sevilla, Córdoba şi Granada.

Curierul nu avea decât să treacă prin Elveţia, să străbată Italia, să se îmbarce la Genova şi să debarce la Valencia sau la Málaga.

După douăsprezece zile de la alegere, don Carlos ar şti care-i rezultatul.

Apoi i se spusese că Sierra Morena şi Sierra Nevada erau pline de tâlhari, iar el voi să ştie dacă erau tâlhari sau răsculaţi.

De aici rezultă ordinul de a se curăţa muntele, ordin care fusese îndeplinit, în ce-l priveşte pe El Salteador, prin această metodă expeditivă de a se da foc vegetaţiei.

În timp ce muntele ardea, don Carlos era aşteptat la Granada. Sosirea trebuia sa aibă loc, după cum am spus, la ora două după-masă; mai erau doar câteva minute până când din turnul Vela avea să se audă semnalul, şi în timp ce aşteptau ca nepotul Isabelei şi al lui Ferdinand să apară în cadrul porţii maure, asemănător unei statui ecvestre, seniorii celor dintâi familii din Andaluzia se plimbau prin piaţa de los Algibes.

Printre toţi aceşti nobili gentilomi care se plimbau de colo-colo, singuri sau câte doi, vorbind cu voce tare în grupuri sau cu voce joasă şi la o parte, upul se remarca în mod deosebit, prin înfăţişarea-i mândră şi, totodată, prin tristeţea-i adâncă.

Stătea pe bordura de marmură care înconjura fântâna săpată în mijlocul curţii.

Capul său rezemat în palmă şi aplecat într-o parte, astfel încât privirea-i melancolică să se poată cufunda în azurul cerului, era acoperit de o pălărie cu boruri mari, din cele cărora pălăriile moderne schimbându-le forma, le-au dat denumirea de *sombreros.* Părul îi cădea pe umeri în bucle albe, barba căruntă era tăiată drept, iar gulerul îi era împodobit cu decoraţia în formă de cruce pe care Isabela şi Ferdinand, după cucerirea Granadei, o înmânaseră personal celor ce luptaseră vitejeşte pentru izgonirea maurilor.

Deşi înfăţişarea-i îngrijorată îndepărta de întunecatul visător orice curiozitate indiscretă sau nepăsarea vorbăreaţă, un bărbat de aproximativ aceeaşi vârstă ca acel pe care am încercat să-l descriem, îl privea cu atenţie de o clipă, vrând parcă să se asigure că nu se înşela în privinţa identităţii lui.

O mişcare pe care o făcu bătrânul scoţându-şi pălăria şi scuturându-şi capul, parcă pentru a izgoni tristeţea care face să se încrunte frunţile muritorilor, oricât de puternici ar fi ei, nu mai lăsa nicio îndoială celui ce-l privea.

El se apropie, deci, cu pălăria în mână:

— Deoarece, din fragedă copilărie, zise el, sunt prietenul dumneavoastră, mi se pare că ar fi urât din parte-mi, văzându-vă tristeţea, să nu vă întind mâna spunându-vă: Don Ruiz de Torrillas, cu ce vă pot fi de folos? Cu ce vă pot sluji? Ce poruncă aveţi să-mi daţi?

La primele cuvinte rostite de prietenul său, don Ruiz de Torrillas, ridicând capul, îl recunoscu pe cel care-i vorbea şi-i întinse mâna.

— Vă sunt îndatorat, don López de Ávila, zise el. Da, într-adevăr, suntem vechi prieteni şi prin propunerea pe care mi-o faceţi, îmi dovediţi că sunteţi un prieten credincios. Locuiţi tot la Málaga?

— Da, şi ştiţi că, de departe sau de aproape, la Málaga, întocmai ca la Granada, sunt la dispoziţia domniei voastre.

Don Ruiz se înclină.

— Înainte de a pleca din Málaga, l-aţi mai văzut pe vechiul meu prieten – şi, totodată, al domniei voastre, cred – pe don Íñigo?

— Îl vedeam zilnic. L-am auzit pe fiul meu don Ramiro că don Íñigo şi fiică-sa au sosit aici ieri, după ce au trecut prin mari primejdii în munţi, unde au fost prinşi de El Salteador.

Don Ruiz păli şi închise ochii.

— Dar în cele din urmă, zise el după o clipă în timpul căreia, printr-un mare efort de voinţă, îşi adunase puterile, fiind gata să leşine, în cele din urmă au scăpat.

— Tâlharul, care are îndrăzneala de a-şi spune gentilom, s-a purtat cu ei ca un prinţ, după cum mi-a povestit fiul meu. Le-a dat drumul fără să le ceară răscumpărare sau vreo făgăduială, ceea ce e cu atât mai frumos cu cât don Íñigo e cel mai bogat gentilom, iar doña Flor, cea mai frumoasă fată din Andaluzia.

Don Ruiz respiră uşurat.

— A făcut aşa ceva? Cu atât mai bine.

— Dar vă vorbesc despre fiul meu, don Ramiro, şi uit să vă întreb ce mai face fiul domniei voastre, don Fernando. E tot în călătorie?

— Da, răspunse don Ruiz cu glas aproape stins.

— Iată un bun prilej, don Ruiz, să-i găsiţi un loc la curtea noului rege. Sunteţi unul dintre cei mai nobili gentilomi din Andaluzia şi, dacă aţi cere vreo favoare regelui don Carlos, deşi el n-are ochi decât pentru flamanzii lui, sunt sigur că, din considerente ţinând de politică, v-ar acorda-o.

— Am într-adevăr o favoare să-i cer regelui don Carlos, răspunse don Ruiz, dar mă îndoiesc că o să mi-o acorde.

În acea clipă, în turnul Vela bătu ora două.

Această oră care, de obicei, anunţa doar faptul că urma să aibă loc distribuirea apei, avea acum altă semnificaţie. Nu numai că apa ţâşni peste tot în canale, în fântâni, bazine, dar întrucât în acelaşi timp toate trompetele anunţară că regele don Carlos urca spre Alhambra, toţi se repeziră spre poarta lui Iusef, ca să fie acolo în clipa când suveranul avea să descalece.

Don Ruiz de Torrillas rămase singur unde se afla, doar se ridică. Don López îi urmase pe ceilalţi seniori.

Fanfarele începură să cânte mai tare, anunţând că regele urca panta uşoară apropiindu-se tot mai mult.

Şi deodată se ivi călare pe calul său mare de bătălie, ce era îmbrăcat cu totul în zale ca pentru luptă. Regele însuşi purta o armură de Damasc, lucrată în întregime în aur. Doar capul îi era descoperit, parcă ar fi vrut să-i uimească pe spanioli arătându-le ce avea mai puţin spaniol în făptura lui.

Într-adevăr, după cum am spus, fiul lui Filip cel Frumos şi al Ioanei Nebuna nu avea nimic castilian

în figura, alcătuită în întregime, dacă putem spune aşa, din grade de descendenţă din casa de Austria.

Era scund de statură, cu membre scurte, iar ca să poată să-şi ridice capul înfundat între umeri, cu păr blond, tăiat scurt, cu barbă roşcată, cu ochi albaştri clipind mereu, cu nas acvilin şi buze roşii, cu bărbia pronunţată, era silit să-l poarte drept şi ţeapăn de parcă ar fi fost ţinut în această poziţie de un grumăzar de oţel. Când mergea, mai ales pe jos, avea ceva afectat care pierea când mergea călare, deoarece era un călăreţ minunat şi cu cât calul era mai nărăvaş, cu atât călăreţul era mai frumos. E deci lesne de înţeles că un asemenea prinţ, care, din punct de vedere fizic nu avea nimic dintr-un don Pedro, din Henric sau, din Ferdinand – fiind din punct de vedere moral la fel de drept ca primul, la fel de viclean ca al doilea şi la fel de ambiţios ca ultimul – ci, dimpotrivă, la prima vedere era un Habsburg din cap până-n picioare, nu constituia pentru spanioli, şi mai ales pentru andaluzi, obiectul unui entuziasm nestăvilit.

Astfel, la sosirea lui, trompetele dublară intensitatea sunetelor lor de aramă, poate nu atât ca să-l cinstească pe nepotul Isabelei şi al lui Ferdinand, cât pentru ca zgomotul lor să facă să treacă neobservată tăcerea oamenilor.

Regele aruncă o privire rece şi apatică spre supuşii săi. Nu manifestă nicio mirare, deşi toate trebuiau să-i fie într-adevăr, cu totul străine. Şi, oprindu-şi calul, puse un picior în pământ nu îndată, nu ca să fie mai aproape de poporul său, ci pentru că sosise clipa stabilită dinainte, ordonată de ceremonial să pună piciorul în pământ.

Capul nu şi-l ridică nici măcar ca să privească frumoasa poartă maură pe care intra; nu întoarse nici privirea ca să citească în capela mică, laterală, inscripţia ce amintea că la 6 ianuarie 1492 bunicii săi Ferdinand şi Isabela trecuseră pe aici, trasând triumfal şi prin mijlocul întregii Spanii îmbătată de triumful suveranilor ei, drumul pe care, după douăzeci şi şapte de ani, mergea el însuşi grav şi întunecat, înconjurat de respectul tăcut ce-i însoţeşte pe regii cărora încă nu li se cunosc calităţile, ci defectele.

Era astfel pentru că un gând îl frământa necontenit, fără însă ca nimic din frământarea regelui să se vadă din afară: dorinţa de a deveni stăpânul imperiului.

Ce putea vedea această privire ambiţioasă, îndreptată, prin spaţiu, spre Frankfurt unde, în sala alegerilor, avea loc adunarea electorilor, către care papa, regii, toţi prinţii,toţi stăpânitorii lumii, aveau privirile aţintite, întocmai ca don Carlos?

„Vei fi oare împărat, adică la fel de mare ca papa, mai mare decât regii?” îi şoptea întruna glasul ambiţiei în inimă lui don Carlos.

Ce importanţă aveau celelalte glasuri omeneşti, când glasul acesta fremăta în el?

Deci, aşa cum am spus, ca să respecte eticheta şi nu dintr-un avânt spontan al dorinţei, nici ca să se apropie de toţi gentilomii aceştia, puse piciorul jos don Carlos.

În aceeaşi clipă, toată suita lui flamandă făcu la fel.

Suita era compusă din cardinalul Adrian de Utrecht, preceptorul său, contele de Chièvres,

primul său ministru, contele de Lachan, contele de Porcian, seniorul de Furnes, seniorul de Beaurain şi olandezul Amersdorff.

Dar de pe calul său, don Carlos cu privirea ce părea pierdută în gol, rătăcită, observase totuşi un grup de gentilomi care stăteau cu pălăriile pe cap, în timp ce ceilalţi erau cu capul descoperit.

Doar acest grup păru să-i atragă atenţia.

— *Ricos hombres!* spuse el făcând cu mâna semn celor cărora li se adresă, să intre în suita sa, dar după gentilomii flamanzi.

Seniorii andaluzi se înclinară, ocupară locul ce le fusese desemnat, dar ca nişte oameni care pur şi simplu ascultau de un ordin.

Apoi regele, pornind primul, se îndreptă spre palatul Alhambra care, privit din piaţa de los Algibes, nu pare la prima vedere decât o clădire mare, pătrată, cu o singură poartă, dar fără ferestre.

Don Carlos mergea cu capul descoperit; în spatele lui, un paj îi ducea coiful.

Drumul era liber, fiecare după rangul său îşi ocupase locul în urma regelui.

Un singur bărbat stătea în picioare pe acest drum, cu pălăria pe cap.

Regele, părând că nu l-a observat, nu-l pierdea însă din ochi şi poate că ar fi trecut pe lângă el fără să se întoarcă spre el şi fără să se oprească nicio clipă, dacă acesta cu capul tot acoperit, n-ar fi pus, când regele se apropie, un genunchi, în pământ.

Regele se opri.

— Sunteţi *rico hombre*? întrebă el.

— Da, Sire.

— Din Aragon sau din Castilia?
— Din Andaluzia.
— Neamestecat cu maurii?
— De sânge creştinesc vechi şi curat.
— Cum vă cheamă?
— Don Ruiz de Torrillas.
— Ridicaţi-vă şi spuneţi ce aveţi de spus.
— Doar urechile regelui pot asculta ce am de spus regelui.
— Îndepărtaţi-vă, spuse don Carlos făcând un semn cu mâna.
Şi toţi se îndepărtară, formând ceva mai departe, unde nu puteau auzi, un semicerc înaintea căruia stăteau regele şi don Ruiz de Torrillas.
— Ascult, zise regele.
— Sire, începu don Ruiz ridicându-se, iertaţi-mă că îmi tremură glasul, dar mă simt emoţionat şi tulburat că trebuie să vă cer o favoare ca aceea care mă aduce înaintea Voastră…
— Vorbiţi rar, domnule, ca să vă pot înţelege bine.
— E adevărat, spuse don Ruiz cu mai multă mândrie decât curtenie, uitam că Alteţa Voastră vorbeşte încă cu greu spaniola.
— O s-o învăţ, domnule, răspunse rece don Carlos.
Apoi după o clipă:
— Ascult, zise el.
— Sire, continuă don Ruiz, am un fiu de douăzeci şi şapte de ani. Iubea o femeie, dar temându-se că o să mă mânie – fiindcă trebuie să mă învinovăţesc de la bun început că am fost prea nepăsător şi totodată prea sever cu acest tânăr nefericit – s-a

obligat faţă de ea, fără voia mea şi, deşi acea doamnă i-a acordat drepturile unui soţ, el amâna întruna să-i dea titlul de soţie pe care i-l făgăduise. Ea se plânse tatălui său, iar don Diego, simţindu-şi braţul prea slab ca să lupte împotriva unui tânăr de douăzeci de ani, îl însărcină cu răzbunarea pe fiul său don Alvaro. Acesta nu voi să primească scuzele fiului meu care, în împrejurarea aceasta, trebuie s-o spun, se arătă mai prudent decât m-aş fi aşteptat de la caracterul lui. Cei doi tineri se luptară, iar don Alvaro fu ucis!

— Un duel? îl întrerupse don Carlos. Nu-mi plac duelurile.

— Sunt asemenea împrejurări, Alteţă, când un om de onoare nu poate da înapoi, mai ales când ştie că la moartea tatălui său va avea dreptul să dea socoteală pentru propriile-i fapte regelui şi să-i ceară iertare cu pălăria pe cap.

— Da, ştiu, e un privilegiu al vostru, *ricos hombres.* O să pun eu ordine în toate acestea. Continuaţi.

— Duelul avusese loc fără martori. Tatăl lui don Alvaro îl acuză pe fiul meu de asasinat şi obţinu un mandat de arestare. Trei alguazili se înfăţişară la el şi voiră să-l ducă în plină zi, cu forţa, la închisoare. Fiul meu ucise pe doi dintre ei, îl răni pe al treilea şi fugi în munţi.

— Ah! spuse don Carlos tutuindu-l pentru prima oară pe don Ruiz, mai curând în semn de ameninţare, decât în semn de afecţiune, vasăzică tu eşti *rico hombre,* iar fiu-tău e tâlhar?

— Sire, tatăl fetei a murit şi, odată cu el, mânia lui a murit. Ea a intrat la mânăstire, iar eu i-am

plătit zestrea ca şi cum ar fi fost prinţesă de sânge regal. M-am înţeles, Sire, cu familiile celor doi alguazili morţi şi cu cel rănit, dar pentru înţelegerea aceasta mi-am cheltuit toată averea, astfel încât, din tot ce mi-a lăsat taică-meu, nu-mi mai rămâne decât casa în care locuiesc în piaţa Viva Rambla. Nu contează, fiindcă preţul sângelui e plătit şi, cu un cuvânt al Alteţei Voastre, onoarea numelui se va ridica iarăşi curată din ruina averii.

Don Ruiz făcu o pauză, dar văzând că regele nu scoate o vorbă continuă:

— Deci, Alteţă, vă rog în genunchi, vă implor de o mie de ori, deoarece partea adversă renunţă la răzbunare şi fiul meu nu mai are împotrivă decât puterea voastră regală, Sire, vă implor să-l iertaţi pe fiul meu!

Regele nu răspunse. Don Ruiz continuă;

— Iertarea aceasta, Sire, îndrăznesc să spun că o merită nu prin el însuşi, deşi vă repet, în mare măsură e vina mea că a ajuns aici, ci din cauza nobililor săi strămoşi, care vă spun toţi prin glasul meu: „Iertaţi-l, Sire, iertaţi-l!”

Don Carlos continua să tacă. Părea că nici nu mai ascultă, astfel încât cu glas mai stăruitor şi înclinându-se aproape până la picioarele lui, don Ruiz urmă:

— Sire, priviţi în istoria noastră şi veţi vedea o mulţime de eroi din neamul meu cărora regii Spaniei le datorează tot felul de cinstiri şi de glorie! Sire, fie-vă milă de părul meu alb, de rugăciunile şi lacrimile mele. Dacă nu sunt de ajuns ca să vă înduioşeze, fie-vă milă de o femeie nobilă, de o mamă nefericită! Sire, fiind cel ce sunteţi, prin

fericita voastră întronare pe tronul Spaniei, prin mama voastră Ioana, prin bunicii voştri Isabela şi Ferdinand pe care i-am slujit cu vitejie şi credinţă, aşa cum adevereşte crucea pe care o port la gât, Sire, dăruiţi-mi iertarea pe care v-o cer!

Regele ridică privirea şi, deşi norul care părea să-i umbrească privirea pierise, rosti cu glas rece şi lipsit de orice emoţie:

— Treaba aceasta nu mă priveşte. Adresaţi-vă marelui judecător al Andaluziei.

Şi porni mai departe.

Seniorii flamanzi şi spanioli îl urmară şi se făcură nevăzuţi în urma lui, în palatul Alhambra.

Don Ruiz, singur şi prăbuşit, rămase în piaţa de los Algibes.

Ne înşelăm însă când spunem că don Ruiz rămase singur în piaţă. Unul dintre seniorii din suita lui don Carlos îl zări pe bătrânul încovoiat sub povara refuzului regesc, rămase fără nicio prefăcătorie ultimul, apoi, în loc să-i urmeze pe ceilalţi în interiorul palatului maur, se întoarse iute spre don Ruiz de Torrillas şi, oprindu-se cu pălăria în mână înaintea acestuia, care era atât de cufundat în tristeţea lui încât nu-l zărise apropiindu-se, rosti:

— Dacă un gentilom ţine să-şi amintească vechile prietenii, zise el, binevoiţi să primiţi, dragul meu don Ruiz, salutul unuia dintre oamenii care vă sunt cei mai apropiaţi cu putinţă.

Don Ruiz ridică încet capul trist, dar de îndată ce-l zări pe cel care-l saluta atât de afectuos, o sclipire de bucurie i se zări în ochi.

— Ah, dumneavoastră sunteţi, don Íñigo! spuse

el. Sunt bucuros să vă întind mâna, cu o condiţie totuşi…

— Care? Spuneţi-o.

— Ca tot timpul cât veţi sta în Granada – nu îngădui scuze, vă previn – să fiţi oaspetele meu.

Don Íñigo zâmbi.

— N-am aşteptat invitaţia domniei voastre, don Ruiz, şi la ora aceasta fiica mea, doña Flor, e instalată de acum la doña Mercedes care, în ciuda insistenţelor noastre de a nu se deranja, a vrut să-i cedeze propria-i cameră.

— Soţia a făcut în lipsa soţului, ceea ce ar fi făcut soţul în lipsa ei. Deci acolo lucrurile merg bine…

Apoi cu glas scăzut, suspinând:

— Aş vrea să pot spune acelaşi lucru despre cele de aici, murmură el.

Deşi vorbise în şoaptă, don Íñigo îl auzi.

De altfel, întocmai ca şi ceilalţi seniori, îl văzuse pe don Ruiz îngenunchind în faţa regelui, ca un om care cere iertare pentru cineva, şi nu era greu de înţeles că ea îi fusese refuzată.

— Într-adevăr, mi se pare că n-aţi fost mulţumit pe lângă tânărul nostru rege, dragă don Ruiz.

— Ce vreţi, señor… regele don Carlos mărturiseşte singur că încă nu ştie spaniola, iar eu, în ce mă priveşte, mărturisesc că n-am ştiut niciodată flamanda… Dar să ne întoarcem la domnia voastră şi să vorbim mai ales de încântătoarea voastră fiică, don Íñigo. Sper, continuă cu glas aproape tremurător, după o clipă de şovăire, că întâlnirea neplăcută pe care a avut-o ieri pe munte, n-a avut vreo urmare supărătoare asupra sănătăţii ei.

— Aţi şi aflat? întrebă don Íñigo.

— Da, señor. Ceea ce i se întâmplă unui om de însemnătatea domniei voastre e un eveniment cu aripi de vultur. Don López mi-a spus – şi aici glasul lui don Ruiz deveni mai tremurător – că aţi fost oprit de El Salteador.

— V-a spus şi că, purtându-se ca un gentilom şi nu ca un tâlhar, conducătorul atât de temut, leu şi tigru pentru alţii, a fost pentru noi câine păzitor şi miel?

— Mi-a spus câte ceva despre asta, dar sunt fericit că ştirea îmi e confirmată de domnia voastră.

— V-o confirm şi adaug că n-o să mă socotesc achitat faţă de acest tânăr viteaz, decât când îmi voi fi ţinut făgăduiala pe care i-am făcut-o.

— Dar, întrebă şovăind don Ruiz, pot şti ce i-aţi făgăduit?

— I-am jurat pe sfântul meu patron că simţind un interes adevărat faţă de el, n-o să-i dau pace regelui don Carlos până când nu-mi va acorda iertare pentru el.

— O să v-o refuze, zise don Ruiz, clătinând din cap.

— De ce?

— M-aţi întrebat mai înainte ce voiam îngenuncheat la picioarele regelui?

— Da.

— Îi ceream iertare pentru el.

— Domnia voastră?

— Da.

— De ce vă interesaţi de tânărul acesta? Spuneţi-mi, don Ruiz, fiindcă o să-mi dau mai multă

osteneală ştiind că acţionez pentru un prieten de dată recentă şi pentru unul de treizeci de ani.

— Daţi-mi mâna, don Íñigo.

— Iată mâna mea.

— Bărbatul de care vorbiţi e fiul meu!

Don Ruiz simţi mâna lui don Íñigo înfiorându-se într-a lui.

— Fiul domniei voastre, întrebă el cu glas sugrumat, şi al doñei Mercedes?

— Fără îndoială, răspunse don Ruiz cu un zâmbet plin de amărăciune, fiindcă doña Mercedes e soţia mea!

— Şi ce v-a răspuns regele?

— Nimic!

— Cum, nimic?

— Sau mai curând mi-a răspuns printr-un refuz.

— Spuneţi-mi termenii acestui refuz.

— M-a trimis la marele judecător al Andaluziei.

— Şi?

— Şi marele judecător al Andaluziei era don Rodrigo de Colmenar, iar don Rodrigo de Colmenar a murit.

— Don Rodrigo de Colmenar a murit, dar de opt zile regele i-a numit un urmaş şi, de ieri, acest urmaş a sosit în Granada.

— În Granada?

— Da, şi vă răspund don Ruiz – mă auziţi? – vă răspund că nu puteţi fi mai sigur de domnia voastră înşivă decât de acela pe care l-a numit regele.

Don Ruiz tocmai se pregătea să pună câteva întrebări vechiului său tovarăş de luptă a cărui încredere în providenţă şi în marele judecător al

Andaluziei începea să-l liniştească întrucâtva, când un uşier apăru în poarta palatului, de care nu-i despărţeau decât vreo douăzeci de paşi, şi strigă cu glas răsunător:

— Don Íñigo Velasco de Haro, mare judecător al Andaluziei, regele vă cheamă.

— Domnia voastră, don Íñigo, strigă don Ruiz în culmea mirării, sunteţi marele judecător al Andaluziei?

— Nu v-am spus, răspunse don Íñigo întinzându-i încă o dată mâna lui don Ruiz, că puteţi conta pe marele judecător al Andaluziei ca pe domnia voastră înşivă? Ba chiar ar fi trebuit să spun mai mult decât pe domnia voastră înşivă, fiindcă eu sunt urmaşul lui don Rodrigo de Colmenar.

Şi, socotind că nu trebuie să-l facă să aştepte pe un rege căruia are să-i ceară iertarea cuiva, don Íñigo se grăbi să se ducă la porunca lui don Carlos cu atâta grabă cu câtă îi îngăduia demnitatea unui *rico hombre* spaniol.

VII

Palatul regilor mauri

Să ni se îngăduie să-l urmăm pe marele judecător în interiorul palatului regilor mauri în care tocmai intrase don Carlos pentru prima oară, şi unde cititorii noştri n-au intrat, poate, niciodată.

Urmându-l pe uşierul care-l chemase din partea

regelui, don Íñigo traversă mai întâi o curte numită curtea mirţilor din pricina numărului mare de arbuşti de acest gen care înfloreau aici, sau curtea Rezervorului din pricina bazinului uriaş ce se afla în centrul ei, sau curtea Mezuar, sau Baia femeilor, fiindcă în acest bazin, pe vremea califilor, făceau baie femeile palatului.

Dacă don Íñigo n-ar fi fost atât de îngândurat, deşi obişnuit din pricina vieţii sale rătăcitoare cu monumentele vechii şi noii lumi, s-ar fi oprit cu siguranţă de îndată ce ar fi ajuns la această primă curte, în pragul căreia, chiar şi în zilele noastre, călătorul se opreşte uimit, şovăind, ghicind că intră în lumea tainică şi necunoscută a Orientului.

Dar don Íñigo ridică privirea ca să vadă pe un piedestal minunata şi uriaşa vază pe care neglijenţa spaniolă o lasă azi să se degradeze într-un ungher de muzeu nevizitat de nimeni şi care pe atunci constituia principala podoabă a acestei curţi străjuită, deasupra bârnelor de cedru şi a ţiglelor aurite ale acoperişurilor, de turnul Comares, ale cărui creneluri se desluşeau portocalii şi roşii pe cerul limpede şi albastru. Din curtea Rezervorului, don Íñigo trecu în Sala de la Barca, iar de aici în salonul ambasadorilor, dar nici originalitatea formei, care a făcut să i se spună „barca” anticamerei, nici înlănţuirea de arabescuri ce acoperă pereţii, nici lucrătura minunată a bolţii pictată în verde, azuriu şi roşu, sculptură a stucaturii făcută cu minunata delicateţe pe care o manifestă natura răbdătoare când face într-o mie de ani o muncă de stalactită nu-l putură abate nicio clipă măcar pe don Íñigo de la gândul ce-l

frământa.

El trecu astfel tăcut, grăbit pe lângă fermecătorul pavilion numit astăzi pavilionul reginei, de la ferestrele căruia se zăreşte Generalife, ca o uriaşă tufă de oleandri în vârful cărora se caţără păunii, asemeni unor păsări de safir şi de aur, trecu peste dalele de marmură albă, uriaşe căţui cu orificii mici, ce slujeau să-i parfumeze pe sultani când ieşeau din baie. Apoi străbătu fără să se oprească grădina Lindaraja, astăzi teren lăsat în paragină şi plin de mărăcini, care pe atunci era răzor plin de flori, lăsă în stânga baia sultanelor, caldă încă de răsuflarea frumoasei şi mândrei Zobeida şi fu primit în Curtea leilor, unde-l aştepta regele.

Curtea leilor a fost descrisă de atâtea ori, încât aproape că nu mai are rost să facem şi noi acest lucru, astfel că ne vom mulţumi să-i schiţăm în fugă forma şi principalele podoabe, fără să înfăţişăm cititorilor decât macheta absolut necesară regiei noastre.

Este un dreptunghi cu lungimea de o sută douăzeci de picioare şi lăţimea de treisprezece, înconjurat de o sută douăzeci şi opt de coloane de marmură albă cu capiteluri de aur şi azur.

Galeriile care se ridică la înălţimea de douăzeci şi opt de picioare străjuiesc o uriaşă curte interioară în mijlocul căreia se află vestita Fântână a leilor.

Când don Íñigo intră în curte, aceasta fusese transformată în cort şi era acoperită cu bucăţi late de stofă roşie, neagră şi galbenă, reprezentând culorile Spaniei şi Austriei şi slujind totodată să atenueze lumina prea dogoritoare şi căldura prea puternică a soarelui.

Fântâna leilor, azvârlind apa prin toate orificiile, răcorea de altfel uriaşa sufragerie în care avea loc prânzul oferit tânărului rege don Carlos de oraşul Granada şi de nobilii Andaluziei.

Comesenii se plimbau, unii chiar prin curte, alţii prin salonul învecinat, alţii prin galeria de deasupra ei.

Rezemat de capul unui leu de aur, don Carlos îl asculta pe primul său ministru, contele de Chièvres. Privind distrat petele roşietice impregnate în granit, care se spune că sunt urmele de sânge pe care le-au lăsat capelele tăiate ale celor treizeci şi şase de membri ai tribului Abenserahi[5], atraşi în cursă de Segrii.

La ce se gândea don Carlos şi de ce privirea lui distrată, pierdută răspundea atât de rău la cuvintele primului lui ministru? El uita că se află în Granada, în Curtea leilor, iar gândul său plutea spre Frankfurt, spre sala electorilor, astfel că tradiţiile războaielor civile, maure, oricât de poetice ar fi fost, piereau în ochii săi înaintea acestei întrebări care răbufnea la fiecare bătaie a inimii: „Cine va fi împăratul Germaniei dintre tine şi Francisc I?”

În acel moment, uşierul înaintă spre rege anunţând că marele judecător al Andaluziei îl urmează.

Don Carlos ridică privirea, o sclipire îi ţâşni din ochi în direcţia lui don Íñigo şi, parcă spre a se izola de cercul de favoriţi flamanzi ce se formase în jurul

[5]5-Trib maur din Granada secolului al XV-lea, a cărui istorie l-a inspirat pe Chateaubriand (*Aventurile ultimului Abenserah*, 1826, n.tr.).

său şi pentru a se apropia de grupurile formate la celălalt capăt al curţii de gentilomii spanioli, veni în întâmpinarea celui pe care-l chemase.

Don Íñigo, văzându-l venind pe rege îi înţelese intenţia, se opri şi aşteptă ca don Carlos să-i adreseze cuvântul.

— Îl cunoşti pe don Ruiz de Torrillas? întrebă regele.

— Da, Alteţă. E unul dintre cei mai nobili gentilomi din Andaluzia, a luptat alături de mine împotriva maurilor, sub iluştrii voştri bunici Ferdinand şi Isabela.

— Ştii ce mi-a cerut?

— A cerut Alteţei Voastre iertare pentru fiul său, don Fernando.

— Ştii ce a făcut fiul lui?

— A ucis în duel pe fratele unei femei al cărei amant era.

— Şi pe urmă?

— A ucis pe doi dintre alguazilii veniţi să-l aresteze şi l-a rănit pe al treilea.

— Şi pe urmă?

— S-a refugiat în munţi.

— Şi pe urmă?

Rostind pentru a treia oară aceste cuvinte, ochii lui don Carlos, de regulă înceţoşaţi şi apatici, îl priviră fix pe don Íñigo, cu tenacitatea încăpăţânării şi cu limpezimea geniului.

Bătrânul se dădu înapoi cu un pas. Nu ştiuse că privirea unui muritor poate arunca un fulger atât de orbitor.

— Şi pe urmă?

— Da, te întreb, ajungând în munţi, ce a făcut?

— Sire, trebuie să mărturisesc Alteţei Voastre că târât de temperamentul vârstei…

— S-a făcut tâlhar! Îi jefuieşte pe călători! Astfel că acela care vrea să meargă de la oraşul meu Granada spre oraşul meu Málaga sau de la Málaga la Granada, trebuie să-şi facă testamentul, înainte de a porni la drum.

— Sire!

— Bine… Acum tu, care eşti marele meu judecător, ce crezi că trebuie să facem în legătură cu tâlharul acesta?

Don Íñigo tresări, fiindcă în glasul tânărului acestuia de nouăsprezece ani se desluşea un accent de neînduplecare ce-l înspăimânta în privinţa viitorului protejatului său.

— Cred, Sire, că trebuie să iertăm multe tinereţii.

— Dar ce vârstă are don Fernando de Torrillas?

Don Íñigo păru să caute în amintire o dată dureroasă şi răspunse suspinând:

— Trebuie să aibă douăzeci şi şapte de ani, Sire.

— Cu opt ani mai mult decât mine, zise don Carlos.

Iar tonul cu care rostise fraza aceasta însemna: „Ce tot vorbeşti de tinereţe în legătură cu un bărbat de douăzeci şi şapte de ani? Eu am nouăsprezece şi sunt bătrân!”

— Sire, zise don Íñigo, geniul a îmbătrânit-o pe Alteţa Voastră, înainte de vreme, şi regele don Carlos nu trebuie să-i măsoare pe ceilalţi oameni după propria-i statură sau să-i cântărească cu propriu-i cântar.

— Atunci ce părere ai, în calitate de mare judecător?

— Părerea mea, sire, este că circumstanţele sunt deosebite, că don Fernando e vinovat, dar că există motive de iertare; că aparţine uneia dintre primele case ale Andaluziei, că tatăl lui, un gentilom demn şi onorabil, a îndeplinit toate condiţiile impuse de obicei ucigaşului de către familia victimei, şi că ar fi bine pentru regele don Carlos să-şi vestească trecerea prin Andaluzia printr-un gest de clemenţă şi nu de severitate.

— Aceasta e părerea ta, don Íñigo?

— Da, Sire, zise cu timiditate gentilomul plecând ochii, înaintea privirii de vultur a tânărului rege.

— Atunci îmi pare rău că l-am trimis pe don Ruiz la tine... Păstrez pentru mine problema aceasta şi o să hotărăsc aşa cum îmi dictează conştiinţa.

Apoi întorcându-se spre grupul cel mai apropiat de el:

— La masă, domnilor, zise regele, şi să mâncăm repede! Iată-l pe don Íñigo Velasco, marele meu judecător, care socoteşte că sunt prea sever şi căruia vreau să-i dovedesc cât mai curând cu putinţă că nu sunt *judecător,* ci însăşi justiţia.

Şi întorcându-se spre don Íñigo, care mai era încă zăpăcit de voinţa aceasta puternică, manifestată de un tanâr care abia ieşie din copilărie:

— Stai la dreapta mea, don Íñigo, zise el. După ce terminăm masa, vom vizita împreună închisorile Granadei şi acolo vom găsi ocazia să acordăm câte o iertare mai meritată decât aceea pe care mi-o ceri.

Apoi se apropie de fotoliul care-i era destinat şi punând mâna pe coroana de deasupra spătarului murmură:

— Rege! Rege! Oare merită osteneala să fii rege? Doar două coroane merită să fie râvnite: cea de papă şi cea de împărat!

Un sfert de oră mai târziu – ceea ce dovedea cât de frământat era, deoarece, mâncău neobosit, petrecea de obicei două ore la prânz – don Carlos se ridică şi refuzând chiar şi escorta favoriţilor săi, nobilii flamanzi, ieşi, urmat doar de marele judecător, ca să viziteze închisorile Granadei.

Dar ajungând în pragul grădinii Lindaraja, întâlni o fată care, întrucât uşierii nu-i îngăduiseră să intre, ceruse voie să rămână acolo.

Fata care deşi îmbrăcată ciudat, era foarte frumoasă, puse un genunchi în pământ zărindu-l pe rege, şi-i înfăţişă într-o mână un inel de aur, iar în cealaltă un pergament.

Regele tresari văzându-le.

Inelul de aur avea însemnele ducilor de Burgundia, iar pe pergament, deasupra câtorva rânduri scrise în germană, se vedea semnătura bine cunoscută tuturor, dar mai ales regelui don Carlos deoarece era a tatălui său: DER KÖENIG PHILIPP.

Don Carlos privi uimit mai întâi inelul, apoi pergamentul şi, în sfârşit, pe fata îmbrăcată ciudat.

— Citiţi, Sire! spuse ea în germana cea mai curată.

Era o linguşire îndemânatică să-i vorbeşti regelui în limba Germaniei, unde fusese crescut şi care-i era atât de dragă.

Astfel, regele începu să citească literele atât de familiare, plimbându-şi privirea, la fiecare rând şi aproape la fiecare cuvânt de la pergament la fată,

apoi de la fată la pergament.

După ce termină de citit:

— Don Íñigo, spuse el, s-a întâmplat ceva ce mă sileşte să amân pentru altă oră vizita noastră la închisoare. Dacă aveţi treabă, folosiţi-vă timpul cum vreţi, dacă nu, aşteptaţi-mă aici.

— O s-o aştept pe Alteţa Voastră, răspunse don Íñigo, care o recunoscuse în fata cu inelul de aur şi cu pergamentul, pe ţigăncuşa de la hanul *La Regele maur* şi bănuia că trebuie să fie o legătură între vizita Ginestei şi iertarea pe care don Ruiz şi el o ceruseră fără niciun rezultat regelui în favoarea lui Salteador.

În ce-l priveşte pe don Carlos, el se mulţumise să-i răspundă fetei în limba în care ea i se adresase:

— Urmează-mă! Şi-i arătă drumul care ducea la pavilionul reginei ce-şi datora denumirea preferinţei pe care Isabela Catolica i-o arăta atunci când stătea la Alhambra.

Se cunoaşte influenţa neînsemnată pe care vederea obiectelor din jur părea s-o aibă asupra lui don Carlos, când acesta era preocupat de un gând. Regele urcă cele câteva trepte ce duceau de la vechea cameră de toaletă a sultanelor, devenită, după cucerirea Granadei, oratoriul reginelor Castiliei, fără să observe munca fantastică depusă pentru sculptarea pereţilor, a tavanului şi a coloanelor maure ce sunt de o fineţe şi de o fantezie care totuşi meritau să atragă privirile unui rege.

Dar, am spus-o, tânărul rege, urmând o fantomă a gândului, a închipuirii sau a dorinţei sale, părea

să închidă ochii cu afectare la toate minunile acestea care i se iveau în drum la fiecare pas, ca nişte evocări ale Orientului.

Ajungând la pavilion, don Carlos se opri şi fără să arunce o privire spre admirabila panoramă pe care arta şi natura o etalau în jurul său, se întoarse spre Ginesta zicând:

— Recunosc inelul, recunosc pergamentul. Cum se face că au ajuns în mâinile tale?

— Mama mea a murit şi mi le-a lăsat, spuse fata. E singura mea moştenire, dar vedeţi, Alteţă, e o moştenire regească.

— Cum l-a cunoscut mama ta pe regele Filip cel Frumos? Cum se face că scrisoarea tatălui meu e scrisă în germană? Cum de vorbeşti şi tu germana?

— Maică-mea l-a cunoscut pe regele Filip cel Frumos în Boemia, pe când nu era decât arhiduce al Austriei. Printre multele lui iubiri, cea pentru maică-mea a fost poate singura care n-a scăzut niciodată. Când, în 1506, el a plecat în Spania ca să fie proclamat rege, i-a poruncit maică-mii să-l urmeze, dar ea n-a vrut decât dacă regele recunoştea că e al lui copilul născut de ea cu doi ani mai înainte. Atunci i-a dat el pergamentul pe care-l ţineţi în mână, Sire.

— Şi copilul? întrebă don Carlos privind-o pieziş pe fată.

— Copilul, răspunse ţiganca fără să coboare privirea-i mândră, sunt eu, Alteţă!

— Bine, zise don Carlos, asta în ce priveşte pergamentul, dar ce-i cu inelul?

— Maică-mea îi ceruse adesea regelui, iubitul său, un inel care să fie un simbol, dacă nu al unirii

lor înaintea oamenilor, cel puţin al unirii lor înaintea lui Dumnezeu, iar el îi făgăduise nu doar un inel, ci inelul acesta care-i slujea drept sigiliu, pentru ca ea să poată, zicea el, să facă astfel încât să fie recunoscută fiica dragostei sale de către fiul născut din căsătoria sa. Maică-mea se bazase pe făgăduiala aceasta şi nu-l grăbea pe regalu-i iubit. De ce să-l fi grăbit? De ce să apeleze la fiu pentru ceva ce tatăl însuşi putea face? Ea avea douăzeci de ani, iar el douăzeci şi opt… Dar vai! Într-o zi un bărbat trecu pe drumul ce duce de la Burgos la Santivanez în galopul calului. Maică-mea era în pragul casei ei. Eu mă jucam printre florile din grădină, cu fluturii şi cu albinele.

— Regină Topacia, strigă bărbatul, grăbeşte-te dacă vrei să-ţi mai vezi iubitul până nu moare!

Maică-mea a rămas o clipă fără glas, încremenită de mirare: îl recunoscuse pe prinţul Zingaro, ce de cinci ani voia s-o ia în căsătorie şi pe care-l respinsese întotdeauna cu dispreţ. Atunci, fără să spună altceva decât: „Vino, copila mea!” mă luă în braţe şi mă duse în goană spre Burgos. Când sosirăm la palat, regele tocmai intrase şi, de departe văzurăm închizându-se poarta în urma ultimului om din suita lui. Maică-mea voi să i se deschidă uşa; o santinelă era pusă acolo şi avea ordin să nu lase pe nimeni să intre. Mama se aşeză cu mine pe marginea şanţului, palatul fiind totuna cu cetatea. După câteva minute un om trecu în goană.

— Unde te duci? îi strigă mama.

Era unul dintre slujitorii regelui şi-l recunoscuse.

— Să caut un medic, răspunse el.

— Trebuie să vorbesc cu medicul, îi zise mama, înţelegi? E vorba de viaţa regelui!

Şi rămaserăm în picioare aşteptând doctorul. După niciun sfert de oră slujitorul apăru din nou însoţit de medic.

— Iat-o pe cea care vrea să vă vorbească, zise slujitorul.

— Cine e femeia aceasta? întrebă medicul.

Apoi privind-o pe maică-mea:

— Regina Topacia, spuse el cu glas tare. Şi adăugă în şoaptă, totuşi, nu atât de încet pentru ca vorbele lui să nu ajungă până la noi:

— Una dintre amantele regelui, dar cea pe care o iubeşte cel mai mult.

După care se adresă maică-mii:

— Ce vrei să-mi spui, femeie? întrebă el. Spune iute, regele aşteaptă.

— Vreau să-ţi spun, răspunse maică-mea, că regele a fost sau otrăvit sau asasinat, dar că nu moare de moarte naturală.

— Vasăzică, regele moare? întrebă medicul.

— Regele moare! repetă maică-mea cu un accent pe care nu-l voi uita niciodată.

— Cine ţi-a spus?

— Ucigaşul lui.

— Unde e acum?

— Întreabă uraganul unde e frunza pe care o duce! Calul îl purta spre Asturia, iar acum e la zece leghe distanţă de noi.

— Mă duc la rege.

— Du-te.

Apoi, întorcându-se spre slujitor:

— Să afle că sunt aici, zise ea.

— O să afle, răspunse slujitorul.

Şi intră împreună cu medicul în castel. Mama se întoarse şi se aşează pe marginea şanţului. Petrecurăm acolo seara, noaptea, dimineaţa zilei următoare. În acest timp, se răspândise zvonul despre boala regelui, iar lumea care se îngrămădise în jurul nostru cu o zi înainte şi nu ne părăsise decât noaptea se ivi la revărsatul zorilor mai numeroasă, mai neliniştită, mai grăbită. Tot felul de zvonuri circulau, dar cel care o impresiona cel mai mult pe mama, dat fiind că era cel mai probabil afirma că regele, încălzindu-se la jocul cu mingea şi cerând un pahar cu apă rece, îl primise din mâna unui om, care apoi se făcuse nevăzut. Semnalmentele acestui om se potriveau atât de bine cu acelea ale prinţului Zingaro văzut de mama fugind şi care trecând îi aruncase cuvintele îngrozitoare ce ne aduseseră acolo, încât ea nu mai avu nicio îndoială. Regele fusese otrăvit!

De altfel, nu existau ştiri precise. Medicul era lângă rege, iar cei care ieşeau din castel nu erau destul de bine informaţi cu privire la starea bolnavului ca să te poţi bizui pe ceea ce spuneau. Astfel că toată lumea aştepta neliniştită, iar mama îngrijorată.

Pe la ora unsprezece se deschise poarta şi se vesti că starea regelui îmbunătăţindu-se, el avea să iasă ca să liniştească populaţia. Într-adevăr, după câteva clipe regele se ivi călare. Lângă el erau doar medicul şi doi sau trei ofiţeri ai casei sale.

Nu era pentru prima oară când îl vedeam pe tata, dar era prima oară când îl vedeam aflându-

mă la o vârstă când puteam să-mi aduc aminte de el. Mi-l amintesc bine: era minunat de frumos, deşi era palid, iar ochii îi erau încercănaţi de nesomn. Nările îi erau crispate de suferinţă, iar buzele albite păreau lipite de dinţi. Calul mergea la pas şi, cu toate acestea, călăreţul era atât de slăbit încât se ţinea de oblâncul şeii, şi fără sprijinul acesta ar fi căzut cu siguranţă. Privea la dreapta şi la stânga, ca şi cum ar fi căutat pe cineva.

Mama înţelese că pe ea o caută şi se sculă, ridicându-mă în braţe.

Medicul care ne recunoscuse îl atinse pe rege la umăr, iar acesta îşi îndreptă privirea spre noi. Vederea îi era atât de slăbită, încât poate că nu ne-ar fi recunoscut. Îşi opri calul şi-i făcu maică-mii semn să se apropie. La vederea acestei femei care purta în braţe un copil de trei ani, persoanele care formau cortegiul regal se dădură la o parte. Mulţimea care ghicea ce urma să se petreacă şi căreia, de altfel, mama nu-i era necunoscută, făcu la fel. Mama şi cu mine ne pomenirăm astfel în centrul unui cerc mare, dar numai medicul era destul de aproape de noi ca să audă ce vorbeau regele şi mama.

Mama, fără să rostească un cuvânt, dar cu pieptul sfâşiat de hohotele de plâns pe care şi le stăpânea, cu obrazul plin de lacrimile ce i se prelingeau fără voie, mă dădu regelui care mă luă, mă îmbrăţişă şi mă aşeză pe oblâncul şeii. Apoi, lăsând să coboare mâna-i moleşită pe capul maică-mii, pe care-l aplecă uşor înapoi:

— Vai, sărmana mea Topacia, zise el în germană, deci tu eşti!

Mama nu-i putu răspunde. Îşi rezemă capul de coapsa călăreţului şi izbucni în lacrimi sărutându-i genunchiul.

— Doar pentru tine am ieşit, spuse regele, doar pentru tine!

— Regele meu drag! strigă mama.

— Tată, dragă tată, zisei eu în germană. Pentru prima oară regele mă auzea vorbind în limba pe care o îndrăgea.

— Ah, spuse el, pot să mor, m-am auzit numit cu cel mai drag nume ce poate fi rostit într-o limbă omenească, şi asta în limba patriei mele!

— Să mori! zise mama. Regele meu drag, ce tot spui acolo?

— Ceea ce Dumnezeu, care-mi îngăduie să mor creştineşte, îmi şopteşte de ieri la ureche, pentru că, din clipa când am băut acel pahar de apă rece, am simţit o înfiorare până în inimă.

— Regele meu iubit! murmură mama.

— M-am gândit la tine toată noaptea, sărmana mea Topacia, zise el. Dar vai! Viu fiind, nu puteam face mare lucru pentru tine, mort n-o să mai pot nimic, decât să te păzesc, cu umbra mea, dacă Dumnezeu îngăduie ca din fiinţa noastră să ne supravieţuiască ceva.

— Tată, dragă tată! repetai eu plângând.

— Da, copila mea, da, răspunse regele, şi la tine m-am gândit. Ia asta, continuă el, petrecându-mi pe după gât o punguliţă de piele atârnată de un cordon din mătase şi aur, nu se ştie ce se poate întâmpla după ce voi muri. Las o văduvă geloasă; mama ta poate va fi silită să fugă. Mi-am petrecut noaptea demontând diamantele acestea, care fac

cam două sute de mii de scuzi. E zestrea ta, fata mea dragă! Iar dacă fratele tău, ajungând rege al Aragonului, nu te va recunoaşte într-o zi, în pofida documentului pe care l-am dat mamei tale şi a inelului acestuia pe care i-l dăruiesc, cel puţin o să trăieşti bogată ca o doamnă nobilă, dacă n-o să poţi trăi bogată ca o prinţesă de viţă regească.

Mama voi să se mulţumească doar cu inelul şi să refuze punga, dar regele îi respinse mâna cu blândeţe. Ea primi deci inelul, iar eu punga. De altfel, oboseala şi emoţia îl istoviseră pe sărmanul muribund.

El păli şi mai tare, lucru ce părea cu neputinţă, şi se aplecă, slab şi gata să leşine, spre maică-mea. Ea îl prinse în braţe, îşi lipi buzele de fruntea lui îngheţată şi chemă în ajutor, simţind că slăbeşte sub greutatea corpului inert, care nu mai avea puterea de a se susţine singur. Medicul şi slujitorii veniră în goană.

— Plecaţi, zise medicul, plecaţi!

Mama nu se clinti.

— Vreţi să moară sub ochii voştri? întrebă el.

— Credeţi că prezenţa mea îi e fatală?

— Prezenţa dumneavoastră îl ucide!

— Să mergem, copila mea, zise ea.

— Tată, dragă tată, continuam eu să spun. Apoi, simţind că mama mă ducea de acolo în braţe:

— Nu, nu vreau să plec!

În acel moment dinspre oraş se auzi un ţipăt puternic de durere. Era regina Ioana, despletită, cu chipul răvăşit, mai palidă decât bărbatul ei muribund, şi care venea în fugă frângându-şi mâinile şi strigând:

— A murit! A murit! Mi-au spus că a murit!

Mă înfricoşai şi mă lipii de pieptul maică-mii, iar cercul de oameni se desfăcu într-un loc ca să ne lase să fugim pe maică-mea şi pe mine, în timp ce, în alt loc, se deschise lăsând-o pe regina Ioana să intre. Mama alergă vreo sută de paşi, apoi istovită, se aşeză la poalele unui copac, mă strânse la piept şi plecă asupră-mi capul cu păr lung ce mă acoperi ca un văl. Când îl ridică şi dădu părul la o parte, când îl căutai cu privirea pe regele Filip, porţile cetăţii tocmai se închideau în urma lui şi a reginei Ioana…

În tot timpul povestirii regele nu rostise nicio vorbă, nu dăduse niciun semn de emoţie, dar cum fata clătinându-se înecată în lacrimi, nu putea continua, îi întinse mâna arătându-i un scaun:

— Stai jos, ai dreptul de a te aşeza în prezenţa mea, încă nu sunt împărat.

Dar ea clătină din cap.

— Nu, nu, lăsaţi-mă să povestesc până la capăt. Am venit aici nu la fratele meu, ci la regele meu. Nu vin să cer să mi se acorde un rang, ci să cer iertare pentru cineva. Dacă o să mă lase puterile, o să vă cad la picioare, Sire! Dar n-o să stau jos în faţa fiului lui Filip şi al Ioanei! Ah, Doamne!

Fata se opri, cuprinsă de emoţia amintirii.

Apoi, sărutând respectuos mâna pe care regele i-o întinsese, făcu un pas înapoi şi continuă:

— Maică-mea rămase acolo unde stătea, sau mai bine zis, unde căzuse. Ziua trecu fără să aflăm alte ştiri cu privire la rege, decât că întorcându-se, se culcase. A doua zi aflarăm că regele încercase zadarnic să vorbească. În ziua următoare, la

unsprezece dimineaţa, din castel se auzi un strigăt puternic care păru să spargă porţi şi ferestre ca să se împrăştie asupra oraşului, să zboare peste Spania: „Regele a murit!”

Vai, Sire, pe vremea aceea nu ştiam ce înseamnă moartea sau viaţa. Cu toate acestea, la strigătul „Regele a murit!”, simţind lacrimile mamei curgându-mi pe faţă, înţelesei că pe lume există ceva ce se numeşte nefericire.

În timpul celor patru zile cât stăturăm la poarta castelului, maică-mea avu grijă de mine dându-mi tot ce-mi trebuia, dar nu-mi amintesc s-o fi văzut mâncând sau bând.

Mai rămăseserăm acolo o zi şi o noapte.

A doua zi văzurăm poarta castelului deschizându-se; un herald călare se ivi, iar înaintea lui mergea un trâmbiţaş care cânta o melodie lugubră. Apoi vorbi heraldul. Nu înţelegeam ce spune, dar de îndată ce rosti cuvintele pe care trebuia să le spună şi îşi continuă drumul ca să strige aceleaşi lucruri în pieţele şi la răspântiile oraşului, mulţimea dădu năvală pe poarta castelului şi intră grămadă în cetate.

Maică-mea se ridică, mă luă în braţe, şi, sărutându-mă, îmi spuse la ureche:

— Hai, fata mea, o să-l vedem pe dragul tău tată pentru ultima oară!

Iar eu nu înţelegeam de ce îmi spunea că o să-l vedem pe tata şi plângea spunându-mi aceasta.

Urmarăm mulţimea care da năvală spre poarta castelului şi intrarăm cu ea. Curtea era plină şi santinelele păzeau o uşă pe care oamenii intrau doi câte doi. Aşteptarăm vreme îndelungată,

maică-mea mă ţinea tot în braţe, altfel lumea m-ar fi strivit. În sfârşit, ne veni şi nouă rândul, intrarăm, numai că de îndată ce ajunserăm înăuntru, mama mă lăsă jos şi mă duse de mână.

Cei care mergeau înaintea noastră plângeau, iar cei ce veneau după noi plângcau şi ei

Străbăturăm încet saloane somptuoase. La uşa fiecăruia erau două străji care vegheau ca oamenii să intre câte doi.

Ne apropiarăm de o cameră, care părea să fie ţinta tristului nostru pelerinaj.

Intrarăm, în sfârşit, în această cameră.

Monseniore, eram copil mic, dar toate mobilele, draperiile negre, tapiseriile, perdelele încăperii acesteia le-aş putea descrie în cele mai mici amănunte, în asemenea măsură mi s-a întipărit în amintire fiecare lucru.

Dar lucrul cel mai important în cameră, care mi-a atras îndată întreaga atenţie prin solemnitatea-i lugubră era un pat acoperit cu catifea neagră. Pe pat, îmbrăcat într-un veşmânt lung de brocart, cu o haină stacojie căptuşită cu hermină, cu o vestă aurie, cu pantaloni purpurii, era culcat un bărbat în nemişcarea morţii. Era tatăl meu.

Trăsăturile feţei lui îşi recăpătaseră seninătatea pe care durerea i-o răpise când îl văzusem cu patru zile mai înainte. Mort, părea dacă era cu putinţă, mai frumos decât viu.

Între perete şi pat, în picioare, în mantie de catifea purpurie căptuşită cu blană de hermină, cu coroana regală pe cap, îmbrăcată într-o rochie albă, cu părul despletit pe umeri, stătea o femeie, cu ochii larg deschişi şi privirea fixă, cu trăsăturile

ţepene, cu buze albite, mai palidă, dacă putem spune aşa, decât mortul. Stătea cu un deget pe buze, rostind cu un glas atât de scăzut încât aproape că nu se auzea:

— Aveţi grijă să nu-l treziţi, doarme!

Era regina Ioana, mama dumneavoastră, Sire.

Zărind-o, maică-mea se opri, dar îşi dădu seama îndată că regina nu vede şi nu aude nimic, astfel că rosti în şoaptă:

— E fericită, fiindcă e nebună! Continuarăm deci să înaintăm spre mort. O mână a acestuia atârna în afara patului şi tuturor le era îngăduit să vină să o sărute. În virtutea acestui fapt, venirăm şi noi să o sărutăm.

În clipa când maică-mea ajunse lângă pat, o simţii clătinându-se. De atunci mi-a spus adesea că nu voia să-i sărute mâna, ci să-l îmbrăţişeze pe tata pentru ultima oară. Avu însă curajul să se stăpânească. Nici n-o mai auzii că plânge. Îngenunche fără să se înfioare, fără ţipete sau hohote de plâns, luă mâna tatei şi mi-o dădu s-o sărut prima spunându-mi:

— Să nu uiţi niciodată copila mea ce vezi acuma, fiindcă pe cel pe care-l vezi n-o să-l mai vezi niciodată!

— E tata care doarme, nu-i aşa, mamă? întrebai în şoaptă.

— E părintele întregului popor, copila mea! îmi răspunse mama făcându-mi semn să tac.

Şi sărută îndelung, cu dragoste, mâna mortului.

Ieşirăm pe uşa din partea opusă celei pe care intrasem, dar în camera vecină celei în care era instalat catafalcul mama se clătină, apoi, scoţând

un ţipăt slab, căzu leşinată. Doi bărbaţi care ieşiseră şi ei din sala mortuară se apropiară de noi.

— Ridică-te, mamă, ridică-te odată, strigai, să nu adormi şi tu ca tata!

— Ia te uită, spuse unul dintre bărbaţi, ea e!

— Cine? întrebă celălalt.

— Ţiganca aceea care era iubita regelui, căreia i se spune regina Topacia.

— S-o scoatem de aici pe ea şi pe copilul ei, zise cel de-al doilea.

Şi unul o luă pe mama în braţe, iar celălalt mă luă de mână. Ieşirăm din apartamente, apoi din curte. Bărbatul care o ducea pe mama o puse lângă copacul unde stătuserăm trei zile şi trei nopţi. Bărbatul care mă ducea de mână mă lăsă lângă mama. Amândoi se îndepărtară. Eu o îmbrăţişam pe mama şi o sărutam pe obraji, spunându-i:

— Mamă, să nu adormi ca tata!

Fie că aerul curat îşi făcu efectul, fie că lacrimile şi mângâierile unui copil ajung până în adâncul inimii unei mame, fie că leşinul se sfârşise de la sine, mama deschise ochii. Îi trebui un răstimp ca să înţeleagă ce se întâmplase, apoi, ajutată de amintirile pe care gura-mi de copil le rostea cu toată naivitatea lor crudă, îşi aminti totul, aşa cum îţi aduci aminte de un vis groaznic.

— Să mergem, copila mea, nu mai avem ce face aici. Şi ne îndreptarăm spre casă.

În aceeaşi seară, mama desprinse de pe perete un chip al Fecioarei pe care o îndrăgea în mod deosebit, portretul său, portretul regelui Filip şi plecarăm.

Merserăm vreme de mai multe zile, acum când ştiu ce înseamnă timpul, aş spune poate o lună, fără să ne oprim decât ceasurile trebuitoare pentru odihnă, şi ajunserăm, în sfârşit, în Sierra Nevada. Acolo mama întâlni un trib de ţigani şi arătă cine este. I se dădu casa care a devenit pe urmă hanul *La Regele maur*. Şatra îşi instalase sălaşele împrejurul ei şi-i dădea ascultare mamei ca unei regine.

Asta a durat vreme de mai mulţi ani, dar treptat îmi dădeam seama că maică-mea se schimbă. Era tot fermecătoare, dar în alt chip, fiindcă sărmana ajunsese atât de palidă, încât frumuseţea ei era a unei umbre şi nu a unei făpturi vii. Cred că ar fi părăsit demult pământul, întocmai ca aburii care dimineaţa se înalţă de pe munte spre cer, dacă n-aş fi ţinut-o cumva eu de mână.

Într-o zi observând că nici portretul Fecioarei, nici cel al mamei, nici cel al regelui nu mai erau în camera ei, o întrebai ce s-a întâmplat cu ele.

— Vino cu mine, copila mea, îmi spuse ea.

Urcă pe munte şi, pe un drum ştiut doar de ea, mă duse la o peşteră ascunsă privirilor, de negăsit. În adâncul peşterii, deasupra unui fel de pat de muşchi se afla portretul Fecioarei, iar într-o parte erau celelalte două.

— Copila mea, îmi spuse ea, se poate ca într-o zi să ai nevoie de o ascunzătoare în munte: asta e inaccesibilă, să n-o arăţi nimănui! Cine ştie ce prigoană o să ai de îndurat? Peştera asta înseamnă viaţa, ba chiar mai mult decât atât, libertatea!

Petrecurăm acolo noaptea, iar a doua zi ne întoarserăm la han. Întorcându-ne, am observat

însă că mama mergea mai încet, cu mai puţină siguranţă. De două, trei ori, pe drum se aşază, trăgându-mă de fiecare dată spre sine şi strângându-mă la piept. La fiecare sărutare, la fiecare îmbrăţişare izbucneam în plâns, fiindcă fără voie îmi aminteam de ziua când, palid şi clătinându-se, tata ieşise călare din Burgos, mă strânsese la piept şi pentru prima oară îmi spusese, cu vorbe pe care le înţelegeam, copila lui.

Presimţirea mea nu mă înşelă.

A doua zi după ce m-a dus la peşteră, mama căzu bolnavă la pat. Din clipa aceea înţelesei că e pe drumul ce duce spre veşnicie şi n-o mai părăsii.

Iar ea, ştiind că se apropie ceasul acestei lungi călătorii care ne desparte de tot ce îndrăgim, nu-mi mai vorbi de altceva decât de tata. Îmi povesti toate întâmplările din copilăria mea pe care vi le-am povestit, Sire, voind să mi se întipărească atât de adânc în amintire, încât să nu le mai uit niciodată. Îmi dădu inelul, îmi dădu documentul îmi spuse că am – iertaţi-mă, Alteţă – un frate care într-o zi va domni, că eu aveam să hotărăsc dacă va trebui să spun fratelui meu cine sunt, sau să trăiesc neştiută de nimeni, dar bogată, în cine ştie ce ţară din lume, unde o să vreau să trăiesc, mulţumită diamantelor pe care mi le dăduse tata.

Ascultam toate acestea îngenuncheată şi plângând lângă patul ei, fiindcă nu se mai dădea jos şi cu fiecare zi faţa îi era tot mai palidă, glasul mai slab, privirea mai strălucitoare. Când îl întrebam pe medicul tribului nostru, care învăţase ştiinţa de a vindeca alături de doctorii Orientului, ce are mama, el îmi răspundea:

— Nimic. Se duce la Cel de sus.

Ziua în care i se deschiseră porţile veşniciei sosi.

Stăteam în genunchi lângă patul ei, ca de obicei, iar mama îmi vorbea nu despre sine, ci despre mine. Parcă ochii ei, în clipa când aveau să se închidă, încercau printr-o ultimă sforţare să vadă în viitor. Un fel de zâmbet îi rătăci pe buze. Ridică mâna arătând ceva ca o umbră care i-ar fi trecut pe dinainte. Şopti două cuvinte pe care le socotii drept un început de aiurare, fiindcă nu se legau de niciuna dintre amintirile noastre comune. Crezui că nu auzisem bine şi ridicai capul ca să ascult mai atent, iar ea repetă de încă două ori cu glas mai slab:

— Don Fernando! Don Fernando!

Apoi îşi aşeza mâinile a binecuvântare pe creştetul meu. Plecai capul, aşteptând să le ridice, dar zadarnic. Murise binecuvântându-mă!

Parcă voise, pentru veşnicie, să mă ocrotească sub pavăza dragostei ei!

Dacă o să mergeţi vreodată, Alteţă, de la Granada la Málaga, o să vedeţi mormântul mamei mele într-o mică vâlcea, la o milă după hanul *La Regele maur.* O să-l recunoaşteţi după pârâiaşul care curge pe lângă lespedea străjuită de o cruce – fiindcă mama, slavă Domnului, era creştină, – şi mai ales după inscripţia aceasta săpată grosolan cu cuţitul:

La reyna Topacia la hermosa.

Şi să ştiţi, Alteţă, că aceea care odihneşte sub această piatră nu vă este cu totul străină, fiindcă îl iubea pe regele Filip, tatăl nostru, într-atâta încât nu i-a putut supravieţui. O, mamă, continuă fata

înăbuşindu-şi hohotele şi punându-şi amândouă mâinile pe ochi ca să-şi ascundă lacrimile.

— Osemintele o să-i fie duse într-o mânăstire, zise cu glas liniştit tânărul rege, şi o să-i pun pe călugări să facă zilnic o slujbă pentru odihna sufletului ei. Continuă.

— La câtăva vreme după moartea maică-mii, zise Ginesta, ţiganii hotărâră să plece în altă ţară. Din ziua în care mama închisese ochii, mă socoteau pe mine regina lor. Veniră deci să mă înştiinţeze cu privire la hotărârea bătrânilor şi să-mi ceară încuviinţarea. Le-o dădui, spunându-le că tribul se poate duce unde vrea, că e liber ca pasărea cerului, dar că eu n-o să părăsesc mormântul mamei.

Sfatul se întruni şi fui prevenită că hotărâseră să pună mâna pe mine în noaptea dinaintea plecării şi să mă ia cu forţa.

Îmi făcui provizii de curmale pe care le dusei în peşteră, apoi, cu două zile înaintea plecării, dispărui. În seara în care planul lor de a pune mâna pe mine trebuia pus în aplicare mă căutară zadarnic.

Astfel, prevederea maică-mii îşi arătă roadele: aveam un adăpost sigur, inaccesibil, ascuns tuturor.

Ţiganii erau hotărâţi să nu plece fără mine, iar eu eram hotărâtă să stau ascunsă atâta vreme cât n-aveau să plece.

Îşi amânară plecarea cu o lună. În acest răstimp nu ieşeam din ascunzătoare decât noaptea ca să culeg fructe sălbatice şi să observ din vârful stâncilor dacă îşi mai au sălaşele tot acolo.

Într-o noapte focurile nu se mai zăriră. Asta putea fi un şiretlic ca să mă atragă în vreun loc deschis şi să mă prindă. Am stat ascunsă într-un crâng de mirt, din care, când ridicam capul, privirea îmi cuprindea tot drumul. Acolo aşteptai să se facă ziuă.

Când se făcu ziuă, văzui casa şi drumul pustii. Cu toate acestea, nu îndrăznii însă să cobor, şi-mi amânai cercetările pentru la noapte.

Noaptea sosi întunecoasă, fără lună. Doar stelele tremurau pe cerul aproape negru. Dar pentru noi ţiganii, fii ai întunericului, nu există întuneric atât de adânc, încât ochii să nu-l poată străpunge.

Coborâi până la drum; de cealaltă parte a lui era mormântul mamei mele şi mă dusei să îngenunchez lângă el. Pe când mă rugam, auzii zgomotul copitelor unui cal. Călăreţul nu putea fi niciunul dintre tovarăşii mei, deci aşteptai liniştită. De altfel, noaptea pe munte nu mă temeam nici chiar de ţigani. Era un călător.

În clipa când trecea pe drum mă ridicai terminându-mi rugăciunea, iar el mă luă drept o stafie ieşind dintr-un mormânt. Scoase un ţipăt, îşi făcu semnul crucii, porni în galop şi se făcu nevăzut.

Auzii zgomotul copitelor calului scăzând pe măsură ce se îndepărta, apoi stingându-se cu totul. Noaptea deveni din nou tăcută, iar tăcerea nu mai era tulburată decât de zgomotele obişnuite ale muntelui, adică de câte un troznet de cracă, de căderea unei pietre, de ţipătul unui anima sălbatic sau al unei păsări de noapte.

Eram pe deplin sigură că în împrejurimi nu se

afla nicio fiinţă omenească.

Ţiganii, deci, plecaseră.

Primele ceasuri ale zilei îmi confirmară ceea ce îmi spusese întunericul nopţii.

Mă simţii uşurată de o povară uriaşă.

Eram liberă, muntele era al meu, devenea în întregime regatul meu.

Trăii astfel mai mulţi ani, fără dorinţe, fără nevoi, hrănindu-mă ca păsările cerului cu fructe sălbatice, cu apa izvoarelor noastre, cu aerul nopţii, cu roua dimineţii şi cu soarele zilei.

Eram de înălţimea maică-mii. Purtam hainele ei, iar bijuteriile pe care le avusese îmi erau de ajuns, ceva însă îmi lipsea: tovărăşia cuiva.

Într-o zi, mă dusei până la Alhama, de unde cumpărai o capră şi mă întorsei. În timpul călătoriei mele un hangiu veni să se instalaze în *venta.* Mă întrebă cine sunt şi-i spusei, fără să-i dezvălui unde locuiam. Se interesă în legătură cu trecerea călătorilor pe acolo şi-i dădui informaţiile cerute.

Încet-încet, în urma locuirii hanului, muntele se populă din nou. Locuitorii lui erau bărbaţi cu chip aspru şi cu înfăţişare sălbatică. Mă întorsei în pădure şi de atunci încoace privii spre han sau spre drum doar din depărtare şi din locuri inaccesibile.

Zgomote neobişnuite se auzeau pe munte: erau când focuri de armă, când ţipete de mânie, când chemări în ajutor.

Ţiganilor le urmaseră tâlharii.

Pentru mine deosebirea nu era prea mare; necunoscând legile societăţii, neavând nicio noţiune despre ce e bine şi ce e rău, văzând peste tot în natură samavolnicia săvârşită de cel puternic

în dauna celui slab, crezui că lumea oraşului e clădită asemeni celei a muntelui.

Totuşi, oamenii aceştia mă înfricoşau şi mă îndepărtam de ei tot mai mult.

Într-o zi, mă plimbam ca de obicei prin locul cel mai sălbatic al muntelui. Capra mea sărea din stâncă în stâncă, iar eu săream în urma ei, dar departe de ea, oprindu-mă la tot pasul ca să culeg un fruct sau o floare. Deodată o auzii pe credincioasa mea însoţitoare scoţând un behăit de durere, apoi încă unul dar mai îndepărtat, apoi al treilea şi mai îndepărtat, de parcă o luase un vârtej şi, neputându-se împotrivi acestei forţe superioare, mă chema în ajutor.

Mă repezii spre locul de unde se auzeau behăiturile ei şi la o jumătate de milă distanţă de mine, auzii un foc de archebuză! Văzui fumul ridicându-se deasupra copacilor, alergai într-acolo fără să mă gândesc că mă expun vreunei primejdii. Apropiindu-mă de locul de unde se trăsese cu archebuza, de deasupra căruia în văzduhul limpede al muntelui fumul încă se mai răsucea, văzui capra venind spre mine. Se târa însângerată, rănită la umăr şi la gât, dar când mă văzu, în loc să vină spre mine se întoarse parcă poftindu-mă s-o urmez. Instinctul sărmanei capre nu-mi putea dori răul, astfel că o urmai.

În mijlocul unui luminiş, un tânăr frumos de douăzeci şi cinci, douăzeci şi şase de ani privea, rezemat în archebuză, o lupoaică uriaşă, care se zbătea în spasmele agoniei. Totul mi se explică astfel: lupoaica îmi răpise capra şi o ducea fără îndoială la puii ei, ca s-o mănânce împreună.

Tânărul vânător se aflase în calea animalului sălbatic şi-i sfărâmase coapsele cu un glonte. Rănită, lupoaica dăduse drumul caprei care venise spre mine, apoi, recunoscătoare, mă duse spre cel care-i salvase viaţa ucigându-i duşmanul.

Pe măsură ce mă apropiam de acel tânăr, simţeam că mă cuprinde un fior ciudat: mi se părea o fiinţă superioară tuturor celor pe care le văzusem. Îmi părea aproape tot atât de frumos ca tata. El, la rându-i, mă privea mirat; era vădit că se îndoia că sunt o făptură muritoare şi că mă socoteşte un duh al apelor, al florilor sau al zăpezilor, care după cum spun legendele, mai cu seamă ale noastre, rătăcesc prin munţi.

Deci, aşteptă să-i vorbesc eu mai întâi, ca să-şi dea seama după cum vorbesc, după sunetul glasului meu, după gesturi cine puteam fi, când, deodată, la vederea lui, ceva ciudat se petrecu în mintea mea. Fără să fac vreo legătură cu trecutul sau să compar ceea ce vedeam acum cu ceea ce văzusem acum cinci ani, amintirea îmi înfăţişă în întregime scena cu mama pe patul morţii, în clipa când, iluminată de presimţirea sfârşitului, se ridică, cu braţul întins, arătându-mi cu degetul ceva nevăzut iar sunetul glasului ei, la fel de viu şi de desluşit cum îl auzisem în ziua morţii ei, îmi şopti la ureche aceleaşi cuvinte pe care le rostise atunci: „Don Fernando! Don Fernando!”

— Don Fernando! repetai cu glas tare, cedând unui impuls interior, fără să mă gândesc măcar la ceea ce spuneam.

— De unde mă cunoşti? întrebă tânărul mirat. Cum îmi ştii numele, când eu nu-l ştiu pe al

dumitale? Şi mă privi mânios, convins că sunt o fiinţă supranaturală.

— Vă cheamă, într-adevăr, don Fernando? îl întrebai.

— Ştii prea bine, de vreme ce mă chemi cu numele acesta.

— Vă spun aşa, fiindcă numele mi-a venit pe buze în clipa când v-am zărit. Dar în afară de nume, nu ştiu nimic despre domnia voastră.

Şi-i povestii cum maică-mea, fiind pe moarte, rostise numele acesta şi cum, din ziua când îl rostise, el rămăsese adormit în amintirea mea, trezindu-se acum deodată.

O fi fost simpatie neaşteptată sau, într-adevăr, o legătură tainică din cele ce înnoadă cu multă vreme înainte firele destinelor exista între noi, din clipa aceea îl iubii nu aşa cum iubeşti un necunoscut întâlnit din întâmplare, care-ţi stăpâneşte tiranic gândurile, ci ca pe o fiinţă a cărei viaţă trebuie să se unească mai curând sau mai târziu, cu a ta, deşi sunt diferite, să i se alăture, să se amestece aşa cum se amestecă apele unui pârâu ce curg din izvoare deosebite şi care, după ce au udat câte o vale fiecare, după ce s-au îndepărtat una de alta şi şi-au uitat şopotul, se regăsesc deodată la capătul muntelui căruia i-au scăldat fiecare câte un versant şi se recunosc, aruncându-se una în braţele celeilalte.

Nu ştiu dacă şi el a simţit astfel, dar ştiu că, din ziua aceea, am trăit în viaţa lui, şi mi se pare că fără nicio sforţare, aş zice fără nicio durere, viaţa lui retezată avea s-o străbată pe a mea.

Aceasta dura de doi ani când, Fernando fiind

urmărit cu mai multă străşnicie, aflai de sosirea Voastră în Andaluzia.

Alaltăieri, don Íñigo şi fiică-sa au traversat sierra. Alteţa Voastră ştie ce li s-a întâmplat?

Don Carlos, cu privirea tot întunecată, făcu din cap un semn afirmativ.

— După don Íñigo şi fiică-sa veniră soldaţii care îm-împrăştiară ceata lui Fernando şi, în loc să-şi piardă vremea hăituindu-l de pe un munte pe altul, incendiară pădurea, înconjurându-ne cu un cerc de foc…

— Vorbeşti la plural?

— Da, Alteţă, fiindcă eram cu el. Nu v-am spus că viaţa mea era legată de a lui?

— Şi ce s-a întâmplat? întrebă regele. Conducătorul bandiţilor s-a predat, a fost arestat, prins?

— Don Fernando e în siguranţă, în peştera pe care mi-a arătat-o mama.

— Dar nu poate să rămână veşnic ascuns. Foamea o să-l silească să iasă din ascunzătoare şi o să cadă în mâinile soldaţilor mei.

— Aşa m-am gândit şi eu, Alteţă, zise Ginesta, iată de ce am luat inelul şi pergamentul şi am venit la domnia voastră.

— Şi, sosind, ai aflat că am refuzat iertarea tâlharului, pe care mi-au cerut-o mai întâi tatăl său, don Ruiz de Torrillas, apoi marele judecător, don Íñigo?

— Da, am aflat, şi asta m-a întărit în dorinţa de a pătrunde până la rege, fiindcă mi-am spus: „Don Carlos poate refuza unui străin ceea ce acesta îi cere în numele omeniei sau ca o favoare, dar n-o

să refuze unei surori ceea ce-i cere ea în numele mormântului părintesc! Rege don Carlos, sora ta îţi cere în numele lui Filip, tatăl nostru, iertare pentru don Fernando de Torrillas!

Şi, rostind aceste cuvinte cu o demnitate supremă, Ginesta puse un genunchi în pământ înaintea regelui.

Tânărul rege o privi o clipă tăcut cum stă în atitudinea aceasta umilă, fără ca pe chip să i se poată desluşi gândurile.

— Şi dacă ţi-aş spune că iertarea pe care o ceri pentru el şi pe care jurasem să n-o acord nimănui ţi-o dăruiesc cu două condiţii?

— Mi-o dăruiţi vasăzică? strigă fata încercând să apuce mâna regelui ca s-o sărute.

— Stai un pic, să afli care sunt condiţiile înainte de a-mi mulţumi, fata mea.

— Te ascult, Alteţă! Aştept, frate! zise Ginesta ridicând capul şi privindu-l pe don Carlos cu un inefabil zâmbet de bucurie şi devotament.

— Ce-ai zice dacă prima condiţie ar fi să-mi dai inelul, să distrugi pergamentul şi să făgăduieşti sub jurământul cel mai cumplit să nu pomeneşti nimănui de nimic despre descendenţa asta regală ale cărei singure dovezi sunt inelul şi pergamentul?

— Sire, zise fata, inelul e pe degetul tău, păstrează-l. Pergamentul îl ţii în mână, rupe-l. Spune-mi jurământul şi o să-l rostesc. Care-i cea de a doua condiţie?

O sclipire se desluşi în privirea regelui, însă pieri îndată.

— Noi, conducătorii de religii obişnuim ca atunci când iertăm un mare păcătos de pedeapsa

lumească ce i se cuvine, s-o facem cu condiţia ca un suflet curat care-i poate dobândi iertarea spirituală să se roage pentru el la altarul milosteniei. Ştii o fiinţă omenească, nevinovată şi castă, care să fie gata să meargă la mânăstire, să se lepede de lume, să se roage zi şi noapte pentru salvarea sufletului celui căruia eu îi salvez trupul?

— Da, zise Ginesta, spune-mi mânăstirea unde trebuie să mă duc şi mă duc.

— Trebuie plătită o sumă, şopti don Carlos parcă întrucâtva ruşinat că trebuie să-i pună fetei această ultimă condiţie.

Ginesta zâmbi trist şi, scoţând din sân săculeţul de piele cu blazonul lui Filip cel Frumos îl deschise şi zise împrăştiind la picioarele regelui diamantele pe care le conţinea:

— Iată zestrea mea. Nădăjduiesc să fie de ajuns, fiindcă nu o dată mama m-a încredinţat că diamantele valorează un milion.

— Deci renunţi la totul, întrebă don Carlos, la rang social, viitor fericit, plăceri, ca să dobândeşti iertarea tâlharului?

— La totul! răspunse Ginesta şi nu cer decât o favoare: să-i duc eu însămi iertarea.

— Bine, zise don Carlos, o să capeţi ce doreşti.

Şi, ducându-se la o masă, scrise câteva rânduri pe care le semnă şi puse sigiliul.

Apoi, întorcându-se spre fată cu acelaşi pas încet şi solemn:

— Iată, zise, iertarea lui don Fernando de Torrillas; înmânează-i-o tu însăţi. O să vadă citind-o că, la cererea ta, viaţa şi cinstea îi sunt salvate. Când te întorci o să hotărâm împreună la ce

mânăstire trebuie să te duci.

— O, Sire, strigă fata apucând mâna regelui, ce bun eşti şi cât de recunoscătoare îţi sunt!

Şi, uşoară de parcă ar fi fost purtată pe aripi de pasăre, coborî scara, străbătu grădina, apartamentele, lăsă în urmă poarta Rezervorului şi ajunse în piaţa de los Algibes, nu mergând, nu alergând, ci zburând ca într-un vis.

După plecarea ei, don Carlos adună cu grijă diamantele, le puse în punga de piele, închise pietrele preţioase, inelul şi pergamentul într-un fel de dulăpior a cărui cheie o luă cu sine, apoi coborî gânditor, pas cu pas treptele scării.

Jos, îl întâlni pe don Íñigo şi-l privi mirat, ca şi cum n-ar fi ştiut că trebuie să-l găsească acolo.

— Sire, întrebă marele judecător, mă aflu aici la ordinul Alteţei Voastre, care mi-a poruncit să o aştept. Alteţa Voastră n-are nimic să-mi spună?

Don Carlos păru să facă o sforţare ca să-şi aducă aminte. Apoi, lăsând la o parte grija permanentă pentru imperiu, care-i acoperea toate celelalte gânduri, aşa cum o maree nesfârşită şi încăpăţânată acoperă o plajă, rosti:

— A, da. Aveţi dreptate. Vestiţi-l pe don Ruiz de Torrillas că am semnat actul de iertare a fiului lui.

Şi, în vreme ce don Íñigo se îndrepta spre piaţa de los Algibes ca să anunţe vestea bună prietenului său, don Carlos îşi continuă drumul spre Curtea leilor.

VIII

Asaltul

Cât despre Ginesta, ea era de acum pe drum, spre munte.

Să i-o luăm înainte şi să vedem ce s-a întâmplat în peşteră, după plecarea ei de acolo.

Fernando o urmărise pe Ginesta cu privirea cât putuse şi, când n-o mai văzu deloc, se trezi singur.

Atunci îşi îndreptă privirea spre incendiu. Flăcările acopereau muntele în întregime cu vălul lor arzător. Ţipetele animalelor fuseseră înăbuşite în foc şi fum şi nu se mai auzea decât marele pârâit al vetrei uriaşe, amestecat cu zgomotul cascadei.

Spectacolul era minunat, dar oricât de minunat ar fi, orice spectacol în cele din urmă oboseşte. Neron, care dorise atât de multă vreme să vadă Roma arzând, îşi întorsese privirea, orbit de incendiu şi se retrăsese în cămăruţa lui din Palatin, visând la vila-i elegantă.

Fernando se întoarse în peşteră şi se culcă pe patul de muşchi visând şi el. Oare la ce visa?

Lui însuşi i-ar fi fost greu să spună. Oare la frumoasa doña Flor pe care o văzuse trecând ca un

meteor luminos şi o salvase? Sau poate la drăgălaşa Ginesta pe care o urmărise cu privirea prin meandrele pădurii, asemeni marinarului ce, pierdut în barca lui, urmăreşte o stea care o să-l salveze?

La orice s-ar fi gândit, în cele din urmă adormi liniştit de parcă n-ar fi avut în juru-i, pe o distanţă de cinci sau şase leghe, muntele ce ardea din pricina lui.

Cu puţin înainte de revărsatul zorilor îl trezi un zgomot ciudat care părea că vine din adâncul muntelui. Deschise ochii şi ascultă.

La câteva picioare distanţă de capul lui se auzea un râcâit continuu, de parcă un miner săpa cu îndârjire pământul.

Fernando nu mai avu nicio clipă de îndoială: duşmanii îi descoperiră ascunzătoarea şi după cum ştim, neputându-l ataca frontal, săpau o galerie ca să-l atace pe sub pământ.

Tânărul se ridică, îşi examină archebuza. Fitilul era în bună stare, şi în afara glonţului cu care era încărcată, mai avea încă vreo douăzeci, douăzeci şi cinci. După ce i s-ar fi sfârşit muniţiile, i-ar fi rămas cuţitul de muntean pe care se bizuia la fel, ba chiar mai mult decât pe toate armele de foc.

Îşi luă deci archebuza pentru orice eventualitate şi se întoarse lipindu-şi urechea de peretele peşterii.

Cel ce săpa părea să înainteze, dacă nu iute, în orice caz fără întrerupere. Era vădit că, în câteva ceasuri de muncă îndârjită, avea să ajungă la peşteră.

La ziuă, zgomotul încetă.

Fără îndoială, cel care săpa se odihnea.

Dar în cazul acesta, de ce nu-i continua munca niciunul dintre tovarăşii lui?

Asta nu-şi putea explica Fernando.

Ca toate fiinţele logice, nu se încăpăţână defel să caute rezolvarea unei probleme pe care n-o putea înţelege, spunându-şi că va veni clipa când taina avea să fie dezlegată, şi că trebuia să o aştepte cu răbdare.

Tânărul avea felurite pricini să aştepte astfel.

Mai întâi, nu se temea că o să sufere de foame mai înainte de cinci sau şase zile. Ginesta, după cum ne amintim, îi pusese merinde la dispoziţie, el le atacă îndată la o oră sau două după răsăritul soarelui, şi, judecând după însufleţirea cu care făcea această operaţie, era lesne de văzut că situaţia foarte precară în care se afla nu-i influenţase câtuşi de puţin pofta de mâncare.

Asta fiindcă acum, avea două speranţe să iasă din situaţia amintită, în loc de una.

În primul rând, avea făgăduiala lui don Íñigo.

Apoi o avea pe cea a Ginestei.

Să mărturisim sincer că tânărul contă mai puţin pe creditul ţigăncuşei, în pofida a tot ce înţelesese din povestea ei şi a mamei ei, decât pe cel al tatălui doñei Flor.

În afară de asta, omul e nerecunoscător: poate că inima lui don Fernando ar fi preferat, în dispoziţia în care se afla tânărul, să primească o asemenea binefacere din partea lui don Íñigo decât din cea a Ginestei.

Înţelesese, mulţumită sentimentului pe care i-l inspira don Íñigo, puterea celui pe care i-l inspira şi

el la rându-i nobilului bătrân.

Între cei doi bărbaţi exista ceva ciudat şi asemănător cu glasul sângelui.

Don Fernando fu smuls din aceste gânduri de zgomotul pe care-l mai auzise.

Îşi apropie urechea de zidul peşterii şi, cu luciditatea pe care ziua o aduce în gândul omenesc un pic întunecat de noapte, întocmai ca natura, socoti că i se confirmă ideea că un om îndemânatic şi încăpăţânat săpa o galerie ca să ajungă la el.

Dacă acest om îşi termina lucrul, adică dacă stabilea o comunicaţie între un culoar de atac, cum se spune în termeni de strategie, şi peşteră, Fernando ar avea de susţinut o luptă inegală, fără nicio şansă de scăpare.

Nu cumva era mai bine ca după căderea nopţii să încerce să iasă şi, mulţumită întunericului şi cunoaşterii locurilor, să ajungă în altă zonă a muntelui?

Numai că incendiul care linsese peretele uriaş aproape vertical, înghiţind tufe de mastic, mirţi şi liane ce se târau la suprafaţa acestuia sau creşteau prin crăpături, nu răpise oare orice sprijin picioarelor şi mâinilor fugarului?

Don Fernando se aplecă în afara peşterii ca să vadă dacă drumul pe care plecase Ginesta înainte de incendiu era încă practicabil.

În timp ce era cu totul absorbit de această îndeletnicire, se auzi un foc de armă şi un glonţ se turti de stâncă, foarte aproape de locul de care se ţinea strâns cu mâna.

Don Fernando ridică privirea. Trei soldaţi ce stăteau pe vârful unei stânci îl arătau cu degetul,

iar un norişor alb urcând în sus arăta că glonţul pornise din grupul lor.

El Salteador era descoperit.

Dar nu era el omul care să primească o asemenea sfidare fără să răspundă.

Tânărul îşi luă la rându-i archebuza, îl ochi pe cel ce era pe cale să-şi încarce arma din nou şi care, prin urmare, trăsese.

Glonţul porni, omul întinse mâinile, dădu drumul archebuzei care-l slujise atât de rău, şi se rostogoli cu capul înainte pe povârnişul muntelui.

Se auziră ţipete. Nu mai încăpea nicio îndoială: cel căutat fusese găsit.

Fernando se trase înapoi ca să-şi încarce archebuza, iar după ce o încărcă, se apropie din nou de gura peşterii.

Dar cei doi tovarăşi ai celui pe care-l ucisese se făcuseră nevăzuţi, şi pe toată întinderea pe care o putu cuprinde cu privirea, adică în uriaşul semicerc de sub peşteră, nu mai zări nimic

Doar câteva pietre rostogolindu-se de pe vârful muntelui şi lovind povârnişul, arătau că soldaţii se adunau într-un loc situat deasupra capului tânărului.

Săparea galeriei continua.

Era vădit că deoarece îl descoperiseră, el Salteador avea să fie atacat pe toate căile posibile.

În consecinţă, îşi pregăti, la rându-i, apărarea, se asigură că pumnalul iese cu uşurinţă din teacă şi că archebuza e bine încărcată, apoi se aşeză pe patul de muşchi, de unde putea să audă ce se petrecea înapoia lui şi să vadă ce se întâmplă înainte.

După o jumătate de oră de aşteptare în timpul căreia mintea lui trecu firesc de la atenţie încordată la reverie, lui Fernando i se păru că zăreşte o umbră trecând între el şi lumina din afară, că un corp opac se leagănă la intrarea peşterii atârnat de o frânghie.

Neputând urca până la peşteră soldaţii coborâseră până la stâncă. Un om îmbrăcat în armură completă, ascuns aproape în întregime înapoia unui scut mare, la adăpost de gloanţe, era atârnat de o frânghie şi, ispitit de cei o mie de filipi făgăduiţi celui ce avea să-l prindă pe Salteador mort sau viu, făcuse încercarea.

Dar în momentul în care, trecând prin cascadă, soldatul atingea cu piciorul stânca, un foc de archebuză umplu peştera de zgomot şi fum.

Glonţul, neputând străpunge scutul sau armura, se mulţumise să reteze frânghia deasupra capului celui atârnat de ea.

Soldatul fu înghiţit de prăpastie.

Trei încercări de acest fel avură loc şi toate sfârşiră la fel.

De fiecare dată un ţipăt cumplit se auzea dinspre prăpastie şi, asemeni ecoului, altul îi răspundea din vârful muntelui.

Fără îndoială, după această a treia încercare, mortală celor ce o săvârşiseră, asediatorii socotiră că trebuiau să recurgă la alt fel de atac, fiindcă după ultimele ţipete urmă tăcerea, iar el Salteador nu mai văzu pe nimeni ivindu-se.

E adevărat că acela care săpa îşi continua munca subterană, iar galeria înainta cu repeziciune. Cu urechea lipită de zid, Fernando văzu că se

înnoptează. Noaptea îl ameninţa cu un atac din două părţi.

Mulţumită întunericului se putea ca soldaţii să izbutească să escaladeze stânca. Cu siguranţă că galeria era destul de aproape pentru ca în mai puţin de o oră să comunice cu peştera.

De altfel, urechea exersată îi spunea lui Fernando că un singur om lucrează la galeria subterană. Acest om era despărţit de el printr-un strat de pământ atât de subţire încât putea fi auzit lucrând pe rând cu mâinile.

Ceea ce îl mira pe Salteador era faptul că zgomotul ce ajungea până la el nu era nici lovitură de sapă, nici muşcătură de hârleţ, ci era ceva ce semăna cu un scurmat continuu.

Ai fi zis că acela ce săpa nu avea alt instrument decât mâinile.

Zgomotul continua să se apropie.

Tânărul îşi lipi încă o dată urechea de zidul peşterii. Săpătorul era atât de aproape, încât i se putea auzi respiraţia răguşită şi sacadată.

Fernando ascultă mai atent ca niciodată. Ochii îi străluciră, iar faţa i se lumină şi un zâmbet de bucurie i se ivi pe buze.

Înaintă din fundul peşterii până la marginea alunecoasă a stâncii şi se aplecă spre abis să se asigure că nu-l ameninţă nicio primejdie din afară.

Totul era liniştit, noaptea domnea întunecată şi mută. Era vădit că soldaţii renunţaseră la orice atac, nădăjduind să-l prindă prin înfometare.

— Oh, şopti tânărul, lăsaţi-mă doar o jumătate de oră şi-l scutesc pe regele don Carlos de iertarea ce i se cere în clipa asta pentru mine.

Şi repezindu-se spre fundul peşterii cu pumnalul în mână, începu să scurme pământul, în întâmpinarea celui ce venea spre el.

Cei doi se apropiau cu iuţeală. În sfârşit, după douăzeci de minute zidul subţire care-i mai despărţea unul de altul se nărui, iar Fernando, după cum se aştepta fără îndoială, văzu ivindu-se în deschizătură capul monstruos al unui urs ce se sprijinea pe două labe uriaşe.

Animalul respiră, iar respiraţia lui păru un muget. Zgomotul acesta ce-i era familiar lui Fernando îi trădase îndrăzneţului vânător prezenţa cumplitului vânat.

Auzind răsuflarea pe care o recunoscuse, Fernando îşi întocmise un întreg plan de fugă.

El îşi spusese că, fără îndoială, bârlogul ursului era învecinat cu peştera şi că acest bârlog avea să-i ofere o ieşire nepăzită de nimeni.

Astfel încât, văzând că se întâmplase aşa cum prevăzuse, privi animalul zâmbind:

— A, şopti el, te recunosc bătrâne urs din Mulhacén! Pe tine te urmăream când m-a chemat Ginesta. Tu ai scos răgete când am vrut să mă urc în copac să văd incendiul şi tot tu, de voie sau de nevoie, o să mă laşi să trec. Haide, fă-mi loc!

Şi rostind aceste cuvinte, lovi botul ursului cu vârful pumnalului.

Sângele ţâşni. Animalul scoase un răcnet de durere şi, întorcându-se de-a-ndărătelea în bârlog, îi dezvălui intrarea.

El Salteador se strecură prin această deschizătură cu iuţeala unui şarpe şi se pomeni la patru paşi de urs, în bârlogul acestuia, numai că

animalul stătea astfel încât îi închidea drumul.

— Da, îşi zise Fernando, ştiu bine că numai unul dintre noi va ieşi de aici, dar rămâne de văzut care!

Parcă înţelegând ce-i spune vânătorul, ursul îi răspunse cu un răget ameninţător.

Apoi urmă o clipă de tăcere, în timpul căreia cei doi adversari se măsurară din priviri.

Ochii animalului păreau doi cărbuni aprinşi.

Niciunul nu se clintea, fiecare aşteptând parcă să profite de o mişcare greşită a celuilalt.

Omul se plictisi primul.

Fernando căută o piatră printre rămăşiţele zidului. Norocul îl ajută să găsească la îndemână o bucată de stâncă de mărimea unei pietre de pavat drumul.

Ochii strălucitori ai animalului îi slujiră drept ţintă, iar bolovanul, aruncat ca dintr-o maşină de război, izbi cu un zgomot înfundat capul ursului.

Chiar şi un taur s-ar fi ales cu capul spart. Ursul îndoi genunchii, iar Fernando văzu preţ de o clipă cum se stinge sub pleoapa lui închisă lumina ochilor.

Apoi animalul păru să se hotărască să atace şi, cu un răget cumplit, se ridică pe labele dinapoi.

— Aha, spuse Fernando, făcând un pas spre el, te hotărăşti în sfârşit.

Apoi, rezemându-şi mânerul pumnalului de piept în timp ce vârful armei era îndreptat spre duşmanul său, adăugă: Hai, prietene, să ne îmbrăţişăm!

Îmbrăţişarea fu cumplită, iar sărutul ucigător!

Fernando simţi ghearele ursului intrându-i în

umăr, dar ursul, la rându-i, simţi pătrunzându-i în inimă vârful pumnalului tânărului.

Omul şi animalul se rotogoliră îmbrăţişaţi pe podeaua peşterii pe care ursul rănit o stropea cu sânge din belşug.

IX

Ospitalitatea

Când se înnoptă, Ginesta ajunse în munţi. Dar mai înainte de a o urma se cuvine să facem o vizită în casa lui don Ruiz de Torrillas, luându-ne după marele judecător al Andaluziei.

Don Íñigo, fără să se întrebe prin ce influenţă ciudata ţigăncuşa dobândise de la rege o iertare pe care acesta o refuzase lui însuşi şi lui don Ruiz, se îndreptase de îndată spre casa prietenului său, ce se afla în piaţa Viva Rambla, lângă poarta Granadei.

Ne mai amintim că marele judecător, venind să locuiască în Granada pe toată perioada în care don Carlos urma să rămână în capitala vechilor regi

mauri, ar fi socotit că-l jigneşte pe don Ruiz dacă nu s- ar fi dus să-i ceară ospitalitatea pe care vechiul său tovarăş de arme i-o oferise cândva la Málaga.

Prin urmare, după cum îi spusese lui don Ruiz în Piaţa de los Algibes, se înfăţişase cu fiica sa acasă la prietenul său, a doua zi după ce sosise, să ceară ospitalitatea ce i se oferise.

Doña Mercedes era singură, deoarece don Ruiz, se ştie, îl aştepta de dimineaţă pe rege în Piaţa de los Algibes.

Încă frumoasă, în pofida celor patruzeci de ani trecuţi, doña Mercedes avea faima unei matroane din vechime: viaţa ei se petrecuse în văzul tuturora, curată şi fără pată, şi nimeni în Granada nu s-ar fi gândit să arunce asupra soţiei lui don Ruiz nici măcar umbra vreunei bănuieli.

Zărindu-l pe don Íñigo, Mercedes scoase un strigăt înfundat şi se ridică. Faţa ei de obicei palidă se împurpură brusc pentru ca apoi să pălească iarăşi şi, ciudat, ca şi cum aceeaşi emoţie l-ar fi cuprins şi pe don Íñigo, abia după o clipă de tăcere în timpul căreia doña Flor îi privi mirată pe amândoi izbuti acesta să vorbească:

— Señora, am venit să petrec câteva zile la Granada, pentru prima oară de la întoarcerea mea din America. Socotesc că m-aş purta urât faţă de un vechi prieten dacă acesta, venind la Málaga să-mi ofere găzduire în casa lui, m-aş duce fie la han, fie la vreun alt gentilom dintre cunoscuţii mei.

— Señor, răspunse Mercedes cu ochi plecaţi, încercând zadarnic să-şi stăpânească emoţia vizibilă în glasul al cărui timbru vibrant o făcu să

tresară pe Flor, aveţi dreptate şi, dacă aţi proceda altfel, don Ruiz ar spune cu siguranţă că el sau soţia lui s-a făcut vinovat cu ceva în ochii domniei voastre şi, întrucât ar fi sigur că nu el e acela, m-ar întreba, întocmai cum îl întreabă judecătorul pe acuzat, dacă nu cumva sunt eu.

— Iată, señora, răspunse don Íñigo, plecând la rându-i privirea, în afara dorinţei fireşti de a revedea un prieten de treizeci de ani, adevăratul motiv (şi apăsă pe aceste două ultime cuvinte) care m-a adus la domnia voastră.

— Bine, señor, răspunse doña Mercedes, rămâneţi aici cu doña Flor, căreia aş fi fericită să-i arăt o dragoste de mamă, dacă ea ar binevoi să mă lase să cred, fie şi o clipă, că e fiica mea. O să veghez să vi se acorde în casa soţului meu o ospitalitate cât mai demnă de domniile voastre, atât cât va fi cu putinţă în starea de decădere în care a ajuns această casă, prin generozitatea lui don Ruiz.

Şi, salutându-i pe don Íñigo şi pe fiica lui, doña Mercedes ieşi.

Vorbind despre generozitatea soţului ei, doña Mercedes făcea aluzie la ceea ce don Ruiz spusese în legătură cu starea aproape de mizerie în care ajunsese, întrucât despăgubise familiile celor doi alguazili ucişi de fiul său şi plătise unei mânăstiri zestrea sorei lui don Alvaro.

Această generozitate era cu atât mai ciudată şi mai demnă de laudă, cu cât, după cum am mai spus, don Ruiz nu avusese niciodată pentru fiul său o mare afecţiune părintească.

După ce ieşi doña Mercedes, intră un valet, vechi

slujitor al casei, aducând prăjituri, fructe şi vin pe o tavă de aramă aurită şi împodobită cu desene şi picturi arabe.

Marele judecător dădu în lături tava cu mâna. Dar doña Flor, cu naiva lăcomie a păsărilor şi a copiilor gata întotdeauna să guste ce li se oferă, deschise un fruct de rodiu roşu şi sângeriu şi îşi înmuie buzele în aurul lichid care e vinul de Xerez.

După un sfert de oră, întorcându-se, sau mai bine zis întredeschizând uşa, doña Mercedes îşi invită oaspeţii s-o urmeze.

Camera ei era acum a doñei Flor, iar cea a soţului ei îi fusese dată lui don Íñigo.

Nici don Íñigo, nici doña Flor nu se gândiseră nicio clipă să se scuze pentru deranjul pe care-l pricinuiau în casa lui don Ruiz. Ospitalitatea îşi avea legile ei care erau respectate de cel ce o primea, precum şi de cel ce o oferea. Don Íñigo şi doña Flor ar fi procedat la fel, dacă i-ar fi primit în casa lor pe don Ruiz şi pe doña Mercedes, în loc să le fie ei oaspeţi.

Don Íñigo, în timp ce fiică-sa se instala în camera doñei Mercedes, o ocupă pe cea a lui don Ruiz şi, dezbrăcându-se de hainele purtate în călătorie, se îmbrăcă spre a-l întâmpina pe rege. L-am văzut mergând în urma lui don Carlos în Piaţa de los Algibes, apoi întorcându-se ca să-l vestească pe don Ruiz de sosirea sa.

Acum mai ştim că uşierul, chemându-l din partea regelui pe marele judecător al Andaluziei, îi dezvăluise lui don Ruiz titlul prietenului său pe care nimeni nu-l ştia.

Don Ruiz se întoarse acasă atât de întunecat,

încât soţia lui, care-l văzu venind, nu îndrăzni să-i iasă în întâmpinare. Ea se retrase în noua ei cameră care era deasupra celei vechi, lăsându-l pe bătrânul valet Vicente să-şi aştepte stăpânul, să-l pună la curent cu schimbarea ce avusese loc în casă şi să-l conducă la noua lui cameră.

Regele îl trimisese pe don Ruiz la marele judecător al Andaluziei cu atâta asprime, încât acesta conta puţin pe influenţa lui don Íñigo ca să obţină iertarea fiului său. Era de ajuns să arunci o privire spre chipul rece şi imobil al tânărului rege, ca să-ţi dai seama de voinţa încăpăţânată ce sălăşluia înapoia acelei frunţi de marmură. Astfel că întârzierea lui don Íñigo nu stârni defel mirarea gazdei sale, ci dimpotrivă ceea ce îl uimi fu să o vadă deodată pe doña Flor deschizând bucuroasă uşa celor două camere şi chemându-i pe doña Mercedes şi pe don Ruiz:

— Veniţi repede! Iată-l pe tata care vesteşte din partea regelui don Carlos că lui don Fernando i s-a acorda iertarea!

Atunci coborâră toţi în sala comună.

— O veste bună! O veste bună! strigă don Íñigo zărindu-i pe cei doi soţi, lăsaţi uşa deschisă fericirii, fiindcă aduc fericirea cu mine!

— Va fi cu atât mai bine venită în casă, răspunse don Ruiz, cu cât îi e un oaspete străin de multă vreme.

— Mila Celui de sus e mare, răspunse cu pioşenie doña Mercedes, şi chiar de-aş fi pe patul morţii fără să văd oaspetele pe care mi-l vestiţi, domnule, tot aş mai nădăjdui că soseşte la vreme ca să-mi primească ultimul suspin.

Atunci don Íñigo povesti ciudata întâmplare în amănunt: cum îi respinsese regele cererea cu asprime şi cum i-o îndeplinise fără îndoială ţigăncuşei, care-i înfăţişase în genunchi inelul şi pergamentul.

Doña Mercedes căreia, ca mamă, nu-i era indiferent niciun amănunt cu privire la fiu-său, ea care nu ştia ce aflase soţul ei de la don Íñigo, adică faptul că acesta din urmă împreună cu fiică-sa fuseseră opriţi cu o zi înainte de Salteador, întrebă despre ce ţigăncuşă era vorba.

Atunci doña Flor o luă de mână şi, dându-i nobilei matroane numele la care aceasta păruse să râvnească, îi spuse:

— Hai cu mine, mamă!

Şi o conduse pe doña Mercedes în camera ei.

Aici, ca să atenueze pe cât posibil faptele dureroase pe care le conţinea povestirea, îngenunche înaintea mamei lui Fernando şi cu coatele pe genunchii ei, privind-o în ochi, îi povesti cu toată gingăşia inimii ce li se întâmplase ei şi tatălui ei în hanul *La Regele maur.*

Iar doña Mercedes ascultă ţinându-şi răsuflarea, fremătând la fiecare cuvânt, trecând de la groază la bucurie, de la bucurie la groază, mulţumindu-i Celui de sus cu nesfârşită recunoştinţă când văzu că teribilul Salteador care-i fusese descris de atâtea ori – fără ca aceia ce-i povesteau să ştie că vorbeau cu mama lui – ca un ucigaş crunt, nemilos, fusese blând şi milostiv faţă de don Íñigo şi de fiică-sa.

Şi din acea clipă în inima doñei Mercedes se înfiripă o mare afecţiune pentru Flor, fiindcă

dragostea de mamă e o comoară într-atât de mare încât, deşi e în întregime închiriată copiilor, tot mai găseşte mijloace să se răsfrângă şi asupra altora care-i iubesc pe aceştia.

Iar doña Flor, bucuroasă şi plină de afecţiune faţă de mama lui Fernando, îşi petrecu seara cu capul rezemat de umărul ei, ca şi cum ar fi fost propria-i mamă, în vreme ce bătrânii se plimbau amândoi pe sub cele două rânduri de copaci sădiţi în faţa casei, discutând cu gravitate despre viitorul pe care-l făgăduia Spaniei regele acesta tânăr cu păr blond şi barbă roşcată, ce semăna atât de puţin cu regii castilieni şi aragonezi, înaintaşii lui.

X

Câmpul de luptă

În acest timp, adică în timp ce bătrânii prieteni discutau, iar doña Mercedes şi doña Flor îşi zâmbeau una alteia într-o tăcere mai expresivă decât vorbele cele mai elocvente, Ginesta, aşa cum am spus la începutul capitolului trecut, ajungea în munţi.

La un sfert de leghe de hanul *La Regele maur,* ea dădu peste un cordon de soldaţi.

De altfel, de data aceasta mai curând îi căuta decât îi evita.

— Hei, strigară ei, asta-i frumoasa cu capra!

Fata se duse direct la comandant.

— Domnule căpitan, zise ea, citiţi hârtia asta.

Era ordinul semnat şi pecetluit de don Carlos de a-l lăsa să treacă pe Salteador.

— Bine, şopti căpitanul, merita osteneala să dau foc la şapte sau opt leghe de pădure şi să las să-mi fie ucişi patru oameni.

Apoi citi încă o dată, de parcă lucrul i se părea atât de ciudat, încât nu fusese convins la prima lectură.

— Fără îndoială, îi spuse el fetei pe care o socotea drept o ţigancă de rând, îţi asumi sarcina să-i duci hârtia asta acolo unde e?

— Mi-o asum, răspunse Ginesta.

— Atunci du-te.

Ginesta plecă în grabă.

— Să-ţi dau însă un sfat, adăugă ofiţerul. Vesteşte-l cine eşti şi ce veste îi aduci, fiindcă ar putea să te întâmpine aşa cum i-a întâmpinat pe soldaţii mei.

— N-am de ce să mă tem, răspunse Ginesta, mă

cunoaşte.

— Pe sfântul Iacob! Nu ştiu dacă trebuie să te lauzi cu asemenea cunoştinţă.

Şi ofiţerul îi făcu semn cu mâna că poate să-şi continue drumul.

Dar Ginesta era de acum departe.

Drumul ei era stabilit în întregime: ca să intre din nou în vatra fumegândă, aşa cum ieşise din vatra în flăcări, râul îi oferea albia clocotitoare şi plină de pietre.

Merse prin ea până la locul de vărsare a cascadei.

Ajunsă acolo, capra, care mergea înainte, se înfricoşă şi se întoarse.

Ginesta se apropie.

Ochii ei, obişnuiţi cu noaptea şi care aveau însuşirea de a vedea aproape la fel de bine pe întuneric ca în plină zi, desluşiră un cadavru.

Era al primului soldat care căzuse în prăpastie.

Se trase spre dreapta şi piciorul i se lovi de al doilea cadavru.

Se avântă înainte şi fu silită să treacă peste al treilea cadavru.

Fata nu putea pune întrebări morţii, dar însăşi tăcerea morţii îi spunea că avusese loc o luptă ba chiar o luptă cumplită.

Ce se întâmplase cu Fernando în cursul luptei acesteia?

Un strigăt îi urcă pe buze, gata să se îndrepte spre Fernando, dar Ginesta se gândi că zgomotul cascadei i-ar acoperi glasul, sau că strigătul, dacă i-ar fi fost auzit de Salteador, putea fi auzit şi de cei ce-l asediau.

Astfel încât fata se avântă sprintenă şi tăcută împotriva zidului care-i mai rămânea de escaladat ca să ajungă la peşteră.

Doar o zână sau un înger puteau înfăptui o asemenea ascensiune. Ajunse sus la fel de repede ca o pasăre.

Când piciorul ei atinse marginea ieşită în afară a stâncii îşi puse mâna pe inimă, care bătea să-i spargă pieptul.

Apoi îl strigă pe Fernando.

Ginesta simţi sudoarea spaimei pe frunte, dar o adiere ca aceea ce vine printr-o uşă întredeschisă i-o îngheţă pe frunte.

Chemă pentru a treia oară. Nu-i răspunse nici măcar ecoul.

În întuneric, fetei i se păru că vede în adâncul peşterii o deschizătură necunoscută. Aprinse lampa.

Deschizătura era mare şi din ea se auzea un murmur înfricoşător, nefiind nici zgomot de viaţă, nici tăcere de moarte, nici freamătul necunoscutului.

Ginesta puse lampa în dreptul galeriei.

Curentul de aer o stinse.

Fata aprinse din nou lampa şi, apărând flacăra cu mâna, pătrunse din prima peştera în cea de-a doua.

Capra nu voi s-o urmeze şi rămase în faţa galeriei, tremurând şi behăind neliniştită.

O grămadă mare de pământ prăbuşit în cea de-a doua peşteră îi dovedi că galeria de comunicare fusese dacă nu începută, cel puţin terminată de Fernando.

Atunci începu să examineze pereţii bârlogului

În timp ce-i examina, îi alunecă piciorul într-un noroi umed.

Coborî lampa spre pământ: pământul era îmbibat de sânge. Fetei, cât pe-aci să-i cadă lampa din mână.

Totuşi Ginesta îşi adună puterile şi ridică lampa spre tavan, ca să lumineze cât mai bine peştera în întregime.

Într-un colţ, se vedea o matahală neagră şi păroasă. Totodată, mirosul înţepător pe care-l răspândea animalul sălbatic ajunse până la ea.

Mirosul acesta înspăimântase capra.

Ginesta se apropie de matahala nemişcată şi apropiindu-se recunoscu marele urs de munte.

Se apleca asupra lui luminându-l cu lampa.

Ursul era mort. Sângele îi curgea dintr-o rană adâncă pe care o avea sus pe piept, exact în locul inimii.

Ţigăncuşa îndrăzni chiar să atingă animalul, care încă mai era cald. Deci nu trecuse mai mult de o oră de când avusese loc lupta.

Atunci fata începu să înţeleagă.

Animalul încă mai avea în gheara înţepenită bucăţele de lână smulse din mantaua lui Fernando. Deci, împotriva lui luptase.

De altfel, cine altul decât Fernando ar fi învins un asemenea adversar?

De aici încolo totul i se explica.

Fernando fusese atacat şi ucisese oamenii ale căror cadavre le văzuse. Apoi tomându-se că va fi asediat în adăpost, săpase galeria.

Galeria îl condusese la bârlogul ursului

Ursul îşi apărase vizuina, iar el îl ucisese, apoi fugise prin intrarea situată în partea opusă care, pierdută printre hăţişurile ce ardeau, nu fusese descoperită.

Lucrul acesta era cu atât mai sigur, cu cât putea urmări urma însângerată a picioarelor lui Fernando îndreptându-se în direcţia cealaltă.

Galeria subterană care ducea la lumina zilei avea o sută sau o sută douăzeci de paşi lungime.

Intrată prin deschizătura dinspre cascadă, Ginesta ieşi prin cea din direcţia opusă.

Un grup de soldaţi stătea în vârful muntelui, ceea ce dovedea că asediatorii continuau să creadă că Fernando e tot în peşteră.

Din loc în loc câte un focar al incendiului lumina încă puternic. Acestea erau locurile în care incendiul întâlnise pâlcuri de răşinoase. În rest peste tot, dâre albe de fum asemeni unor stafii înfăşurate în giulgiuri şi cu picioarele prinse de pământ se legănau ondulând în bătaia vântului.

Abur ea însăşi, Ginesta se pierdu în mijlocul acestui abur.

A doua zi, în zorii zilei, o fată îmbrăcată într-o mantie ce-i acoperea chipul în întregime se înfăţişă în Piaţa Viva Rambla şi, bătând la poarta casei lui don Ruiz, ceru să fie primită de doña Flor.

Aceasta, bucuroasă şi zâmbitoare în urma veştilor bune pe care în ajun i le dăduse don Íñigo, o primi pe fată aşa cum îi întâmpini chiar şi pe necunoscuţi atunci când inima îţi e în sărbătoare.

Dar când inima e în sărbătoare, chipul seamănă cu ferestrele unei case luminate: oricât de bine ar fi trase perdelele şi oricât de bine ar fi coborâte

storurile, câteva raze de lumină ţâşnesc întotdeauna în afară.

Iar cei care trec se opresc şi spun când văd aceste raze: „În casa asta locuiesc oameni fericiţi!”

Văzându-i bucuria, care o făcea pe doña Flor şi mai frumoasă, fata scoase un uşor suspin.

Oricât de uşor suspină ea, doña Flor auzi.

Ea crezu că fata venise să-i ceară vreo favoare.

— Ai vrut să-mi vorbeşti? întrebă ea.

— Da, şopti Ginesta.

— Apropie-te şi spune-mi ce fel de serviciu îţi pot face.

Ginesta clătină din cap.

— Señora, am venit să-ţi fac eu un serviciu şi nu să-ţi cer dumitale.

— Mie? întrebă doña Flor mirată.

— Da, răspunse Ginesta. Te întrebi ce serviciu i se poate face fetei bogatului şi puternicului don Íñigo, care e tânără, frumoasă şi e iubită de don Fernando?

Doña Flor se înroşi, dar nu spuse nu.

— Ei bine, continuă Ginesta, acestei femei i se poate face un dar nepreţuit, fără de care celelalte nu înseamnă nimic. I se poate dărui actul de iertare a bărbatului pe care-l iubeşte.

— Dar, întrebă doña Flor, credeam că iertarea i-a fost dusă lui don Fernando care era ascuns în munţi.

— Don Fernando, spuse cu tristeţe Ginesta, nu mai e unde l-am lăsat. Nu mai ştiu unde este!

— Doamne! strigă doña Flor tremurând.

— Numai că, urmă Ginesta, ştiu că e în afara primejdiei.

— Ah! şopti veselă doña Flor în vreme ce zâmbetul îi apărea iarăşi pe buze şi roşul în obraji.

— Dumitale îţi aduc actul de iertare ca să i-l înmânezi.

— Iertarea? bâigui doña Flor. Dar nu ştiu unde e don Fernando. Pe cine să întreb? Unde să mă duc să-l caut?

— Îl iubeşti şi te iubeşte! zise Ginesta.

— Nu ştiu… cred, nădăjduiesc, şopti doña Flor.

— Atunci o să-l găseşti, fiindcă o să te caute!

Şi Ginesta îi întinse doñei Fior pergamentul ce conţinea iertarea lui don Fernando.

Dar, oricâtă grijă avu ea să se ascundă, în mişcarea pe care o făcu, gluga îi căzu îngăduindu-i doñei Flor să-i vadă chipul.

— Ah, strigă ea, ţigăncuşa de la hanul *La Regele maur!*

— Nu, răspunse Ginesta cu un glas în care doar Cel de sus putea desluşi câtă durere se ascundea, nu, sunt sora Felipa de la Mânăstirea Bunei Vestiri.

Acesta era lăcaşul pe care don Carlos îl desemnase fetei ca să-şi facă noviciatul şi să rostească jurământul de primire în cinul călugăresc.

XI

Cheia

Pe la mijlocul nopţii, doña Flor părăsi balconul camerei pe care o ocupa în casa lui don Ruiz.

Era, după cum ne amintim, camera doñei Mercedes; ospitalitatea oferise ce avea mai bun.

De ce oare pleca atât de târziu din balcon? Cine o făcuse să stea până la miezul nopţii, cu ochii şi cu urechile la pândă? Aştepta oare steaua Hesperus, care răsare la asfinţit? Urechea ei asculta oare privighetoarea ce-şi cântă imnul noaptea, ascunsă în oleandrii ce înfloresc pe malurile râului Daro?

Nu cumva ochii ei nu vedeau, urechile nu auzeau, iar sufletul îi era pierdut în acel dulce vis al vârstei de şaisprezece ani, ce se numeşte dragoste?

Fără îndoială, Ginesta plângea şi se ruga la mânăstirea Bunei Vestiri.

Doña Flor însă zâmbea.

Poate că fata nu era încă îndrăgostită, dar o mireasmă necunoscută îi vestea apropierea zeului Amor.

Ciudat însă era faptul că afecţiunea îi era împărţită între cei doi tineri.

Cel de care se temea, de care, dacă i s-ar fi înfăţişat ar fi fugit, înţelegând instinctiv că virtutea îi e primejduită, era acel frumos cavaler, curierul dragostei, cum se intitulase singur, care mersese

înaintea ei pe drumul de la Málaga la Granada. Era don Ramiro.

Cel către care paşii o purtau singuri, cel pe umărul căruia ar fi dormit fără teamă, cel pe care l-ar fi privit o oră fără să roşească sau să-şi plece privirea, era El Salteador, tâlharul de drumul mare, banditul de la hanul *El Rey moro,* era don Fernando.

În această stare de exaltare sufletească şi de apatie a trupului, doña Flor se apropie de oglindă, ultimul curtezan al serii, primul linguşitor de dimineaţă, şi făcu un semn din cap cameristei să vină s-o dezbrace.

Aceasta înţelese atât de bine că, în starea de preocupare în care se afla stăpâna ei, orice întrebare ar fi rămas fără răspuns, încât începu să-i facă toaleta de noapte nerostind niciun cuvânt.

Camerista nu se lăsă înşelată. Femeile au un instinct extraordinar ca să ghicească prezenţa sau numai apropierea dragostei. Ea îşi parfumă stăpâna nu ca pe o fată ce se pregăteşte de somn, ci ca pe o tânără mireasă ce-şi aşteaptă soţul.

Apoi, cu pas şovăitor, cu inima fremătând, doña Flor se duse spre pat, aşezându-şi frumosul cap brun pe braţul alb.

Ajunsese acolo mergând încet, cu toate acestea se grăbea să rămână singură. Îşi clădise un fel de singurătate închizându-se în tăcere, dar singurătatea aceasta nu-i era de ajuns; avea nevoie să se izoleze.

Se ridică mergând în urma cameristei care se ducea de colo-colo prin cameră, căutând ceva, fără să ştie ce, făcându-şi de lucru înăuntru ca să nu

plece, apoi hotărându-se în sfârşit să iasă, neîndoindu-se că ieşind îndeplinea dorinţa arzătoare a stăpânei şi gata să se întoarcă pentru a-şi cere iertare că o lasă singură când pare atât de abătută.

Camerista luă lampa, lăsând camera cufundată în lumina palidă şi ciudată pe care o răspândeşte o veioză prin abajurul ei de alabastru.

Cu toate acestea, oricât de mângâietoare ar fi fost lumina, ea era fără îndoială prea puternică pentru ochii fetei care se sculă din nou şi cu un suspin de oboseală, trase perdeaua patului ca pe o barieră între ea şi veioză, astfel încât în vreme ce o porţiune cuprinzând două treimi din partea inferioară a patului erau scăldate de o lumină albastră asemănătoare razei de lună, treimea superioară se afla în umbră.

Orice fată a avut cincisprezece ani, orice tânăr a avut optsprezece, orice bărbat sau orice femeie a păstrat într-un colţ al memoriei care corespunde inimii amintirea a tot ce a văzut prin uşa aceasta a tinereţii, deschisă spre rai. Deci n-o să încercăm să dezvăluim visele doñei Fior; visele unei fete constau din speranţă şi dragoste.

Treptat, fata trecu de la visul veghei la cel al somnului. Pleoapele pe jumătate deschise se închiseră, buzele închise se întredeschiseră, ceva asemeni unui nor pluti între lumea exterioară şi gândul ei. Scoase două, trei suspine tot mai stinse, ca nişte plângeri de dragoste, apoi respiraţia i se linişti şi adormi. Zece minute trecură fără ca vreun zgomot să întrerupă liniştea adâncă, apoi deodată se auzi scârţâitul unei chei. Uşa se deschise încet şi

se închise tot aşa. Un cavaler înfăşurat într-o mantie cafenie, lungă, se desluşi în semiobscuritate, închise zăvoarele, fără îndoială ca să nu fie surprins, înaintă cu un pas uşor, se aşeză pe pat şi o sărută pe frunte pe cea care dormea şoptind: „Mamă!”

Fata tresări, deschise ochii şi scoase un ţipăt. Tânărul, mirat, se ridică, lăsă mantaua să-i cadă, şi apăru în lumina veiozei într-un elegant costum de cavaler.

— Don Fernando! strigă fata, trăgându-şi până la bărbie cuverturile de pe pat.

— Doña Flor! murmură tânărul uluit.

— Ce faceţi aici la ora asta, señor? Ce vreţi?

Dar mai înainte de a-i răspunde fetei, El Salteador trase perdelele groase ale patului, închizând-o pe doña Flor într-un cort de brocart, apoi se dădu înapoi cu un pas şi puse genunchiul în pământ:

— Pe cât e de adevărat că sunteţi frumoasă, señora, şi că vă iubesc, tot atât de adevărat este că am venit să-mi iau rămas bun de la mama şi să părăsesc Spania pentru totdeauna!

— Şi pentru ce părăsiţi Spania pentru totdeauna, don Fernando? întrebă fata din închisoarea ei de mătase şi de aur.

— Fiindcă sunt proscris, fugar, urmărit. Fiindcă trăiesc printr-o minune şi pentru că nu le pot face părinţilor mei, mai ales mamei, în a cărei cameră nu ştiu cum se face că vă aflaţi, ruşinea de a-şi vedea fiul urcând pe eşafod.

Se lăsă o tăcere adâncă, apoi perdelele patului fremătară uşor, o mână albă trecu printre ele

ţinând un pergament

— Citiţi! rosti fata cu glas emoţionat.

Don Fernando luă pergamentul fără să îndrăznească să atingă mâna care i-l dădea, şi-l dezdoi, în vreme ce mâna se retrase, lăsând între perdele deschizătura pe care o făcuse.

Tânărul, fără să-şi părăsească locul sau să-şi schimbe atitudinea, se aplecă spre veioză şi citi:

„Carol, prin voia lui Dumnezeu rege al Spaniei, Neapolelui şi Ierusalimului, facem cunoscut tuturor că acordăm amnistie deplină şi întreagă pentru crimele şi greşelile pe care le va fi săvârşit, lui Fernando de Torrillas…”

— Oh, strigă Fernando, apucând de data aceasta printre perdelele patului mâna doñei Flor şi sărutând-o, mulţumesc! Don Íñigo şi-a ţinut făgăduiala, iar domnia voastră, asemeni porumbiţei din arcă, v-aţi asumat grija să aduceţi sărmanului prizonier ramura de măslin.

Doña Flor se înroşi; îşi desprinse încetişor mâna şi răspunse cu un suspin:

— Vai, citiţi mai departe!

Don Fernando, mirat, privi din nou pergamentul şi continuă să citească:

— „Această iertare, pentru ca acela pe care-l priveşte să ştie cui trebuie să-i poarte recunoştinţă, este acordată la rugăminţile ţigăncii Ginesta, care făgăduieşte să intre mâine la mânăstirea Bunei Vestiri şi să rostească acolo jurământul călugăriei de îndată ce-şi va fi terminat noviciatul.

Dat în Palatul nostru Alhambra, la 9 iunie al anului de graţie 1519”.

— O, scumpa Ginesta, mi-o făgăduise!

— O deplângeţi? întrebă doña Flor.

— Nu numai că o plâng, dar nu-i accept sacrificiul.

— Şi dacă acest sacrificiu ar veni din partea mea l-aţi accepta, don Fernando?

— Cu atât mai puţin, fiindcă dacă sacrificiul se măsoară după ceea ce pierzi, dumneavoastră, bogată, nobilă, onorată, aţi pierde mult mai mult decât o sărmană ţigăncuşă fără rang social, fără părinţi, fără viitor.

— Iată de ce părea mulţumită că intră la mânăstire, îndrăzni doña Flor.

— Mulţumită? întrebă Fernando clătinând din cap. Credeţi?

— Aşa spunea, şi pentru o sărmană fată rătăcitoare de condiţie modestă şi care cerşea la drumul mare, o mânăstire e un palat.

— Vă înşelaţi, doña Flor, spuse tânărul întristat de umbra pe care fiica lui don Íñigo, oricât de pură ar fi fost ea însăşi, o arunca asupra devotamentului celei pe care o putea socoti drept rivală, vă înşelaţi. Ginesta, nu numai că nu e o cerşetoare, dar este poate după dumneavoastră, una dintre moştenitoarele cele mai bogate din Spania. Ginesta nu-i de origine modestă, fiindcă e fiica recunoscută a lui Filip cel Frumos, dar pentru ea care e obişnuită să trăiască în aer liber, în soare, pentru zâna aceasta a muntelui chiar şi un palat ar fi o închisoare, aşa că închipuiţi-vă ce trebuie să fie o mânăstire… Ah, doña Flor, n-o să fiţi mai puţin frumoasă şi mai puţin iubită dacă-i lăsaţi dragostea şi devotamentul cu tot parfumul lor.

Doña Flor suspină.

— Deci, zise ea, refuzaţi iertarea dobândită cu preţul devotamentului?

— Omul e laş când doreşte din suflet ceva, răspunse don Fernando, şi mă tem că voi săvârşi o laşitate ca să rămân lângă domnia voastră, doña Flor.

Tânărul auzi freamătul unei respiraţii bucuroase.

— Pot deci s-o vestesc pe doña Mercedes de întoarcerea domniei voastre, don Fernando?

— Venisem s-o vestesc că plec, doña Flor! Spuneţi-i că o să mă vadă mâine, sau mai curând azi. Sunteţi îngerul purtător de veşti bune!

— Deci, pe astăzi, zise doña Flor, scoţând pentru a doua oară mâna-i albă printre perdele.

— Pe astăzi! răspunse Fernando ridicându-se şi atingând cu buzele mâna ce i se înfăţişa, cu respect, de parcă ar fi fost mâna unei regine.

Ridicându-şi mantia, se înfăşură în ea şi înclinându-se înaintea patului cu perdele trase de parcă ar fi fost înaintea unui tron, îşi scoase cheia din buzunar, deschise uşa, se opri să mai privească o dată spre doña Flor care-l urmărea cu privirea printre perdele, închise la loc uşa şi se cufundă tăcut ca o umbră în adâncul culoarului întunecat.

XII

Fiul rătăcitor

A doua zi în casa lui don Ruiz de Torrillas era atmosferă de sărbătoare.

Doña Mercedes îi anunţase pe vechii slujitori ai casei la fel de legaţi de restriştea lui don Ruiz pe cât fuseseră şi de zilele fericite, că primise veşti de la don Fernando şi că tânărul stăpân spunea că va sosi chiar în acea zi din lunga-i călătorie, ce-l ţinuse departe de Spania vreme de aproape trei ani.

E de la sine înţeles că doña Flor fusese cea care adusese vestea bună, astfel că doña Mercedes, din acea dimineaţă o trata pe fiica lui don Íñigo ca pe propria-i fiică, sărutând-o aşa cum ar fi vrut să-l sărute pe Fernando.

Pe la nouă dimineaţa, don Ruiz, soţia lui şi Beatriz, bătrâna cameristă a lui Mercedes şi doica lui Fernando erau adunaţi într-o sală joasă a casei pe care şi-o păstraseră stăpânii.

Doña Flor coborâse de dimineaţă ca să vestească – fără să spună de unde ştia acest lucru – întoarcerea lui don Fernando şi de atunci rămăsese acolo, parcă făcând parte din familie.

Ca şi doña Mercedes stăteau una lângă alta, iar fata îşi ţinea mâna în cea a mamei lui Fernando şi capul pe umărul acesteia. Cele două femei discutau cu glas scăzut.

Şi cu toate acestea, în felul de a se purta al doñei Mercedes se desluşea oarecare stânjeneală, de

fiecare dată când fata, cu intonaţie care vădea ceva mai multă prietenie sau interes, rostea numele lui Fernando.

Don Ruiz se plimba cu capul plecat; barba albă lungă se detaşa de vesta scurtă de catifea neagră cu broderii negre. Din când în când se auzea zgomot de potcoave pe caldarâm, şi atunci ridica privirea, ascultând cu fruntea încruntată, posomorât. Chipul lui contrasta puternic cu cel al doñei Mercedes pe care se citea dragostea maternă în toată deplinătatea ei, şi chiar cu cel al bătrânei Beatriz care se aşezase într-un colţ al încăperii, stăpânită atât de dorinţa de a-l vedea pe Fernando cât mai grabnic cu putinţă, cât şi de respectul ce o făcea să stea la distanţă de copii şi de stăptn. Nimic nu trăda pe faţa lui don Ruiz bucuria unui părinte ce-şi aştepta un fiu destul de iubit pentru ca să-şi sacrifice pentru el averea.

Cărui fapt se datora severitatea înfăţişării lui don Ruiz? Oare reproşurile pe care avea dreptul să le facă tânărului şi care, de altfel, se potriveau puţin cu insistenţa cu care căutase să obţină iertarea fiului său? Sau altor pricini tăinuite în adâncul inimii, pe care nu le dezvăluise nimănui?

De fiecare dată când don Ruiz, auzind zgomot de potcoave răsunând pe caldarâm ridica privirea, cele două femei, emoţionate, îşi întrerupeau discuţia şi ascultau privind spre uşă, în vreme ce Beatriz dădea fuga la fereastră nădăjduind să fie cea dintâi care să-i strige stăpânei: „Iată-l!”

Călăreţul trecea, iar zgomotul calului în loc să se oprească, se îndepărta. Don Ruiz lăsa din nou capul în piept şi îşi continua plimbarea. Beatriz se

întorcea suspinând şi clătina din cap: „Nu-i el!” iar cele două femei îşi continuau cu voce joasă confidenţele.

Cinci sau şase călăreţi trecură astfel, aceleaşi zgomote se auziră apoi se stinseră, după ce dădură naştere în inima celor ce ascultau unei speranţe zadarnice, când, deodată, se auzi iarăşi pasul unui cal venind dinspre Zacatin.

Gesturile care însoţiseră până atunci fiecare dintre zgomote se repetară, dar, de data aceasta, Beatriz scoase un ţipăt de bucurie.

— Ah! strigă ea bătând din palme, el e! E copilul meu, îl recunosc!

Mercedes se ridică, însufleţită de un avânt matern.

Don Ruiz o privi într-un fel ciudat şi ea rămase în picioare, fără să se aşeze la loc şi fără să mai facă vreun pas.

Doña Flor roşi, apoi păli. Se ridicase ca doña Mercedes, dar mai slabă ca ea, căzu înapoi în fotoliu.

Atunci se văzu trecând un călăreţ prin faţa ferestrelor, dar de data aceasta zgomotul potcoavelor nu trecu mai departe de uşă, al cărei ciocănel de bronz se auzi răsunând.

Cu toate acestea, niciuna dintre persoanele care, însufleţite de sentimente atât de diverse, aşteptau sosirea celui a cărui mână ridicase ciocănelul de bronz nu îşi schimbă poziţia în care se afla. Doar înfăţişarea lor trăda gândurile celor trei femei şi ale bărbatului ce, cu gravitatea spaniolă şi eticheta care în secolul al XVI-lea putea fi întâlnită nu numai la curte, ci în toate familiile nobile, le stăpânea cu

privirea.

Se auzi poarta de la stradă deschizându-se, paşi apropiindu-se şi, ca şi cum ar fi împărtăşit stânjeneala generală, don Fernando se ivi, dar se opri în prag.

Era îmbrăcat într-o haină elegantă de călătorie şi părea asemeni unui om care abia a terminat un drum lung.

Tânărul privi în grabă prin încăpere spre cei ce-l aşteptau. Don Ruiz fu cel dintâi pe care-l privi, apoi, la stânga lui în prim-plan, pe cele două femei, adică pe maică-sa şi pe doña Flor, rezemate una de alta, iar în fundul camerei, stând acum nemişcată, pe cât de neliniştită fusese aşteptându-l – pe bătrâna Beatriz.

Oricât de grăbită fusese privirea, fiecare îşi primise partea.

Don Ruiz – o privire rece şi respectuoasă, doña Mercedes – una drăgăstoasă şi grăitoare, doña Flor – una pasionată şi plină de amintiri, iar Beatriz – una afectuoasă.

Apoi, înclinându-se spre tatăl său, rosti ca şi cum sosea dintr-o simplă călătorie:

— Domnule, binecuvântată fie ziua în care îngăduiţi dragostei mele filiale să vină să îngenunche la picioarele domniei voastre, căci ziua aceasta e cea mai fericită dintre zilele mele!

Totodată cu vădită silă, dar săvârşind parcă un ceremonial obligatoriu, puse un genunchi în pământ.

Don Ruiz îl privi o clipă în postura aceasta umilă, apoi rosti cu un glas ce nu se potrivea cu vorbele afectuoase, fiindcă se desluşea în el oarecare

asprime:

— Ridică-te, don Fernando, şi fii binevenit în casa aceasta în care te aşteaptă de mult, îngrijoraţi, tatăl tău şi mama ta.

— Señor, răspunse tânărul, ceva îmi spune că trebuie să rămân în genunchi înaintea tatălui meu, atâta vreme cât nu-mi va da mâna să i-o sărut.

Bătrânul făcu patru paşi spre fiul său.

— Iată mâna mea, şi fie ca Domnul să te facă înţelept, precum îl rog din adâncul inimii.

Don Fernando luă mâna tatălui său şi o atinse cu buzele.

— Acum, zise bătrânul, intră în casă şi sărută mâna mamei tale.

Tânărul se ridică, îl salută pe don Ruiz şi se îndreptă spre maică-sa:

— Cu teamă, señora, şi cu inima plină de ruşine mă înfăţişez ochilor domniei voastre pe care – Dumnezeu să mă ierte şi mai cu seamă domnia voastră! – i-am făcut să verse atâtea lacrimi!

Şi de data aceasta, îngenunche de tot şi cu braţele întinse spre doña Mercedes, aşteptă.

Aceasta se apropie de el şi rosti cu acel glas matern atât de blând, încât chiar atunci când reproşează ceva pare tot o mângâiere:

— Fernando – şi întinse ea însăşi mâinile spre buzele fiului ei – în afara lacrimilor de care vorbeşti, ţi le datorez şi pe cele pe care le vărs în clipa asta şi, crede-mă, copile, dacă cele dintâi erau amare, acestea sunt de bucurie!

Apoi privindu-l cu cel mai drăgăstos zâmbet, adăugă:

— Fii binevenit, copil al inimii mele!

Doña Flor stătea în picioare, înapoia doñei Mercedes.

— Señora, spuse Fernando, ştiu ce a voit să facă pentru mine ilustrul Vostru părinte, don Íñigo. În ochii mei, intenţia este faptă, primiţi deci, în numele lui, toată recunoştinţa mea!

Şi în loc să-i ceară mâna să o sărute, aşa cum făcuse cu don Ruiz şi cu maică-sa, tânărul scoase de la piept o floare ofilită pe care o sărută cu înflăcărare.

Fata se împurpură şi se retrase cu un pas. Recunoscuse anemona pe care o dăduse lui Salteador, în sala hanului *La Regele Maur.*

Atunci bătrâna doică, nerăbdătoare, înaintă adresându-se doñei Mercedes:

— Doamnă, nu sunt şi eu întrucâtva mama acestui copil?

— Señor, zise tânărul întorcându-se spre don Ruiz, în timp ce întindea zâmbind braţele spre doică, îmi îngăduiţi ca în prezenţa domniei voastre s-o îmbrăţişez pe această femeie de treabă?

Don Ruiz făcu un semn afirmativ cu capul. Beatriz se aruncă în braţele celui pe care-l numea copilul ei, strângându-l de mai multe ori la piept şi dându-i sărutări zgomotoase din acelea pe care oamenii din popor le numesc „sărutări de doică”.

— Ah, şopti doña Mercedes văzându-l în braţele doicii pe fiul care, în prezenţa tatălui lui nu îndrăznise decât să-i sărute mâna, cu siguranţă că ea e cea mai fericită dintre noi toţi!

Şi două lacrimi de invidie i se prelinseră pe obraji. Don Ruiz nu-şi dezlipise nicio clipă privirea întunecată de scena pe care am încercat să o

înfăţişăm.

Când văzu cele două lacrimi prelingându-se pe obrajii soţiei sale, don Ruiz se întunecă şi închise ochii, de parcă o amintire ca un şarpe veninos îl muşcase de inimă.

Făcu o sforţare să se stăpânească, gura i se deschise, apoi se închise, buzele i se mişcară, dar nu auzi niciun sunet. Părea un om care încearcă zadarnic să dea afară otrava pe care a înghiţit-o.

Dar doña Mercedes văzuse totul, după cum niciun amănunt al scenei nu scăpase privirilor lui don Ruiz.

— Don Fernando, zise ea, cred că tatăl domniei tale vrea să-ţi vorbească.

Tânărul se întoarse spre taică-său şi, cu ochii plecaţi, făcu semn că ascultă.

Dar o nerăbdare vădită se ascundea sub umilinţa aceasta aparentă şi dacă cineva ar fi tălmăcit gândul pe care bătăile inimii îl transmiteau minţii, ar fi zis că predica pe care fiul rătăcitor se aştepta s-o asculte, deşi inevitabilă, nu-i era totuşi defel plăcută, mai ales în prezenţa doñei Flor.

Ea îşi dădu seama de situaţie, cu gingăşia specifică femeilor.

— Iertaţi-mă, zise ea, mi s-a părut că a închis cineva uşa. E, fără îndoială, tata care se întoarce. Mă duc să-i duc vestea bună că s-a întors don Fernando.

Apoi, strângând mâna doñei Mercedes şi salutându-l pe bătrân, ea ieşi fără să-l privească pe tânăr care, cu capul plecat, aştepta discursul tatălui său cu mai multă resemnare decât respect.

Cu toate acestea, după ce ieşi doña Flor,

Fernando răsuflă mai uşurat, iar bătrânul însuşi păru să se simtă mai la largul său când rămaseră spectatori doar membrii familiei.

— Don Fernando, zise el. Ai putea vedea întorcându-te ce schimbare s-a petrecut în casă, în lipsa ta. Averea noastră nu mai există, bunurile noastre – şi acest lucru îl regret cel mai puţin – sunt fie vândute, fie amanetate. Sora lui don Alvaro consimţind să intre la o mânăstire, i-am făcut o zestre. Părinţii alguazililor morţi au acceptat o despăgubire – le-am plătit o anumită sumă şi le plătesc o rentă. Dar ca să ajungem aici am fost siliţi, mama ta şi cu mine, să ne restrângem aproape la mizerie.

Don Fernando făcu un gest care exprima dacă nu căinţa, cel puţin părerea de rău; dar îl schiţă cu o nobleţe desăvârşită, însoţindu-l cu un zâmbet de melancolie.

— Să nu mai vorbim despre asta, continuă don Ruiz. Totul s-a uitat, fiindcă iată-te graţiat, fiule, şi pentru iertarea ta îi mulţumesc cu umilinţă regelui don Carlos. Din clipa asta îmi iau rămas bun de la necazurile trecute, care parcă n-au existat niciodată.

Dar ceea ce voiam să-ţi cer cu lacrimi în ochi, don Fernando, cu rugăminţi fierbinţi, stând în genunchi în faţa ta, de n-ar fi împotriva firii ca părintele să îngenunche înaintea fiului şi bătrânul înaintea tânărului, este să-ţi schimbi purtările, fiule, să-ţi schimbi felul de viaţă, să munceşti, iar eu te voi ajuta din toate puterile să redobândeşti stima oamenilor. Vreau ca înşişi duşmanii tăi să recunoască faptul că asprele lecţii ale nefericirii nu

sunt zadarnice pentru o inimă nobilă şi o minte ageră. Până azi am fost părinte şi fiu, nu-i destul, don Fernando: de azi încolo să fim prieteni! Poate că între noi sunt câteva amintiri neplăcute: alungă-le, eu le voi alunga pe ale mele şi să trăim în pace, făcând unul pentru celălalt tot ce putem. O să încerc să-ţi acord cele trei sentimente pe care orice părinte le datorează fiului său: dragoste, afecţiune, devotament. Nu-ţi cer decât unul singur în schimb: la vârsta ta, vârstă de pasiuni puternice, omul n-are asupra sa puterea pe care o are un bătrân. Nu-ţi cer decât să mă asculţi, iar eu îţi făgăduiesc să nu-ţi cer nimic care să nu fie onorabil şi corect. Scuză-mă dacă am vorbit mai mult decât voiam, Fernando. Bătrâneţea e flecară.

— Señor, răspunse tânărul înclinându-se, vă dau cuvântul meu de gentilom că începând de azi n-o să mai aveţi niciun reproş să-mi faceţi, şi că o să profit de nefericire astfel încât o să vă bucuraţi că m-a lovit.

— Bine, Fernando, zise don Ruiz, acum îţi îngădui să-ţi îmbrăţişezi mama.

Mercedes scoase un strigăt de bucurie şi întinse braţele spre fiul său.

Spectacolul unei mame strângându-şi fiul în braţe şi plângând de dragoste, oricât de emoţionant ar fi în ochii altora, avea fără îndoială ceva dureros pentru privirile întunecate ale lui don Ruiz, fiindcă bătrânul ieşi în tăcere în acest timp, şi doar Beatriz îl văzu.

De îndată ce rămase cu cele două femei, tânărul îi povesti mamei sale tot ce se petrecuse cu o zi înainte şi – fără să-i pomenească însă nimic despre

sentimentul ciudat pe care-l încerca pentru doña Flor – cum venise s-o viziteze noaptea pe doña Mercedes şi găsise camera ocupată de frumoasa musafiră.

Atunci, doña Mercedes îşi conduse fiul în noua ei cameră. Camera mamei era pentru don Fernando un adevărat sanctuar. În ea, copil, adolescent, apoi tânăr fiind, petrecuse cele mai frumoase clipe. Doar aici inima lui atât de capricioasă bătuse în voie, iar gândurile-i atât de hoinare cutezaseră să se avânte asemeni acelor păsări care, născute într-un loc, îşi iau zborul într-o anumită perioadă a anului spre alte locuri necunoscute.

Acolo, întins la picioarele ei ca în zilele nevinovăţiei şi ale tinereţii, pe deplin fericit cum nu se mai simţise demult, mai mult mândru decât ruşinat, Fernando îi povesti mamei sale viaţa-i aventuroasă din clipa când fugise, până la întoarcerea acasă.

Până atunci el evitase mereu să i-o relateze când o văzuse deoarece un bărbat nu povesteşte un vis dureros atâta timp cât acesta durează. Dar la trezire, cu cât visul a fost mai cumplit, cu atât îl povesteşte cu mai multă plăcere, râzând de nălucirea nocturnă care-l înspăimânta.

Mercedes îl asculta pe fiu-său cu sufletul la gură, dar când acesta ajunse la întâlnirea cu don Íñigo şi cu doña Flor ea păru şi mai interesată: păli şi roşi de mai multe ori. Fernando simţi emoţia ei şi când îi vorbi de simpatia ciudată pe care o simţise văzându-l pe don Íñigo, imboldul care-l împinsese spre doña Flor, ea îi astupă gura cu mâna, parcă pentru a-i cere s-o cruţe. Era vădit că e la capătul

puterilor şi nu mai poate îndura. Apoi, când îl lăsă pe fiu-său să vorbească iarăşi, el îi povesti de primejdia prin care trecuse, de fuga în munţi, de incendiu, de retragerea în peştera ţigăncuşei, unde fusese asediat, de soldaţi şi, în sfârşit, de lupta cu ursul.

După ce Fernando rosti ultimele cuvinte, doña Mercedes se ridică palidă, clătinându-se şi se duse să îngenuncheze într-un colţ al camerei, transformat în oratoriu.

Stând în picioare, tânărul o privea plin de respect, când simţi o mână aşezându-i-se uşor pe umăr. Se întoarse; era bătrâna lui doică.

Aceasta venise să-l anunţe că unul dintre cei mai buni prieteni, don Ramiro, venise, aflând că se întorsese, era în salon şi voia să-i vorbească.

Fernando o lăsă pe maică-sa să se roage, ştiind că se roagă pentru el.

Don Ramiro, îmbrăcat într-un costum de dimineaţă minunat, îl aştepta stând nepăsător într-un fotoliu.

Cei doi tineri care într-adevăr odinioară fuseseră foarte apropiaţi şi nu se mai văzuseră de trei ani, se îmbrăţişară.

Apoi urmară întrebările.

Don Ramiro ştia de dragostea prietenului său cu doña Estefania, de duelul cu don Alvaro şi de fuga lui Fernando după ce-şi ucisese adversarul, dar aici se opreau toate informaţiile pe care le avea.

De altfel, se zvonise că, după duel, don Fernando trecuse în Franţa, iar apoi în Italia. Fusese văzut, se zicea, la curtea lui Francisc I şi la cea a lui Lorenzo al II-lea care era foarte cunoscut prin aceea că

fusese tatăl Caterinei de Medici şi lăsase, după moarte, un bust al său, sculptat de Michelangelo.

Iată ce gândea don Ramiro.

Nimeni nu se apropiase de don Ruiz şi de rege destul de mult ca să audă ce vorbiseră; deci, chiar şi cei ce-l văzură pe bătrân în genunchi înaintea lui don Carlos credeau că el nu ceruse altceva decât iertare pentru uciderea lui don Alvaro.

Fernanado îl lăsă pe Ramiro să creadă astfel.

Apoi, atât din curiozitate, cât şi ca să schimbe discuţia, i se adresă la rându-i:

— Eşti binevenit la noi, voiam să te vestesc.

Dar don Ramiro clătină trist din cap.

— Nu pot fi binevenit, zise el, câtă vreme port în suflet un sentiment care, până acum, mi-a pricinuit mai mult necazuri decât bucurii.

Fernando îşi dădu seama că, spre deosebire de el, Ramiro avea inima plină şi nu cerea decât să se destăinuie cu privire la sentimentele ce-i încurcau inima.

Zâmbi şi-i întinse mâna.

— Dragă prietene, zise, suntem dintre cei la care pasiunile şi inima au nevoie de aer liber. Ne înăbuşim în sala asta, nu vrei să-mi povesteşti aventurile tale pe aleea cu copaci din faţa casei noastre?

— Ba da, zise Ramiro, cu atât mai mult cu cât, discutând cu tine, poate o s-o văd.

— Ah, replică râzând Fernando, *ea* locuieşte aici?

— Vino, spuse Ramiro, o să afli într-o clipă tot ce mi s-a întâmplat, dar şi serviciul pe care-l aştept din partea ta.

Cei doi tineri ieşiră braţ la braţ şi îşi începură

plimbarea care, ca şi cum s-ar fi înţeles între ei, nu depăşi faţada casei.

În afară de aceasta, fiecare dintre ei privea spre ferestrele de la etajul întâi. Dar cum niciunul nu căută să afle pricina acestui gest, nu avu loc nicio explicaţie în răstimpul tăcerii care se lăsă între cei doi prieteni.

În sfârşit, don Ramiro nu se mai putu stăpâni.

— Prietene Fernando, zise el, mi se pare că am venit aici, tu ca să-mi asculţi mărturisirea, iar eu ca să ţi-o fac.

— Deci, dragă Ramiro, te ascult.

— Prietene, zise acesta, ce tiran crud e amorul şi cum tratează ca pe nişte sclave inimile asupra cărora domneşte!

Fernando zâmbi, ca un om care-i de aceeaşi părere.

— Şi cu toate acestea, zise el, când eşti iubit…

— Da, răspunse Ramiro, dar deşi am motive să nădăjduiesc că sunt, încă mă mai îndoiesc…

— Te îndoieşti, don Ramiro? Totuşi dacă îmi aduc bine aminte, când ne-am despărţit, în ce priveşte dragostea, femeile nu socoteau că modestia face parte dintre defectele pe care ţi le reproşau.

— Asta fiindcă înainte de a o vedea, dragă don Fernando, n-am iubit niciodată!

— Haide, zise Fernando, povesteşte-mi cum ai văzut frumuseţea asta minunată care a făcut din orgoliosul don Ramiro omul cel mai modest din Andaluzia.

— Ehe, prietene, aşa cum vezi o floare pierdută printre frunze, sau o stea acoperită de un nor… Treceam într-o seară pe stradă în Toledo, când,

printr-un stor întredeschis, am văzut cea mai minunată frumuseţe care a bucurat vreodată privirile bărbaţilor. Eram călare şi m-am oprit fermecat. Fără îndoială că ea a socotit îndrăzneală ceea ce nu era decât admiraţie, fiindcă a închis storurile, deşi eu, mut de uimire, cu mâinile împreunate, am rugat-o să nu facă asta.

— Ce crudă, zise Fernando râzând.

— Am rămas mai mult de o oră înaintea ferestrei nădăjduind că o să se deschidă iarăşi, dar aşteptarea mi-a fost zadarnică. Atunci am căutat poarta casei, dar am observat că faţada înaintea căreia mă aflam nu avea decât ferestre.

— Să fi fost o casă vrăjită?

— Nu, fiindcă am înţeles îndată că, deoarece strada pe care treceam era pustie şi lăturalnică, poarta trebuia să fie pe altă stradă. Fără îndoială că, apărată de izolarea aceasta, frumoasa mea necunoscută deschisese fereastra. De altfel, din această împrejurare am tras concluzia că nu se află nici în puterea unui părinte prea sever, nici în cea a unui tutore gelos, de vreme ce avea libertatea de a deschide storul unei ferestre, care nu se afla decât la douăsprezece sau cincisprezece picioare distanţă de pământ. Faptul că poate fi măritată nici măcar nu mi-a trecut prin minte – părea că are abia paisprezece ani.

— Dar te cunosc, don Ramiro, zise Fernando. Nu eşti sau mai bine zis, deoarece am impresia că dragostea te-a schimbat mult, nu erai bărbatul care să caute multă vreme rezolvarea unei asemenea probleme. Orice fată – acesta e un dar al naturii sau o favoare a societăţii – are o

guvernantă, orice guvernantă are un defect, defectul are un lacăt, iar lacătul se deschide cu o cheie de aur.

— Aşa credeam şi eu, dragă Fernando, răspunse tânărul, dar de data aceasta mă înşelam.

— Sărmane don Ramiro, ce ghinion ai avut! Şi nici măcar n-ai putut afla cine este?

— Ba da, pentru asta n-a trebuit să seduc nici valet, nici guvernantă. Am făcut turul cartierului şi m-am pomenit într-o stradă mare şi frumoasă, de cealaltă parte a casei. Casa era un adevărat palat pe strada Cavalerilor. M-am interesat la vecini şi am aflat că aparţinea…

— Cine, fata sau casa?

— Pe legea mea, amândouă! Aparţineau unui străin foarte bogat, sosit din Indii de un an sau doi, vestit ca om înţelept şi drept, pe care, în virtutea acestor însuşiri, cardinalul Jiménez îl chemase de la Málaga, unde locuia, ca să intre în consiliul de regenţă. Ghiceşti despre cine e vorba, Fernando!

— Pe legea mea, nici gând.

— Cu neputinţă!

— Uiţi, dragul meu Ramiro că de doi ani sunt plecat din Spania şi că nu ştiu ce s-a mai petrecut în acest răstimp.

— E adevărat, şi neştiinţa asta o să mă ajute mult, mărturisesc, pentru sfârşitul poveştii mele. Existau două căi ca să ajung la frumoasa mea necunoscută: să profit de originea şi de poziţia mea ca să fiu prezentat tatălui şi astfel să ajung la fată, sau să pândesc deschiderea storului aceluia prin care străbătea raza frumuseţii ei, aşa cum deţinutul la fereastra lui zăbrelită pândeşte raza de

soare. Folosii prima cale. Tatăl meu, în tinereţe, îl cunoscuse pe ilustrul personaj cu care aveam de-a face. Îi scrisei şi îmi răpunse. Mă primi cordial, dar eu pe fiică-sa doream s-o văd şi nu pe el. Şi, fie că aşa i se poruncise, fie că-i plăcea liniştea, fata stătea cu încăpăţânare ascunsă în camera ei. Am apelat la cea de-a doua cale, care consta în a-i surprinde o privire când noaptea, crezându-se singură, respira la fereastră aerul proaspăt şi parfumat care vine dinspre Tajo. De altfel, nu-i acesta mijlocul cel mai bun şi orice fată nu priveşte oare cu mai mare atenţie un cavaler care se opreşte sub balconul ei într-o noapte frumoasă, înstelată sau într-una întunecată de furtună decât pe altul ce-i este prezentat într-un budoar sau într-un salon?

— În privinţa femeilor ai fost întotdeauna un mare observator, don Ramiro. Continuă, te ascult, fiindcă nu mă îndoiesc că ai izbutit.

Ramiro clătină din cap.

— Nici nu izbutii, nici nu dădui greş cu totul, zise el. De două sau trei ori, pitit după vreun colţ de zid, reuşii să mă ascund cu destulă dibăcie de privirea ei, ca s-o pot vedea. Dar abia mă arătam şi, fără grabă, fără mânie, storul deschis se închidea din nou.

— Şi prin stor, n-ai putut observa dacă eşti privit în continuare?

— Iată, mărturisesc, speranţa pe care o avui vreme îndelungată. Dar într-o zi, după ce fusesem silit să lipsesc o săptămână, găsii la întoarcere casa pustie, cu uşile şi ferestrele închise. Nici fata, nici bătrânul, nici vreo guvernantă nu se arătau

afară ziua, iar noaptea nu se zărea nicio lumină înăuntru, încât casa părea un mormânt. Mă interesai. Consiliul de regenţă fusese dizolvat la sosirea în Spania a regelui don Carlos, care se apropia de Toledo, iar tatăl infantei mele se întorsese la Málaga. O urmai acolo, dar aş fi urmat-o până la capătul lumii. Reîncepui aceleaşi tentative, însă nădăjduiesc cu mai mult succes. La început, ea se retrase cu mai puţină grabă şi-i putui adresa câteva cuvinte; apoi îi aruncai înainte buchetele pe balcon. Mai întâi, ea le împinse cu piciorul, fără să pară că le dă atenţie, apoi, în sfârşit, le adună. O dată sau de două ori chiar răspunse la întrebările mele, dar parcă zăpăcită de bunăvoinţa ei, înspăimântată de sunetul propriului său glas, se retrăgea îndată, iar cuvintele ce le rostea erau mai curând asemeni fulgerului care face noaptea să fie mai întunecoasă, decât aurorei dinainte de revărsatul zorilor.

— Şi lucrurile au continuat astfel? întrebă don Fernando.

— Până în clipa când tatăl ei primi din partea regelui ordinul de a veni la Granada.

— O, sărmane don Ramiro! zise râzând Fernando. Într-o bună dimineaţă ai găsit casa de la Málaga închisă ca aceea de la Toledo?

— Nu, nu. De data aceasta, ea îmi făcu favoarea să-mi spună ora plecării şi pe ce drum o să meargă; astfel încât, în loc s-o urmez, hotărâi să i-o iau înainte, ceea ce, de altfel, îmi oferea un avantaj: la fiecare oprire pe care urma s-o facă, avea să-şi aducă aminte de mine; fiecare cameră în care trebuia să se oprească, avea să-i vorbească

de mine. Mă făcui curier, dar curier al dragostei.

— Ah, zise Fernando, fără ca Ramiro, absorbit de propria-i povestire, să observe vreo schimbare în glasul prietenului său, în timpul ultimelor cuvinte pe care le rostise.

— Da, nu se găseşte nimic în hanurile noastre nevoiaşe; ei bine, eu comandam masa. Ştiam parfumul pe care-l preferă – eu îl port la gât într-un flaconaş de aur – şi-l ardeam pe culoarele pe care trebuia să le traverseze, în camera unde trebuia să stea. Îi ştiam florile favorite şi de la Málaga la Granada n-a mers decât pe flori.

— Şi cum poate avea nevoie un cavaler atât de curtenitor ca don Ramiro de ajutorul unui prieten, de vreme ce are el însuşi atâtea resurse? întrebă Fernando cu glas tot mai schimbat.

— Dragă Fernando, întâmplarea, ba nu, mă înşel, providenţa a combinat două evenimente care, dacă nu mi se întâmplă vreo catastrofă neprevăzută, trebuie să mă conducă direct la fericire.

— Şi care sunt evenimentele astea? întrebă Fernando trecându-şi mâna pe frunte ca să-şi şteargă sudoarea care o acoperise.

— Tatăl celei pe care o iubesc e prietenul tatălui tău, iar tu, dragă Fernando, ai sosit azi-dimineaţă ca un înger salvator.

— Da, şi?

— Tatăl tău a oferit ospitalitate…

— Deci, întrebă Fernando cuprins de gelozie, cea pe care o iubeşti…

— Cum, nu ghiceşti, dragă prietene?

Fernando îl respinse pe cel care-l chema astfel,

într-un mod atât de nepotrivit.

— Nu ghicesc nimic, zise el întunecat, trebuie să-mi spui totul. Cum o cheamă pe iubita domniei tale don Ramiro?

— E nevoie să-ţi spun numele soarelui, când îi simţi căldura şi eşti orbit de razele lui? Ridică privirea, don Fernando şi îndură, dacă poţi, vederea astrului care-mi arde inima.

Don Fernando ridică privirea şi o văzu pe doña Flor stând aplecată pe balcon şi privindu-l cu un zâmbet blând. Apoi, parcă n-ar fi aşteptat decât clipa în care să fie văzută şi să schimbe o privire rapidă cu el, fata se trase iute înapoi şi se auzi zgomotul ferestrei care se închidea.

Cu toate acestea, fereastra nu se închise destul de repede şi, de la ea, căzu o floare.

Floarea era o anemonă.

Cei doi tineri se avântară în acelaşi timp să ridice floarea căzută din întâmplare sau cu voie din mâna fetei.

Don Fernando, aflându-se mai aproape de fereastră, fu acela ce o ridică.

— Mulţumesc, dragă Fernando, zise Ramiro întinzând mâna spre prietenul său, dă-mi-o.

— De ce să ţi-o dau? întrebă Fernando.

— Pentru că mi se pare că pentru mine a lăsat-o să cadă.

— Cine-ţi spune asta?

— Nimeni, dar cine spune că nu-i aşa?

— Cineva care poate că nu s-ar teme să ţi-o spună în faţă.

— Cine?

— Eu!

Don Ramiro îl privi uluit pe don Fernando şi abia atunci îşi dădu seama de paloarea lui şi de tremurul convulsiv al buzelor acestuia.

— Domnia ta? zise el dându-se înapoi cu un pas. De ce?

— Fiindcă pe aceea pe care o iubeşti, o iubesc şi eu!

— O iubeşti pe doña Flor! strigă don Ramiro.

— O iubesc! repetă don Fernando.

— Unde ai văzut-o şi când ai văzut-o? întrebă Ramiro, pălind şi el.

— Ce te interesează?

— Dar eu o iubesc de doi ani!

— Poate că eu o iubesc doar de două zile, dar dacă în aceste două zile am făcut mai mult ca domnia ta în doi ani?

— Dovedeşte-mi ce spui, don Fernando, că de nu voi spune sus şi tare că, din orgoliu, ai pătat reputaţia unei fete.

— Mi-ai spus că ai călătorit înaintea ei, nu-i aşa, de la Málaga la Granada.

— Aşa am spus.

— Ai trecut pe la hanul *La Regele maur?*

— Chiar m-am oprit acolo.

— Ai comandat un prânz pentru don Íñigo şi fiică-sa, ai ars mirodenii şi ai lăsat acolo un buchet?

— Da.

— În buchet era o anemonă?

— Da, şi?

— Anemona asta mi-a dat-o mie.

— Ţi-a dat-o cu mâna ei?

— Mi-a dat-o! Iat-o aici-la inima mea, unde s-a ofilit, cum se va ofili şi cealaltă.

— Anemona asta ai luat-o, ai smuls-o din buchet, fără să ştie ea, sau ai cules-o de pe drum, unde a lăsat-o ea să cadă din nebăgare de seamă. Mărturiseşte asta şi te iert.

— În primul rând n-aş accepta iertarea decât din partea lui Dumnezeu şi a regelui, răspunse cu mândrie tânărul. Cât despre floare, ea mi-a dat-o.

— Minţi, don Fernando! Şi aşa cum ai furat prima floare, tot aşa ai furat-o şi pe a doua!

Don Fernando scoase un strigăt de mânie şi, trăgând spada cu mâna dreaptă, zise, în timp ce arunca la picioarele lui don Ramiro floarea proaspătă şi cea ofilită:

— Bine, fie. Dăruite sau furate, iată-le pe amândouă jos. Cel care peste cinci minute va mai trăi le va culege.

— Foarte bine! zise don Ramiro făcând un pas înapoi şi trăgându-şi, la rându-i, spada din teacă. Ăsta-i un târg care-mi place!

Apoi se adresă gentilomilor ce se plimbau prin piaţă şi care, văzând spadele trase din teacă, se îndreptau într-acolo:

— Domnilor, veniţi vă rog, ca să nu ne batem fără martori, şi dacă don Fernando mă ucide, cel puţin să nu se spună că m-a asasinat, cum s-a spus că l-a asasinat pe don Alvaro.

— Fie, să vină, zise don Fernando, fiindcă jur, don Ramiro, că ceea ce or să vadă, merită să fie văzut!

Şi cei doi, tineri, la cinci paşi distanţă unul de altul, cu vârful spadei îndreptat spre pământ, aşteptară să se formeze un cerc în jurul lor.

Apoi, după ce se formă cercul, un glas rosti:

— Începeţi, domnilor.

Nici apa, când se rupe un dig, nu năvăleşte mai repede decât se năpustiră cei doi tineri unul spre celălalt. În acea clipă, dinapoia storurilor se auzi un ţipăt care, deşi îi făcu pe cei doi luptători combatanţi să ridice capul, nu numai că nu opri lupta, dar păru să nu aibă alt rezultat decât o sporire a înflăcărării.

Don Fernando şi don Ramiro erau doi dintre cei mai curajoşi şi mai îndemânatici gentilomi. În ambele privinţe, niciunul, nici celălalt nu aveau rival în Andaluzia, şi ca să întâlnească o împotrivire serioasă ar fi trebuit să lupte între ei.

Astfel că, aşa cum făgăduise don Fernando, ceea ce priveau gentilomii merita să fie văzut.

Într-adevăr, cele două spade se încrucişară cu o iuţeală şi o înverşunare care te-ar fi putut face sa crezi pentru o clipă că oţelul din care ieşeau scântei era însufleţit de aceleaşi pasiuni ca şi bărbaţii care-l mânuiau. Toate resursele artei, îndemânării, forţei fură folosite în timpul celor câteva minute cât dură acest prim asalt, fără ca vreunul dintre cei doi adversari, nemişcaţi asemeni copacilor la umbra cărora luptau să facă vreun singur pas înapoi. Aproape ai fi zis că primejdia dispăruse, iar spectatorii priveau lupta, oricât de înverşunată ar fi fost, de parcă ar fi privit un asalt de floretă, într-o sală de arme. Apoi e adevărat că luptele acestea ţineau de moravurile vremii, şi că puţine zile treceau fără un spectacol asemănător celui pe care-l dădeau Fernando şi Ramiro. Urmă o scurtă pauză. Fiecare voia doar un răgaz, atât cât să-şi tragă sufletul şi, în pofida strigătelor: „Mai zăboviţi! Mai zăboviţi”, pe care-l repetau

spectatorii, cei doi adversari se auncară unul asupra celuilalt cu o nouă furie. Dar de data aceasta, abia se încrucişaseră spadele, că se auzi un glas răguşit rostind aceste cuvinte:

— Opreşte, don Fernando! Opreşte, don Ramiro!

Toate capetele se întoarseră spre locul de unde se auzea glasul.

— Don Ruiz de Torrillas! strigară spectatorii dându-se în lături.

Şi în acelaşi timp don Ruiz se pomeni în mijlocul cercului, chiar lângă fiul său.

Prevenit, fără îndoială de doña Flor, venea în fugă să-i despartă pe combatanţi.

— Opriţi-vă! repetă cu glas poruncitor.

— Tata! murmură Fernando nerăbdător.

— Señor! zise Ramiro respectuos.

— N-am porunci să-i dau lui don Ramiro, zise bătrânul. Dar tu, don Fernando, eşti fiul meu şi îţi spun: „Opreşte-te!”

— Opriţi-vă, señores, repetară toţi cei de faţă.

— Cum, nefericitule, strigă don Ruiz cu mâinile împreunate, nu-ţi poţi înfrânge funestele pasiuni? De ieri eşti graţiat pentru un duel, iar astăzi săvârşeşti aceeaşi crimă?

— Tată, tată, te rog lasă-mă să lupt! murmură don Fernando.

— Aici în stradă, la lumina zilei! strigă don Ruiz frângându-şi mâinile.

— De ce nu? Aici în stradă, la lumina zilei s-a comis jignirea. Ei au fost martori ai insultei, să fie şi martori ai răzbunării!

— Vâră-ţi spada în teacă, don Fernando!

— În gardă, don Ramiro! În gardă!

— Deci nu-mi dai ascultare?

— Crezi că voi îngădui să-mi fie pătată de domnia ta cinstea pe care mi-ai dăruit-o, după cum tatăl domniei tale a primit-o la rându-i de la strămoşii lui?

— Să dea Domnul să fi păstrat măcar o scânteie din cinstea pe care ţi-am dăruit-o eu!

Apoi, adresându-se lui don Ramiro:

— Don Ramiro, zise bătrânul, întrucât fiul meu nu are niciun respect pentru părul alb şi mâinile tremurătoare ce-l imploră, deşi părul alb e al unui părinte, ascultă-mă domnia ta şi dă pilda aceasta celor care ne înconjoară ca un străin să-mi arate mai mult respect decât propriu-mi fiu.

— Da, da, ziseră spectatorii, ascultaţi-l, don Ramiro.

Don Ramiro făcu un pas înapoi plecă spada şi salută.

— Aţi făcut bine apelând la mine, don Ruiz, zise el, aţi făcut bine bizuindu-vă pe mine, domnilor. Pământul e mare, muntele e solitar, o să-mi întâlnesc adversarul în alt loc.

— Ah, strigă don Fernando, iată într-adevăr, ce înseamnă să-ţi ascunzi cu dibăcie frica!

Don Ramiro care îşi vârâse la loc spada în teacă şi făcuse doi paşi înapoi, dintr-un singur salt fu în gardă, cu ea în mână.

— Mie, zise el, să-mi fie frică?

Cavalerii murmurară, dezaprobându-l în mod vădit, pe Fernando, iar doi dintre cei mai în vârstă sau cei mai înţelepţi, făcură un gest ca să intervină între adversari.

Însă don Ruiz, cu un gest al mâinii, îi rugă să se

îndepărteze.

Cei doi gentilomi ascultară în tăcere.

Se auzi din nou zăngănitul spadelor.

Don Ruiz se apropie cu un pas de fiul său.

Fernando, cu dinţii strânşi, palid de mânie, cu privirea înflăcărată îşi ataca adversarul cu o violenţă care pe un altul, mai puţin sigur de mâna sa, l-ar fi făcut să fie înfrânt.

— Smintitule, zise bătrânul, vezi că un străin mă respectă şi mă ascultă, iar tu nu-mi dai ascultare, mă înfrunţi?

Şi ridicând bastonul pe care-l ţinea în mână:

— Pe legea mea, strigă el, cu o înflăcărare care făcea să-i strălucească în privire flacăra tinereţii, nu ştiu ce mă împiedică să te învăţ în public care ţi-e datoria!

Fără să-şi desprindă spada de cea a adversarului Fernando se întoarse pe jumătate.

Îl văzu pe taică-său cu bastonul ridicat şi din palid cum era se împurpură. Expresia feţei bătrânului trăda un sentiment apropiat de ură, iar chipul lui Fernando la fel. Puteai spune că dacă din imprudenţă ai fi trecut printre fulgerele privirilor lor ai fi căzut trăsnit.

— Bagă de seamă, tată! Zise tânărul cu glas tremurător clătinând din cap.

— Sabia în teacă! repetă don Ruiz.

— Lasă mai întâi jos bastonul, tată!

— Mai întâi ascultă, nefericitule, când îţi poruncesc să asculţi!

— Tată, şopti Fernando din nou palid ca un mort, nu mă mai ameninţa cu bastonul, că de nu, pe legea mea, pot săvârşi o faptă necugetată.

Apoi întorcându-se spre don Ramiro:

— Nu pleca, don Ramiro, zise el. Pot înfrunta în acelaşi ump bastonul unui bătrân şi spada unui înfumurat.

— Vedeţi, domnilor! strigă don Ramiro. Ce trebuie să fac?

— Faceţi după cum vă îndeamnă curajul domniei voastre şi jignirea care socotiţi că vi s-a adus, don Ramiro, ziseră cavalerii îndepărtându-se şi renunţând să se mai opună urmărilor luptei.

— Nerecunoscătorule şi ticălosule! strigă don Ruiz continuând să ţină bastonul ridicat asupra capului lui Fernando, nu poţi învăţa de la adversarul tău cum trebuie să se poarte un fiu cu părintele lui?

— Nu, răspunse acesta, fiindcă adversarul meu a cedat din laşitate şi nu socotesc că laşitatea face parte dintre virtuţi.

— Cel care spune sau gândeşte că sunt laş...

— Minte, don Ramiro, îl întrerupse bătrânul, asta trebuie s-o spun eu, nu domnia ta.

— Dar nu mai terminăm odată? strigă Fernando cu mânia cu care răspundea animalelor sălbatice când lupta împotriva lor.

— Pentru ultima oară, ticălosule, n-ai de gând să mă asculţi? Nu-ţi vâri sabia în teacă? insistă don Ruiz mai ameninţător ca oricând.

Şi toţi înţeleseră că dacă don Fernando nu-i dă ascultare, în clipa următoare bastonul infamant avea să se abată asupra lui.

Dar iute ca gândul, Fernando cu dosul palmei stângi îl dădu în lături pe don Ruiz şi, în acelaşi timp, cu o fentă îndemânatică străpunse complet

braţul lui don Ramiro, care făcuse prea târziu parada.

Don Ramiro rămase în picioare, dar bătrânul căzu, atât de violentă fusese lovitura primită în plină faţă.

Privitorii scoaseră un strigăt de groază: fiul îşi pălmuise tatăl.

— Loc, faceţi loc! urlă don Fernando repezindu-se la cele două flori pe care le culese şi le ascunse la sân.

— Cerul să te pedepsească, nemernicule! Strigă don Ruiz încercând să se ridice. Da, cerul, în lipsa oamenilor, deoarece cauza unui părinte jignit este cauza cerului!

— La moarte! strigară cavalerii într-un glas, la moarte fiul ticălos care şi-a lovit părintele!

Şi trăgând spadele îl înconjurară pe don Fernando.

Vreme de o clipă se auzi zăngănitul a zece spade împotriva uneia singure, apoi, aşa cum se vede uneori mistreţul făcându-şi loc printre câini neputincioşi, aşa îşi făcu loc Fernando printre cavaleri.

Trecu pe lângă don Ruiz aruncându-i o privire în care se desluşea mai multă ură decât remuşcare şi se făcu nevăzut pe una dintre străduţele ce duc spre Zacatin.

XIII

Blestemul

Spectatorii acestei scene în care fiecare devenise în cele din urmă actor, rămăseseră zdrobiţi.

Doar don Ramiro înfăşurându-şi în mantie braţul drept însângerat înaintă spre bătrân întinzându-i mâna stângă.

— Señor, zise el, o să-mi faceţi cinstea să primiţi sprijinul mâinii mele ca să vă ridicaţi?

Don Ruiz apucă mâna lui don Ramiro, ridicându-se cu greu:

— O, fiu nerecunoscător! Fiu denaturat! strigă el întinzând mâna în direcţia în care se făcuse nevăzut don Fernando, răzbunarea Cerului să te urmărească oriunde o să fugi! Fie ca mâna ta care a pătat cinstea părului meu alb şi mi-a însângerat faţa să fie neputinciasă să te apere, şi să te răzbune împotriva spadelor acestora străine care s-au ridicat să mă apere! Iar Cel de sus văzându-ţi sacrilegiul să-ţi ia aerul pe care-l respiri, pământul

care te poartă şi lumina care te luminează!

— Domnule, zise respectuos unul dintre cavaleri apropiindu-se de don Ruiz, iată pălăria domniei voastre.

— Domnule, spuse altul apropiindu-se cu acelaşi respect, îmi îngăduiţi să vă închei mantia cu agrafa?

— Domnule, spuse al treilea, iată bastonul domniei voastre.

La aceste cuvinte, don Ruiz păru să iasă din starea de toropeală.

— Bastonul? repetă el. La ce mi-ar putea sluji? O spadă mi-ar trebui. O, Cid Campeador[6], iată cât de mult ne-am schimbat de când marele tău suflet s-a înălţat la cer! Pe vremea ta fiii răzbunau insultele străinilor la adresa părinţilor lor, astăzi străinii sunt cei ce răzbuna injuriile primite de părinţi din partea fiilor!

Apoi întorcându-se spre cavalerul care-i dădea bastonul:

— Bine, daţi-mi-l, zise el. Un ultragiu pe care l-a făcut mâna trebuie pedepsit cu bastonul. Deci o să mă răzbun cu bastonul pe tine, Fernando. Dar mă înşel singur: cum ar putea să mă răzbune bastonul de vreme ce, de îndată ce-l am în mână, îmi slujeşte nu să lovesc, ci să mă sprijin în el? Cum m-aş putea răzbuna, dacă instrumentul răzbunării

---

[6] 6-Cid Campeador (Rodrigo Díaz de Bivar, 1043 – 1088), cavaler spaniol ce s-a distins în luptele împotriva maurilor. Personalizare a cavalerismului spaniol, el este eroul unui mare număr de opere literare, dintre care cele mai cunoscute sunt: *Cantar de mio Cid,* baladele din *Romancero* şi tragedia omonimă a lui Corneille (n.tr.).

neputându-l atinge pe cel urmărit nu-mi slujeşte decât să lovesc pământul parcă pentru a-i spune: „Pământule, deschide-i bătrânului meu stăpân poarta mormântului!”

— Domnule, liniştiţi-vă, zise unul dintre spectatori, iat-o pe doña Mercedes, soţia domniei voastre, care vine în grabă, urmată de o fată frumoasă ca un înger.

Don Ruiz se întoarse şi aruncă spre doña Mercedes o asemenea privire, încât aceasta se opri şi se sprijini clătinându-se de braţul doñei Flor, care era frumoasă ca un înger, după cum spusese cavalerul, dar palidă ca o statuie.

— Ce este, domnule? îl întrebă ea pe don Ruiz. Ce s-a întâmplat?

— S-a întâmplat, doamnă, strigă don Ruiz care în prezenţa soţiei sale părea cuprins de un nou val de mânie, că fiul domniei voastre m-a lovit în obraz! S-a întâmplat că sângele a ţâşnit sub mâna celui ce mă numeşte tată şi, căzând din lovitura primită, nu el, ci don Ramiro mi-a întins mâna să mă ridic! Mulţumiţi-i lui don Ramiro, doamnă, care a întins mâna soţului domniei voastre, culcat la pământ de mâna fiului domniei voastre.

— Liniştiţi-vă, liniştiţi-vă, domnule, se rugă doña Mercedes şi priviţi câtă lume ne înconjoară!

— Să vină! Să se apropie, fiindcă vine să-mi ia apărarea! Veniţi cu toţii! strigă don Ruiz. Să afle fiecare de la mine însumi că sunt un netrebnic pălmuit! Da, privi-ţi-mă, voi bărbaţi, şi tremuraţi că aveţi fii! Priviţi-mă, voi femei, şi tremuraţi la gândul că aduceţi pe lume copii care îi pălmuiesc pe soţii voştri ca să-i răsplătească pentru douăzeci şi cinci

de ani de sacrificii, de griji, de dureri! Am cerut dreptate Celui de sus, vă cer şi vouă şi, dacă nu-mi spuneţi în clipa asta că-mi faceţi voi dreptate, o să-i cer regelui să-mi facă!

Spectatorii îngroziţi rămăseseră muţi în faţa acestei disperări.

— Deci nici voi, strigă don Ruiz, nu vreţi să-mi faceţi dreptate! Atunci mă duc la rege. Rege don Carlos! Rege don Carlos! Fă-mi dreptate!

— Cine-l cheamă pe regele don Carlos? întrebă un glas, cine-i cere să-i facă dreptate? Iată-l.

Privitorii se dădură în lături de îndată şi, pe drumul deschis, se văzu înaintând, îmbrăcat într-un simplu costum de cavaler, un tânăr a cărui faţă palidă era ascunsă sub borurile mari ale unei pălării şi care purta o mantie de culoare închisă.

În urma lui, îmbrăcat într-un costum la fel de simplu, mergea marele judecător.

— Regele! strigară privitorii.

— Regele! rosti doña Mercedes pălind.

— Regele! repetă don Ruiz cu un accent de izbândă.

Un cerc mare se formă îndată, în centrul căruia rămaseră doar regele, don Iñigo, don Ruiz şi doña Mercedes, ce se sprijinea de braţul doñei Flor.

— Cine cerea dreptate? întrebă regele.

— Eu, Sire, răspunse don Ruiz.

Regele îl privi.

— Ah, tot tu eşti? Ieri îmi cereai să iert, astăzi ceri dreptate! Deci mereu ceri câte ceva.

— Da, Sire, şi de data aceasta n-o las pe Maiestatea voastră până nu-mi va acorda ceea ce-i cer.

— Dacă ceea ce îmi ceri e drept, răspunse regele, o să dobândeşti cu uşurinţă.

— Maiestatea voastră o să judece, zise don Ruiz.

Don Iñigo făcu un semn ca lumea să se dea în lături, astfel ca plângerea să fie auzită doar de rege.

— Nu, nu, spuse don Ruiz, trebuie să audă toată lumea ce o să spun, pentru ca după ce voi fi sfârşit să confirme că acesta e adevărul.

— Staţi aici şi ascultaţi cu toţii, zise regele.

— Sire, întrebă don Ruiz, e adevărat că aţi interzis duelul în statele domniei voastre?

— E adevărat, şi chiar azi dimineaţă i-am poruncit lui don Iñigo să-i urmărească pe duelişti fără întrerupere şi fără milă.

— Ei bine, Sire, aici, în locul acesta mai înainte, sub ferestrele casei mele, înconjuraţi de un cerc de cavaleri, doi tineri se duelau.

— Până acum, zise regele, mi se părea că pentru încălcarea edictelor regale se căuta un loc mai dosnic, unde izolarea putea cel puţin lăsa crimei şansa de a nu fi descoperită.

— Tinerii aceştia, Sire, îşi aleseseră pentru cearta lor lumina zilei şi piaţa cea mai frecventată din Granada.

— Auziţi, don Iñigo? zise regele întorcându-se pe jumătate spre acesta.

— Doamne, şopti doña Mercedes.

— Doamnă, întrebă doña Flor, o să-şi denunţe fiul?

— Motivul certei lor nu contează! continuă don Ruiz îndreptând spre marele judecător o privire ce arăta limpede că pentru onoarea familiei păstra

taina, nu-l ştiu şi nici nu vreau să-l ştiu. Ceea ce ştiu e că înaintea porţii mele doi cavaleri se înfruntau aprig.

Don Carlos încruntă sprânceana.

— Şi domnia ta n-ai ieşit? întrebă el. N-ai aruncat între spadele acelor tineri smintiţi greutatea numelui şi autoritatea vârstei domniei tale? În cazul acesta eşti la fel de vinovat ca şi ei, fiindcă cel ce ajută într-un duel sau nu se împotriveşte desfăşurării lui este complice.

— Am ieşit, Sire, şi am înaintat spunându-le celor doi tineri să-şi vâre spada în teacă. Unul dintre ei mi-a dat ascultare.

— Asta-i bine, zise regele, el o să primească o pedeapsă mai blândă; dar celălalt?

— Celălalt a refuzat să-mi dea ascultare, Sire, a continuat să-şi provoace adversarul şi, prin insulte, l-a silit pe acesta care-şi vârâse spada în teacă, să o scoată din nou, şi lupta a continuat.

— Auziţi, don Iñigo? În pofida observaţiilor lui don Ruiz, lupta a continuat.

Apoi întorcându-se spre bătrân:

— Şi atunci ce aţi făcut, don Ruiz? întrebă regele.

— Sire, după ce am rugat, ameninţat, după ce am ameninţat am ridicat bastonul.

— Şi ce s-a întâmplat?

— Cel ce s-a retras prima oară, s-a retras şi a doua oară.

— Iar celălalt?

— Celălalt, Sire, mi-a dat o palmă în plin obraz!

— Un tânăr a pălmuit un bătrân, un *rico hombre,* pe don Ruiz?

Şi don Carlos privi întrebător spre spectatori,

parcă aşteptând ca unul dintre ei să dezmintă spusele lui don Ruiz.

Dar toţi tăcură şi în mijlocul tăcerii nu se mai auziră decât suspinele stăpânite ale doñei Flor şi hohotele de plâns înăbuşite ale doñei Mercedes.

Continuă, îi zise regele lui don Ruiz.

— Sire, ce pedeapsă merită un tânăr care a dat o palmă unui bătrân?

— Dacă e om de rând – biciul în piaţa publică şi un loc pe galerele mele între un turc şi un maur din Tunis. Dacă e nobil merită închisoarea pe viaţă şi degradarea publică.

— Dar, întrebă cu o înfăţişare întunecată don Ruiz, dacă acela care a dat palma e fiul, iar cel ce a primit-o – tatăl?

— Cum spui, bătrâne? Nu înţeleg bine spaniola, cred că n-am auzit bine.

Don Ruiz repetă rostind rar şi fiecare cuvânt avu un ecou dureros în inima celor două femei:

— Dar dacă acela care a dat palma e fiul, iar cel ce a primit-o – tatăl?

Un murmur se auzi printre privitori. Regele se dădu înapoi cu un pas şi-l privi pe bătrân cu o expresie de îndoială.

— Cu neputinţă, spuse el.

— Sire, zise don Ruiz punând un genunchi în pământ, v-am cerut iertare pentru fiul meu ucigaş şi tâlhar! Acum vă cer dreptate împotriva copilului care a ridicat mâna asupra tatălui său!

— Vai, don Ruiz! strigă don Carlos ieşind pentru o clipă din seninătatea rece în care se închidea. Ştii că îmi ceri moartea fiului domniei tale?

— Nu ştiu, Sire, cum se pedepseşte în Spania o

astfel de crimă, fiindcă neavând precedent, pesemne că n-o să aibă nici imitatori. Dar iată ce spun eu: încălcând porunca sfântă, prima după cele ale Bisericii, fiul meu Fernando a îndrăznit să mă lovească în obraz! Întrucât nu mă pot răzbuna eu însumi, depun plângere împotriva criminalului, iar dacă refuzaţi să-mi faceţi dreptate, Sire, ascultaţi cum îşi ameninţă propriul rege un părinte jignit, mă adresez lui Dumnezeu!

Şi adăugă ridicându-se:

— Sire, m-aţi ascultat, acum chestiunea nu mă mai priveşte pe mine, ci pe domnia voastră.

Şi se retrase pe drumul pe care i-l deschideau privitorii tăcuţi, fiecare descoperindu-se şi înclinându-se înaintea acestui părinte jignit.

Mercedes văzând că don Ruiz trece prin faţa ei fără s-o privească şi fără să-i adreseze vreun cuvânt, leşină în braţele lui Flor.

Don Carlos aruncă spre grupul privitorilor îndureraţi una dintre acele priviri pieziţe ce-i erau caracteristice, apoi se întoarse spre don Iñigo care era palid şi tremura de parcă el ar fi fost cel acuzat:

— Don Iñigo, zise regele.

— Da, Sire.

— Femeia aceea nu e maică-sa? întrebă don Carlos arătând-o peste umăr pe Mercedes.

— Ba da, Sire, bâigui don Iñigo.

— Bine.

Apoi, după o pauză:

— Fiindcă eşti marele meu judecător, chestiunea aceasta te priveşte. Recurge la toate mijloacele care-ţi stau la dispoziţie şi să nu te înfăţişezi

înaintea mea decât atunci când vinovatul va fi arestat.

— Sire, răspunse don Iñigo, fiţi sigur că o să fac tot ce-mi stă în putinţă.

— Fă şi cât mai repede, deoarece chestiunea asta mă interesează mai mult decât gândeşti.

— De ce, Sire? întrebă marele judecător cu glas tulburat.

— Fiindcă, gândindu-mă la ce s-a întâmplat, nu ştiu să existe în istorie alt rege căruia să i se fi înfăţişat o astfel de plângere.

Şi se îndepărtă grav şi gânditor, şoptind:

— Ce-o vrea să însemne asta, Doamne? Un fiu şi-a pălmuit tatăl!

Regele cerea Celui de sus explicaţia unei taine a cărei dezlegare nu i-o puteau da oamenii.

Cât despre don Iñigo, el rămase pe loc, în picioare, nemişcat, parcă împietrit.

XIV

Râul şi torentul

Există vieţi predestinate. Unele curg cu încetineala şi majestatea marilor fluvii care, asemeni râurilor Mississippi şi Amazon, străbat o mie de leghe de câmpie între izvor şi mare, purtând pe unde vapoare mari ca nişte oraşe,

încărcate cu atât de mulţi pasageri, încât ar fi de ajuns să întemeieze o colonie.

Celelalte, care izvorăsc din munţii cei mai înalţi, năvălesc în cascade, ţâşnesc în cataracte, în torente şi după ce străbat doar zece, cincisprezece leghe, se varsă în vreun fluviu sau lac care le soarbe şi în care, tot ce mai pot face o bucată de vreme e să agite şi să tulbure apele cu care s-au amestecat.

Pentru ca un călător să le urmeze pe cele dintâi în toate amănuntele, să le descrie malurile, să le cunoască împrejurimile are nevoie de săptămâni, de luni, de ani. Pentru celelalte îi trebuie abia câteva zile. Izvorul devenit cascadă, apoi cataractă, apoi torent se naşte şi moare pe o distanţă de zece leghe şi pe durata unei săptămâni.

Numai că, în acest răstimp, drumeţul care a mers de-a lungul malurilor torentului a înmagazinat poate mai multe emoţii decât cel care, vreme de un an, a mers de-a lungul malurilor râului.

Povestirea pe care o înfăţişăm cititorilor aparţine cascadelor, cataractelor şi torentelor: de la prima pagină evenimentele se precipită, ţâşnesc înspumate şi se rostogolesc vuind până la ultima.

Pentru cei purtaţi de mâna divină toate regulile mişcării sunt intervertite, şi când au ajuns la capăt li se pare că au străbătut drumul nu la pas, nici călare, sau cu trăsura, ci în vreo maşină fantastică ce merge pe câmpii, prin sate, oraşe ca o locomotivă, făcând zgomot şi scoţând foc, sau în vreun balon ce se leagănă atât de repede în aer, încât câmpiile, satele, oraşele se fac nevăzute ca

nişte puncte, pierdute în spaţiul uriaş, astfel încât chiar şi pe cei mai tari îi cuprinde ameţeala, iar piepturile tuturor simt o apăsare.

Aici am ajuns şi noi, adică la două treimi ale drumului cumplit şi, în afara acelui conducător calm, numit don Carlos, care sub numele de Carol Quintul se va pleca asupra catastrofelor publice, aşa cum se pleacă acum asupra unora personale, fiecare părăsise sau avea să părăsească tulburat şi ameţit locul unde se petrecuseră ultimele întâmplări pe care le-am povestit.

L-am văzut pe Fernando îndepărtându-se primul, pe don Ruiz blestemându-şi fiul, ameninţându-şi regele, chemându-l în ajutor pe Cel de sus, apoi plecând şi el. În sfârşit, pe rege, mereu calm, dar mai întunecat decât de obicei la această idee cumplită că, sub domnia lui, un fiu săvârşise crima, necunoscută până atunci, de a da o palmă tatălui său. Regele urca în pas domol spre Alhambra, unde se întorcea după ce vizitase închisorile împreună cu marele judecător.

Singurii actori interesaţi de scena ce avusese loc şi care rămăseseră încă în picioare, parcă împietriri în mijlocul mulţimii ale cărei priviri se îndreptau spre ei cu mirare şi durere erau Mercedes, aproape leşinată pe umărul lui Flor şi don Iñigo, nemişcat, parcă fulgerat de vorbele regelui: „Să nu te înfăţişezi înaintea mea decât atunci când vinovatul va fi arestat”.

Trebuia deci să-l aştepte pe bărbatul acela faţă de care nutrea o simpatie atât de profundă, pentru care ceruse odată cu atâta insistenţă iertarea, fără s-o capete, pe când tânărul nu se făcea vinovat

decât de delicte împotriva oamenilor, şi a cărui pedeapsă avea să fie cu siguranţă alta, acum când săvârşise un sacrilegiu ce-l jignea pe Cel de sus. De n-o s-o facă, o să fie nesupus el însuşi, complice la una dintre cele mai mari crime săvârşite vreodată la adresa bunei-cuviinţe omeneşti şi urma să nu se mai înfăţişeze niciodată înaintea regelui.

Poate că în inima lui înclina spre această din urmă cale, deoarece amânând pe mai târziu ordinele în vederea arestării lui Fernando, se grăbi să se îndrepte spre casă, dorind să dea doñei Mercedes îngrijirile pe care le impunea starea ei.

Trebuia s-o conducă acasă, dar ciudat! Când don Iñigo, viguros, ca un tânăr se apropie de mama lui Fernando cu intenţia de a o duce în braţe până la casa ei, doña Mercedes, la zgomotul paşilor lui, tresări şi deschise ochii cuprinsă de un sentiment aproape asemănător groazei:

— Nu, nu, zise ea, nu domnia ta! Nu domnia ta! Iar don Iñigo se încovoie sub repulsia aceasta ciudată şi se duse s-o caute pe doica lui Fernando şi pe un bătrân slujitor care fusese scutierul lui don Ruiz în timpul războaielor cu maurii, în timp ce doña Flor, mirată la culme, şopti:

— De ce nu tatăl meu, doamnă?

Însă doña Mercedes, închizând ochii şi recăpătându-şi puterile, deşi părea tot leşinată, începu, condusă de doña Flor, să meargă spre casă, astfel încât aproape ajunsese în prag, când cei doi slujitori ieşiră venindu-i în ajutor.

Doña Flor voi să intre cu doña Mercedes, dar la uşă taică-său o opri:

— Intrăm pentru ultima oară în casa aceasta,

zise el. Ia-ţi rămas bun de la doña Mercedes şi vino cu mine.

— Să-mi iau rămas bun? Intrăm pentru ultima oară în casa aceasta? Dar de ce, tată?

— Pot locui la femeia pe al cărei fiu îl voi trimite la moarte?

— Să-l trimiţi la moarte pe don Fernando! strigă fata pălind. Crezi că regele o să-l condamne la moarte?

— Dacă ar fi existat o pedeapsă mai severă decât moartea, la ea l-ar fi condamnat pe Fernando.

— Tată, nu te poţi duce să-l cauţi pe don Ruiz, prietenul tău, şi să-l înduplеci?

— Nu pot.

— Doña Mercedes nu se poate duce la soţul ei să-l determine să-şi retragă plângerea?

Don Iñigo clătină din cap.

— Nu poate.

— O, Doamne, strigă fata repezindu-se în casă. O să vorbesc unei inimi de mamă şi nădăjduiesc că inima asta o să găsească o cale să-şi salveze fiul!

Şi se repezi în casă.

Doña Mercedes se afla în aceeaşi sală unde o oră înainte stătea în picioare în faţa fiului său apăsându-şi cu mâna inima care bătea bucuroasă. De data aceasta îşi apăsa inima să nu se rupă de durere.

— Mamă, zise Flor, deci nu există nicio cale ca să-l salvăm pe don Fernando?

— Tatăl tău ţi-a dat vreo speranţă, copila mea? întrebă ea.

— Nu.

— Atunci, sărmană fată, dă crezare tatălui tău.

Şi izbucni în hohote de plâns.

— Dar, în sfârşit, doamnă, insistă Flor, dacă după atâţia ani de căsnicie i-aţi cere lui don Ruiz să-l ierte?

— M-ar refuza.

— Cu toate acestea, doamnă, un părinte rămâne întotdeauna părinte.

— Da, un părinte, răspunse Mercedes.

Şi îşi lăsă capul în jos, prinzându-l în mâini.

— Nu contează, doamnă, încercaţi, vă implor!

Mercedes rămase gânditoare o clipă.

— Într-adevăr, spuse ea, am nu dreptul, ci datoria s-o fac.

Apoi, adresându-se valetului.

— Vicente, unde e stăpânul tău?

— A intrat în camera lui, doamnă, şi s-a închis înăuntru.

— Vezi, zise Mercedes, acceptând scuza ce i se oferea.

— Rugaţi-l cu glas blând să deschidă, doamnă, şi o să deschidă.

Mercedes încercă să se ridice şi căzu la loc în fotoliu.

— N-am putere, vezi doar.

— Vă ajut eu, doamnă, zise fata, cuprinzând-o în braţe şi ridicând-o cu o putere pe care nu te-ai fi aşteptat s-o afli în acest trup slab.

Mercedes scoase un suspin şi se lăsă condusă.

După cinci minute, mama şi fata, băteau plângând la uşa lui don Ruiz.

— Cine-i acolo? întrebă acesta morocănos.

— Eu, răspunse Mercedes cu glas abia auzit.

— Cine, eu?

— Mama lui.

În cameră se auzi ceva asemănător unui geamăt apoi nişte paşi se apropiară, înceţi şi greoi şi uşa se deschise.

Don Ruiz se ivi, cu privirea rătăcită, cu părul şi barba zbârlite. Părea că a îmbătrânit într-o jumătate de oră cu zece ani.

— Domnia ta? zise el.

Apoi, zărind-o pe doña Flor:

— Dar nu eşti singură, continuă el, m-aş fi mirat să îndrăzneşti să vii singură.

— Ca să-mi salvez copilul aş fi îndrăznit orice, spuse Mercedes.

— Atunci intră, dar singură.

— Don Ruiz, şopti doña Flor, nu îngăduiţi fiicei prietenului domniei voastre să-şi alăture rugămintea celei a unei mame?

— Dacă doña Mercedes consimte să-mi spună înaintea domniei tale ce are de zis, intră.

— O, nu! strigă Mercedes. Sau intru singură sau nu intru!

— Atunci, intraţi singură, doamnă, zise Flor înclinându-se în faţa voinţei acestei mame nefericite şi retrăgându-se dinaintea lui don Ruiz care o respingea.

Şi uşa se închise în urma lui Mercedes.

Flor rămase locului în picioare, uluită văzând că i se dezvăluie această dramă interioară a cărei acţiune se petrecea în faţa ei fără s-o înţeleagă.

Şi, cu toate acestea, i se păru că, după vocea plângătoare şi şovăitoare a lui Mercedes, se aude vocea morocănoasă şi plină de ameninţări a lui don

Ruiz.

Apoi auzi un zgomot ca de cădere, care făcu podeaua să geamă.

Îi trecu prin minte că zgomotul acesta fusese făcut de doña Mercedes care căzuse.

Se repezi la uşă şi o deschise. Într-adevăr, doña Mercedes zăcea întinsă pe parchet. Fata alergă la ea şi încercă să o ridice, dar don Ruiz îi făcu un semn.

Dacă Mercedes căzuse, era vădit că aceasta se întâmplase sub povara unei emoţii pe care n-o putuse îndura.

Don Ruiz era la zece paşi depărtare şi dacă ea ar fi căzut bruscată de soţul ei, el n-ar fi avut vreme să se depărteze atât de mult.

De altfel, cu un sentiment nu cu totul lipsit de afecţiune, el o luă în braţe şi, ducând-o în anticameră, o culcă pe un divan.

— Sărmana femeie! Sărmana mamă! murmură el.

Apoi intră din nou în camera lui şi se închise iarăşi, fără să spună un cuvânt fetei, indiferent de parcă n-ar fi văzut-o.

După cinci minute Mercedes deschise ochii, îşi adună gândurile, încercă să-şi dea seama unde se află, recunoscu locul, îşi aminti de cele întâmplate şi se ridică după aceea clătinând din cap:

— Ştiam eu! Ştiam eu! şopti ea.

Apoi, condusă de Flor, se întoarse în camera ei şi se prăbuşi într-un fotoliu.

În clipa aceea de la uşa de care nu îndrăznea să treacă, don Iñigo fu auzit zicând:

— Fiica mea, nu mai putem rămâne aici.

— Da, da, spuse iute Mercedes, plecaţi!

Fata îngenunehe înaintea ei.

— Doamnă, binecuvântaţi-mă pentru ca încercarea mea să aibă mai mult succes decât cea a domniei voastre.

Mercedes întinse amândouă mâinile spre fată, îi atinse fruntea şi şopti cu glas abia auzit:

— Dumnezeu să te binecuvânteze, cum te binecuvântez şi eu!

Apoi fata se ridică şi merse clătinându-se să se sprijine de braţul tatălui ei, ieşind împreună cu el din casă.

Însă făcu doar câţiva paşi în stradă şi se opri.

— Încotro mergi, tată? întrebă fata.

— Să ocupăm apartamentul pe care regele poruncise să-l pregătească pentru noi la Alhambra şi căruia i l-am preferat pe cel al lui don Ruiz.

— Bine, tată, nu am de gând să schimb nimic din drumul pe care vrei să mergem, dar în trecere, lasă-mă să intru la mânăstirea Bunei Vestiri.

— Da, zise don Iñigo, într-adevăr, e ultima speranţă.

Şi, după cinci minute, călugăriţa de la poartă o lăsa să intre pe doña Flor, în vreme ce tatăl ei, în picioare, rezemat de perete, o aştepta să iasă.

Don Iñigo era acolo abia de câteva clipe, când i se păru că lumea se îndreaptă grăbită şi curioasă spre poarta Granadei. O urmări la început cu privirea nehotărâtă a omului preocupat de lucruri mai serioase decât cele ce însufleţesc mulţimea. Apoi, silit de zgomotul şi de mişcarea din jurul său să acorde mai multă atenţie acestei frământări, se informă de pricinile ei.

Află atunci că un gentilom, împotriva căruia fusese emis un mandat de arestare, refuza să se predea şi, refugiat în turnul Vela, se apăra cu înverşunare de cei ce-l atacau.

Primul gând care trebuia să-i treacă prin minte lui don Iñigo, şi care într-adevăr îi trecu, fu acela că gentilomul era don Fernando. Fără să piardă nici**o** clipă, don Iñigo se repezi în direcţia, în care mergea lumea. Pe măsură ce urca spre Alhambra, mulţimea era tot mai numeroasă, iar zgomotul tot mai puternic. În sfârşit, cu mare greutate, don Iñigo ajunse în Piaţa de los Algibes.

Acolo avea loc principala acţiune. Ca o mare furioasă ce vuieşte, mulţimea asedia turnul Vela.

Din când în când, lumea se dădea în lături lăsând să treacă un rănit apărându-şi rana cu mâna sau câţiva oameni ducând un mort.

Marele judecător se informă şi află următoarele: un tânăr gentilom, urmărit de cinci sau şase cavaleri, se săturase să fugă şi, refugiindu-se în turn, îi aştepta acolo pe cei ce-l urmăreau.

Lupta începuse cu înflăcărare. Poate că dacă n-ar fi avut de-a face decât cu cinci sau şase urmăritori fugarul i-ar fi biruit, dar la strigătele asediatorilor, la zăngănitul spadelor, la provocările respinse cu ameninţări, soldaţii de gardă la palat veniseră în fugă şi, aflând că însuşi regele dăduse ordin de arestare a gentilomului, se alăturaseră asediatorilor.

Atunci începuse o luptă desperată.

Don Fernando – căci el era – se refugiase pe scara îngustă, în spirală, care după ce trecea pe la două etaje, ducea la o terasă. Acolo se apărase

lesne, luptând treaptă cu treaptă şi pe fiecare treaptă căzuse un om.

Lupta dura de o oră când don Iñigo sosi. Se apropie înfiorându-se, mai nădăjduind întrucâtva totuşi că fugarul nu e Fernando, dar nădejdea aceasta fu de scurtă durată.

De îndată ce intră în turn, auzi glasul tânărului ce domina zgomotul.

Don Fernando striga:

— Veniţi încoace, laşilor! Sunt singur împotriva voastră a tuturor! O să mor aici, ştiu bine, dar pentru preţul la care vreau să-mi vând viaţa nu sunteţi destul de mulţi!

El era!

Lăsând evenimentele să-şi urmeze cursul, era cu neputinţă – aşa cum Fernando însuşi spunea – să scape cu viaţă.

Doar că moartea era grabnică şi de neocolit.

Dacă însă don Iñigo izbutea să-l aresteze, rămâneau şansele supreme de salvare pe care le păstrau întotdeauna pentru condamnat dragostea unei mame şi clemenţa unui rege.

Astfel că don Iñigo hotărî să oprească lupta.

— Opriţi-vă! le strigă el asediatorilor. Sunt don Iñigo, marele judecător al Andaluziei şi vin din partea regelui don Carlos.

Dar nu era uşor să potoleşti astfel mânia a vreo douăzeci de oameni, ţinuţi la respect de unul singur.

— La moarte! La moarte! răspunseră cinci, sau şase glasuri, în timp ce un ţipăt de durere şi zgomotul căderii unui corp pe trepte arătau că spada lui don Fernando făcuse încă o victimă.

— Nu mă auziţi? strigă cu putere don Iñigo. Vă spun că sunt marele judecător şi că vin din partea regelui.
— Nu, zise unul dintre asediatori, regele să ne lase să ne facem noi înşine dreptate, şi o s-o facem bine.
— Domnilor, aveţi grijă! răspunse don Iñigo care nu voia mai mult decât să-şi abată mânia de la fugar la cei ce-l urmăreau.
— În fine, întrebară mai multe glasuri, ce vreţi?
— Să mă lăsaţi să trec.
— De ce?
— Să mă duc să-i cer răzvrătitului spada.
— De fapt, ziseră câţiva, o să fie un spectacol curios. Să-l lăsăm să treacă.
— Ei, hai, strigă Fernando, şovăiţi? Daţi înapoi? Ah, ticăloşilor! Laşilor!
Şi un nou strigăt de durere dovedi că spada tânărului muşcase în carne vie.
Se iscă din nou un alt tumult şi se auzi cum se freacă spadele una de alta.
— Nu-l ucideţi! Nu-l ucideţi! strigă don Iñigo, desperat. E important să-l prind viu.
— Viu! strigă Fernando. Nu cumva unul dintre voi a zis că o să mă prindă viu?
— Da, eu! strigă marele judecător de jos.
— Cine eu? întrebă Fernando.
— Eu, don Iñigo.
Don Fernando simţi o înfiorare în tot trupul.
— Îţi recunoscusem glasul, murmură el, înainte de a-ţi spune numele.
Apoi tare:
— Ce vreţi de la mine? Urcaţi, dar singur.

— Cavaleri, zise don Iñigo, lăsaţi-mă să trec.

În glasul marelui judecător se desluşea un accent atât de poruncitor, încât fiecare se dădu la o parte, lipindu-se de zid pe scara îngustă.

Don Iñigo începu să urce treaptă cu treaptă; pe fiecare zăcea un rănit sau un mort.

Trecând peste zece cadavre, ajunse până la palierul etajului întâi unde îl aştepta don Fernando.

Tânărul avea braţul stâng înfăşurat în mantia din care îşi făcuse scut. Hainele îi erau sfâşiate, iar sângele îi curgea din două sau trei răni.

— Ce vreţi de la mine, îl întrebă el pe don Iñigo, domnia voastră care m-aţi înfricoşat mai mult cu un singur cuvânt, decât cei de colo cu armele lor?

— Ceea ce vreau, zise marele judecător, este să-mi dai spada.

— Spada mea? răspunse don Fernando izbucnind în râs.

— Ceea ce vreau, continuă don Iñigo, este să renunţi să te aperi şi să te recunoşti prizonierul meu.

— Cui i-aţi făgăduit să înfăptuiţi o asemenea minune?

— Regelui.

— Ei bine, întoarceţi-vă la rege şispuneţi-i că aţi fost însărcinat cu o misiune cu neputinţă de îndeplinit.

— Dar ce speranţe ai? Ce vrei, sărman smintit?

— Să mor ucigând!

— Atunci, ucide! zise marele judecător înaintând spre tânăr.

Don Fernando făcu un gest de ameninţare, apoi, lăsă spada înjos:

— Nu vă amestecaţi în afacerea asta, zise el. Lăsaţi-o să se termine între mine şi cei ce au început-o. N-o să iasă nimic bun pentru domnia voastră, v-o jur! Şi cu toate astea, pe legea mea de gentilom, aş fi desperat să vi se întâmple o nenorocire.

Don Iñigo făcu un pas înainte.

— Spada dumitale! zise el.

— V-am spus că e zadarnic s-o ceri şi aţi văzut că e primejdios să vrei s-o iei.

— Spada dumitale! repetă don Iñigo făcând încă un pas spre don Fernando.

— Cel puţin trageţi-o din teacă pe a domniei voastre! strigă tânărul.

— Ferească sfântul să te ameninţ în vreun fel, don Fernando. Nu, vreau să te conving cu vorba bună. Te rog, dă-mi spada.

— Niciodată!

— Te rog, don Fernando!

— Ce putere ciudată exercitaţi asupră-mi, strigă tânărul. Dar n-o să v-o dau.

Don Iñigo întinse mâna.

— Spada dumitale!

Urmă o clipă de tăcere, în timpul căreia marele judecător căută să exercite asupra lui Fernando acel ciudat privilegiu al fascinării pe care-l exercitase asupra lui din prima zi când îl văzuse.

— Când mă gândesc, şopti tânărul, că propriu-mi părinte nu m-a putut face să vâr spada în teacă, la loc, când mă gândesc că mă simt puternic ca un taur rănit şi că pot rupe în bucăţi un regiment întreg, iar domnia voastră, dezarmat, n-aveţi decât să rostiţi un cuvânt!

— Dă-mi-o! zise don Iñigo.

— Dar să ştiţi că doar domniei voastre mă predau, că doar domnia voastră îmi inspiraţi teamă şi totodată respect, şi doar la picioarele domniei voastre, nici măcar la cele ale regelui, depun spada aceasta roşie de sânge de la mâner până la vârf.

Şi depuse umil spada la picioarele lui don Iñigo. Marele judecător o ridică de jos.

— Bine, zise el, şi cerul mi-e martor că în ocazia asta, don Fernando, dumneata fiind acuzatul iar eu judecătorul aş fi preferat să schimb cu dumneata şi că aş suferi mai puţin de primejdia ce te aşteaptă, decât de durerea pe care o simt!

— Şi ce aveţi de gând să faceţi cu mine? întrebă Fernando, încruntând sprânceana.

— O să-mi dai cuvântul că n-o să încerci să fugi, că o să te duci la închisoare şi o să aştepţi acolo hotărârea regelui?

— Bine, aveţi cuvântul meu.

— Urmează-mă.

Şi don Iñigo se apropie de scară:

— Faceţi loc! zise el, şi nimeni să nu insulte prizonierul. De acum e în paza onoarei mele.

Toţi se retraseră. Marele judecător urmat de don Fernando coborî scara udă de sânge.

Ajuns la uşă, tânărul aruncă în jur o privire dispreţuitoare. Atunci, în pofida recomandărilor lui don Iñigo, se auziră mormăituri şi glasuri ameninţând. Don Fernando păli şi se repezi spre o spadă scăpată din mână de un cavaler ucis.

Dar don Iñigo nu făcu decât un gest.

— Am cuvântul dumitale, zise el.

— Şi vă puteţi baza pe el, zise prizonierul

înclinându-se.
Şi unul coborî în oraş ca să meargă la închisoare, iar celălalt traversă Piaţa de los Algibes, ca să se întâlnească cu regele, la palatul Alhambra.
Regele aştepta întunecat şi mut, plimbându-se prin Sala celor două surori, când îi fu anunţat marele judecător.
Se opri ridicând capul şi privi spre uşă.
Don Iñigo se ivi.
— Maiestatea voastră să-mi îngăduie să-i sărut mâna.
— De vreme ce mi te înfăţişezi din nou înseamnă că vinovatul e arestat?
— Da, Sire.
— Unde este?
— Acum trebuie să fie la închisoare.
— L-ai trimis acolo sub pază bună?
— Cea mai bună pe care am izbutit s-o găsesc: cuvântul lui de onoare.
— Te-ai încrezut în cuvântul lui?
— Maiestatea voastră uită un lucru: cuvântul de onoare al unui gentilom e lanţul cel mai sigur cu care poate fi legat.
— Bine, zis don Carlos, o să mă însoţeşti astă-seară la închisoare. Am ascultat plângerea tatălui, trebuie să ascult şi apărarea fiului.
Don Iñigo se înclină.
— Şi cu toate acestea, murmură regele, ce-o să poată spune în apărarea lui, un fiu care şi-a lovit tatăl?

XV

Înaintea deznodământului

Ziua, şi aşa bogată în evenimentele pe care le pregătea, făgăduia noi amănunte pentru curiozitatea publică, mai înainte ca soarele ce răsărise înapoia piscurilor scânteietoare ale Sierrei Nevada să asfinţească după culmile întunecate ale Sierrei Morena.

După cum am spus, în timp ce don Iñigo se ducea la palat, Fernando, prizonier pe cuvânt de onoare, se ducea la închisoare, cu capul sus, mândru, nu ca un învins, ci ca un învingător, deoarece socotea că nu fusese înfrânt.

Deci el cobora spre oraş, urmat de o parte a celor ce asistaseră la lupta cumplită pe care o dusese, dar deoarece don Iñigo ceruse ca prizonierul să nu fie insultat, iar mai elocvent decât recomandarea marelui judecător în nobila inimă spaniolă vorbea admiraţia pe care o stârneşte unui popor curajos curajul, cei ce-l însoţeau păreau să-i facă mai curând un cortegiu onorabil decât o escortă ruşinoasă.

La cotitura urcuşului spre Alhambra, don Fernando întâlni două femei voalate. Amândouă se opriră, scoţând un strigăt de surpriză şi de bucurie. Şi el se opri pe de o parte din cauza acestui strigăt, pe de altă parte simţind atracţia ce freamătă în noi nu numai atunci când întâlnim o fiinţă iubită, ci şi

uneori când ne ducem s-o vedem.

Dar până să se întrebe cine sunt cete două femei spre care afecţiunea lui se îndrepta instinctiv, una dintre ele îi săruta mâinile, iar cealaltă, cu braţele întinse, îi rostea numele.

— Ginesta! Doña Flor! murmură la rându-i don Fernando, în timp ce aceia care-l însoţeau pe tânăr din Piaţa de los Algibes şi voiau să-l însoţească până la închisoare, se opreau, cu respectul pe care-l arată mulţimea faţă de marile nefericiri.

Oprirea fu scurtă. Fernando schimbă doar câteva cuvinte cu Ginesta şi câteva priviri cu doña Flor.

Apoi cele două fete îşi continuară drumul spre Alhambra, iar don Fernando, spre închisoare.

Se înţelege ce avea să facă Ginesta la palat: prevenită de doña Flor în legătură cu primejdia ce-l pândea pe don Fernando, ea voia să-şi încerce pentru a doua oară puterea asupra lui don Carlos.

Numai că, de data aceasta, ea nu mai avea pergamentul care-i atesta originea, nici milionul pe care-l plătise drept zestre mânăstirii.

Presupunând că regele Spaniei ave memoria slabă cum o au de obicei regii, fata nu mai era pentru fratele ei, ca pentru toată lumea de altfel, decât sărmana ţigăncuşă Ginesta.

Dar ceea ce-i rămânea era inima ei din care fata nădăjduia să scoată destule rugăciuni şi lacrimi ca să-l înduplece pe don Carlos, oricât de rece şi de inaccesibil era regele.

Ginesta însă nu se temea decât de un lucru: că nu va putea ajunge până la rege.

Mare-i fu bucuria când numele ei odată rostit, uşa i se deschise înainte.

Doña Flor tremurând şi punându-şi singura speranţă în Ginesta, aştepta la uşă.

Fata îl urmă pe cel ce o introduse la rege. Acesta deschise încetişor uşa camerei transformată în cabinet de lucru, se dădu în lături ca s-o lase pe fată să treacă şi, fără s-o anunţe, închise uşa în urma ei.

Don Carlos se plimba cu paşi mari, ţinând capul în piept şi privind fix în jos. Se părea că jumătate din povara lumii apăsa asupra acestui Atlas de nouăsprezece ani.

Ginesta puse un genunchi în pământ şi rămase în poziţia aceasta câteva clipe, fără ca regele să-şi dea măcar seama că ea e acolo. În sfârşit, el ridică privirea, se uită distrat spre ea, apoi, tot mai întrebător şi i se adresă:

— Cine eşti?

— Nu mă mai recunoaşteţi, Sire? zise fata. În cazul acesta sunt tare nefericită.

Atunci don Carlos cu o sforţare păru să-şi adune amintirile. Privirea lui în unele clipe părea să desluşească mai uşor în viitor, decât să citească în trecut.

— Ginesta! zise el.

— Da, dă, Ginesta, şopti fata.

— Ştii tu că azi sau mâine, dacă nimic nu-l întârzie, soseşte mesagerul de la Frankfurt? întrebă regele oprindu-se în faţa ei.

— Ce mesager?

— Cel care va veni să mă anunţe al cui, al lui Francisc I sau al meu, este acum imperiul.

— Să dea Domnul să fiţi domnia voastră, Sire! zise fata.

— Ah, dacă am să fiu împărat, strigă don Carlos, la început o să recuceresc Neapolul pe care l-am făgăduit papei, Italia pe care am cedat-o Franţei, Sardinia pe care…

Dar îşi dădu seama că îşi exprimă cu glas tare gândurile ce-l frământau şi că nu e singur.

Îşi trecu o mână peste frunte.

Ginesta profită de acest moment de tăcere.

— Dacă veţi fi împărat, îl veţi ierta, Sire? zise ea.

— Pe cine să iert?

— Pe Fernando, pe care-l iubesc şi pentru care o să mă rog până la sfârşitul zilelor mele.

— Pe fiul care şi-a pălmuit părintele? întrebă don Carlos cu glas aspru.

Ginesta lăsă capul în jos.

Ce putea face în faţa unei astfel de acuzaţii şi mai ales a unui astfel de acuzator, biata copilă, decât să lase capul în jos şi să plângă?

Lăsă capul în jos şi plânse.

Don Carlos o privi câteva clipe şi poate că ghinionul ei fu acela că nu îndrăzni să ridice ochii, fiindcă ar fi surprins cu siguranţă în privirea regelui o sclipire de milă, deşi foarte rapidă.

— Mâine, zise el, vei şti, împreună cu tot oraşul Granada, hotărârea mea în această privinţă. Până atunci, rămâi la palat.

Ginesta simţi că orice rugăminte din parte-i e zadarnică şi se ridică şoptind:

— Sire, nu uitaţi că deşi în faţa oamenilor vă sunt străină, în faţa Domnului vă sunt soră!

Don Carlos făcu un gest cu mâna.

Fata ieşi.

Doña Flor aştepta la uşă şi Ginesta îi povesti cele

petrecute între ea şi rege.

În acea clipă trecu un uşier ce-l căuta pe marele judecător din partea regelui, iar cele două fete îl urmară, nădăjduind să afle ceva prin intermediul lui don Iñigo.

În acest timp, Mercedes, rugându-se în camera ei, aştepta cu tot atâta nelinişte ca Ginesta şi Flor. Ea se mutase în vechiul ei apartament. Oare nu în camera aceasta venea Fernando s-o viziteze pe vremea când era proscris, dar liber? Sărmana mamă ajunsese să socotească fericite vremurile acelea de teamă, de nelinişti şi de înfiorări.

Cel puţin atunci îi rămânea îndoiala.

Acum îndoiala pierise, nădejdea se stinsese.

Pe Beatriz şi Vicente îi trimisese după veşti.

Veştile soseau iute, una după alta, tot mai cumplite.

La început, Mercedes nădăjduise că Fernando se va refugia din nou în munţi.

„Odată ajuns în munţi, îşi zicea ea, o să coboare în vreun port şi o să se îmbarce fie pentru Africa, fie pentru Italia”.

N-o să-şi mai vadă fiul, dar cel puţin îl va şti viu!

Pe la ora unu află că, nemaivoind să fugă din faţa urmăritorilor, se oprise în Piaţa de los Algibes.

La ora două află că Fernando se lupta în Turnul Vela şi că ucisese şi rănise opt sau zece oameni.

La ora trei află că se predase lui don Iñigo şi că se constituise prizonier pe cuvânt de onoare şi fără pază.

La ora patru află că regele îi făgăduise marelui judecător să nu rostească sentinţa fără să-l interogheze el însuşi pe acuzat.

La ora cinci află că regele îi spusese Ginestei că a doua zi, împreună cu tot oraşul, o să afle sentinţa.

Deci a doua zi urma să se rostească sentinţa. Dar care avea să fie sentinţa?

În timpul serii, un zvon cumplit ajunse la ea.

Se spunea în oraş că regele îl chemase pe marele judecător şi-i poruncise să pună să se construiască un eşafod în Piaţa de los Algibes.

Pentru cine era oare eşafodul?

Regele vizitase închisorile împreună cu don Iñigo şi acordase doar graţieri.

Deci pentru cine era eşafodul, dacă nu pentru don Fernando?

Dar era oare adevărat că se dăduse un asemenea ordin?

Vicente îşi asumă sarcina de a afla un răspuns sigur: urma să vegheze toată noaptea, astfel că nimic n-avea să se întâmple fără ştirea lui şi fără s-o informeze pe stăpâna lui.

Pe la ora nouă el ieşi din casă, dar după o oră se întoarse spunând că-i fusese cu neputinţă să ajungă până în Piaţa de los Algibes.

Doñei Mercedes nu-i mai rămâne decât să aştepte, astfel că hotărî să-şi petreacă noaptea rugându-se.

Glasul lugubru, care anunţase miezul nopţii invitându-i pe locuitorii Granadei să doarmă liniştiţi, se pierdea în văzduh, când doñei Mercedes i se păru că aude o cheie învârtindu-se în broasca uşii pe care avea obiceiul să intre Fernando.

Se întoarse pivotând pe genunchi şi văzu deschizându-se uşa pe care intră un bărbat cu faţa

acoperită de borurile unei pălării mari, înfăşurat într-o mantie lungă.

Doar fiul ei avea cheia acestei uşi.

— Fernando! Fernando! strigă ea repezindu-se spre vizitatorul nocturn.

Dar se opri deodată dându-şi seama că bărbatul care intrase închizând uşa după el, era cu un cap mai scund decât Fernando.

În acelaşi timp, necunoscutul îşi ridică pălăria şi lăsă mantia să-i cadă.

— Nu sunt Fernando, zise el.

Mercedes se dădu înapoi cu un pas.

— Regele! bâigui ea.

Necunoscutul clătină din cap.

— Doamnă, nu sunt regele… cel puţin nu aici, zise el.

— Dar ce sunteţi, Sire? întrebă Mercedes.

— Un confesor… Mărturisiţi că v-aţi înşelat soţul. E cu neputinţă ca un fiu să-şi pălmuiască tatăl.

Mercedes căzu în genunchi, întinzând mâinile tremurătoare spre rege:

— Sire, strigă ea, Dumnezeu vă trimite! Ascultaţi, o să vă spun totul.

La această primă mărturisire, regele răsuflă mai uşurat.

— Ascult, zise el cu glas tăios şi poruncitor.

— Sire, o să vă povestesc lucruri care cu greu se aud din gura unei femei, deşi sunt departe de a fi atât de vinovată cât pot să par la prima vedere.

— Vorbiţi cu încredere, doña Mercedes, răspunse don Carlos pe un ton ceva mai blând, vă asigur că nicio taină încredinţată urechii unui preot nu va fi păstrată cu mai multă sfinţenie decât cea pe care o

s-o încredinţaţi regelui.

— Vă mulţumesc, Sire! zise Mercedes. Am fost crescută împreună cu fiul unui prieten al tatălui meu, aşa cum cresc un frate şi o soră, fără să bănuiesc vreo clipă că există pe lume alt sentiment decât dragostea frăţească, până când o discuţie de interese financiare îi făcu să se certe pe cei doi prieteni pe care i-ai fi crezut de nedespărţit.

Dar lucrurile nu se opriră aici. O cerere de bani urmă acestei certe. Cine greşea? Cine avea dreptate? Nu ştiu, dar ceea ce ştiu e că tatăl meu plăti suma cerută şi părăsi Sevilla unde locuia stabilindu-se la Cordoba, ca să nu mai stea în acelaşi oraş cu omul ce-i fusese prieten şi-i devenise acum duşman de moarte.

Această ruptură între părinţi îi despărţi pe copii.

Aveam pe atunci abia treisprezece ani, iar cel pe care-l numeam fratele meu era mai vârstnic. Nu ne spusesem niciodată că ne iubim, poate că niciodată nu gândisem lucrul acesta, când despărţirea neaşteptată, hotărâtă şi săvârşită dintr-odată, ne făcu să vedem limpede în inimile noastre.

Ceva sângeră adânc în noi: era prietenia devenită dragoste, care fu sfărâmată deodată sub mâna părinţilor noştri.

Ei or fi fost oare îngrijoraţi din pricina aceasta? Ştiau răul pe care ni-l făceau? Cred că nici măcar nu bănuiau, dar dacă ar fi bănuit, ura lor devenise prea acerbă ca să le pese câtuşi de puţin de influenţa ce putea s-o aibă asupra dragostei noastre.

Familiile noastre se pomeniră deci despărţite şi

prin ură şi prin distanţă. Dar jurarăm cu ocazia unei ultime întâlniri că nimic n-o să ne despartă.

Şi într-adevăr, ce aveam noi de-a face, noi, sărmani tineri care crescusem unul lângă celălalt, cu ura părinţilor noştri?

Mercedes păru să aştepte, pentru a continua, un cuvânt de încurajare al regelui, dar acesta răspunse:

— Nu ştiu ce e dragostea, doamnă, fiindcă n-am iubit niciodată.

— Atunci, Sire, zise Mercedes abătută, sunt tare nefericită şi n-o să înţelegeţi nimic din ce mai am să vă spun.

— Scuzaţi-mă, señora, deoarece sunt judecător, rege sunt din copilărie, şi ştiu ce înseamnă justiţia.

Mercedes continuă:

— Ne ţinurăm de cuvânt. Însăşi despărţirea ne favoriza dragostea, despre care, de altfel, părinţii noştri nu ştiau nimic. Casa tatălui meu, la Cordoba, era aşezată lângă Guadalquivir; camera mea, cea mai greu accesibilă din casă, avea o fereastră cu grilaj care dădea spre fluviu. Cel pe care-l iubeam cumpără o barcă şi, deghizat în pescar, lipsea de trei ori pe lună din Sevilla sub pretextul că vânează în munţi, venind să-mi spună că mă iubeşte şi să audă din gura mea că-l iubesc.

La început, nădăjduisem că ura aceasta între familiile noastre se va potoli, ea însă crescu întruna.

Cel ce mă iubea încercă totul ca să mă facă să fug cu el.

Mă împotrivii.

Atunci fu cuprins de o desperare cumplită.

Întâlnirile nocturne care, la început, îl făceau fericit, nu-i mai ajunseră.

Războiul dintre creştini şi mauri era mai înverşunat ca oricând.

Într-o seară, cel ce mă iubea mă vesti că, sătul de viaţă, se duce să moară.

Plânsei, fără să cedez însă, iar el plecă. Vreme de un an nu l-am mai văzut, dar în acest răstimp zvonurile cu privire la faptele lui ajunseră până la mine atât de răsunătoare, încât dacă l-aş fi putut iubi mai mult, dragostea mea ar fi fost sporită de curajul şi gloria lui.

Veştile acestea, în cea mai mare parte a timpului ne erau aduse de un tânăr care luase parte împreună cu el la luptele despre care povestea şi înfruntase acele primejdii.

Acest tânăr, camaradul lui de arme, era fiul unui prieten al tatălui meu şi se numea Ruiz de Torrillas…

Regele asculta cu o privire întunecată, tăcut şi nemişcat ca o statuie. Doña Mercedes îndrăzni să ridice ochii spre el, încercând să ghicească în privirea lui dacă trebuie să povestească mai repede sau mai rar.

Don Carlos înţelese întrebarea mută.

— Continuaţi, zise el.

— Atenţia cu care ascultam relatările lui don Ruiz, graba cu care veneam când mă vesteau că a venit, îl făcură să creadă fără îndoială că simpatia aceasta i-o arătam lui, în timp ce ea se transmitea în întregime de la cel prezent la cel absent. Astfel, vizitele lui deveniră mai dese şi, în lipsa glasului, ochii lui don Ruiz începură să-mi încredinţeze

tainele inimii sale.

De atunci, oricât aş fi suferit nemaiauzind vorbindu-se de cel căruia îi consacram toate gândurile, încetai să mai cobor când venea don Ruiz.

De altfel, el însuşi încetă în curând să mai vină, armata din care făcea parte fiind ocupată la asediul Granadei.

Într-o zi aflarăm că Granada fusese cucerită.

Era o mare bucurie pentru noi, în calitate de creştini, să aflăm că oraşul, capitala maurilor, trecuse în mâinile regilor catolici. Dar la mine o veche tristeţe umbrea orice bucurie, iar în ce-l priveşte pe tata, vestea aceasta îi sosea într-un noian de noi necazuri.

Ceea ce mai rămânea din averea noastră provenea de la prima lui soţie şi aparţinea unui fiu, un fel de aventurier pe care lumea îl credea mort şi pe care abia îl cunoşteam, deşi eram soră-sa.

Acest fiu apăru din nou şi îşi ceru averea.

Tatăl meu nu voi decât să i se acorde răgazul trebuincios ca să-i încheie conturile; mă preveni însă că după ce i le va fi prezentat, vom fi ruinaţi cu totul.

Crezui că sosise momentul potrivit. Rostii la întâmplare câteva cuvinte despre acest vechi prieten cu care rupsese legăturile, dar la primele mele cuvinte, privirea i se aprinse.

Tăcui.

Ura la el se înteţea de la orice nouă durere.

În noaptea care urmă, neputând dormi, stăteam pe balconul ce dădea spre fluviu. Grilajul camerei mele era deschis, fiindcă mi se părea că respir rău

printre barele de fier.

Topirea zăpezilor umflase Gualdalquivirul care curgea aproape la picioarele mele. Urmăream cu privirea îndreptată spre cer norii rătăcitori pe care un vânt capricios îi făcea să se modifice de douăzeci de ori într-un sfert de oră, când, în întunericul ce plutea deasupra fluviului, văzui o barcă venind, condusă de un singur pescar. Mă retrasei să nu fiu văzută, cu gândul să-mi reiau locul după ce pescarul va fi trecut, dar deodată o umbră se ivi acoperind stelele de pe cer şi văzui un bărbat trecând peste balustrada balconului. Scosei un ţipăt de spaimă, dar un glas bine cunoscut îmi răspunse:

„Sunt eu, Mercedes. Linişte!”

El era, într-adevăr. Ar fi trebuit să fug, dar nici măcar nu-mi trecu prin minte. Căzui pe jumătate leşinată în braţele lui. Când îmi venii în fire, vai, nu-mi mai aparţineam, Sire!

Nefericitul nu venise să înfăptuiască fărădelegea aceasta, ci ca să mă vadă pentru ultima oară şi să-şi ia rămas-bun. Pleca împreună cu genovezul Cristofor Columb într-o călătorie urmărind descoperiri geografice. Mă zărise de departe cum stăteam în balcon, iar retragerea mea în casă îi îngăduise să intre. Niciodată nu găsise grilajul deschis, acum intra pentru prima oară în camera mea.

Atunci începu din nou să insiste să mă determine să-l urmez. Dacă voiam să-l însoţesc în aventura în care se avânta, avea să obţină învoire de la Columb să mă îmbarc deghizată în bărbat. Dacă preferam orice alt loc din lume oricare era bun, cu

condiţia să fie împreună cu mine.

Refuzai.

Înainte de a se face ziuă plecă. Ne luarăm rămas bun pentru totdeauna. Cel puţin aşa credeam.

În curând îmi dădui seama că suntem nefericiţi de-a binelea: eram mamă.

Îi trimisei vestea fatală dorind şi temându-mă să fi plecat şi aşteptai în singurătate şi lacrimi ce avea să hotărască soarta în legătură cu mine.

Neprimind niciun răspuns, îl credeam rătăcind în drum spre lumea necunoscută ce-l face nemuritor pe Columb, dar într-o noapte auzii la fereastră semnalul care-i vestea prezenţa.

Crezui că mă înşelasem şi, tremurând, mai aşteptai.

Cuprinsă de o bucurie uriaşă, mărturisesc că mă repezii la fereastră şi o deschisei.

El era acolo, în barcă, întinzându-mi braţele. Plecarea lui Columb fusese amânată şi străbătuse o parte a Spaniei ca să mă mai vadă pentru ultima oară sau să mă ia cu el.

Vai, nefericirea noastră îl făcea să tragă nădejde că o să fiu de acord să-l urmez.

Mă împotrivii, fiind ultima consolare, singurul tovarăş al tatălui meu ce sărăcise. Eram hotărâtă să-i spun totul, să-i îndur mânia, dar să nu-l părăsesc.

Noaptea aceea a fost cumplită, Sire! Şi nici măcar nu se mai putea repeta.

Plecarea lui Columb era fixată pentru 3 august, iar el venise cu o iuţeală minunată, şi la fel de repede trebuia să se întoarcă şi să ajungă la vreme.

Vai, Sire, nu vă pot spune cât a insistat, cât s-a rugat, cât m-a implorat în noaptea aceea! De douăzeci de ori a coborât în barcă, apoi a urcat în balcon. Când urcă ultima oară, mă cuprinse în braţe şi voi să mă ia cu sila. Strigai, chemai în ajutor. Se auzi zgomotul făcut de cineva care se scula şi venea la mine. Trebuia să fugă, de nu, avea să fie descoperit.

Se repezi pentru ultima oară în barcă, iar eu simţind că inima lui se desparte de a mea, căzui jos. Acolo mă găsi Beatriz…

Şi aproape la fel de emoţionată, la fel de prăbuşită cum fusese în noaptea aceea, frângându-şi braţele şi izbucnind în hohote Mercedes se prăbuşi în fotoliu.

— Liniştiţi-vă, doamnă, spuse grav şi rece don Carlos. Vă pun la dispoziţie întreaga noapte.

Se făcu o tăcere în timpul căreia nu se mai auziră decât gemetele doñei Mercedes. Regele era atât de nemişcat încât părea o statuie, şi atât de stăpân pe sine, încât nici măcar nu i se auzea respiraţia.

— Şi plecă! îngăimă Mercedes. Iar după trei zile, don Francisco de Torrillas, prietenul tatii veni la noi. Îi ceru părintelui meu o întâlnire tainică, având de discutat, zicea el, un lucru de cea mai mare importanţă.

Cei doi se închiseră într-o cameră.

Don Francisco venea în numele său şi al fiului său să ceară tatii mâna mea.

Nimic nu-l putu face pe tata mai fericit, numai că un scrupul îl reţinea.

— Ştii, îl întrebă pe prietenul său, care-i situaţia averii mele?

— Nu, dar nu mă interesează.

— Sunt ruinat, zise tata.

— Cum aşa?

— Ruinat cu desăvârşire.

— Cu atât mai bine! răspunse prietenul său.

— Cum adică?

— Sunt bogat şi pentru tine şi pentru mine şi oricât de scump ai preţui comoara pe care ne-o dai, o pot plăti.

Tata îi întinse mâna lui don Francisco.

— Îl autorizez pe don Ruiz să se înfăţişeze la fiică-mea, zise el. Să vină cu consimţământul lui Mercedes şi Mercedes e a lui.

Petrecui trei zile cumplite. Tata, care nu bănuia cauzele bolii mele, venea zilnic să se intereseze de mine.

La zece minute după plecarea lui don Francisco, veni la mine şi-mi povesti ce se întâmplase. Apoi plecă anunţându-mi pentru a doua zi vizita lui don Ruiz.

Nu avui puterea să-i răspund. După ce plecă rămăsei zdrobită. Apoi treptat îmi revenii şi mă trezii faţă-n faţă cu situaţia mea, care mi se înfăţişă nu ca un spectru al trecutului, ci ca acela al viitorului.

Se înnopta. În ciuda insistenţelor lui Beatriz să rămână lângă mine, o îndepărtai. În singurătate, cel puţin îmi rămâneau lacrimile.

De îndată ce se înnoptă şi se înstăpâni liniştea, mă dusei pe balconul unde fusesem atât de fericită şi, totodată, atât de nefericită.

Mi se părea că el avea să vină.

Niciodată nu-l chemasem cu mai multă

înflăcărare, din adâncul inimii!

Dacă ar fi venit, iartă-mă, tată, de data aceasta, nu m-aş fi împotrivit, oriunde ar fi vrut să mă ducă, aş fi mers cu el, l-aş fi urmat peste tot.

O barcă se ivi. Un bărbat urca pe Guadalquivir cântând.

Nu era glasul lui, el ar fi venit în tăcere. Nu avea importanţă, încercai să mă amăgesc şi cu braţele întinde spre amăgirea mea, strigai fantomei pe care mi-o făurisem:

— Vino! Vino!

Barca trecu. Fără îndoială, pescarul nu pricepu ce era cu glasul pe care-l auzea în întuneric, nici ce voia femeia ce se apleca spre el.

Cu toate acestea, el înţelese că în noapte se petrecea ceva dureros fiindcă, înainte de a ajunge la fereastra mea, se opri din cântat şi nu continuă decât după ce trecu de ea.

Barca se făcu nevăzută şi rămăsei singură. În jurul meu se întindea tăcerea însufleţită în mijlocul căreia ţi se părea că auzi respiraţia naturii.

Cerul înstelat se oglindea în apă. Parcă stăteam suspendată în aer, iar vidul mă atrăgea şi îmi dădea un fel de ameţeală. Eram atât de nefericită, încât mă gândii să mor. De la gând la faptă nu-i decât un pas…

Simţeam capul şi corpul aplecându-mi-se peste balcon, picioarele părăsind, singure pământul.

Deodată mă gândii la copilul meu.

Luându-mi viaţa, săvârşeam nu numai o sinucidere, ci şi un asasinat.

Mă agăţai de balcon şi mă trăsei înapoi, închisei grilajul, aruncai cheia în fluviu, ca să nu cedez

vreunei ispite desperate şi mă întorsei în cameră lăsându-mă să cad pe pat.

Încet şi dureros, orele se scurseră. Văzui ivindu-se zorile, auzii pe rând trezindu-se toate zgomotele zilei. Viaţa cotidiană reîncepea.

La ora unsprezece dimineaţa, Beatriz mi-l anunţă pe don Ruiz. Venea din partea tatălui meu.

Hotărârea mea era luată, spusei să intre.

Era sfios şi totodată mulţumit.

Tata îi spusese că nu se îndoieşte defel că cererea lui va fi primită favorabil.

Dar, privindu-mă şi văzându-mă atât de palidă şi de îngheţată, începu să tremure, pălind şi el.

Ridicai privirea spre el, aşteptând.

Nu avea glas şi o luă de la capăt de zece ori ca să-mi spună de ce vine.

În sfârşit, îmi spuse că mă iubeşte de mult, iar căsătoria noastră fusese stabilită între părinţii noştri, şi că nu mai trebuia decât consimţământul meu, pentru ca el să devină omul cel mai fericit de pe pământ.

— Señor, îi răspunsei cu glas hotărât, fiindcă răspunsul meu era pregătit de mult, cinstea pe care mi-o propuneţi nu poate fi primită de mine.

Din palid se făcu livid.

— De ce, Dumnezeule? întrebă el.

— Iubesc alt bărbat iar peste şapte luni voi fi mamă!

Se clătină, gata să cadă.

Era ceva atât de desperat în mărturisirea aceasta făcută unui bărbat pe care îl văzusem abia de cinci, şase ori, căruia nici măcar nu-i ceream să păstreze taina, de parcă, încrezându-mă în cinstea

lui, era zadarnic să i-o cer, nu trebuia depusă nicio stăruinţă.

Se înclină în faţa mea, îmi apucă poala rochiei, o sărută fără să spună altceva decât cuvintele acestea:

— Dumnezeu să vă aibă în pază!

Rămăsei singură.

Mă aşteptam în fiecare clipă să-l văd ivindu-se pe tata şi tremuram la ideea că voi fi silită să-i dau o explicaţie, dar spre marea mea uimire, nu auzii vorbindu-se despre asta.

La ora cinei îi comunicai că sunt un pic indispusă şi-i cerem îngăduinţa să mănânc în camera mea.

Mi se dădu voie fără obiecţii sau comentarii.

Trecură trei zile.

În a treia zi, Beatriz mi-l anunţă din nou pe don Ruiz.

Ca şi prima oară, dădui ordin să fie poftit să intre. Modul în care mă părăsise la ultima noastră întrevedere mă mişcase adânc. Era ceva sublim în respectul pe care-l arătase unei sărmane fete pierdute.

Intră şi rămase lângă uşă.

— Apropiaţi-vă, don Ruiz, spusei.

— Prezenţa mea vă miră şi vă stânjeneşte, nu-i aşa? întrebă el.

— Mă miră, dar nu mă stânjeneşte, răspunsei, fiindcă simt în domnia voastră un prieten.

— Nu vă înşelaţi, zise, şi cu toate acestea v-aş fi scutit de prezenţa mea, dacă ea n-ar fi fost necesară liniştei domniei voastre.

— Explicaţi-mi, don Ruiz.

— N-am putut spune tatălui domniei voastre că

m-aţi refuzat ca soţ, fiindcă ar fi cerut o explicaţie, iar cea pe care mi-aţi dat-o mie nu i-aţi fi dat-o şi lui, nu-i aşa?

— Aş fi preferat să mor!

— Vedeţi că trebuia să procedez aşa cum am procedat.

— Şi cum aţi procedat?

— Am spus că aţi cerut câteva zile ca să vă hotărâţi şi că doreaţi să fiţi lăsată să petreceţi aceste zile în singurătate.

— Deci, domniei voastre îi datorez liniştea?

Se înclină.

— Ceea ce contează acum, e să mă credeţi prietenul sincer al domniei voastre.

Îi întinsei mâna.

— O, da, prietene, cred, zisei.

— Atunci, răspundeţi-mi fără să şovăiţi, ca şi prima oară.

— Întrebaţi-mă.

— Nădăjduiţi să vă căsătoriţi într-o zi cu cel pe care-l iubiţi?

— Cu neputinţă!

— Deci, a murit? întrebă don Ruiz.

— Trăieşte.

Sclipirea de bucurie din privire i se stinse.

— Ah, zise el, asta-i tot ce voiam să ştiu.

Şi salutându-mă din nou, ieşi oftând.

Alte trei zile se scurseră. În acest răstimp nu ieşii din cameră şi cu, excepţia lui Beatriz, nimeni nu intră la mine.

În a patra zi, don Ruiz îmi fu anunţat din nou.

Aproape că-l aşteptam. Nu mă mai temeam să-l văd, era singurul meu confident şi înţelegeam că

spusese adevărul când afirmase că mi-e prieten sincer.

Intră respectuos ca de obicei, şi se apropie doar când îi făcui semn.

Îi întinsei mâna, o luă şi o apropie uşor de buze.

Apoi, după o clipă de tăcere în timpul căreia mă privi cu mult interes, zise:

— N-am încetat nicio clipă să mă gândesc la poziţia domniei voastre. E cumplită!

Eu oftai.

— Oricât aş vrea să vă ajut, continuă el, nu putem amâna la nesfârşit răspunsul pe care trebuie să mi-l daţi.

— Vai, aşa e! răspunsei.

— Aş putea spune că îmi retrag cererea în căsătorie. Aş accepta cu plăcere ruşinea de a lăsa să se creadă că ruina tatălui domniei voastre a dus la răcirea sentimentelor ce le nutream. Dar unde ar duce refuzul acesta? La o amânare de două, trei luni doar. Într-o bună zi, continuă el, va trebui ca tatăl domniei voastre şi lumea să afle în ce situaţie sunteţi, şi atunci… atunci veţi fi dezonorată!

— Şi ce să mă fac? strigai.

— Să vă căsătoriţi cu un bărbat îndeajuns de devotat ca să vă fie soţ în ochii lumii şi doar frate faţă de domnia voastră.

— Dar unde să-l găsesc? murmurai.

— Veneam să ţi-l ofer eu, Mercedes. Nu ţi-am spus că te iubesc?

— Mă iubeşti,dar…

— Când eu iubesc, Mercedes, o fac cu toate puterile nu numai ale inimii, ci şi ale sufletului, iar abnegaţia face parte dintre aceste puteri.

Ridicai capul şi mă trăsei înapoi aproape înfricoşată. Nu bănuisem că abnegaţia poate merge până acolo.

— Voi fi fratele tău, Mercedes, repetă el. Copilul tău va fi al meu şi niciodată nu vom discuta nimic despre aceasta, îţi dau cuvântul meu de gentilom.

Îl privii cu îndoială, şovăind.

— Ei, hai, zise el, nu-i mai bine aşa decât să te arunci pe fereastră?

Rămăsei mută pentru o clipă, apoi căzui în genunchi înaintea lui.

— Frate, îi zisei, fie-ţi milă de soţia ta, şi salvează onoarea tatălui meu!

Mă ridică, îmi sărută mâna şi pleacă.

După cincisprezece zile eram soţia lui don Ruiz.

El s-a ţinut de cuvânt ca un gentilom credincios, dar natura nu a acceptat înşelătoria aceasta şi, deşi don Ruiz a avut întotdeauna faţă de Fernando grija unui părinte, Fernando n-a avut niciodată faţă de don Ruiz sentimente filiale.

Acum, Sire, ştiţi totul!

— Afară de numele adevăratului tată, zise regele, dar o să mi-l spuneţi.

— Don Iñigo Velasco! bâigui Mercedes.

— Bine, spuse don Carlos, ştiu tot ce voiam să ştiu.

Şi grav, întunecat, ieşi lăsând-o pe femeie în genunchi şi murmură.

— Ştiam eu că-i cu neputinţă ca un fiu să-şi pălmuiască tatăl.

XVI

Încheiere

A doua zi, în zori, o mare mulţime de oameni se

îngrămădea în Piaţa de los Algibes, în jurul unui eşafod ridicat în mijlocul pieţii. Călăul, cu braţele încrucişate stătea lângă eşafod. O taină plutea asupra oraşului şi se spunea că, pentru prima oară, regele avea să facă dreptate.

În mijlocul acestei mulţimi puteau fi recunoscuţi maurii mai curând după privirea înflăcărată, decât după costumul oriental. Ochii le străluceau de bucurie la ideea că vor vedea execuţia unui gentilom care era *rico hombre* şi creştin.

În clipa când din turnul Vela se anunţă ora nouă dimineaţa, porţile palatului Alhambra se deschiseră, gărzile făcură zid înlăturând mulţimea şi silind-o să formeze un cerc mare în jurul eşafodului.

Apoi regele se ivi, privind îngrijorat printre pleoapele ce clipeau. Parcă ar fi căutat cu privirea, din obişnuinţă, un mesager aşteptat de mult.

Mesagerul nesosind, privirea regelui se posomorî iarăşi.

Lângă rege mergea o fată voalată. Nu i se putea recunoaşte chipul din cauza voalului ce-l acoperea, dar după costumul bogat şi totodată sobru, se putea ghici că aparţinea castei nobililor.

Dor Carlos înaintă prin mulţime şi nu se opri decât la câţiva paşi de eşafod.

În urma lui se iviră marele judecător şi, la braţul lui, doña Flor. Zărind eşafodul, amândoi se opriră şi nu s-ar fi putut spune care dintre ei, tatăl sau fiica, păli mai tare.

Regele se întoarse să vadă dacă e urmat de marele judecător şi, văzând că acesta se oprise sprijinind-o pe fiică-sa gata amândoi să cadă,

trimise un ofiţer să-i spună să vină la el.

În acelaşi timp, din partea opusă două persoane străbăteau mulţimea: don Ruiz şi doña Mercedes.

Fiecare dintre ei cu o expresie diferită pe chip, privi spre eşafod.

Nici cinci minute nu trecuseră, când se iviră sub paza gărzilor don Fernando şi don Ramiro, cei doi rivali. Don Fernando fusese arestat cu o zi înainte, după cum am spus, iar don Ramiro, primind ordin, se predase singur.

Toţi actorii dramei ale cărei prime patru acte se jucaseră, erau adunaţi pentru ultima scenă. Se făcu tăcere, iar lumea aştepta deznodământul necunoscut, căruia prezenţa călăului îi dădea o semnificaţie tainică dar cumplită.

Don Carlos ridicând capul privi pentru ultima oară spre poarta maură şi, văzând că nimic nu vine dintr-acolo, îşi opri privirea asupra lui don Iñigo care, sub apăsarea ei, simţi că-l trec fiorii.

— Don Iñigo Velasco de Haro, zise el cu un glas atât de pătrunzător, încât, deşi nu depăşi diapazonul obişnuit, fu auzit de toţi, de două ori, fără să vă sprijiniţi cererea pe niciun motiv, mi-aţi cerut viaţa unui om care meritase moartea. Nu mai sunteţi mare judecător al Andaluziei.

Un murmur trecu de la actorii acestei scene în mulţime, şi don Iñigo schiţă un gest voind să înainteze spre rege, şi, fără îndoială, să se justifice.

— Nu mai sunteţi mare judecător al Andaluziei, continuă don Carlos, dar sunteţi conetabil al regatului. Cel ce ţine rău cântarul dreptăţii, poate trage cu curaj sabia războiului.

— Sire! murmură don Iñigo.

— Tăcere, conetabile, îl întrerupse don Carlos, n-am terminat. Don Ruiz, continuă el, vă ştiam de multă vreme drept unul dintre cei mai nobili gentilomi ai statelor mele spaniole. De ieri, vă cunosc ca pe una dintre inimile cele mai nobile din lume.

Don Ruiz se înclină.

— Domnia voastră sunteţi mare judecător al Andaluziei, în locul lui don Iñigo. Aţi venit ieri să-mi cereţi dreptate pentru insulta pe care aţi suferit-o. Faceţi-vă dreptate singur.

Don Ruiz tresări.

Doña Mercedes păli.

— Don Fernando, continuă regele, eşti vinovat de două ori: o dată te-ai răsculat împotriva legilor societăţii şi te-am iertat. A doua oară te-ai răsculat împotriva legilor firii şi de data aceasta, socotindu-mă neputincios să pedepsesc o crimă atât de mare, îi las celui jignit grija iertării sau a pedepsei. Dar în orice caz, începând din această clipă, te şterg din rândurile gentilomilor, îţi retrag titlul de *rico hombre* şi te las nu atât de curat, din păcate, ci de sărac, de singur, de gol ca în ziua când ai venit pe lume! Ginesta, continuă regele, tu nu mai eşti ţiganca de la hanul *La Regele maur,* nici călugăriţa de la mănăstirea Bunei Vestiri, ci eşti ducesă de Carmona, marchiză de Montefrío, contesă de Pulgar; eşti nobilă de rangul întâi şi rangul acesta îl poţi da, cu numele tău, soţului tău, chiar dacă l-ai lua din popor, dintr-un trib maur sau de pe eşafod.

Apoi întorcându-se spre don Ramiro.

— Don Ramiro, zise el, eşti liber. Ai fost provocat

şi n-ai putut face altfel decât să răspunzi provocării. Dar luptând, ai cinstit bătrâneţea, adică tot ce e mai demn de respect pe pământ. Nu te pot face mai bogat decât eşti, dar în amintirea mea, la numele tău îl vei adăuga pe cel de Carlos, iar în stema familiei vei include leul Burgundiei. Acum să se facă dreptate sau să fie răsplătiţi toţi! Începeţi, don Ruiz, mare judecător al regatului.

Se făcu tăcere. Toate privirile se întoarseră spre don Ruiz, toţi ascultară cu atenţie şi iată ce auziră:

Doña Mercedes, până atunci nemişcată ca o statuie, păru să-şi desprindă cu greu picioarele de pământ şi traversând încet şi solemn distanţa care o despărţea de soţul ei ce stătea în picioare cu braţele încrucişate zise:

— Domnule, în numele a tot ce-i mai sfânt în cer şi pe pământ, mama vă cere iertare pentru fiul ei!

În inima şi pe chipul lui don Ruiz, vreme de o clipă avu loc o luptă tăcută.

Apoi coborî o mână, o puse pe capul lui Mercedes şi rosti cu un glas de o nesfârşită blândeţe:

— Îl iert!

Un murmur trecu prin mulţime. Fernando păli îngrozitor şi căută o armă; dacă şi-ar fi găsit pumnalul basc poate că mai curând s-ar fi înjunghiat decât să primească iertarea din partea bătrânului.

Dar tânărul era dezarmat şi păzit.

— E rândul tău, ducesă de Carmona, zise don Carlos.

Ginesta se duse spre Fernando şi îngenunche înaintea lui ridicându-şi voalul.

— Don Fernando, te iubesc! zise ea.

Tânărul scoase un strigăt, rămase o clipă zăpăcit parcă, o privi îndelung pe doña Flor şi întinse braţele spre Ginesta care, bucuroasă cum nu mai fusese până atunci, se aruncă la pieptul lui.

— Ducesă de Carmona, marchiză de Montefrío, contesă de Pulgar, îl iei de soţ pe condamnatul Fernando care n-are nici nume, nici rang, nici avere? întrebă don Carlos.

— Îl iubesc, Sire, îl iubesc! repetă Ginesta.

Şi silindu-l pe Fernando să se încline, căzu în genunchi împreună cu el înaintea regelui.

— Bine, zise don Carlos, un rege îşi respectă cuvântul dat. Ridică-te, duce de Carmona, marchiz de Montefrío, conte de Pulgar, grande de Spania de rangul întâi, mulţumită soţiei tale, soră şi fiică de rege!

Apoi, fără să le lase timp actorilor şi spectatorilor să-şi revină din uimire, continuă:

— E rândul tău, don Ramiro!

Don Ramiro, clătinându-se, străbătu la rându-i distanţa care-l despărţea de doña Flor, părându-i-se că înaintea ochilor lui pluteşte un nor de aur şi de purpură, şi că un cor de îngeri îi cântă la ureche.

El puse un genunchi în pământ în faţa fetei.

— De doi ani vă iubesc, doamnă, zise el. Don Ramiro de Ávila nu îndrăznea să v-o spună, dar în prezenţa regelui, naşul său, don Carlos de Ávila vă cere, umil, mâna.

— Senor, îngăimă doña Flor, cereţi-o tatălui meu.

— Astăzi eu vă sunt tată, doña Flor, zise don Carlos. Şi dau mâna domniei voastre curierului dragostei.

Cele trei grupuri încă se mai aflau în poziţia de la început, când deodată se auzi mare vuiet dinspre poarta Judecăţii, apoi un călăreţ plin de praf, pe care, după costumul ce-l purta, don Carlos îl recunoscu a fi un gentilom german, se ivi fluturând în mână un pergament şi strigând:.

— Unde e regele? Unde e regele?

Don Carlos păli la rândul său de parcă şi el, care tocmai împărţise dreptatea, urma să fie judecat.

— Unde e regele? continua să strige cavalerul.

Iar lumea se dădea în lături din faţa lui.

Don Carlos făcu zece paşi înainte şi, cu glas hotărât, deşi chipu-i aproape livid îi trăda neliniştea, rosti:

— Aici sunt!

Calul se opri brusc înfiorându-se tot şi îndoind genunchii de oţel.

Toată lumea aştepta cu sufletul la gură.

Călăreţul se ridică în scări.

— Ascultaţi cu toţii, zise el, voi toţi ce sunteţi aici de faţă! Ascultă, Granada! Ascultă, Burgos! Ascultă, Valladolid! Ascultă, Spanie! Ascultă, Europă! Ascultă, lume! Salut lui Carol Quintul, împărat ales! Cinste domniei lui! Slavă fiului său şi fiilor fiilor săi!

Şi, sărind de pe cal, căzu în genunchi şi înfăţişă pergamentul care atesta alegerea regelui don Carlos pe tronul imperial al Germaniei.

Don Carlos îl luă cu o mâna tremurătoare şi rosti cu un glas în care era însă cu neputinţă să desluşeşti cea mai uşoară urmă de emoţie:

— Mulţumesc, duce de Bavaria, zise el. Nu voi uita că domniei voastre îi datorez această veste

mare.

Apoi, întrucât spectatorii repetau cu strigăte puternice cuvintele mesagerului: „Slavă lui Carol Quintul! Slavă fiului său! Slavă fiilor fiilor săi! rosti ridicând mâna:

— Domnilor, slavă Celui de sus, pentru că doar el e mare!

SFÂRŞIT